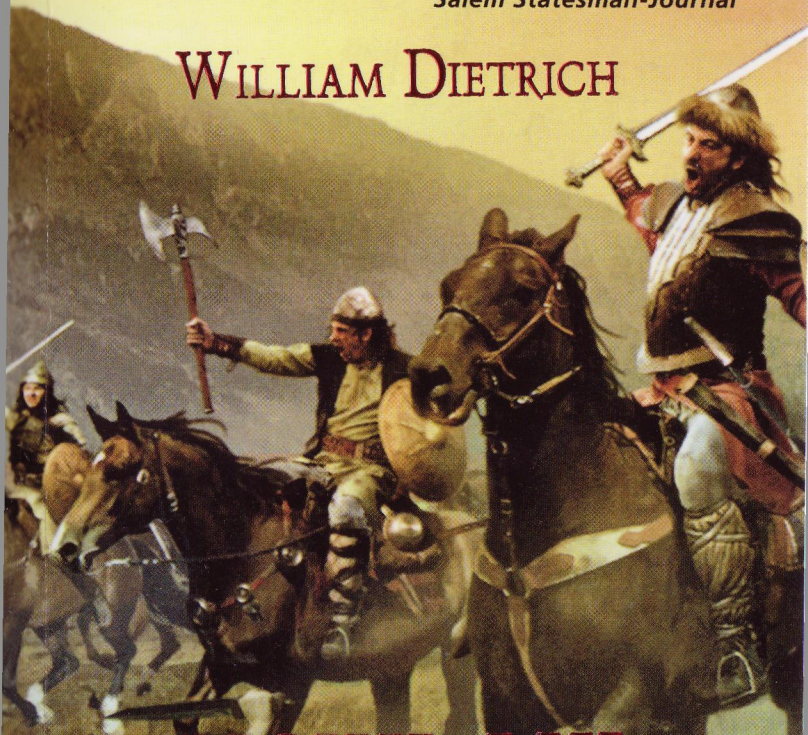
„Un roman pe care îl savurezi ca pe un vin vechi."
Salem Statesman-Journal

WILLIAM DIETRICH

BICIUL LUI DUMNEZEU

„O carte minunată, cu personaje puternice și convingătoare... Descrierile câmpului de bătălie sunt atât de vii, încât simți praful cum se ridică, auzi săbiile lovindu-se și vezi armăsarii cabrați în luptă."
Library Journal

SUSPANS

De același autor,
la Editura Nemira a apărut romanul:

Piramidele lui Napoleon

WILLIAM DIETRICH s-a născut în 1951 în Tacoma, Washington. A studiat jurnalismul la Western Washington University, a publicat cronici în *Herald*, a fost reporter pentru *Columbian*, iar din 1982 este reporter la *Seattle Times*. Între 1987 și 1988 a studiat la Harvard University și în 1990 a câștigat Premiul Pulitzer pentru jurnalism. Ca romancier, a debutat în 1992 cu *The Final Forest*, apoi au urmat: *Ice Reich* (1998), *Getting Back* (2000), *Dark Winter* (2001), *Hadrian's Wall* (2004), *The Scourge of God* (2005 – *Biciul lui Dumnezeu*) și *Napoleon's Pyramids* (2007 – *Piramidele lui Napoleon*, Editura Nemira 2007).

WILLIAM DIETRICH

BICIUL LUI DUMNEZEU

Traducere din limba engleză
CRISTINA NICULESCU

NEMIRA

Coperta colecției: Corneliu ALEXANDRESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DIETRICH, WILLIAM
Biciul lui Dumnezeu / William Dietrich ; trad.: Cristina Niculescu - București : Nemira Publishing House, 2010
ISBN 978-606-8073-22-4

I. Niculescu, Cristina (trad.)

821.111-31=135.1

William Dietrich
THE SCOURGE OF GOD
© 2005 by William Dietrich
Published by arrangement with HarperCollins Publishers

© Nemira, 2010

Redactor: Adriana BĂDESCU
Tehnoredactor: Corneliu ALEXANDRESCU

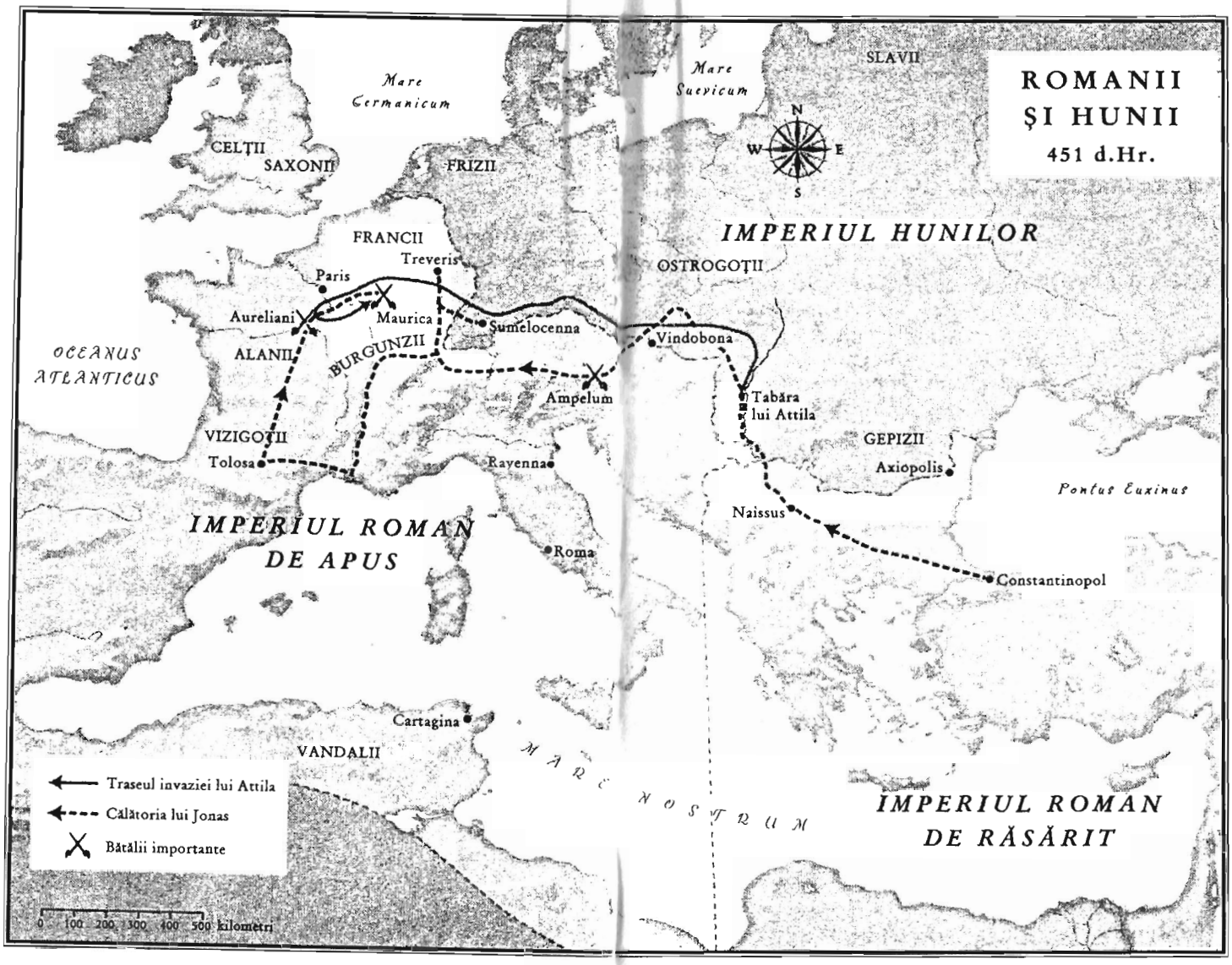
Tiparul executat de Graficprint industries

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-8073-22-4

La prețul de vânzare se adaugă 2% reprezentând valoarea timbrului literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din România.

Mamei mele și în memoria tatălui meu. Mi-au dăruit o carte pentru copii despre bătălia de la Châlons, iar focul curiozității s-a aprins pentru totdeauna.

ROMANII
ȘI HUNII
451 d.Hr.
Mare Germanicum
Mare Suevicum
SLAVII
N
W
E
S
CELȚII
SAXONII
FRIZII
IMPERIUL HUNILOR
FRANCII
Treveris
Paris
OSTROGOȚII
Aureliani
Maurica
Sumelocenna
Vindobona
OCEANUS ATLANTICUS
ALANII
BURGUNZII
Ampelum
Tabăra lui Attila
VIZIGOȚII
GEPIZII
Tolosa
Ravenna
Axiopolis
Pontus Euxinus
Naissus
IMPERIUL ROMAN DE APUS
Roma
Constantinopol
Cartagina
VANDALII
MARE NOSTRUM
IMPERIUL ROMAN DE RĂSĂRIT
Traseul invaziei lui Attila
Călătoria lui Jonas
Bătălii importante
0 100 200 300 400 500 kilometri

DRAMATIS PERSONAE

ROMANI ŞI PRIETENI

Jonas Alabanda: un tânăr sol şi scrib roman

Ilana: o fecioară romană prizonieră

Zerco: un bufon pitic, prieten cu Jonas

Julia: soţia lui Zerco

Aetius: un general roman

Valentinian al III-lea: împăratul Imperiului Roman de Apus

Galla Placidia: mama lui Valentinian

Honoria: sora lui Valentinian

Hyacinth: eunucul Honoriei

Teodosius al II-lea: împăratul Imperiului Roman de Răsărit

Chrysaphius: ministrul său eunuc

Maximinus: ambasador pe lângă Attila

Bigilas: tălmaci şi complotist

Rusticius: tălmaci

Anianus: episcop şi (de câte ori are chef) sihastru

HUNII

Attila: regele hunilor

Skilla: un războinic hun îndrăgostit de Ilana

Edeco: unchiul lui Skilla și general de război al lui Attila

Suecca: soția lui Edeco

Eudoxius: un doctor grec, trimis al lui Attila

Hereka: prima soție a lui Attila

Ellac, Danziq și Ernak: fiii lui Attila

Onegesh: un locotenent al lui Attila, de origine romană

GERMANII

Guernna: o prizonieră, la fel ca Ilana

Teodoric: regele vizigoților

Berta: fiica lui Teodoric

Gaiseric: regele vandalilor

Sangibanus: regele alanilor

Anthus: regele francilor

INTRODUCERE

La trei sute şaptezeci şi şase de ani după naşterea Mântuitorului nostru, lumea încă mai exista. Imperiul Roman rezista aşa cum o făcuse timp de o mie de ani, extinzându-se de la mlaştinile reci ale Britaniei la arzătoarele nisipuri ale Arabiei şi de la izvoarele fluviului Eufrat până la valurile Atlanticului, în Africa de Nord. Graniţele Romei fuseseră atacate de numeroase ori de celţi şi germani, persani şi sciţi. Totuşi, cu sânge şi fier, vicleşuguri şi aur, toţi invadatorii fuseseră trimişi înapoi. Mereu s-a întâmplat aşa, iar în 376 părea că această situaţie va dăinui.

Cât mi-aş fi dorit să trăiesc într-o lume atât de sigură!

Dar eu, Jonas Alabanda – istoric, diplomat şi soldat reticent –, nu pot decât să-mi imaginez venerabila stabilitate a bătrânului Imperiu, la fel cum cei care ascultă poveştile unui marinar îşi imaginează un mal înceţoşat şi îndepărtat. Soarta mea a fost aceea de a vieţui în vremuri de restrişte, de a-i întâlni pe cei mari şi de a trăi într-un fel mai disperat din cauza aceasta. Cartea de faţă cuprinde povestea mea şi a celor pe care am avut norocul şi nenorocul a-i observa,

dar originile sale sunt mai vechi de atât. În acel an, 367, cu mai mult de jumătate de secol înainte de a mă naște, a apărut primul semn al furtunii care a schimbat totul pentru totdeauna.

În acel an, spun istoricii, s-a vorbit pentru prima dată despre huni.

Trebuie să înțelegeți că sunt răsăritean de origine, vorbesc fluent limba greacă, sunt filozof și sunt obișnuit cu soarele mistuitor. Casa mea este Constantinopolul, orașul pe care Constantin cel Mare l-a fondat pe malurile Bosforului pentru a ușura administrarea imperiului nostru prin crearea unei a doua capitale. În acel punct de intersecție dintre Europa și Asia, unde Marea Neagră se întâlnește cu Marea Mediterană, a luat naștere Noua Romă, așezarea strategică a anticului Bizanț. Diviziunea a dat Romei doi împărați, două senate și două culturi: cea latină, apuseană, și cea greacă, răsăriteană. Dar armatele Romei încă mărșăluiau pentru a susține ambele jumătăți, iar legile Imperiului erau coordonate și unificate. Mediterana rămăsese un lac roman; arhitectura, monedele, forumurile, fortărețele și bisericile romane puteau fi întâlnite de pe malurile Nilului până pe cele ale Tamisei. Creștinismul eclipsase toate celelalte religii, iar latina, toate celelalte limbi. Niciodată până atunci, lumea nu mai cunoscuse o perioadă atât de lungă de relativă pace, stabilitate și unitate.

Și nici nu avea să mai cunoască.

Dunărea este cel mai mare fluviu al Europei, izvorând de la poalele Alpilor și curgând spre est aproape 2 900 de kilometri înainte de a se vărsa în Marea Neagră. În 376, lungimea sa marca o mare parte din granița de miazănoapte

a Imperiului. În acea vară, garnizoanele romane la post de-a lungul fluviului au început să audă zvonuri de război, răscoală și migrații în rândul popoarelor barbare. Se spunea că o nouă teroare, diferită de tot ceea ce se văzuse până atunci, pusese popoare întregi pe fugă, fiecare trib ciocnindu-se de altul în goana spre apus. Fugarii povesteau despre un popor urât, oacheș și urât mirositor, care purta piei de animale până când acestea putrezeau, care răbda foamea și setea, dar bea sângele cailor săi și se hrănea cu carne crudă frăgezită sub șei. Acești noi invadatori au sosit la fel de tăcut ca vântul, au ucis cu arcuri puternice de la o distanță nemaiîntâlnită, au masacrat cu săbiile pe toți cei care li s-au împotrivit și apoi s-au retras în galop, înainte de a se putea forma o rezistență unitară. Disprețuiau adăposturile normale, incendiind tot ce întâlneau în cale și trăind în cea mai mare parte a timpului sub cerul liber. Orașele lor erau formate din corturi de pânză, drumurile lor erau stepe, neumblate. Treceau peste întinderile de iarbă în căruțe zdravene trase de sclavi, în care îngrămădeau prăzile, iar limba lor era dură și guturală.

Își spuneau huni.

În mod clar, aceste vești erau exagerări, ne asigurau santinelele noastre. Bineînțeles, din cauza zvonurilor, confuzia plana asupra faptelor adevărate. Roma avea o experiență îndelungată cu barbarii și știa că, deși curajoși, acești războinici erau slabi tacticieni, iar strategi și mai slabi. Temuți ca inamici, erau foarte valoroși ca aliați. Oare nu deveniseră teribilii germani, de-a lungul secolelor, un bastion al armatei romane în Apus? Oare sălbaticii celți nu fuseseră civilizați? Curierii au raportat la Roma și Constantinopol

că se întâmplă ceva neobișnuit în ținuturile de peste Dunăre, dar pericolul încă nu era clar.

Apoi zvonurile s-au transformat într-o mare de refugiați.

Un sfert de milion de oameni dintr-o națiune germanică, goți li se spunea, au apărut pe malul nordic al râului, în căutarea refugiului din calea prădătorilor huni. Fără a avea cum să oprească o asemenea migrație neprovocată de vreun război, strămoșii mei le-au dat cu reticență goților permisiunea de a trece pe malul sudic. Poate că acești nou-veniți, ca multe alte triburi înaintea lor, s-ar putea stabili în siguranță și ar deveni „federați" ai Imperiului, la fel ca gălăgioșii, dar calculații franci: un bastion aliat împotriva misteriosului popor din stepă.

Era o speranță nerealistă, ivită din necesitate. Goții erau mândri și nesupuși. Noi, popoarele civilizate, păream răsfățate, nesigure și slabe. Romanii și goții au început curând să se certe. Refugiații au fost vânduți în schimbul vitelor furate. Au devenit jefuitori și apoi de-a dreptul invadatori. Astfel că, pe 9 august 378 d.Hr., împăratul Valens al Imperiului Roman de Răsărit i-a înfruntat pe goți în afara orașului Adrianopolis, la doar două sute patruzeci de kilometri depărtare de Constantinopol. Eram la fel de numeroși, iar noi, romanii, eram siguri de victorie. Dar cavaleria noastră a dat bir cu fugiții; infanteria noastră a intrat în panică și, înconjurată de călăreții goți, soldații noștri au strâns rândurile atât de tare încât nu au mai putut ridica brațele și scuturile pentru a lupta cum trebuie. Valens și armata lui au fost distruși în cel mai mare dezastru militar roman de când Hanibal îi învinsese pe romani la Cannae, cu aproape șase secole în urmă.

Fusese stabilit un precedent de rău-augur: armata romană putea fi învinsă de barbari. De fapt, romanii puteau fi învinși de barbarii care fugeau de niște barbari și mai înfricoșători.

În curând, avea să se întâmple ceva chiar mai cumplit.

Goții au început o migrație prădătoare pe teritoriul Imperiului, care avea să dureze câteva decenii. Între timp, hunii au pustiit valea Dunării și, departe spre răsărit, au prădat Armenia, Capadocia și Siria. Întregi națiii de barbari au fost dezrădăcinate și unele dintre aceste triburi migratoare s-au stabilit de-a lungul Rinului. Când râul a înghețat în ultima zi a lui 406, vandalii, alanii, suevii și burgunzii l-au traversat pentru a ajunge în Galia. Barbarii s-au îndreptat spre miazăzi, incendiind, omorând, jefuind și violând, într-un val de violență care a dat naștere multor povești îngrozitoare și fascinante, care au hrănit imaginația generației mele. O femeie romană a fost prinsă că îi gătise și îi mâncase pe cei patru copii ai săi, unul câte unul, explicând autorităților că sperase că fiecare sacrificat îi va salva pe ceilalți. Vecinii săi au omorât-o aruncând cu pietre în ea.

Invadatorii au trecut Pirineii în Spania și apoi Gibraltarul spre Africa. Sfântul Augustin a murit în timp ce Hippo, orașul nord-african care îl adăpostea, era sub asediu. Britannia a fost ciopârțită și pierdută de Imperiu. Goții, încă în căutarea unei patrii, au ajuns în Italia, iar în 410 au șocat lumea prin jefuirea Romei. Deși s-au retras după doar trei zile de jaf, aura de indestructibilitate a orașului sfânt fusese spulberată.

Barbarii începuseră să se stabilească și să conducă mari părți din Imperiul nostru de Apus. Incapabili să-i învingă

pe invadatori, împăraţii apuseni din ce în ce mai disperaţi au încercat să-i cumpere, să-i oblige să locuiască numai în anumite teritorii şi să-i învrăjbească. Astfel, Curtea imperială, incapabilă să-şi asigure propria siguranţă în Roma, s-a mutat mai întâi la Milano şi apoi la Ravenna, o bază navală romană, în mlaştinile Mării Adriatice. Între timp, vizigoţii ocupaseră Galia de sud-vest şi Spania, burgunzii – Galia de est, alanii – Valea Loarei şi vandalii – nordul Africii. Ereziile creştine se concurau pe măsură ce religia barbară se întrepătrundea cu cea a lui Mesia, lăsând în urmă un desiş de credinţe. Drumurile s-au stricat, fărădelegile s-au înmulţit, taxele au rămas neplătite, unele dintre cele mai strălucite minţi s-au retras la mănăstiri... şi totuşi viaţa continua sub slaba confederaţie a conducerii barbare şi romane. Constantinopolul şi Răsăritul încă înfloreau. Noi palate şi biserici se construiau în Ravenna. Garnizoanele romane rămâneau pe poziţii, fiindcă nu aveau alternativă. Cum să nu mai existe Roma? Pe cât de inimaginabilă părea, prăbuşirea încetul cu încetul a civilizaţiei era totuşi iminentă.

Iar puterea hunilor continua să crească.

Zvonul misterios din secolul al patrulea a devenit realitate întunecată şi înspăimântătoare în secolul al cincilea. Pe măsură ce hunii pătrundeau în Europa şi ocupau regiunea deja numită Hunuguri, au asimilat triburile barbare pe care le-au cucerit şi au construit un imperiu nou şi ameninţător. Necunoscător şi dispreţuitor al tehnologiei, s-a bazat pe naţiunile înrobite, prădate în raiduri, pe tributuri stoarse şi pe plata mercenarilor pentru a-şi susţine propria societate. Roma, răsuflând cu greu şi în declin, îi angaja în mod ocazional pe huni pentru a integra alte

triburi în teritoriile sale, în încercarea de a câștiga timp. Hunii foloseau astfel de plăți pentru a-și atrage aliați și pentru a-și spori puterea. Între anii 443 și 447, au inițiat raiduri dezastruoase în jumătatea de răsărit a Imperiului, care au șters peste o sută de orașe balcanice de pe hartă. În timp ce minunatul zid triplu al Constantinopolului continua să țină piept atacurilor, noi, bizantinii, am găsit de cuviință să-i mituim pe huni pentru a ne garanta un armistițiu umilitor și precar.

Până la mijlocul secolului al cincilea, când devenisem deja adult, imperiul hunilor se întindea de la fluviul Elba din Germania până la Marea Caspică și de la Dunăre spre miazănoapte, către Marea Baltică. Conducătorul său, stabilit în Hunuguri, devenise cel mai puternic monarh din Europa. Cu un cuvânt, putea aduna mii dintre cei mai de temut războinici cunoscuți vreodată în lume. Și mai putea aduce încă o mie din triburile cucerite de el. Cuvântul său era lege, nu cunoscuse niciodată înfrângerea, iar soțiile și fiii săi tremurau în prezența sa.

Numele lui era Attila.

Ceea ce urmează este povestea sa și a mea, depănată prin ochii acelora pe care i-am cunoscut bine – una în care mi-am jucat propriul rol. Am consemnat-o pentru ca urmașii mei să înțeleagă cum am ajuns să scriu în astfel de vremuri potrivnice, pe o insulă așa de mică, atât de departe de locul în care m-am născut, cu o soție atât de deosebită.

PARTEA I

SOLIA CĂTRE ATTILA

I

FRATE ȘI SORĂ

Ravenna, 449 d.Hr.

– Sora mea este o femeie rea, domnule episcop, și am venit aici pentru a o aduce pe calea cea bună, spuse împăratul Imperiului Roman de Apus.

Numele său era Valentinian al III-lea, iar caracterul său era dovada nefericită a decăderii dinastiei. Avea o inteligență medie, fără curaj de războinic, și era foarte puțin preocupat de guvernare. Valentinian prefera să-și petreacă timpul făcând sport, satisfăcându-și toate plăcerile, în compania magicienilor, curtezanelor și a oricăror neveste de senatori pe care le putea seduce pentru a avea plăcerea de a le umili soții. Știa că talentele sale nu erau precum cele ale strămoșilor săi și recunoașterea inferiorității sale îi producerea resentimente și frică. Credea că numeroși bărbați și femei deopotrivă, invidioși și disprețuitori,

complotau mereu împotriva sa. Aşadar, pentru execuţia din această seară adusese un preot deoarece avea nevoie de aprobarea Bisericii. Valentinian se baza pe ceea ce credeau alţii pentru a avea încredere în sine.

Împăratul îl convinsese pe episcop că era important ca sora sa, Honoria, să recunoască lipsa de apărători în lumea laică şi totodată în cea religioasă. Se împerechea cu un intendent – ca o târfă de la bucătărie –, iar această mică surpriză era un dar neaşteptat.

– Îmi salvez sora de la un proces ca trădătoare pe lumea asta şi de la damnare pe lumea cealaltă.

– Nimeni nu e fără de păcat, Cezar, îl asigură episcopul Milo. Era complicele său în această surpriză neplăcută deoarece, împreună cu mama vicleană a fetei, Galla Placidia, avea nevoie de bani pentru a termina construcţia unei biserici noi în Ravenna, care să le garanteze propriul lor loc în Rai. Placidia era la fel de ruşinată de indiscreţia fiicei sale pe cât se temea Valentinian de ea; iar susţinerea deciziei împăratului ar fi fost răsplătită cu o donaţie generoasă pentru Biserică, provenită direct din vistieria imperială. Încurcate erau căile Domnului, credea episcopul, iar Placidia presupunea că voinţa Lui coincidea cu a ei.

Împăratul ar fi trebuit să se afle în decandenta Romă, participând la dezbaterile Senatului, primind ambasadori şi luând parte la vânători şi la evenimente sociale. Dar el fugise călare cu patru nopţi în urmă, fără a anunţa pe nimeni, însoţit de o duzină de soldaţi aleşi pe sprânceană de şambelanul său, Heraclius. Aveau să o prindă pe Honoria înainte de a-şi pune în aplicare

planurile. Spionii şambelanului aflaseră că sora împăratului nu numai că se culca frecvent cu intendentul de la palat – un prostănac pe nume Eugenius –, dar că mai şi complota cu acesta pentru a-şi ucide fratele şi a prelua puterea. Oare era adevărat? Toată lumea ştia că Honoria îşi considera fratele indolent şi prost şi că era convinsă că ea ar fi putut să conducă afacerile Imperiului mult mai bine decât o făcea el, după modelul puternicei lor mame. Acum, spunea povestea, voia să-şi înscăuneze iubitul, cu ea ca augustă sau regină. Evident, era numai un zvon, dar exista şi un sâmbure de adevăr: vanitoasa Honoria nu şi-a iubit niciodată fratele. Dacă Valentinian ar fi putut să-i prindă împreună în pat, bineînţeles că i-ar fi dovedit imoralitatea şi poate chiar trădarea. În orice caz, ar fi fost o scuză pentru a-i găsi un soţ şi a scăpa de ea.

Împăratul îşi găsea scuze pentru cuceririle sale romantice la fel de des pe cât le condamna pe cele ale surorii sale. El era bărbat şi ea femeie şi de aceea dorinţa ei, în ochii Domnului şi ai săi, era mai ofensatoare decât a sa.

Grupul lui Valentinian trecu peste piscurile muntoase ale Italiei şi acum se apropia de palatele din Ravenna în întuneric, galopând pe lungul drum spre acest refugiu mlăştinos. Deşi uşor de apărat în faţa atacurilor barbare, noua capitală i se păruse dintotdeauna lui Valentinian un loc de vis, separat de pământ, dar nefiind parte din mare. Plutea izolată de industrie sau agricultură, iar birocraţia care se refugiase acolo avea prea puţină legătură cu realitatea. Adâncimea apei era

așa de mică și noroiul atât de adânc încât înțeleptul Apollinaris spusese că legile naturii nu funcționau în Ravenna, „unde pereții cad la pământ și apa se ridică, turnurile plutesc și corăbiile stau pe loc". Singurul avantaj al noului oraș era siguranța, ceea ce nu era puțin lucru. Trădarea exista peste tot.

Valentinian știa că viața celor mari era plină de riscuri. Chiar Iulius Cezar fusese asasinat, cu aproape cinci sute de ani în urmă. Împărații care urmaseră și avuseseră un sfârșit violent formau o listă mult prea lungă pentru a putea fi memorată: Claudius a fost otrăvit, Nero și Otho s-au sinucis, Caracalla, ucigașul fratelui său, a sfârșit la rândul său prin a fi asasinat, frații vitregi și nepoții lui Constantin au fost pur și simplu nimiciți, Grațian a fost ucis, Valentinian al II-lea a fost găsit spânzurat în mod misterios. Împărații muriseră în bătălii, de boală, sfârșiseră din cauza comploturilor urzite de cei apropiați. Ar fi fost șocat dacă această soră șireată *nu* ar fi conspirat împotriva sa. Împăratul era mai mult decât pregătit să-l audă pe șambelanul său șoptindu-i la ureche zvonuri despre un complot, pentru că nu se așteptase la altceva de când devenise împărat, la frageda vârstă de cinci ani. Ajunsese la treizeci de ani din prudență amestecată cu teamă, suspiciune constantă și o lipsă necesară de rușine. Un împărat lovea sau era lovit. Astrologii i-au confirmat temerile, iar drept urmare, împăratul a fost mulțumit și ei răsplătiți.

Alaiul împăratului descălecă în umbra porții, nedorind ca tropăitul cailor să-i dezvăluie prezența.

Scoaseră din teacă săbii lungi, dar le ţinură aproape de corp pentru a nu străluci în noapte. Acoperiţi cu mantale şi cu glugile trase pe cap, se îndreptară spre palatul Honoriei, de parcă ar fi fost nişte fantome. Străzile din Ravenna erau întunecate, canalele sale străluceau monoton, în timp ce o semilună se zărea în spatele unei perdele mişcătoare de nori. Deoarece era un oraş administrativ, şi nu unul comercial, capitala păruse mereu neunitară şi pe jumătate părăsită.

Chipul împăratului le făcu pe santinele să tresară.

– Cezar, nu te aşteptam...

– Daţi-vă la o parte!

Palatul Honoriei era liniştit, tapiseriile şi draperiile păreau decolorate din cauza nopţii şi a lămpilor cu ulei care pâlpâiau. Bolţile şi arcadele erau împodobite cu mozaic înfăţişând sfinţi care priveau cu seninătate de undeva de sus păcatele, aerul era încărcat de miros de tămâie şi parfum. Cei care-l însoţeau pe împărat treceau ca gândul pe holurile de marmură întunecate, iar paznicul camerei Honoriei, un nubian înalt pe nume Goar, căzu la pământ gemând din cauza unei săgeţi trase de la douăzeci de paşi, înainte să înţeleagă cine se apropia. Se prăbuşi pe marmură cu zgomot. Unui paj care s-a deşteptat tresărind şi care ar fi putut să strige după ajutor i se tăie gâtul ca unei orătănii. Apoi soldaţii dădură buzna în iatacul prinţesei, răsturnând mesele pe care se aflau prăjituri cu miere, aruncând cu picioarele o pernă în apa puţin adâncă a băii şi deschizând cu forţa uşa dormitorului.

Cei doi se treziră brusc, strângându-se unul în altul și țipând de după pânza draperiilor pe măsură ce o duzină de umbre întunecate înconjurau patul imens. Oare voiau să-i asasineze?

– Lumină! ordonă Valentinian.

Oamenii săi aduseră torțe și luminară scena lubrică. Intendentul, Eugenius, se târî pe spate până când se lovi de tăblie, încercând să se acopere cu mâinile. Avea privirea unui bărbat care pășise în gol de pe o stâncă și, într-un ultim moment de groază, își dăduse seama că nu mai e nimic de făcut pentru a se salva. Honoria se târa spre cealaltă parte a patului – goală, doar cu cearșaful de mătase înfășurat în jurul corpului, șoldurile sale fiind încântătoare chiar și în aceste momente de teroare –, retrăgându-se ca și când prin depărtarea de iubitul ei l-ar fi renegat.

– Deci este adevărat, murmură împăratul.

– Cum îndrăznești să pătrunzi în dormitorul meu?

– Am venit să te salvăm, copilă, spuse episcopul.

Expunerea surorii sale îl binedispuse în mod ciudat pe Valentinian. El fusese insultat de bătaia ei de joc, dar acum cine se făcea de râs? Acum păcatele ei erau cunoscute de toți, iar ea era umilită în fața a doisprezece bărbați, stând cu umerii goi, cu părul vâlvoi, cu sânii atârnând pe cearșaf. Situația îl umplu de satisfacție. Se uită în jur. Trupul culcat la pământ al lui Goar, din care sângele se scurgea pe marmură formând o mică baltă, se vedea la intrare. Vanitatea și ambiția surorii sale îi condamnaseră pe toți cei din jurul său. La fel cum se condamnase de una singură!

Împăratul zări un cordon auriu ce ținea draperia din jurul patului și trase cu putere de el, dezlegându-l. Acoperământul diafan căzu pe podea, expunând-i și mai mult pe cei doi; apoi păși înainte și începu să o lovească pe Honoria cu cordonul peste șolduri și coapse, în timp ce ea tresărea sub cearșaf, iar respirația lui era rapidă și neliniștită.

– Te culci cu un servitor și complotezi pentru a-i da un rang mai mare decât al meu!

Ea se chirci și urlă de furie, trăgând acoperământul de pe trupul sărmanului Eugenius pentru a-și înfășura propriul corp.

– Du-te dracului! Îi voi spune mamei!

– Chiar mama mi-a dezvăluit când și unde te voi găsi! Era satisfăcut de durerea provocată de trădare. Întotdeauna concuraseră pentru dragostea Placidiei. A continuat să o biciuie, mai degrabă umilind-o decât rănind-o, până când într-un final rămase fără respirație și fu nevoit să se oprească, gâfâind. Atât el, cât și sora sa aveau obrajii roșii.

Soldații târâră trupul intendentului afară din pat, trăgându-i mâinile la spate, îndoindu-i genunchii cu forța. Bărbăția i se chircise, fără a mai avea timp să se apere. Privea rugător și terorizat spre prințesă, ca și când aceasta ar fi putut să-l salveze, dar ea avea doar visuri, nu și putere. Era femeie! Iar, dorind să-i cucerească dragostea, Eugenius se condamnase singur.

Valentinian se întoarse pentru a-l studia pe cel care ar fi devenit viitorul împărat al Ravennei și Romei. Iubitul Honoriei era chipeș, da, și fără îndoială inteligent,

dacă ajunsese să fie intendentul palatului, dar un prost, pentru că încercase să se ridice deasupra acestei situații. Dorința hrănise ocaziile, iar ambiția încurajase mândria, dar pentru ea fusese doar o patimă carnală.

– Privește-l, spuse Valentinian în batjocură, următorul Cezar. Privirea alunecă mai jos. Ar trebui să i-o tăiem.

Vocea lui Eugenius se auzi:

– Nu-i face rău Honoriei, eu am...

– Să-i fac rău Honoriei? râse batjocoritor Valentinian. Ea face parte din familia regală, are sânge albastru și nu are nevoie de apărarea ta. Merită să fie biciuită, dar nu i se va întâmpla nimic, deoarece nu poate face nimic. Vezi cât e de neajutorată?

– Nu s-a gândit niciodată să te trădeze...

– Liniște! zise pocnind din nou din cordon, de data aceasta lovindu-l pe servitor peste gură. Nu-ți mai face atâtea griji pentru târfa de soră-mea. Mai bine ai începe să te gândești cum să-ți scapi pielea! Crezi că nu știu ce puneați la cale?

– Valentinian, te rog, oprește-te! imploră Honoria. Nu e ceea ce crezi. Nu e ceea ce ți-au spus. Sfetnicii și magicienii tăi te-au scos din minți.

– Serios? Totuși, am aflat ceea ce doream – nu-i așa, episcopule?

– Aceasta este datoria ta de frate, spuse Milo.

– Așa este, întări împăratul. Fă-o!

Un tribun înalt legă o eșarfă în jurul gâtului lui Eugenius.

– Te rog, suspină femeia, îl iubesc.

– De aceea trebuie să o fac.

Tribunul trase până când mușchii brațului îi se umflară. Eugenius începu să lovească, zbătându-se degeaba contra celor care îl țineau. Honoria țipă. Chipul lui deveni purpuriu, limba îi ieși într-o încercare nereușită de a respira, ochii i se umflară, mușchii îi tremurau. Apoi privirea i se împăienjeni, iar el se prăbuși brusc; după câteva minute lungi în care se asigurară că a murit, îi lăsară corpul să cadă pe podea.

Honoria suspina.

– Te-ai întors la Dumnezeu, șopti episcopul.

– Lua-v-ar dracu' pe toți!

Soldații râseră.

– Soră, îți aduc veşti bune, spuse Valentinian. Nu vei mai fi fată bătrână. Pentru că nu ai fost în stare să-ți găsești singură un adorator potrivit, am aranjat să te căsătorești cu Flavius Bassus Herculanus la Roma.

– Herculanus! E gras și bătrân! Nu mă voi căsători niciodată cu el! Așa o soartă cruntă nu-și putea imagina.

– Vei putrezi în Ravenna până când vei fi gata să te măriți cu el.

Honoria a refuzat să se căsătorească, iar Valentinian s-a ținut de cuvânt în a o sechestra, în ciuda rugăminților ei. Pledoariile către mama ei fuseseră ignorate. Ce tortură, să fie ținută prizonieră în propriul palat! Ce umilință să fii eliberată numai prin căsătoria cu un aristocrat decrepit! Credea că odată cu iubitul ei murise și o parte din *ea;* omorându-l pe Eugenius, fratele ei a făcut să-i dispară mândria, credința în familie

și orice fel de loialitate față de Valentinian. Îi frânsese inima! Așadar, la începutul anului următor, într-una dintre nopțile lungi când se simțea disperată în privința viitorul ei, Honoria trimise după eunucul său.

Hyacinth fusese castrat în copilărie, pus într-o baie fierbinte în care testiculele îi fuseseră zdrobite. Fusese crud, bineînțeles, și totuși mutilarea, care îl lipsise de posibilitatea de a se căsători și de a fi tată, îi permisese să devină o persoană de încredere la palatul imperial. Eunucul reflecta deseori la soarta sa, uneori ușurat că fusese scutit de patimile fizice ale celor din jurul său. Chiar dacă se simțea mai puțin bărbat deoarece fusese castrat, suferise și mai puțin, credea el. Durerea emasculării era acum o amintire îndepărtată, iar poziția sa privilegiată – o satisfacție zilnică. Nu putea fi perceput ca o amenințare, așa cum era Eugenius. Drept urmare, eunucii trăiau deseori mai mult decât cei pe care îi serveau.

Hyacinth nu era doar servitorul, ci și prietenul și confidentul Honoriei. În zilele de după execuția lui Eugenius, brațele sale îi alinaseră suspinele continue, obrazul său fin se lipise de al ei, murmurând înțelegător, în timp ce ea întețea focul urii față de fratele ei. Împăratul era o bestie cu inima de piatră, iar perspectiva căsătoriei cu un senator bătrân din obosita Romă era la fel de îngrozitoare pentru eunuc ca și pentru stăpâna sa.

Acum, trimisese după el în toiul nopții.

– Hyacinth, te trimit de aici.

El se albi la față. În lumea de afară nu putea supraviețui mai bine decât un animal de casă.

– Vă rog, stăpână! Nu cunosc decât bunătatea voastră.

– Și uneori eu am numai bunătatea ta. Chiar și mama, care vrea să devină sfântă, mă va ignora până ce mă voi supune. Așadar, suntem amândoi prizonieri aici, dragul meu eunuc, nu-i așa?

– Până când vă veți mărita cu Herculanus.

– Și oare asta nu e un alt fel de prizonierat?

Suspină.

– Poate că mariajul este o soartă pe care trebuie să o acceptați.

Honoria dădu din cap. Era foarte frumoasă și se bucura de plăcerile cărnii mult prea mult pentru a-și irosi viața cu un bătrân. Reputația lui Herculanus era aceea a unui bărbat rigid, fără umor și rece. Planul lui Valentinian de a o căsători avea să-i distrugă viața la fel cum îl distrusese pe Eugenius.

– Hyacinth, îți amintești cum mama mea, Galla Placidia, a fost răpită de vizigoți după jefuirea Romei și a fost măritată cu căpitanul lor, Athaulf?

– Înainte de a mă naște eu, prințesă.

– Când Athaulf a murit, mama s-a întors la Roma, dar între timp îi civilizase pe vizigoți. Spunea că anii petrecuți cu ei nu au fost chiar așa de groaznici și cred că are niște amintiri destul de picante în ceea ce-l privește pe primul ei soț. Bărbații barbari sunt puternici, știi, mai puternici decât ai noștri.

– Mama dumneavoastră a călătorit de multe ori în locuri ciudate și a avut multe aventuri înainte de a asigura încoronarea fratelui dumneavoastră.

– E o femeie de lume, care a călătorit împreună cu armate, s-a căsătorit cu doi bărbați și a privit dincolo de zidurile palatului, la fel cum privește acum spre Ceruri. Întotdeauna m-a îndemnat și pe mine să fac la fel.

– Toată lumea o venerează pe augustă.

Honoria își luă eunucul pe după umeri, privindu-l intens în ochi.

– De aceea trebuie să-i urmăm exemplul de curaj, Hyacinth. Există un barbar mai puternic decât conducătorul vizigoților. Este un barbar mai puternic decât fratele meu – este cel mai puternic din lume. Știi despre cine vorbesc?

Acum, eunucul simți că se îngrozește.

– Vorbești despre regele hunilor. Vocea lui Hyacinth devenise o șoaptă, de parcă ar fi vorbit despre Satana. Întreaga lume se temea de Attila și se ruga ca ochiul său prădător să cadă asupra unei alte părți a Imperiului. Se spunea că arăta ca o maimuță, îmbăiat în sânge, și că omora pe oricine ar fi încercat să-l înfrunte – cu excepția soțiilor sale. Se mai zicea că avea sute de soții, pe atât de frumoase pe cât era el de grotesc.

– Vreau să ajungi la Attila, Hyacinth. Ochii Honoriei străluceau. Femeile puternice nu se bizuiau doar pe deșteptăciunea lor, ci și pe alianțele cu bărbați puternici. Hunii aveau cea mai de temut armată din

lume și numai un cuvânt din partea conducătorului lor l-ar fi făcut pe fratele ei să se piardă cu firea. Dacă Attila i-ar fi cerut mâna, Valentinian ar fi lăsat-o să plece. Dacă Attila ar fi interzis căsătoria sa cu Herculanus, Valentinian ar fi trebuit să fie de acord. Nu-i așa?

– Să merg la Attila! spuse Hyacinth gâfâind. Doamna mea, eu ajung cu greu dintr-un capăt al Ravennei în celălalt. Nu sunt nici călător, nici ambasador. Nici măcar bărbat nu sunt.

– Îți voi da bărbați ca escortă. Nimeni nu-*ți* va simți lipsa. Vreau să fii curajos și să-*l* găsești, viitorul nostru depinde de el. Vreau să îi explici ce mi s-a întâmplat. Du-i inelul meu cu pecete drept dovadă a ceea ce spui. Hyacinth, dragul meu sclav, vreau să-i ceri lui Attila hunul să mă salveze.

II

FECIOARA DIN AXIOPOLIS

– Tată, ce ai făcut?

La o mie o sută de kilometri est de Ravenna, unde valea Dunării se lărgește pe măsură ce marele fluviu se apropie de Marea Neagră, hunii se stabiliseră în sfârșit într-un mic oraș roman pe nume Axiopolis. Ca toate orașele romane de acest fel, inițial, fusese construit ordonat, geometric, la fel ca taberele legiunilor, forumurile, templele și clădirile administrative fiind așezate ca piesele pe o tablă de șah. Ca toate orașele de acest fel, zidurile sale fuseseră construite în secolul al treilea, atunci când amenințarea războiului devenise mai puternică. Și la fel ca toate orașele de acest fel, templele sale păgâne deveniseră biserici în secolul al patrulea, după trecerea lui Constantin la creștinism. Și încă o dată, la fel ca toate orașele de acest fel, tremurase de spaimă la fiecare jefuire a așezărilor de pe cursul superior al Dunării.

Acum, hunii erau aici. Veniseră ca o furtună: sunetul din ce în ce mai puternic al unui vuiet de teroare care s-a împrăştiat de la porţi ca un val. Odată cu vuietul a venit şi falsul răsărit al focului şi şocul. În sala de masă a familiei sale, Ilana a încercat să se ascundă de ceea ce se temea atât de mult să audă: jurăminte şi ţipete, tropăitul cailor nepotcoviţi pe pavajul de piatră, gemetele şi zornăiturile de rezistenţă inutilă, şuieratul gros şi bubuiturile de foc. Zări cu colţul ochiului sclipirea unei săgeţi zburând spre stradă, care nu-şi atinsese ţinta şi acum se îndrepta spre o alta la întâmplare, ca o viespe bâzâitoare într-un întuneric lugubru. Vecinii săi fugeau ca şi când ar fi scăpat pe porţile iadului. Apocalipsa sosise în sfârşit.

– Cred că am reuşit să ne salvăm, Ilana, spuse Simon Publius, deşi tremurul vocii îi trăda îndoiala. Chipul negustorului rotofei îmbătrânise cu o mie de ani în ultimele săptămâni, obrajii îi atârnau, ochii nedormiţi erau afundaţi în orbite, pielea sa roz devenise asudată şi căpătase culoarea cărnii putrede. Acum, pariase salvarea familiei sale în schimbul trădării.

– Tu le-ai deschis porţile, nu-i aşa?

– Ar fi pătruns în oraş oricum.

Strada se umplea de călăreţi care strigau într-o limbă aspră şi urâtă. În mod ciudat, ea reuşea să distingă zgomotul săbiilor învârtite în aer, asemănător cu cel al materialului sfâşiat, şi apoi un sunet înfundat când acestea loveau. Parcă toate simţurile i se ascuţiseră astfel încât putea auzi fiecare strigăt, fiecare şoaptă şi fiecare rugăciune.

– Dar ar fi trebuit să aşteptăm legiunile.

– La fel ca Marcianopolis? Atunci nu ne-ar mai fi cruţat nimeni, fiica mea. Edeco mi-a promis că, dacă îl ajutăm, unii dintre noi vor fi cruţaţi.

Urmă un ţipăt şi apoi un murmur de disperare care arăta în mod clar că nimeni nu va fi cruţat. Privi pe fereastră. Întunericul de dedesubt era plin de siluete fugare şi luminat ocazional de rara apariţie în lumina lunii a unui chip omenesc, a unei guri căscate în strălucirea unei torţe înainte de a dispărea. Ilana se simţi fără putere. Se temea de atât de mult timp, încât parcă trecuse o eternitate: ani întregi se temuse, pe măsură ce poveştile groaznice se acumulau. Apoi frica paralizantă atunci când hunii şi aliaţii lor apărură în sfârşit, înconjuraţi de o perdea de praf fumuriu, cu doar două săptămâni în urmă. Înconjuraseră Axiopolisul în galop şi ameninţau cu anihilarea dacă oraşul nu ar fi acceptat să se predea.

Şi nu se predase, în ciuda rugăminţilor şi ameninţărilor unora. În sângele locuitorilor se aflau mândria Moesiei şi iuţimea Traciei, şi cel mai mult îşi doreau să se lupte. De atunci romanii rezistaseră în mod curajos: înfruntări aprige, momente de eroism încurajator şi chiar mici victorii de moment. Dar a existat şi din ce în ce mai multă deznădejde, pe măsură ce morţii şi răniţii erau îndepărtaţi de pe ziduri, fiecare zi părând mai întunecată, fiecare noapte mai lungă, fiecare sunet mai asurzitor, fiecare văduvă cu inima îndurerată şi fiecare copil orfan intensificând sentimentul fatalităţii ce cuprinsese oraşul. Tămâia

ardea în biserici, ecoul rugăciunilor ajungea până la ceruri, preoții se arătau pe zidurile orașului, mesagerii încercau să se strecoare afară pentru a cere ajutor și totuși niciun sprijin nu sosise de nicăieri. Modestele ziduri de piatră începuseră să se dărâme ca și când ar fi fost construite din brânză. Acoperișurile purtau urmele incendiilor. În afară, recoltele fuseseră arse, iar bărcile distruse. Înăuntru, bătrânii curajoși care primiseră sulițe erau retrași de pe ziduri deoarece ochii fără putere erau prea lenți în ochirea dușmanilor. Astfel, mintea Ilanei se refugiase în întunecata disperare, mai degrabă bucurându-se decât temându-se de un final. Oricum, de ce ar fi meritat viața trăită? Spera numai că moartea nu va fi prea dureroasă. Iar acum, tatăl ei, cel mai mare negustător din oraș, îi trădase.

– Ne-ar fi omorât pe toți, imediat ce ar fi doborât zidurile, spuse el. Așa...

– Sunt cavaleriști, replică ea, paralizată de frică. Nu se pricep la astfel de lucruri...

– Mercenarii lor cunosc tot felul de strategii de asediu. Trebuia să fac *ceva*, copilă.

Copilă! Ce demult fusese totul! Copilă? Marea sa iubire, Tasio, bărbatul cu care trebuia să se căsătorească, murise în a treia zi, rănit la ochi de o săgeată hună și aflându-și sfârșitul după patru ore de agonie sfâșietoare. Nu își imaginase niciodată că dintr-un trup se poate scurge fără încetare atât de mult sânge. *Copilă?* Acesta era un cuvânt potrivit pentru binecuvântatele creaturi neștiutoare care încă mai aveau speranțe,

pentru inocenții care probabil într-o zi vor avea propriii lor copii. Acum...

– Am ascuns niște monede. Ne-au promis că vom pleca în siguranță. Vom merge la Constantinopol și vom începe o nouă viață acolo. Mătușile tale, servitorii..., spionii lui ne-au promis că toți vom putea pleca. Ba chiar și alții vor fi cruțați, sunt sigur. Am salvat multe vieți în noaptea asta.

Voia să-l creadă, își dorea să aibă încredere într-un bătrân și în viitor. Dar acum exista un singur prezent nesfârșit și furios, acea furtună de strigăte, răpăitul săgeților și grohăitul nemilos al războinicilor care luau ceea ce doreau.

– Tată...

– Vino! O împinse. Trebuie să ne întâlnim cu căpetenia la Biserica Sfântul Pavel. Dumnezeu ne va avea în pază, copila mea.

Străzile erau pline de oameni înnebuniți, prin care grupul lor mic și înfricoșat se strecură trecând ca o falangă printre trupuri gemând, uși smulse și flăcări roșiatice. Luaseră cu ei lucruri nefolositoare: un bust al unui înaintaș, un coș de nuntă vechi, un răboj al unei negustorii acum distruse, un câine speriat. Jaful fusese anarhic, o casă invadată și o alta ignorată, un grup de refugiați uciși în timp ce membrii altui grup erau lăsați să dispară în negură. Aici un păgân spunea că Jupiter îl salvase, mai încolo o creștină se bucura că Iisus o cruțase; și totuși oameni de toate credințele fuseseră măcelăriți în mod egal. Totul era întâmplător, moartea și viața fiind la fel de efemere

ca și aripile unui fluture. Hunii pătrundeau în galop în sacristii și bucătării, fără a se teme de rezistență, trăgând cu săgeți ca și când ar fi fost într-un joc, disprețuind pe toți cei suficient de lenți pentru a fi prinși în bătaia acestora. Singurul avantaj era că noaptea făcea imposibilă identificarea prietenilor, rudelor, proprietarilor de magazine și învățătorilor. Moartea devenise anonimă. Orașul era distrus fără a pomeni niciun nume.

Când Ilana și tatăl său ajunseră la forum, biserica gemea de oameni așteptând miracole de la un Dumnezeu care părea că îi uitase. Câțiva huni priveau fără a interveni cum romanii intrau în sanctuar, vorbind între ei din șaua cailor ca și când ar fi comentat o paradă. Din când în când, trimiteau mesaje, galopând încoace și încolo pe străzi, sugerând că exista mai multă disciplină în timpul jafului decât și-ar fi închipuit tânăra. Flăcările străluceau din ce în ce mai tare.

– Edeco! strigă Simon Publius, răgușit, în vuietul nopții. Ți-am adus familia mea pentru protecție, așa cum ne-am înțeles! Îți suntem recunoscători pentru mila pe care ne-o arăți. Acest măcel nu este deloc necesar – vom renunța la orice ne vei cere...

Un locotenent care părea a fi grec traduse. Căpetenia hunilor, ușor de recunoscut după frumoasa tunică de piele capturată de la romani, privi în jos, cu trăsăturile umbrite, cu chipul plin de cicatrici și cu barba rărită.

– Cine sunteți?

– Negustorul Publius! Cel care a trimis vorbă și a deschis porțile așa cum au cerut solii domniei voastre! Bineînțeles că nu ne-am cunoscut până acum. Eu sunt

aliatul vostru, care dorește să-i fie permis să călătorească pe cursul râului. Vom pleca departe de acest loc.

Hunul cântări situația ca și cum tocmai îi venise o nouă idee.

– Ea cine e?

Simon tresări surprins.

– Fiica mea. O copilă nevinovată.

– E frumoasă. Tânăra avea o ținută înaltă și nobilă, părul revărsându-i-se într-o cascadă de bucle întunecate, cu ochii migdalați, pomeții proeminenți și urechile la fel de fine ca alabastrul. Fusese gata să se căsătorească înainte de asediu.

– Sunt multe femei frumoase în orașul nostru. Multe, multe.

Edeco râgâi.

– Serios? Cele pe care le-am capturat eu arătau ca niște vaci. Oamenii săi începură să râdă.

Bătrânul negustor trecu în fața fiicei sale, nelăsând să se vadă prea mult din trupul acesteia.

– Dacă ne-ați putea da o escortă până la râu, acolo vom găsi o barcă.

Căpetenia luă o pauză, apoi privi spre biserică, la capătul forumului. Umbrele grupului de refugiați clocoteau. Mai mulți oameni erau împinși înăuntru. Șeful îi spuse ceva în limba hunilor unuia dintre oamenii săi și câțiva dintre aceștia înaintară cu caii spre intrare, ca și când ar fi pregătit un atac. Romanii care încercau să intre se împrăștiară ca potârnichile. Cei care erau deja înăuntru închiseră ușile mari de stejar și le ferecară. Barbarii le îngăduiră acest lucru.

– Dumnezeu îți va răsplăti bunătatea, Edeco, încercă Simon să spună.

Hunul surâse ironic.

– Ai vorbit tu cu El? Își chemă oamenii de peste drumul pavat și aceștia descălecară pentru a aduna mobilier și resturi la ușile bisericii. Membrii micului grup al lui Simon începură să se mire și să murmure înfricoșați.

– El vorbește cu cei care ascultă, îi asigură Publius cu sinceritate. Ascultați-L.

Edeco își văzuse dușmanii rugându-se cu disperare la o sută de zei. Toți fuseseră cuceriți. Romanii și hunii priviră totul în tăcere pentru un timp, primii neîndrăznind să se miște fără permisiune, așteptând ceea ce avea să se întâmple. Cei din biserică, strânși unii într-alții, începură să strige și să se roage, deoarece își dădură seama că odată ce s-au baricadat înăuntru, nu mai aveau să iasă.

În sfârșit, Edeco se întoarse către negustor:

– M-am hotărât. Tu și vacile cele urâte puteți pleca. Fiica ta și cele drăguțe vor rămâne cu noi.

– Nu! Nu așa ne-a fost înțelegerea. Ai spus...

– Îndrăznești să-mi spui *mie* ce am zis? Chipul său oacheș, cu privire piezișă și zbârcit de cicatrici, se întunecă.

Publius se albi la față.

– Nu, nu, dar Ilana trebuie să rămână cu tatăl său. Sigur înțelegi asta. Fața lui avea o strălucire bolnavă, iar mâinile îi tremurau. – Este singura mea fiică.

Torțele fuseră azvârlite pe baricade, blocând astfel ușile bisericii. Lemnul de sub piatră, uscat și crăpat,

înghiți flăcările cu lăcomie. Acestea se propagară în valuri către vârf, iar strigătele dinăuntru începură să se transforme în țipete.

– Nu. E frumoasă.

– Pentru numele lui Dumnezeu...

Ilana îl prinsese de mânecă pentru a-l avertiza, dându-și seama ce avea să se întâmple.

– Tată, e în regulă.

– *Nu* este în regulă și nu te voi abandona în mâinile acestor sălbatici. Oare sunteți diavoli? strigă dintr-odată. De ce îi ardeți pe oamenii care se întorc spre Dumnezeu?

Intransigența acestuia îl enervă pe Edeco.

– Dă-mi-o, romanule!

– Nu, nu. Adică... Te rog, spuse ridicându-și mâna implorând.

Edeco trase sabia din teacă într-o clipă și se grăbi să-i taie brațul. Palma retezată zbură, sări și apoi se lovi de baza unei fântâni, cu degetele încă mișcând. Totul se întâmplă prea repede pentru a scoate un țipăt. Publius se clătină, mai mult surprins decât din cauza durerii, neștiind cum să recapete controlul asupra situației. Privi cu mirare la propria încheietură retezată. Apoi, o săgeată îi străpunse pieptul. Și apoi alta și alta – o droaie străpungându-i torsul și membrele în timp ce el privea uimit –, iar războinicii călare râdeau, ochind și trăgând cu viteză aproape mai mare decât putea percepe ochiul omenesc. Se prăbuși greu, la fel de țepos ca un arici.

– Omorâți-i pe toți! ordonă Edeco.

– Nu și pe fată, spuse un tânăr hun. Se aplecă pentru a o lua și o aruncă în șa.

– Lasă-mă să stau cu tatăl meu!

El îi strânse mâinile.

– Vrei să sfârșești ca ei? o întrebă în limba hunilor.

Restul celor din grupul lui Publius fuseră omorâți în timp ce se îndreptau spre colțurile forumului. Răniții au fost căsăpiți când cerșeau îndurare. Incendiul căpătase proporții atât de mari, încât vuietul acestuia înecă în final țipetele celor care mureau înăuntru, iar sufletele acestora păreau că se ridică la cer împreună cu flăcările fierbinți, lumina atingând cerul de la miazăzi, care acum era brăzdat de fulgere. Pe măsură ce șiruri de captivi uimiți începură să apară dinspre alte părți ale orașului, legați în linie ca o cireadă de măgari, zidurile bisericii se prăbușiră spre interior.

Ilana suspină, atât de înecată de tristețe încât cu greu putea respira, cu trupul pe spinarea calului și pe coapsele musculoase ale hunului, cu părul atârnând ca o cascadă, expunându-i ceafa. De ce să nu o omoare și pe ea? Coșmarul părea că nu are sfârșit, iar trădarea tatălui său se dovedise inutilă. Tot ce o lega de viața anterioară fusese distrus și totuși ea, în mod crud, era încă în viață.

– Nu mai plânge, îi ordonă tânărul hun în vorbe pe care nu le putu înțelege. Te-am salvat.

Începuse să-și dorească moartea.

Edeco îi duse în afara orașului pe care îl distrusese, iar amintirea acestuia se pierdu în coloane de fum. Știa că cei asediați aveau oricum să deschidă porțile

la final. Exista întotdeauna cineva care spera în zadar și în ciuda oricărei raționiuni că exista o șansă să scape dacă se înfrățea cu invadatorii. Hunii se bazau pe asta. Se adresă locotenentului care o transporta pe Ilana legată, un războinic pe nume Skilla.

– Lui Attila i-ar fi plăcut această noapte, nepoate.

– La fel cum îmi va plăcea și mie noaptea următoare. Brațul său drept se afla pe mijlocul prizonierei, ținuind-o de fiecare dată când se zbătea. Răsucirile ei îl făcură pe Skilla să-și dorească să o posede chiar acolo. Ce șezut îmbietor avea!

– Nu. Unchiul său dădu din cap. Ea e prea frumoasă. I-o ducem lui Attila, iar el va judeca.

– Dar eu o plac.

– Îi revine lui Attila. Tu poți să o ceri mai apoi.

Tânărul suspină și se uită înapoi. Călărea de când se știa; lupta de când era mic, vâna, urmărea și ucidea. Totuși, acesta era primul său jaf și nu era obișnuit cu masacrele.

– Cei din biserică...

– Se vor naște alții care să reclădească zidurile, spuse Edeco mirosind fumul, care se ridica în rotocoale gata să acopere soarele care tocmai răsărea. E un lucru bun, Skilla. Deja pământul respiră liber.

III

PLĂNUIREA UNUI ASASINAT

Constantinopol, 450 d.Hr.

Era mai uşor să-l mituieşti pe un hun decât să-l ucizi, şi cel mai uşor era să-i mituieşti pe acei huni care ştiau valoarea banului.

Cel puţin aceasta era teoria lui Chrysaphius, mai-marele miniştrilor pe lângă împăratul Imperiului Roman de Răsărit, Teodosius al II-lea. De zece ani, Chrysaphius insista ca împăratul să plătească tribut hunilor, pentru ca miile de monede de aur trimise spre miazănoapte să înlăture un asalt final asupra Constantinopolului. Oricît ar fi fost de umilitor, a cheltui nişte bani era mai puţin costisitor decât un război. Guvernul se prefăcea că plătea un aliat barbar, cam la fel cum făceau şi împăraţii din Apus în privinţa legăturii acestora cu francii, dar această apă de ploaie pentru plebe nu reuşea să-l păcălească pe niciunul

dintre cei aflați la putere. Acum, pretențiile lui Attila erau din ce în ce mai mari, trezoreria era strâmtorată, armata bizantină era îngrijorată de situația din Persia, la Curte existau voci care se ridicau împotriva lașității ministrului și, într-un fel sau altul, plata tributului trebuia să ia sfârșit. Pentru aceasta, Chrysaphius dorea să-l mituiască pe un anumit hun, într-un scop foarte precis. Își trimise favoritul, Bigilas, să înceapă pregătirile.

– Arată-i acestui Edeco măreața noastră Nouă Romă, tălmaciule, spuse ministrul în timp ce tăia o pară cu un cuțit de argint. Arată-i bogățiile și zidurile noastre, și puterea noastră, iar apoi adu-l pe acest oaspete nespălat în palatul meu, ca să mă cunoască și pe mine.

La câteva luni după atacul asupra orașului Axiopolis, generalul hun Edeco fusese trimis spre miazăzi, la Constantinopol, pentru a face cunoscută dorința lui Attila ca termenii Tratatului încheiat de Anatolius cu doi ani înainte să fie îndepliniți. Cei din Bizanț plăteau cu întârziere tot aurul pe care îl promiseseră, iar armatele hune, tot mai numeroase, aveau o poftă neostoită pentru acest metal. Chrysaphius spera ca acest sol barbar să se transforme din inamic în aliat.

Întâlnirea nu începu sub cele mai bune auspicii. Bigilas fu nevoit să întâmpine solia hunilor în afara orașului, lângă Cornul de Aur, de vreme de barbarii refuzaseră să se aventureze înăuntru fără un ghid. Tălmaciul se pomeni privind cu ochii întredeschiși în sus, la bărbatul pe care primise ordin să-l impresioneze.

Deși Bigilas sosi cu gardă de corp, șambelan personal și un sclav care îi ținea apărătoarea de soare, era pe jos, în timp ce hunii erau călare; iar războinicii își poziționară caii cu spatele la soarele care îi îngreuna romanului vederea. Totuși, Bigilas nu îndrăzni să se plângă. Trufașul barbar nu era numai cheia speranțelor stăpânului său, ci și un ins foarte periculos. Dacă Edeco nu se întorcea la Attila cu niște răspunsuri mulțumitoare, războiul s-ar fi putut relua.

În ceea ce-l privea, Edeco considera misiunea aceasta dintre campanii ca o ocazie de a scoate un profit ușor, indiferent de soarta tratatului. Romanii au încercat mereu să-i îmbuneze pe huni făcându-le daruri, și astfel această vizită era o răsplată adusă lui Edeco pentru capturarea orașului Axiopolis și o ocazie de a examina zidurile de apărare înfricoșătoare ale capitalei. Într-o zi, spera hunul, va face din Constantinopol ceea ce a făcut din orașul Ilanei.

Așa cum se aștepta Bigilas, Edeco era plin de praf în urma drumului lung parcurs, dar departe de a fi zdrențăros. Blănurile de iepure, pe care poporul său le purtase odinioară, fuseseră înlocuite cu cele de urs, vulpe și samur, iar vestele din piele fuseseră înlocuite cu zale și tunici căptușite. Mătăsuri și pânzeturi care ar fi împodobit pieptul oricărei fecioare romane se zăreau adesea de după o armură, deoarece hunii erau fascinați de lucrurile fine, dar nu aveau simțul modei. Și nici nu țineau seama de felul în care arătau. Poporul de la Răsărit hotărâse cum

aveau să se îmbrace stăpânii și toți ceilalți îngenuncheaseră în fața lui.

La fel ca toți hunii, Edeco părea a sta la fel de confortabil călare pe un cal ca într-un scaun. Era mic de statură, dar puternic, cu sabia lungă atârnându-i de mijloc, un arc scurt prins de șa și o tolbă plină cu săgeți la spate. De asemenea, ca toți hunii, era urât – cel puțin după părerea romanilor. Pielea sa avea culoarea bronzului și asprimea pielii de animal, iar obrajii îi erau brăzdați de cicatrici. Mulți romani credeau legenda care spunea că hunii își tăiau fiii la naștere pentru a-i învăța să îndure durerea chiar înainte de a începe să sugă, dar Bigilas știa că urmele erau mai degrabă rezultatul unei automutilări în urma doliului purtat pentru o rudă apropiată. Majoritatea bărbaților huni și chiar și multe femei aveau astfel de cicatrici.

Înfățișarea lui Edeco trăda amenințare, la fel ca aceea a unui criminal de rând, iar expresia sa părea fixată într-o încruntătură permanentă, subliniată de o mustață subțire, întoarsă în jos. Totuși, era o brută calculată – ghici tălmaciul –, una care omorâse și jefuise cu inteligența unui prădător. Acest lucru însemna că se putea vorbi cu el. Sau cel puțin așa spera stăpânul Chrysaphius.

Hunul nu îl privea pe Bigilas – despre care știa că este un funcționar cu statut nesemnificativ –, ci privea zidurile triple ale Constantinopolului, care se întindeau cale de șase kilometri și jumătate de la Marea Marmara până la portul cunoscut sub numele de Cornul de Aur. Privirea sa era cea a unui soldat, care

încerca să găsească un drum peste sau pe lângă barieră. Înălțimea de treizeci de metri a zidurilor îl uimea.

– Ministrul Chrysaphius vă invită la cină, spuse Bigilas în limba guturală a hunului. În comparație cu greaca sau latina, aceasta se asemăna cu grohăitul animalelor.

Fortificațiile erau cele mai groase pe care Edeco le văzuse vreodată.

– Va trebui să vă lăsați calul în afara orașului, adăugă tălmaciul.

Măcar acum primi un răspuns. Hunul îl privi de sus:

– Voi călări până la palat.

– Cu excepția împăratului, nimeni nu călărește în Constantinopol, insistă Bigilas. Este prea aglomerat. Calul dumneavoastră s-ar speria. Știa că hunii trăiau pe spinarea cailor. De acolo se luptau, acolo negociau, mâncau, uneori chiar dormeau și, din câte știa el, tot acolo se și iubeau. Erau în stare să parcurgă orice distanță călare, dacă astfel ar fi fost scutiți de mersul pe jos, și stăteau așa de bine în șa, încât păreau una cu animalul. Trebuia, de asemenea, să știi cum să-i manipulezi, ca pe niște copii neastâmpărați.

– Dacă preferați, pot chema o lectică.

– O lectică?

– Un scaun purtat de sclavi. Puteți merge așa.

Edeco rânji.

– Ca un copil sau ca o femeie?

– Sunt cinci kilometri până la palat. Se uită intenționat la picioarele crăcănate ale hunului.

Hunul se încruntă.

– Tu cum ai ajuns aici?

– Am mers pe jos. Chiar și senatorii și generalii noștri merg pe jos, mărite sol. Va fi mult mai ușor pentru mine să vă arăt minunățiile capitalei noastre.

Hunul dădu din cap.

– Cum să trăiești într-un loc unde nu poți călări? Coborî însă de pe cal, nu chiar atât de surprins pe cât pretindea a fi. Alți soli îl avertizaseră că, dacă permitea acest lucru, calul său va fi dus în grajdurile din afara orașului, într-o cușcă asemănătoare acelora în care trăiau romanii, o privare de libertate în urma căreia calul avea să se îngrașe și să piardă din puteri. Acesta era un popor de insecte care mișunau în orașe ca viermii. Ideea era să iei darurile și să pleci cât mai repede.

Bigilas era mulțumit că hunul nu făcea caz de calul său. Era oarecum neașteptat faptul că acești ucigași știau să negocieze. El începuse să le deprindă graiul atunci când fusese luat prizonier în timpul raidului lui Attila, cu șapte ani în urmă, și după ce a fost răscumpărat a învățat și mai mult, deoarece priceperea sa i-a adus slujba de negustător. Abilitatea sa de a tălmăci cuvintele a atras atenția guvernului imperial și în cele din urmă chiar pe a lui Chrysaphius. Bigilas îi știa pe huni fără a-i îndrăgi, iar asta era exact calitatea de care avea nevoie mai-marele miniștrilor.

Tălmaciul îl privi pe hun în timp ce acesta slăbea hățurile și dădea arcul și tolba servitorului său pe nume Skilla. Edeco îl instrui pe tânăr și pe un alt hun de rang, un locotenent de origine romană și transfug pe

nume Onegesh, să aştepte în afara zidurilor. În cazul în care nu revenea la timp, aceştia urmau să-l anunţe pe Attila.

– Nu-i lăsaţi să-mi lege calul şi nu-i lăsaţi să vă lege pe voi. Vă veţi pierde puterea.

– Dar am aranjat să stea la o vilă şi să ducem calul la grajd, spuse Bigilas.

– Acoperişul nostru este cerul cu stele, răspunse tânărul cu mândrie. Skilla, ca şi unchiul său Edeco, privea zidurile triple ale Constantinopolului cu un amestec de dispreţ şi invidie.

– Vom sta lângă râu şi vă vom aştepta acolo.

Lui Chrysaphius nu îi plăcea că hunii rămâneau în afara controlului romanilor, dar ce putea Bigilas să facă?

– Doriţi să mâncaţi?

– Vom lua singuri ceea ce avem de trebuinţă.

Oare ce voiau să spună? Urma oare să şterpelească de la ferme, să fure de la pelerini? Ei, n-au decât să doarmă în noroi.

– Atunci, haide, îi spuse lui Edeco. Chrysaphius aşteaptă. Pe când se îndreptau spre poarta cea mare, se uită peste umăr la cei doi huni pe care îi lăsase în urmă. Se părea că aceştia numărau turnurile.

Noua capitală a Imperiului Roman de Răsărit avea forma unui triunghi al cărui vârf scăldat de ape adăpostea palatele imperiale, Hipodromul şi Hagia Sofia. Baza dinspre apus era mărginită de zidul triplu, lung de şase kilometri şi jumătate. Cele două părţi

mărginite de ape ale triunghiului se întindeau, de asemenea, de-a lungul unui zid și a unor porturi artificiale în care se înghesuiau ambarcațiuni. Părea că, în prezent, comerțul întregii lumi trecea prin acest canal; iar împărații din Răsărit aduseseră statui, opere de artă, marmură și mozaicuri pentru a avea un oraș respectabil. Bigilas știa că probabil în Constantinopol erau tot atâția romani cât huni în întreaga lume; și totuși acest oraș plătea tribut barbarilor, și nu invers. Era o situație intolerabilă, care trebuia curmată.

Poarta de Aur avea trei arcade, cea din centru fiind cea mai înaltă și mai largă; iar ușile sale de lemn și aur erau întărite cu un basorelief înfățișând niște elefanți enormi de alamă, lustruiți până când căpătaseră un luciu auriu. Poarta străbătea toate cele trei ziduri ca un tunel, care ar fi devenit un veritabil coridor al masacrului pentru oricare armată care ar fi îndrăznit să treacă prin el. Tavanul acestuia era împânzit cu găuri prin care puteau pătrunde săgeți sau putea fi turnat ulei fierbinte. Mai mult decât atât, cel de-al treilea zid, dinspre interior, era cel mai înalt, astfel încât fiecare barieră se înălța deasupra celei din față, oferind priveliștea unui lanț muntos descurajator.

Edeco se opri cu puțin înainte de intrarea din exterior, privind statuile care îi reprezentau pe împărat, victoria și zeița Fortuna. Deasupra era un înscris în limba latină.

– Ce scrie?

Bigilas citi cu voce tare:

– Teodosius împodobește acest loc, după pieirea uzurpatorului. Cel care a construit Poarta de Aur aduce cu sine Epoca de Aur.

Barbarul tăcu pentru un moment. Apoi întrebă:

– Ce înseamnă asta?

– Înseamnă că împăratul nostru este un zeu și că aici este noul centru al lumii.

– Credeam că acum voi, romanii, aveți un singur zeu.

– Cred că da. Tălmaciul se încruntă. Divinitatea împăratului este încă discutată de teologi.

Hunul grohăi și apoi trecură prin întunericul celor trei ziduri, către lumina strălucitoare a soarelui, din interior. Edeco se opri din nou.

– Unde se află orașul vostru?

Bigilas zâmbi. Aici era locul în care barbarii erau pentru prima dată uimiți de imensitatea Constantinopolului.

– Centrul orașului a rămas dincolo de zidurile lui Constantin. Arătă către un zid aflat la un kilometru și jumătate depărtare. Această nouă zonă, împrejmuită de Teodosius cu ziduri, este rezervată cisternelor, grădinilor, mănăstirilor, bisericilor și pieților. Râul Lycus trece pe sub zidurile noastre și avem destulă apă și mâncare pentru a rezista la nesfârșit invaziilor. Constantinopolul nu poate fi niciodată înfometat sau cucerit, Edeco; poate fi doar vizitat de prieteni.

Hunul nu spuse nimic pentru câteva momente, rotindu-și privirea. Apoi:

– Vin ca prieten. Pentru daruri.

– Mai-marele miniştrilor are daruri pentru tine, prietene.

Lângă zidul mai mic, vechi şi lat de un cot al lui Constantin, se afla o piaţetă în faţa Porţii lui Saturninus, unde Edeco ochi bunurile cu pofta unui prădător. Noua Romă devenise noul punct de intersecţie al lumii şi orice produs, orice plăcere, mireasmă sau gust puteau fi întâlnite aici. Nevestele sale ar tremura ca nişte gâşte agitate dacă ar vedea o asemenea captură. Într-o bună zi le-o va duce, stropită cu sângele negustorilor care o deţinuseră. Astfel de gânduri îi făceau plăcere.

Cei doi trecură de poartă şi pătrunseră în centrul urban al Imperiului de Răsărit, o capitală tânără, agitată, cu biserici împodobite, palate ostentative, clădiri aglomerate şi străzi înţesate. Dintr-odată Edeco se simţi mic şi pe de-a-ntregul anonim. Dacă hunul simţise frică în afara zidurilor, acum, în interiorul acestora, atrase numai priviri curioase. La Constantinopol veneau oameni din toate colţurile lumii: africani negri, germani cu părul blond, sirieni cu tenul închis, berberi înfăşuraţi, evrei emigranţi, goţi posaci, iberici cu pielea arămie, greci întreprinzători şi daci necizelaţi. Toţi aceştia se împingeau, îşi croiau drum cu greu şi se înghionteau unii pe alţii, făcând cunoscute în gura mare chilipirurile, negociind preţuri, strigând pentru a putea trece şi promiţând plăceri. Hunul se simţi prins într-un râu imens, pe care nu-l putea controla. Se simţea un miros puternic de mirodenii, parfum, sudoare, fum de cărbuni, mâncare şi canalizare şi se

auzea o babilonie de limbi. Totul îi provocă o senzație de vomă. Bigilas i le arăta pe toate cu mândrie.

Drumul pe care mergeau era pietruit conform obiceiului roman despre care Edeco credea că este dăunător picioarelor și chiar și mai dăunător copitelor cailor. Centrul se afla sub cerul liber, dar pe fiecare parte exista un portic de marmură care oferea umbră și adăpost și care era la fel de aglomerat ca drumul însuși. Capetele coloanelor erau sculptate în formă de ramuri de palmier și de frunze, pentru a imita copacii. Romanii foloseau piatră în loc de lemn și apoi încercau să facă piatra să semene cu lemnul! În umbra de dincolo de portic se afla un șir nesfârșit de magazine, care formau un tunel până la clădirile atât de înalte încât făceau ca strada să pară un canion. Hunul nu se putu abține să nu cerceteze acoperișurile, atent pentru a preveni ambuscadele, și totuși acești romani se înghesuiau aparent fără niciun sentiment de îngrădire. De fapt, părea că se simt chiar confortabil în această înghesuială. Era un mod nefiresc de a trăi și de aceea romanii păreau ciudați: zgomotoși, împopoțonați, femeile sulemenite, purtând ori prea multe văluri, ori deloc, bărbații, ori prea bogați, ori cerșetori, jucători de noroc și târfe laolaltă cu călugări și măicuțe, toți lovindu-se unii de alții, strigând și plângându-se după bunul plac. Un mușuroi de furnici, era de părere Edeco, iar când avea în sfârșit să ardă, va fi o binecuvântare pentru pământ.

Bigilas sporovăia ca o fetișcană, pe măsură ce înaintau prin aglomerație, spunând că marmura fusese adusă

de la Troad, strada lor se numea Mese, iar numele forumului era Arcadius, ca și când pe Edeco l-ar fi interesat câtuși de puțin. În schimb, hunul calcula valoarea bogățiilor expuse: rafturile cu bijuterii de aur, moviliţele de covoare, ţesăturile din Egipt, lânurile din Anatolia, amforele de vin, încălţările fine și lustrul metalic al armelor. Mai erau acolo căni și boluri, așternuturi și ghivece, cupru și fier, abanos și fildeș, și cufere minunat sculptate pentru a păstra toate acestea. Cum au făcut viermii asemenea lucruri?

Din loc în loc, Mese se deschidea în pieţe mai largi, pe care Bigilas le numea forumuri. Multe dintre acestea erau împodobite cu statui, într-un scop necunoscut lui Edeco. Coloane înalte ţinteau spre cer, dar nu susţineau nimic. Una dintre ele avea în vârf un bărbat încremenit, pe nume Constantin. Acesta fusese împăratul care fondase oraşul, explică Bigilas.

Hunul fu mai degrabă intrigat de un arc monumental cu patru feţe aflat la o intersecţie, pe nume Anemodoulion. În vârf avea o giruetă, iar hunul privi cu uimire la vulturul care se învârtea când încolo, când încoace. Ce prostie! Numai romanii aveau nevoie de o jucărie ca să le spună din ce parte suflă vântul.

Bigilas îi arătă, de asemenea, arcadele a ceea ce el numea un apeduct. De ce oare, se întrebă Edeco, au amenajat romanii râuri în loc ca pur și simplu să locuiască pe malul unuia? Pământul oferea oamenilor tot ceea ce era cu adevărat necesar și totuși romanii se speteau toată viaţa pentru a copia ceea ce era oricum gratis.

Pe măsură ce înaintau către vârful peninsulei, casele, palatele și monumentele deveneau din ce în ce mai mari, intensitatea zgomotului crescând de asemenea. Zăngănitul de la atelierele de prelucrare a cuprului semăna cu chemarea stepei, iar tânguirea ferăstraielor pentru marmură era aproape de nesuportat. Numai porțile Hipodromului erau mai atrăgătoare, oferind priveliștea unei întinderi de nisip înconjurate de trepte care se întindeau până la cer, formând un oval imens.

– Ce este asta?

– Locul unde se întrec carele și se desfășoară jocurile, răspunse Bigilas. Atunci când se întrec, încap optzeci de mii de oameni aici. Ai văzut eșarfele și panglicile? Acelea reprezintă facțiunile: cele verzi sunt ale plebei, iar cele albastre aparțin nobililor. E o mare rivalitate, se fac pariuri și uneori au loc revolte și bătăi.

– Pentru ce?

– Pentru câștigător.

Așadar, își irosesc energiile pe războaie false, în loc să se păstreze pentru cele adevărate.

Și astfel ajunseră la palatul lui Chrysaphius.

Mai-marele miniștrilor din Imperiul Roman de Răsărit trăia, la fel ca toți cei aflați în astfel de funcții înalte, de pe urma înțelepciunii, prudenței și firii sale calculate și neîndurătoare. Ca atât de mulți în această nouă epocă a guvernării romane, Chrysaphius era eunuc. Datorită acestui fapt și a accesului la Aelia, frumoasa soție a împăratului – posibil, deoarece era

castrat –, începuse ascensiunea sa atât de rapidă. În prezent, după spusele unora, era mai puternic decât împăratul însuși. Și de ce nu? După ce observase șiretenia femeilor întreaga viață, ministrul ajunsese la concluzia că absența anumitor părți anatomice nu îi diminua deloc curajul, favorizând menținerea unei gândiri clare. Împăratul Teodosius era bine dotat, dar era un general nepriceput și un negociator neîndemânatic, dominat toată viața de sora sa, o femeie atât de conștientă de rânduielile lumești, încât renunțase la sex și își dedicase întreaga viață castității religioase. O asemenea puritate o făcuse pe cât de formidabilă și de venerată, pe atât de înțepată și de răzbunătoare. Cât de diferită era periculoasa Pulcheria față de meschina și desfrânata soră a împăratului din Apus, o fată pe nume Honoria, despre care se spunea că era atât de proastă încât fusese prinsă în pat cu intendentul palatului! Dacă și Pulcheria ar da dovadă de o asemenea slăbiciune...! Dar nu, aceasta părea la fel de imună la asemenea întâmplări ca însuși Chrysaphius, ceea ce o făcea să fie periculoasă.

Pulcheria scăpase mai întâi de încântătoarea Aelia acuzându-și cumnata de adulter, expediind-o, umilită, în Iudeea. Chrysaphius abia reușise să nu fie și el implicat în scandal, de vreme ce Aelia fusese stăpâna sa. Totuși, priceperea lui la negocieri îl făcuse indispensabil, iar odată cu castrarea devenise imun la șicanările sexuale, încât nici chiar Pulcheria nu-l putu înlătura. Nici ministrul, la rândul său, nu reușise să-l convingă pe împărat că sfințenia afișată de sora sa în public era

doar o mască pentru a-i ascunde răutatea. Acum, ea era cel mai de temut dușman al lui Chrysaphius. Lăcomia și trădările îi aduseră ministrului multe necazuri și faptul că era castrat nu făcea decât să-i sporească lipsa de popularitate. Avea nevoie de un eveniment dramatic pentru a-și consolida poziția față de Pulcheria.

De aceea, Edeco, barbarul mojic, se îndopa azi, cu obrăznicie, la masa lui.

Până acum, seducția politică se desfășura conform planului. Bigilas se întâlnise cu hunul în afara zidurilor orașului și îl însoțise prin Constantinopol, tălmaciul confirmând că își uimise oaspetele cu minunățiile arhitecturii romane, bogăția pieților bizantine și densitatea și vigoarea populației. Inutilitatea unui asalt asupra Noii Rome ar fi trebuit să fie evidentă deja. Apoi Edeco intrase în palatul lui Chrysaphius, căscând gura la marmură, brocarturi, tapiserii, covoare, bazine, fântâni și uși sculptate în lemn de cedru ca un țărănoi. Curțile însorite erau pline de flori ca niște adevărate pajiști; dormitoarele parcă erau întinderi de mătase și in, iar mesele gemeau sub munții de fructe, pâine, miere și măsline lucioase.

Hunul trecuse ca un taur dintr-o încăpere în alta.

Chrysaphius încercase să le trimită pe două dintre sclavele sale care chicoteau să-l ademească pe barbar într-o sală de baie, o diversiune care ar fi făcut această creatură mai suportabilă de la mică distanță, însă hunul refuzase, suspicios.

– Ei se tem de spiritele apei, explică tălmaciul în șoaptă.

Chrysaphius scrâșni.

– Oare cum suportă să se reproducă?

În cele din urmă, Bigilas îl convinsese pe Edeco să lepede blănurile și armura și să se îmbrace într-o haină din bumbac egiptean brodată cu fir de aur, tivită cu hermină și împodobită din loc în loc cu pietre prețioase, o împrospătare care semăna cu gestul de a arunca mătase peste un urs cuprins de furie. Mâinile hunului erau la fel de aspre ca acelea ale unui tâmplar, iar părul său era mai potrivit pentru o vrăjitoare, însă hainele nefamiliare și parfumate îl făceau puțin mai potrivit cu *triclinium*-ul din care se zărea Marea Marmara. Lămpi și lumânări răspândeau o aură strălucitoare, o briză răcoroasă sufla dinspre apă, iar umplerea continuă cu vin a pocalului hunului păreau să-l fi binedispus. Era momentul pentru a face propunerea.

Hunii erau periculoși, dar lacomi, credea Chrysaphius. Erau ceva mai mult decât hoți de cai înnăscuți, care nu puteau locui în orașe și aveau o foame neostoită pentru produsele acestora. Îi urau pe romani deoarece îi invidiau și erau la fel de coruptibili ca niște copii amăgiți cu dulciuri. Timp de peste zece ani, mai-marele miniștrilor evitase o confruntare finală cu Attila mituindu-l pe nebun, chircindu-se pe măsură ce valoarea tributului anual creștea de la trei sute cincizeci de galbeni pretinși de tatăl lui Attila la cei șapte sute pentru care insistase fratele acestuia și la cele peste două mii cerute de Attila însuși. Asta însemna mai mult de o sută cincizeci de mii de

solizi* pe an! Pentru a plăti cele şase mii cerute la finalul războiului din 447, negustorii oraşului şi senatorii au fost nevoiţi să topească bijuteriile soţiilor. Cei disperaţi chiar s-au sinucis. Şi mai important, abia mai rămăseseră bani pentru a plăti luxul pe care şi-l permitea Chrysaphius!

Attila era acela care îi transformase pe huni dintr-o confederaţie de călăreţi enervanţi într-un imperiu rapace şi tot Attila a înlocuit un tribut rezonabil cu o scandaloasă extorcare. Dacă Attila ar fi eliminat, hunii nu vor mai fi uniţi. O singură tăietură de cuţit sau un singur dram de otravă şi cea mai mare problemă a Imperiului de Răsărit ar fi fost rezolvată.

Eunucul îi zâmbi cu bunăvoinţă hunului şi îl întrebă, folosindu-l pe Bigilas pentru a-i tălmăci cuvintele:

– Edeco, îţi plac delicatesele nostre epicuriene?

– Ce anume? Gura acestuia era plină până la refuz.

– Bucatele, prietene!

– Sunt gustoase, spuse şi mai luă încă o porţie.

– Cei mai buni bucătari din lume vin la Constantinopol. Se întrec între ei în inventivitatea reţetelor. Nu încetează să ne încânte simţurile.

– Eşti o gazdă bună, Chrysaphius, spuse hunul în mod agreabil. Am să-i spun asta lui Attila.

– Ce măgulitor! Ministrul sorbi din cupa sa. Ştii, Edeco, că un bărbat de seama ta şi cu talentul tău ar putea să se înfrupte astfel în fiecare zi?

---

* Solid – monedă de aur care a circulat în imperiile Bizantin şi Roman (n. red.).

Aici, barbarul luă în sfârșit o pauză.

– Chiar în fiecare zi?

– Dacă ai locui aici, cu noi.

– Dar eu locuiesc cu Attila.

– Da, știu, dar te-ai gândit vreodată cum ar fi să locuiești la Constantinopol?

Hunul răsuflă zgomotos.

– Unde mi-aș ține caii?

Chrysaphius zâmbi.

– La ce ne trebuie cai? Nu este nevoie să mergem nicăieri. Întreaga lume vine la noi și aduce cu ea cele mai bune lucruri. Cei mai mari înțelepți, cei mai buni artiști și cei mai sfinți preoți vin la Noua Romă. Cele mai frumoase femei din Imperiu se află aici, după cum poți vedea la sclavele mele și la fetele care te ajută la îmbăiere. La ce îți mai trebuie un cal?

Edeco, dându-și seama că avea să i se facă o ofertă, se îndreptă de spate pe sofaua pe care lua masa, pentru a-și concentra întreaga atenție pe jumătate ametită de băutură.

– Eu nu sunt roman.

– Dar ai putea deveni.

Barbarul privi în jur cu teamă, ca și când ar fi putut rămâne fără nimic într-o secundă.

– Eu nu am o casă aici.

– Dar ai putea avea, generale. Un bărbat cu experiența ta militară ar fi de neprețuit pentru armatele noastre. Un om cu funcția ta ar putea avea un palat exact ca acesta. Cineva ca tine, care și-ar oferi serviciile împăratului, ar putea fi primul printre nobili.

Palatele noastre, nestematele noastre, bunurile noastre și femeile noastre, toate ar putea fi ale tale.

Hunul își îngustă ochii.

– Vrei să spui că ar trebui să-mi părăsesc poporul și să mă alătur vouă.

– Dacă ești dispus să-ți salvezi atât *propriul* popor cât și pe *al nostru,* Edeco. Dacă ți-ai ocupa locul care ți se cuvine în istorie.

– Locul meu este lângă Attila.

– Până acum a fost lângă Attila. Dar este oare nevoie ca următoarea noastră întâlnire să fie pe câmpul de bătălie? Știm amândoi că asta vrea Attila. Conducătorul tău este insațiabil. Nicio victorie nu-l satisface. Oricât de mare ar fi tributul, nu va fi niciodată de ajuns. Nimeni, oricât de loial, nu este scutit de bănuieli. Cât timp va fi în viață, niciun hun și niciun roman nu vor fi în siguranță. Dacă nu va fi oprit, ne va distruge.

Edeco se oprise din mâncat și privea în jur cu suspiciune.

– Ce anume dorești?

Chrysaphius își puse mâna slabă și moale peste pumnul puternic al hunului, șoptindu-i călduros:

– Prietene, vreau ca tu să-l omori pe Attila.

– Să-l omor! Voi fi jupuit de viu.

– Nu și dacă o vei face în secret, departe de gărzile sale, prin înțelegere tacită cu ambasadorii romani, tu fiind negociatorul din partea hunilor. El ar muri, tu ai părăsi sala de discuții, iar haosul s-ar dezlănțui abia mai târziu, când s-ar descoperi că a murit. Până când hunii se vor hotărî care dintre ei este responsabil și

cine este vinovatul, tu ai putea să te întorci aici. Ai putea avea o casă ca asta, femei ca acestea și destul aur încât să te cocoșezi.

Hunul nu făcu niciun efort pentru a-și ascunde poftele.

– Cât de mult aur?

Ministrul zâmbi.

– Cincizeci de galbeni.

Hunul își reținu respirația.

– Asta doar ca avans. Edeco, îți vom da destul aur încât să devii unul dintre cei mai bogați cetățeni ai orașului. Destule onoruri pentru a-ți permite să trăiești în pace și lux pentru tot restul zilelor. Ești unul dintre cei puțini în care Attila are destulă încredere pentru a rămâne singur cu el. Tu poți face ceea ce nimeni altcineva nu îndrăznește.

Hunul își umezi buzele.

– Cincizeci de galbeni? Și ce altceva?

– Oare Attila nu *te*-ar omorî pentru același preț?

Edeco ridică ușor din umeri vrând parcă să admită că așa era.

– Unde este aurul ăsta?

Chrysaphius pocni din degete. Un sclav – un german înalt – intră aducând un sipet greu, care îi dădea prilejul să-și arate mușchii încordați. Îl puse jos cu zgomot și îi deschise capacul, dând la iveală o grămadă aurie. Ministrul îl lăsă pe hun să privească pe îndelete monedele și mai apoi, cu încuviințarea sa, capacul fu pus la loc.

– Edeco, ai acum ocazia să trăiești ca mine.

Hunul dădu încet din cap.

– Dacă mă întorc cu chestia asta prinsă de șaua mea, Attila va ști imediat ce anume v-am promis. Voi fi crucificat în stepele Hunuguri.

– Știu asta. De aceea, iată care este planul. Să ne prefacem că nu am reușit să ajungem la un acord. Lasă-mă să trimit un ambasador roman împreună cu tine la Attila. Lasă-mă să-l trimit pe Bigilas ca tălmaci. Vei primi destule daruri acum, astfel încât Attila să nu bănuiască nimic. Astfel de discuții durează, după cum știi. Te vei apropia de tiran încă o dată. Și, pentru a garanta cuvântul romanilor, vei sugera ca Bigilas să plece și să-l aducă pe fiul său drept ostatic, pentru a garanta onestitatea romanilor. El va veni nu doar cu băiatul lui, ci și cu aurul tău. Când îl vei vedea și vei ști că îmi țin promisiunile, vei ataca. Apoi te vei întoarce aici și vei trăi ca un roman.

Hunul se gândi.

– Este riscant.

– Pentru toate recompensele trebuie să-ți asumi un risc.

Privi în jur.

– Și chiar pot să am o casă ca asta?

– Poți să ai chiar *această* casă, dacă dorești.

Râse.

– Dacă primesc casa asta, o voi transforma în pășune pentru caii mei!

Edeco petrecu două nopți în palatul lui Chrysaphius, în timp ce solia romană fu organizată, și apoi se lăsă condus într-o lectică, aidoma unei femei, în afara

orașului. Mersul cu lectica era pentru viermi! Era ca o glumă pentru însoțitorii săi huni. Skilla și Onegesh nu luaseră în seamă vila ce le fusese oferită în afara zidurilor orașului și își petrecuseră timpul lângă aceasta. Acum Edeco adusese daruri pe care să le împartă cu ei: brocarturi bogate, cutii cu sculpturi complicate, flacoane de mirodenii și parfumuri, pumnale împodobite cu giuvaiere și monede de aur. Darurile vor fi de ajutor fiecăruia în obținerea unui mic alai la întoarcerea acasă.

– Ce au spus romanii? întrebă Onegesh.

– Nimic, răspunse Edeco. Vor să-i ducem o solie lui Attila și să încheie negocierile acolo.

Onegesh se încruntă.

– Nu va fi bucuros că nu am pus capăt situației în Constantinopol. Sau că nu ne întoarcem cu tributul. Va crede că romanii ne blochează.

– Romanii mai vin cu daruri. Iar eu vin cu ceva și mai bun.

– Cu ce anume?

Edeco îi făcu cu ochiul lui Skilla, nepotul și locotenentul care lua parte la această misiune pentru a învăța.

– Un complot pentru un asasinat.

– *Ce?*

– Vor ca eu să-l omor pe regele nostru. Fetița-bărbat chiar crede că voi încerca să fac asta! De parcă aș avea vreo șansă de scăpare înainte de a fi fiert de viu! Attila se va amuza foarte tare de situație, apoi se va

înfuria și se va folosi de mânia sa pentru a stoarce și mai mult aur de la ei.

Onegesh zâmbi.

– Cât îți dau?

– Cincizeci de galbeni de aur pentru început.

– Cincizeci de galbeni! O pradă importantă pentru un om. Poate că ar trebui să începi să ascuți cuțitul asasinului, Edeco.

– Bah. Câștigul e mai mare fiindu-i credincios lui Attila și mai și apuc să trăiesc pentru a mă bucura de el.

– De ce cred romanii că ți-ai trăda regele? întrebă Skilla.

– Pentru că ei l-ar trăda pe al lor. Sunt niște viermi care nu cred în nimic altceva decât în confort. Când va veni vremea, vor fi stâlciți ca niște gândaci.

Dezertorul roman privi spre zidurile înalte, nefiind prea sigur că va fi ușor.

– Și cei cincizeci de galbeni?

– Ne vor fi aduși mai târziu, pentru ca Attila să nu bănuiască nimic. Vom aștepta până când va ajunge aici, îi vom topi în foc și îi vom turna pe gât romanilor mincinoși. Apoi îi vom trimite înapoi lui Chrysaphius în acei saci umani.

IV

O SOLIE ROMANĂ

Şi astfel povestea ajunge la mine. Nu-mi venea a crede norocul care mă lovise când am fost ales să însoţesc ultima solie la curtea lui Attila, regele hunilor, în îndepărtata ţară Hunuguri. Viaţa-mi ce părea sfârşită cu o zi înainte renăştea acum!

La fragеda vârstă de douăzeci şi doi de ani, eram sigur că trecusem deja prin experienţa tuturor amarelor dezamăgiri ale vieţii. Priceperea mea la scris şi limbi străine nu părea să ofere un viitor strălucit, atunci când afacerea familiei se dusese de râpă după pierderea a trei nave ce transportau vin, pe stâncile din Cipru. La ce bun să fii priceput la comerţ şi limbi străine atunci când nu mai ai niciun capital? Fratele meu greu de cap şi neghiob reuşise să obţină un post mult-râvnit în armată, pentru campania din Persia, în timp ce nepriceperea mea într-ale artelor războiului mă văduvise de aceeaşi ocazie. Mai rău, tânăra căreia

îi dăruisem inima mea, încântătoarea Olivia, mă respinsese folosind pretexte vagi, care, reduse la esență, însemnau că șansele mele erau cam slabe – în vreme ce ea era plină de farmec – pentru ca ea să se lege de unul cu un viitor atât de nesigur ca al meu. Oare ce s-o fi întâmplat cu dragostea eternă și sentimentele profunde? Se pare că s-a descotorosit de ele ca de niște resturi de mâncare. Aruncate ca o sanda veche. Nu numai că am fost devastat, ci și total nedumerit. Toate rudele și profesorii îmi spuseseră că sunt chipeș, puternic, inteligent și că vorbesc frumos. Se pare că astfel de calități nu sunt apreciate de o femeie, spre deosebire de perspectivele în carieră și bogățiile materiale acumulate. Când am văzut-o pe Olivia la brațul rivalului meu, Decio – un tânăr atât de superficial încât nu puteai înfige nici măcar un fulg în profunzimea caracterului său și atât de nedrept de bogat încât nu avea cum să irosească averea familiei atât de repede pe cât fusese agonisită –, am simțit că rănile provocate de o soartă nedreaptă pot fi cu adevărat mortale. Bineînțeles că m-am gândit la diverse mijloace de suicid, răzbunare sau martiriu pentru a o face pe Olivia și pe ceilalți să regrete modul greșit în care s-au comportat față de mine. Atât mi-am plâns de milă, încât ajunsesem și eu să mă cred.

Apoi tatăl meu a venit și mi-a dat vestea cea bună.

– Pasiunea ta ciudată pentru limbi străine a dat în sfârșit roade, îmi spuse, fără a se sinchisi să-și ascundă ușurarea și surprinderea în același timp. Mie îmi plăcuse să învăț la fel cum fratelui meu îi plăcuse

să facă sport, și astfel am reușit să vorbesc greaca, latina, germana și – cu ajutorul unui fost prizonier hun pe nume Rusticius, cu care am fost coleg de școală – un pic de hună. Îmi plăcea sunetul straniu, grav al consoanelor tari și al vocalelor frecvente ale acelei limbi, deși nu avusesem multe ocazii pentru a o exersa. Hunii nu făceau comerț, nu călătoreau și nici nu scriau; tot ce știam despre ei era un zvon vag. Erau ca un fel de umbră măreață și misterioasă undeva, dincolo de zidurile noastre, mulți locuitori ai Bizanțului șoptind că este posibil ca Attila să fie Antihristul din profeții.

Bineînțeles că tatăl meu nu văzuse niciodată aspectul practic al învățării limbii barbarilor și, ca să fiu sincer, familia Oliviei nu fusese nici ea prea impresionată. Ea a privit mereu pasiunea mea pentru studiu ca pe ceva bizar, iar eu eram frustrat deoarece părea plictisită de fascinația mea pentru campaniile lui Xenofon, de consemnările mele meticuloase ale migrației sezoniere a păsărilor sau de încercările mele de a găsi o legătură între mișcarea stelelor și politică ori destin.

– Jonas, ți-e capul numai la prostii!

Dar acum, pe neașteptate, eforturile mele s-ar putea să fie răsplătite.

– Există o solie care va pleca la negocieri cu Attila și învățatul pe care l-au ales drept scrib s-a îmbolnăvit, îmi explică tata. Prietenul tău, Rusticius, a auzit că nu ai de lucru și a pus o vorbă bună pe lângă Chrysaphius. Tu nu vei fi niciodată soldat ca fratele tău, dar știm cu toții că te pricepi la limbi străine. Au nevoie de

un scrib și un istoric dispus să călătorească timp de câteva luni și te-au numit pe tine. Am negociat plata unui avans, îndeajuns încât să închiriez un vas și să ne repunem afacerea pe picioare.

– Deja îmi cheltuiești banii?

– Jonas, te asigur că nu ai ce să cumperi din Hunuguri, dar ai multe de văzut și de învățat. Bucură-te de această ocazie și pune-ți mintea la contribuție. Dacă îți vei face treaba bine și îți vei păstra capul pe umeri, s-ar putea să atragi atenția împăratului sau a mai-marelui miniștrilor. Asta ar putea să fie șansa vieții tale, băiete.

Gândul la călătoria pentru o misiune în interesul statului mă umplea de bucurie. Hunii mă intrigau, dar nu mă intimidau.

– Oare ce voi face?

– Vei descrie ce vei vedea și te vei ține deoparte.

Familia mea emigrase din Efes la Constantinopol acum o sută de ani. Prin comerț, căsătorii și muncă în slujba guvernului, strămoșii mei reușiseră să ajungă în clasa superioară a locuitorilor orașului. Destinul potrivnic, totuși, ne-a împiedicat mereu să devenim parte din înalta societate, furtuna din Cipru fiind doar unul dintre cele mai recente exemple. Acum aveam o șansă. Urma să fiu de ajutor respectatului senator Maximinus, ambasadorul, și să călătoresc împreună cu trei huni și doi tălmaci: Rusticius și un bărbat despre care nu mai auzisem până atunci, Bigilas. Noi, șapte bărbați și alaiul nostru de sclavi și gărzi de corp, aveam să călătorim spre ținuturile barbare de dincolo de

Dunăre și să-l întâlnim pe faimosul Attila. Imediat mi-a trecut prin minte că acest lucru ar da naștere unor povești îndeajuns de interesante pentru a impresiona orice fată drăguță. Dispreţuitoarea Olivia avea să regrete amarnic faptul că m-a respins, în timp ce alte tinere vor dori să-mi trezească interesul! Ieri, viitorul meu părea sumbru. Astăzi, am misiunea de a ajuta la păstrarea păcii în lume. În acea seară, m-am rugat sfinților în alcovul Mariei pentru noroc.

Două zile mai târziu, m-am alăturat celorlalți în afara zidurilor orașului, călare pe iapa mea sură pe nume Diana și simțindu-mă ameţitor de bine echipat, datorită grabnicei investiții a tatălui meu. Sabia mea fusese făurită în Siria, capa mea fin ţesută fusese adusă din Britannia, sacii de la șa erau din Anatolia, hârtia era din Egipt și cerneala și penele erau cele mai bune din Constantinopol. Poate că voi fi martorul unor evenimente măreţe, îmi spusese tata, și voi scrie o carte. Mi-am dat seama că eram mândru și mă desfătam la auzul aprecierilor cu care nu eram obișnuit.

– Cumpără un vas bun, i-am spus cu emfază. Cred că ni s-a schimbat soarta în bine, tată.

Cât de puțin suntem capabili a înțelege!

Drumul avea să ne ducă spre apus și miazănoapte, la peste opt sute de kilometri, prin trecătoarea Succi și mai apoi în jos, pe cursul Margusului către Dunăre, urmând o distanță nesfârșită până ce vom ajunge la Attila. Era drumul invers celui urmat de huni în marile lor invazii în anii 441 și 443 și eu știam foarte bine că teritoriul pe care aveam să-l traversez era o

ruină. Acea invazie și o alta, mai la răsărit în 447, devastase Tracia și Moesia și distrusese orașe precum Viminacium, Singidunum, Sirmium, Ratiaria, Sardica, Philippopolis, Arcadiopolis și Marcianopolis. Invaziile de mai mică amploare care au urmat au dus la căderea orașului Axiopolis cu doar câteva luni în urmă.

Totuși, în fiecare iarnă, barbarii se retrăgeau ca refluxul către câmpiile lor. Constantinopolul rezista încă, Attila se abținuse de la alte atacuri după ce i se promisese un tribut mai mare și exista speranța de redresare, dacă pericolul războiului putea fi evitat. Și de ce nu? Pur și simplu provinciile învecinate mai aveau foarte puține resurse ușor de jefuit, iar pierderile hunilor fuseseră la fel de grele ca ale romanilor. Această solie ar putea să sfârșească nebunia războiului.

M-am prezentat la o vilă din afara zidurilor orașului, locul de adunare a grupului, romanii dormind înăuntru, iar hunii afară, ca animalele. Mai întâi m-am întrebat dacă asta era o insultă intenționată sau o scăpare stângace, dar ambasadorii huni, îmi explică Rusticius când mă întâmpină, refuzaseră să stea între patru pereți.

– Cred că așa li s-ar întâmpla ceva rău. Și-au întins tabăra lângă râul în care nu se vor îmbăia deoarece se tem de apă.

Mă întâlneam astfel pentru prima dată cu aceste credințe ciudate. Am privit spre colțul vilei pentru a-i zări, dar tot ce am putut vedea era fumul unui foc pe care se găteau bucatele. Distanța era prea mare.

– Pare un mod ciudat de a începe un parteneriat, am spus.

– Noi doi vom dormi pe jos împreună cu ei, nu peste mult timp.

Faptul că erau nevăzuți presupun că era un avantaj. Sperasem într-o ceremonie imediată care să-mi aducă recunoașterea printre semenii mei din oraș, dar solia noastră nu fu deloc anunțată. Această misiune, se pare, era una tainică. Chrysaphius nu era popular din cauza plăților care se făceau către Attila și fără îndoială că nu dorea să atragă atenția asupra negocierilor. Era mai bine să aștepte până când am fi putut anunța un oarecare succes.

Așadar, am intrat în vilă pentru a-l întâlni pe ambasadorul nostru. Maximinus, reprezentantul împăratului, consulta liste de provizii în curte, cu capul în soare, printre păsărelele care zburătăceau pe lângă rugurile trandafirilor cățărători. Era unul dintre acei bărbați dotați cu toate calitățile fizice, care se impunea prin simpla lui prezență, chiar și în cazul în care nu ar fi avut prea multe abilități. Părul său alb și barba, ochii întunecați și pătrunzători, pomeții înalți și nasul grecesc îl făceau să semene cu un bust de marmură trezit la viață. Frumusețea sa se împletea cu grija, prudența și profunzimea diplomatului, cu vocea sa gravă și sonoră.

Chiar și când se afla la o mie șase sute de kilometri depărtare de Constantinopol, chiar numai atitudinea sa era suficientă pentru a da o idee despre puterea Imperiului Roman de Răsărit, iar el știa acest lucru și îmi

spusese odată că un diplomat eficient trebuie să fie un actor desăvârșit. Totuși, Maximinus avea reputația de a fi la fel de capabil pe cât de demn și de inteligent era, având totodată relații foarte bune. Salutul său era grațios fără a fi prea prietenos sau călduros.

– Ah, da, Jonas Alabanda. Așadar, tu vei fi noul istoric.

– Cel puțin secretar, spusei făcând o plecăciune modestă. Nu pretind că sunt la fel de bun ca Titus Livius sau Tucidide.

Tatăl meu mă învățase să nu mă dau mare.

– Modestia e foarte bună. Istoria de calitate are nevoie de judecată și de fapte, iar tu ești prea tânăr ca să poți judeca faptele. Totuși, succesul unei misiuni atârnă deseori și de felul în care sunt relatate detaliile sale. Pot să mă încred în corectitudinea ta?

– Sunt loial față de dumneavoastră și față de împărat, domnule ambasador. Soarta mea depinde de succesul nostru.

Maximinus zâmbi.

– Un răspuns bun. S-ar putea să ai talent pentru diplomație. Vom vedea. În mod cert, avem o misiune foarte grea și trebuie să ne susținem unul pe altul cât ne stă în puteri. Trăim vremuri grele.

– Sper că nu prea periculoase, am spus încercând să fac o mică glumă.

– Ți-ai dus viața în interiorul zidurilor Constantinopolului. Acum vei avea de înfruntat lumea din afara acestora. Vei vedea lucruri care te vor șoca. Hunii sunt curajoși, cruzi și imprevizibili – la fel de șireți

ca vulpile și la fel de sălbatici ca lupii. Semnele rele din anii trecuți nu au prevestit nimic bun, după cum bine știi.

– Semnele rele?

– Îți amintești iarna ucigătoare de acum șapte ani? Inundațiile de acum șase ani, revoltele din oraș de acum cinci ani, ciuma de acum patru și cutremurele de acum doar trei ani? Dumnezeu încearcă să ne spună ceva. Dar ce anume?

– Nu au fost ani prea norocoși.

Ca toată lumea, auzisem zvonurile lansate de preoți și profeți că acest șir de nenorociri ar prevesti sfârșitul lumii, la fel ca în Biblie. Mulți au crezut că Armaghedonul pe care Biserica îl așteaptă de când se știe se arăta în sfârșit la orizont și că hunii erau Gog și Magog* ai învățăturii religioase. În timp ce încăpățânatul meu tată lua în derâdere astfel de temeri, considerându-le superstiții prostești – „cu cât un om e mai slab cu duhul, cu atât mai convins este că vremea sa trebuie să fie o culme a istoriei" –, atacurile constante asupra Imperiului creaseră o atmosferă rău-prevestitoare în Constantinopol. Nimeni nu putea să scape neafectat.

– Aceste nenorociri se împletesc cu victoriile lui Attila, plata tributului apăsător, pierderea Cartaginei în mâinile vandalilor, eșecul expediției siciliene

---

* Gog și Magog – în tradiția iudeo-creștină, puterile satanice care pornesc război împotriva lui Dumnezeu și a dreptății la sfârșitul lumii (n. tr.).

de a o recupera, certurile cu Persia și refuzul Imperiului de Apus de a ne ajuta. Pe când Marcianopolis ardea, celebrul general Flavius Aetius prefera să șadă la Roma, lăsând Moesia în voia sorții. Cam asta s-a ales din promisiunile lui Valentinian, împăratul din Apus!

– Dar distrugerile de pe urma cutremurului au fost remediate, am spus plin de optimismul tinereții. Hunii s-au retras...

– Hunii ne cunosc slăbiciunile mai bine decât oricare altă națiune și de aceea noi doi nu ne putem permite niciodată să avem slăbiciuni. Înțelegi ce vreau să spun, Jonas?

Am înghițit și mi-am îndreptat ținuta.

– Noi reprezentăm poporul.

– Exact! Nu ne folosim puterea, ci înțelepciunea pentru a manipula un popor inferior celui din care provenim. Mi s-a spus că Attila crede mult în profeții, astrologie, semne prevestitoare și magie. Pretinde că a găsit marea sabie a zeului războiului. Se crede invincibil până când cineva îl va convinge de contrariul. Datoria noastră, fără arme și fără alte instrumente, este să reușim să-l convingem.

– Dar cum?

– Aducându-i aminte de cât timp rezistă Roma și Noua Romă. Înșirându-i numele căpeteniilor care au fost zdrobite, ca valurile, de stâncile Romei. Nu va fi ușor. Am auzit că este la curent cu viziunea lui Romulus și acestea sunt exact lucrurile ce dau curaj barbarilor.

– Nu cred că-mi amintesc de viziunea lui Romulus. Nu prea cunoșteam legendele celor din Apus.

– Prostii păgâne. Totuși, bănuiesc că Attila este îndeajuns de dibaci pentru a o folosi în avantajul său. Legenda spune că Romulus, fondatorul Romei, a avut un vis în care i-au apărut doisprezece vulturi deasupra orașului. Prezicătorii spuseseră odinioară că fiecare pasăre reprezintă un secol și că Roma va pieri la finalul celui de-al doisprezecelea.

– O mie două sute de ani? Însă...

– Exact. Dacă istoricii noștri au numărat corect anii de la fondarea orașului, profeția spune că Roma va dispărea peste trei ani.

Grupul care pornise cu gândul de a ajunge la Attila era unul ciudat. Pe Maximinus l-am descris deja. Rusticius era mai degrabă o cunoștință decât un prieten, dar un băiat onest și bine intenționat, care mă întâmpină călduros. Avea treizeci de ani, rămăsese văduv din cauza ciumei și, la fel ca mine, credea că misiunea era o oportunitate rară de avansare. Fusese capturat de huni în timpul unei misiuni comerciale ce plecase din Italia, țara sa natală, fiind răscumpărat de o rudă din Constantinopol. La școală, împărtășise povești despre viața sa în Apus. De vreme ce eram aliați naturali, iar eu mă simțeam cumva dator față de el, ne-am decis imediat să împărțim un cort. Deși nu era deosebit de rapid și nici nu avea calități de conducător, Rusticius era mereu bine-dispus și nu se pierdea în fața unor situații noi.

– Dacă nu aş fi căzut prizonier, nu aş fi învăţat limba hunilor, şi dacă nu aş fi vorbit-o, nu te-aş fi cunoscut pe tine sau nu aş fi fost în această solie, zicea el. Aşadar, cine în afară de Dumnezeu poate spune ce e bun şi ce e rău?

În această expediţie, avea să devină cel mai apropiat prieten al meu, modest şi de încredere.

Nu-l cunoşteam pe celălalt tălmaci, care era oarecum distant: nu din timiditate, ci pentru că era pătruns de propria-i importanţă, m-am gândit. Era un roman mai în vârstă, scund şi cam unsuros, pe nume Bigilas, grăbit la vorbă şi încet în a asculta, ale cărui maniere trădau aceeaşi sinceritate ca aceea a unui vânzător de rogojini. Omul, care fusese prizonier şi făcuse un troc cu hunii, se comporta de parcă ar fi avut cine ştie ce rang înalt. Oare chiar nu ştia care îi este locul pe lume? Chiar pretindea că ar avea o anume familiaritate cu conducătorul hunilor, Edeco, şi vorbea cu el ca şi când ar fi fost tovarăşi. Nu ştiu cum de hunul accepta atâta autoimportanţă, dar barbarul nu făcea nicio mişcare pentru a-l pune la punct pe Bigilas. Mă irita cultivarea acestei umbre de mister, iar el în schimb mă ignora complet, cu excepţia sfaturilor nesolicitate, referitoare la cum să mă îmbrac sau ce să mănânc. Am hotărât că era una dintre acele persoane care se gândesc în mod constant numai la ei înşişi şi deloc la ceilalţi şi am simţit o oarecare satisfacţie când am văzut că îi cam plăcea sucul strugurilor. Acest bărbat, mă gândeam în timp ce-l priveam cum bea, ne va aduce numai necazuri.

Hunii, atunci când i-am întâlnit în sfârșit, erau pur și simplu aroganți. Ne-au dat de înțeles că, în lumea lor, valoarea unui bărbat era măsurată după priceperea într-ale războiului și că orice hun era de zece ori mai priceput decât un roman. Edeco era mândru, crud și condescendent.

– Până când reușește un roman să pregătească de drum un catâr, dintr-un cal și un măgar se naște deja altul, grohăi în dimineața în care am plecat.

Onegesh era genul mai urban – având în vedere mediul din care provenea –, dar lăsa să se înțeleagă că progresase foarte mult de când schimbase lumea lui romană pentru una nouă și barbară. Căzut prizonier în bătălie, dezertase imediat. Alegerea sa mă uimi, dar îmi spuse că acum avea un rang mai înalt și era mai bogat și în plus constatase că prefera cerul liber unui acoperiș.

– În Imperiu totul se reduce la origine și la patron, nu-i așa? În Hunuguri, abilitatea și loialitatea sunt la mare preț. Prefer să alerg liber pe câmpii decât să fiu sclav într-un palat.

– Dar nu erai sclav.

– Al așteptărilor? Toată lumea e sclav în Roma și în Constantinopol. În afară de asta, nu aveam rude bogate care să mă răscumpere, ci numai agerimea minții mele și iscusința. În armata romană, eram ignorat. În Hunuguri, sunt ascultat.

Cel mai enervant era hunul tânăr, un războinic pe nume Skilla, care era doar puțin mai în vârstă decât mine. Evident că era cel mai mic în rang dintre noi

toți și totuși era întruchiparea mândriei hune. L-am urmărit în ziua în care am sosit și l-am zărit ghemuit lângă focul lor, lucrând la ascuțirea unei săgeți și neînvrednicindu-se să-mi arunce vreo privire. Am încercat un salut formal, dar simplu.

– Bună ziua. Eu sunt Jonas, secretarul senatorului.

Skilla a continuat să lucreze la săgeată.

– Știu cine ești. Tu ești tânărul care îl va însoți pe barbă albă.

– La fel și tu îți însoțești unchiul. În cazul meu, asta se datorează faptului că sunt talentat la scris și la vorbit limbi străine.

– Cum de vorbești limba hunilor?

– Îmi plac limbile străine, iar Rusticius m-a învățat graiul vostru.

– În curând, întreaga lume va vorbi limba poporului de la Răsărit.

Spusele sale mi se părură o exagerare.

– Sau vom trăi în bună vecinătate și vom vorbi latina, greaca și huna. Nu acesta este scopul soliei noastre?

Skilla privi vârful săgeții sale.

– Nu mai știi nimic *altceva* în afară de limba noastră?

Parcă întrebarea avea o semnificație ascunsă, dar nu știam care anume.

– Mă pricep la multe, cum ar fi clasicii și filozofia, am răspuns cu grijă.

Pentru un moment, hunul privi în sus spre chipul meu și apoi se întoarse la săgeata sa, de parcă aș fi dezvăluit mai multe decât intenționasem.

– Dar nu te pricepi la cai și la arme.

Deja mă enervasem.

– Știu să mânuiesc armele și să stăpânesc animalele, dar am o educație superioară. Cunosc muzică și poezie.

– Astea nu sunt de folos în război.

– Dar sunt de mare folos în dragoste. Pariez că se împerechea așa cum i-am văzut pe huni mâncând: prea repede, fără a le păsa de ceva și cu un mare râgâit la final. Hunii au auzit de dragoste? l-am întrebat apoi.

– Hunii au auzit de femei, romanule, și eu am o femeie a mea fără să fi avut nevoie de muzică și poezie.

– Ești căsătorit?

– Încă nu, dar Attila așa mi-a promis. Termină de legat mănunchiul de pene de săgeată și își îngădui un zâmbet. Trebuie să o învăț să nu mai zgârie.

– Se pare că ai nevoie de o carte și o liră, nu de arc și săgeți.

– Noi, hunii, folosim cărțile ca să ne ștergem la fund.

– Deoarece nu puteți citi și nu aveți gânduri ce merită a fi scrise. Nu era cel mai diplomatic răspuns, dar ignoranța lui încăpățânată mă scotea din minți.

– Totuși, voi, romanii, sunteți cei care ne plătiți tribut nouă.

E drept că spusele sale erau adevărate și nu era destul de clar cum avea solia noastră să schimbe această situație. În cele din urmă m-am îndepărtat, întrebându-mă ce anume avea să se întâmple.

V

PROBA CAILOR

Pornirăm călare, sclavii și catârii de povară mărind numărul celor din caravană la cincisprezece persoane și treizeci de animale. Era o caravană modestă pentru o solie imperială, dar misiunea noastră era una secretă. Aveam să poposim din loc în loc pe drum. Sistemul roman de *mansionis* sau hanuri aflate la o distanță de treizeci de kilometri unele de altele, fusese abandonat după dezastrele din ultimii ani; așadar ne stabileam singuri ritmul, la o medie de patruzeci de kilometri pe zi. Hunii s-ar fi mișcat mai repede de unii singuri, dar convoiul nostru roman de bagaje, cu daruri și merinde, nu putea să înainteze mai repede.

– Călătoriți așa de încet, încât aveți nevoie de și mai multă mâncare și adăpost și de aceea încetiniți și mai mult și este nevoie de și mai multe rezerve. Așa ceva e de neconceput, spuse Edeco.

– Am putea lăsa darurile în urmă, replică Maximinus cu blândețe.

– Nu, nu, răspunse hunul. Vom călători ca romanii și eu voi profita de ocazie ca să mă odihnesc.

Era o primăvară târzie, după-amiezile erau fierbinți, iar diminețile răcoroase; pădurile și pajiștile Traciei erau înverzite și înflorite. Aici, aproape de Constantinopol, oamenii reveniseră la gospodăriile lor după trecerea armatelor și peisajul arăta semne de normalitate. Vitele pășteau, boii arau pământul, grânele crescuseră deja și din când în când treceam printre turme de oi sau cârduri de gâște. Când vom înainta mai mult spre miazănoapte și apus, mă avertiză Maximinus, efectul raidurilor hune va fi mai vizibil.

– Ținutul va deveni din ce în ce mai sălbatic. Urșii și lupii au revenit în văile din care dispăruseră de generații – și se vorbește despre câte și mai câte lucruri ciudate. Trăim vremuri grele.

– Mi-ar plăcea să văd un urs sălbatic. Până acum am văzut numai urși legați, la circ.

– Eu aș vrea să văd liniște și oameni care au revenit la gospodăriile lor.

Deși ajunsesem până la Atena pe mare, acest tip de expediție era pe de-a-ntregul nou pentru mine. Nu eram obișnuit să dorm în cort, în bătaia capriciilor vremii și călărind atât de mult timp. În primele zile, coapsele și fundul parcă îmi luaseră foc și, cu toate că încercam din greu să-mi ascund durerea, nu am reușit să păcălesc pe nimeni. În același timp, mă simțem mai liber ca niciodată. Toată viața

până atunci, zilele mele fuseseră plănuite cu grijă, iar viitorul meu aranjat. Acum, viitorul era la fel de deschis precum cerul și orizontul.

Pe măsură ce protectoarele ziduri ale Constantinopolului rămâneau în urmă, l-am studiat pe tânărul războinic hun care mă luase în râs. Skilla călărea de parcă ar fi fost una cu calul, un centaur, murgul său era castrat, avea șaua din lemn și piele moale, unsă cu grăsime de oaie. Arcul său, ca acelea ale tuturor hunilor, era o combinație secretă de lemn, tendoane și os, scurt, dar curbat invers la capete, iar atunci când trăgea cu el, presăra groaza. Denumite arcuri cu reflex deoarece erau mai puternice decât cele obișnuite datorită curburii, erau îndeajuns de scurte pentru a fi folosite călare, și totuși extrem de precise. Săgețile puteau străbate trei sute de pași și omorî foarte ușor la jumătatea acestei distanțe. Arcul era păstrat într-un toc de șa aflat în dreapta hunului, lângă o cravașă folosită pentru a biciui calul. O sabie atârna în teacă în partea stângă, astfel încât să poată fi trasă orizontal cu brațul drept. O tolbă cu douăzeci de săgeți era purtată pe spate. Pe șa, avea o funie din păr de cal, folosită de barbari pentru a prinde animale și a-și imobiliza dușmanii astfel încât să fie transformați în sclavi. Spre deosebire de platoșa lui Edeco, cumpărată sau furată de la vreun dușman, Skilla purta o cuirasă asiatică, ușoară, cu zale din os, tăiate din copite de cai morți și așezate ca solzii unui dragon sau ai unui pește. Deși părea periculos de ușoară, era răcoroasă, spre deosebire de platoșele sau de apărătoarele pentru piept

ale romanilor. Purta cizme din piele moale peste pantaloni și un acoperământ pentru cap în formă conică în serile răcoroase, atunci când făceam un popas peste noapte, dar ziua avea mai mereu capul descoperit, cu părul negru lung strâns la spate în coadă. Era bărbierit, cu mai puține cicatrici ritualice decât Edeco și chiar avea un aer oarecum nobil și distins, cu pomeții înalți și cu ochii negri și strălucitori, ca pietrele de râu. Îmbrăcămintea sa nu era una tipică, deoarece chiar nu exista o costumație specifică a barbarilor. Onegesh purta un amestec ciudat de haine romane și blănuri hune, iar Edeco părea un amestec de veșminte din toate națiile.

Armele mele erau în majoritate în bagaje. Îmi luasem o cămașă întreagă de zale, casca, scutul și sulița grea pe care o folosisem pe vremea stagiului militar prin care toți băieții din clasa mea au trecut și de asemenea o sabie nouă. Dar numai pe aceasta o aveam asupra mea. Restul s-a dovedit a fi prea greu pentru un grup cu o solie de pace, așa că a fost împachetat în sacii cărați de unul dintre animale. Iapa mea, Diana, avea o șa romană căptușită, care semăna cu una a hunilor, cu părțile din față și din spate ridicate pe bucăți de lemn care îmi asigurau stabilitatea, picioarele atârnându-mi libere. Purtam o tunică galbenă de lână fină cu margini albastre, pe care o cumpărasem din forumul din Philadelphion, pantaloni rezistenți de călărie și un brâu bătut cu monede de aur la care aveam prins un pumnal cu mâner de fildeș. O căciulă moale mă proteja oarecum de soare, iar capa era prinsă la spatele șeii.

Eram aproape la fel de înalt și aveam cam aceleași proporții ca Skilla, tenul meu grecesc era închis la culoare, dar nu la fel de întunecat ca al său. Mă zgâlțâiam mai mult ca el atunci când Diana o lua la trap pe drum și era clar că nu mă simțeam în largul meu călare.

Prima parte a călătoriei a fost liniștită, grupul nostru și-a stabilit propriul ritm, iar membrii săi au încercat să se cunoască între ei. Ne întindeam tabăra la începutul serii, romanii așezându-și corturile, iar hunii dormind sub cerul liber. Nopțile mi se păreau neobișnuit de întunecate – firește, eram obișnuit cu orașul –, iar pământul era umed și tare sub pielea de oaie pe care dormeam. Mă trezeam deseori când auzeam sunetele nopții și mă împiedicam prosteşte atunci când mergeam să mă ușurez. În prima noapte, când am ieșit din cort, i-am văzut pe huni care pur și simplu se înfășuraseră în mantale și dormeau cu capul pe șeile din lemn, având drept pernă pătura de sub ea. De sub fiecare manta se vedea ieșind vârful unei săbii, iar lângă umăr, arcul cu săgeți era păstrat cu la fel de multă grijă ca propriul cap. Când am trecut pe lângă Edeco, a tresărit și apoi, recunoscându-mă, s-a liniștit.

– Ce fac atunci când plouă? l-am întrebat în șoaptă pe Rusticius odată, când eram unul lângă altul, schimbând păreri.

– Se udă la fel cum se udă și caii lor.

Porneam în fiecare zi la răsăritul soarelui, simțindu-mi corpul încă obosit în urma unei nopți de neodihnă. Și așa, kilometru după kilometru, a început ritmul zilnic al pauzelor luate după fiecare oră, al

meselor de prânz și al așezării taberei înainte de apusul soarelui.

Din când în când, Skilla se plictisea și se amuza luând-o înainte la galop, uneori privind în jur și venind în jos spre noi de pe vreun deal din apropiere, strigând ca și când ne-ar fi atacat. Altă dată, a rămas în spate pentru a mă studia. Până la urmă, căutătura sa a devenit o provocare în timp ce el încerca un mod de a se distra.

– Văd că tu călărești o iapă, spuse hunul.

– Da.

– Niciun hun nu ar călări o iapă.

– De ce nu? Calul tău e castrat. Se comportă aproape la fel ca o iapă. Știam că armăsarii castrați erau cheia succesului în întreținerea herghelilor de cai.

– Nu sunt la fel. Iepele trebuie mulse.

Auzisem că hunii fermentau laptele pentru a-l purifica și îl beau ca pe vin și i-am văzut când făceau asta. *Kumiss* se numea. Se spunea că era ceva îngrozitor, cu un miros de rânced, la fel ca pantalonii lor.

– Noi avem vaci și capre pentru asta. Iepele sunt mai rezistente și se comportă mai bine decât armăsarii castrați.

Skilla se uită critic la Diana.

– Calul tău e mare, dar e gras ca o femeie. Toți caii romani par grași.

Pentru că toți caii hunilor arată ca și când ar muri de foame, mă gândeam, sunt călăriți până la epuizare și siliți să-și caute hrana.

– Este doar musculoasă. Este cal de Berberia cu ceva sânge arab. Dacă mi-aș fi permis un pursânge

arab, ai fi văzut numai spatele lui în toată călătoria asta. Venise vremea să răspund la fel de zeflemitor. Calul tău de stepă arată potrivit mai degrabă pentru un băiețel și e îndeajuns de slab pentru a fi tăiat.

– Numele lui e Drilca, adică suliță, iar poneii noștri ne-au făcut ași în călărie. Rânji. Romanule, vrei să ne întrecem?

Mă gândeam că acest lucru ar mai fi risipit din monotonia acestei călătorii și aveam foarte multă încredere în Diana. Și nici nu eram încărcat cu arme.

– Un kilometru și jumătate?

– Până la următorul loc de tabără. Edeco, cât de departe este?

Hunul mai în vârstă, care călărea în apropiere, se încruntă.

– Mai avem vreo zece kilometri.

– Ce spui, romanule? Ai o încărcătură mai ușoară decât a mea. Hai să vedem dacă iapa asta a ta face față calului meu.

Calul barbarului era mic și prăpădit.

– Pentru un solid de aur?

Hunul strigă:

– S-a făcut!

Și fără niciun avertisment dădu bice calului și porni.

Am strigat „Dii!" și am pornit la drum. Venise timpul să-l pun la punct pe hun. Împreună cu Diana puteam să-l ajungem din urmă și chiar să-l depășim cu ușurință pe Skilla.

Însă mult după ce-i lăsasem pe ai noștri în urmă hunul tot la mare distanță înainte era. După un scurt

galop, calul barbarului stabilise o cadență constantă, Skilla aplecându-se în față pe șaua sa, cu picioarele ușor ridicate și părul fluturându-i în vânt. Am lăsat-o pe Diana să meargă la pas după placul ei, pentru a-i conserva energia, și totuși calul cel mic al hunului părea că înghite pământul cu o viteză pe care iapa mea nu putea să o atingă. În ciuda faptului că pașii Dianei erau mai mari, Drilca se menținea în frunte. Am parcurs așa cinci kilometri. Trecurăm de căruțele țăranilor, de curieri, de vânzători ambulanți și de pelerini. Se holbau la noi când treceam pe lângă ei, hun și roman unul după altul.

Intrarăm într-o pădurice de-a lungul unul râu unde poteca șerpuia printre copaci, împiedicând vederea în față. Auzeam calul lui Skilla galopând pentru a-și mări avansul. Hotărât și din ce în ce mai nerăbdător, am făcut același lucru, trecând călare pe lângă plopi și fagi. Totuși, la ieșirea din pădure păream complet singur. Skilla trecuse deja peste dealul din față.

Furios, i-am dat bice Dianei. Nu voiam ca Roma să fie înfrântă! Alergam în ceață, înconjurați de un nor de nisip și, după încă un kilometru și jumătate, l-am zărit din nou pe hun. Calul lui trecuse din nou la un tempo ritmat și astfel eu eram cel care câștiga acum, sunetul potcoavelor forțându-l pe hun să privească înapoi. Totuși, calul acestuia nu porni la galop ca Diana, ci urmă același ritm anterior. Diana îl ajunse din urmă... și atunci hunul rânji și îi dădu bice calului. Eram cot la cot acum, caii noștri galopând de-a lungul drumului vechi, dar al meu începu să dea semne

de oboseală. Diana pierdea din elan. Îi simţeam încordarea. Nu am dorit să-i fac vreun rău, aşa că, deşi nu voiam, am lăsat-o să rămână în urmă, învăluiţi în praful ridicat de Skilla. Coada lui Drilca parcă râdea de noi, îndepărtându-se în ceaţă. Învins!

Am încetinit şi cu un aer ursuz am mângâiat gâtul calului meu.

– Nu e vina ta, fetiţo, ci a călăreţului.

Plănuiserăm să ne aşezăm tabăra lângă un mic râu. Skilla se întinsese deja pe iarbă.

– Ţi-am spus eu că e bună doar de muls.

Am văzut că şi Drilca era obosit şi îşi ţinea capul în jos. În război, eram sigur că Skilla şi-ar lua un alt cal. Fiecare războinic lua cu el în campanie patru sau cinci cai. Aici, lipsa anduranţei era mai evidentă.

– Iapa mea este mai rezistentă.

– Serios? Eu cred că abia aşteaptă să se întoarcă în grajd. Drilca se simte ca acasă aici, sub cerul liber, unde poate mânca orice şi mă poate duce oriunde.

I-am aruncat banii.

– Atunci, haide să ne întrecem pentru de două ori mai mulţi bani mâine.

Skilla se învoi.

– Sigur că da! Dacă ţi se uşurează punga, poate că veţi alerga mai repede. Până atunci, cred că voi avea destulă avere pentru a mă căsători.

– Cu o femeie care îşi va ascuţi unghiile pe pielea ta.

Skilla ridică din umeri.

– Se va gândi de două ori înainte de a face aşa ceva atunci când voi reveni de la Constantinopol. Îi voi aduce

daruri! Numele ei este Ilana, este cea mai frumoasă femeie din tabăra lui Attila, iar eu i-am salvat viața.

În acea noapte mi-am țesălat calul, i-am verificat copitele și i-am adus ovăz din cel pe care îl pusesem în bagaje de la Constantinopol.

– Un hun nu poate hrăni ceea ce nu este în stare să îngrijească, am murmurat în timp ce iapa mea rumega. Calul său nu are cum să se bazeze pe rezistență dacă nu o are.

Skilla se lăudă cu victoria sa în fața celorlalți din jurul focului în acea seară.

– Mâine, mi-a promis două monede de aur! Până când vom ajunge la Attila, voi fi bogat!

– Astăzi m-am întrecut cu tine, am spus. Mâine însă tu te vei întrece cu mine. Nu la viteză, ci la rezistență: cine ajunge mai departe de la răsărit la apus.

– Asta este o întrecere pentru proști, romanule. Un hun poate străbate o sută cincizeci de kilometri într-o zi.

– În țara ta. Să vedem cum te descurci în țara mea.

Astfel, Skilla și cu mine am pornit în zori, în timp ce ceilalți făceau pariuri și ne încurajau la plecare, glumind pe seama prostiei din capul tinerilor. Munții Rodopi se aflau în stânga, iar orașul Philippopolis era drept înainte. Acolo am văzut pentru prima dată distrugerile provocate de Attila. La mijlocul dimineții am străbătut orașul devastat și, în timp ce Skilla abia îi aruncă o privire, eu am fost uimit de ruinele acestuia. Metropola fără acoperișuri părea un fagure distrus,

deschis ploilor. Iarba creştea pe străzi şi doar câţiva preoţi şi ciobani locuiau pe lângă biserica pe care barbarii o cruţaseră oarecum. Câmpurile din jur erau acoperite de buruieni şi puţini ţărani se iţeau din colibe, ca nişte pui de pisică din ascunzătoare.

Trebuia să-i înving pe hunii care făcuseră asta.

Drumul trecea peste râul Hebrus* pe un pod de piatră arcuit, proaspăt reparat de localnici, şi devenea mai prost pe dealurile de lângă valea râului. Datorită dealurilor, încrederea mea spori. Încă ne mai puteam vedea unul pe altul, uneori hunul mă depăşea, alteori iapa mea hotărâtă luând-o înaintea sa. Niciunul dintre noi nu s-a oprit pentru a mânca de prânz. Am luat masa stând în şa. După-amiaza am trecut din nou râul şi apoi terenul începu să devină mai abrupt pe măsură ce urcam spre pasul Succi.

Skilla slobozi o înjurătură când ajunserăm la urcuş.

Calul său uşor putea menţine un ritm constant pe un drum drept. La urcuş, pasul său nu mai era aşa de egal, iar musculatura sa uşoară şi plămânii începură să obosească. Iapa mea era mai mare în raport cu călăreţul ei, plămânii săi având o rezervă de aer, iar ovăzul dându-i energie. Pe măsură ce urcam, juganul hunului începu să rămână în urmă. Când o pierdu din vedere pe Diana, încetini şi mai mult.

Soarele apunea peste întinderea munţilor albaştri când am ajuns pe creasta trecătorii. Ceilalţi nu vor

* Numele latinizat al râului Mariţa, de pe actualul teritoriu al Bulgariei (n. red.).

ajunge până astăzi și s-ar lăsa frigul dacă i-aș aștepta în vârf, dar nu îmi păsa. Eu eram cel care călărise mai inteligent.

În sfârșit, Skilla sosi la apusul soarelui, calul său părând sfârșit, iar el fiind atât de supărat de înfrângere pe cât fusese de bucuros de victorie.

– Dacă nu ar fi fost munții, te-aș fi învins.

– Dacă nu ar fi marea, aș putea să merg pe jos până în Creta. I-am întins mâna. Doi solizi, hunule. Acum, tu ești cel care trebuie să-mi plătească tribut.

Era o insultă așa de îndrăzneață, că pentru un moment Skilla păru gata a riposta. Totuși, hunii aveau un simț propriu al dreptății, din care făcea parte și recunoașterea unei datorii. Rânjind, îmi înmână monedele.

– Mâine ne întrecem din nou?

– Nu. Vom ajunge cu mult înaintea celorlalți și ne vom omorî caii. I-am aruncat înapoi o monedă. Fiecare dintre noi a câștigat într-o zi. Acum suntem chit.

Părea că este cel mai indicat gest pe care puteam să-l fac.

Hunul privi moneda pentru un moment, jenat de mărinimia arătată, apoi își ridică brațul și urlă în întuneric.

– Bună cursă, romanule. Încercă să zâmbească, dar rezultatul a fost o grimasă. Poate că într-o zi ne vom întrece de-adevăratelea și atunci, indiferent de avantajul pe care îl vei avea față de mine, te voi ajunge din urmă și te voi ucide.

VI

NOUL REGE AL CARTAGINEI

Cât de departe m-a adus lupta pentru dreptate, gândi Eudoxius, doctorul grec.

Era ziua în amiaza mare în Cartagina cucerită, pe țărmul Africii de Nord, iar doctorul rebel se afla într-o lume de culori bizare. Marmura și stucaturile străluceau ca zăpada. Arcadele și anticamerele păreau găuri de negre umbre. Mediterana era la fel de albastră ca mantia Fecioarei, iar nisipurile străluceau ca părul saxonilor. Totul era atât de diferit de nuanțele din Galia și Hunuguri! Ce ciudat să ajungi în această capitală care fusese distrusă de Republica Romană cu atât de multe secole în urmă, reconstruită de Imperiul Roman și acum capturată și ocupată de vandali – un popor ce venea din ținuturile gri ale zăpezii și ceții. De la frig, tribul ajunsese aici, tăind ca un cuțit în Imperiul de Apus deceniu după deceniu. În sfârșit, mărșăluiseră către Coloanele lui Hercule și învățaseră să fie marinari, iar

mai apoi au pus ochii pe fierbintele și roditorul grânar al Africii, a cărui capitală era Cartagina. Vandalii, odată disprețuiți ca barbari, acum își odihneau încălțările pe gâtul Romei.

Parcă pentru a se potrivi cu noul lor regat însorit, curtea neobrăzată și haotică a regelui Gaiseric era un curcubeu de oameni, de la vandalii blonzi la goții roșcați, de la etiopienii negri și berberii cu pielea cafenie la hunii oacheși și romanii cu tenul bronzat. Toți acești oportuniști fuseseră adunați în urma cuceririlor și acum se aciuaseră într-un oraș pe jumătate părăsit și decăzut, pe care nimeni nu se mai chinuia să-l întrețină. Palatele Cartaginei deveniseră barăci, bucătăriile erau adevărate cotețe; apeductele sale se stricaseră, iar drumurile se deformaseră sub acțiunea soarelui fierbinte și a ploii. Nu mai existau constructori, nici eruditi, nici preoți și nici filozofi. Toți fuseseră omorâți sau fugiseră, iar școlile fuseseră închise. Barbarii nu dăduseră niciun ban pentru a le întreține. Nu exista nimic altceva în afară de armata și flota lui Gaiseric, care devastau țările pe care le cucereau ca niște valuri de furnici, și care se întrebau cât de curând își vor relua marșul răvășitor.

Eudoxius credea că știe răspunsul. Indiferent cât de ignoranți, aroganți și analfabeți ar fi acești vandali, cuceriseră Sicilia și aproape că aruncau cu pietre în Italia. Drept urmare, Roma se afla fix în gura leului. Buza superioară era reprezentată de imperiul lui Attila, un fel de acoperiș al Europei. Buza inferioară era Gaiseric, cuceritorul părții de nord-vest a

Africii. Era de ajuns ca acum cei doi conducători să pocnească din degete la unison pentru ca fragmentul de imperiu rămas între ei să dispară. Și odată cu el ar fi dispărut și proprietarii lacomi, comercianții de sclavi fără suflet, aristocrații pompoși, perceptorii cruzi și preoții corupți care trăiau ca păduchii pe spatele poporului. Oare nu chiar Iisus însuși condamnase astfel de păduchi? De atunci, Eudoxius își dăduse seama cum stăteau lucrurile în lume – cei puternici furau de la cei mai slabi –, iar el era hotărât să schimbe acest lucru. Roma era un cancer și eliminarea sa ar fi avut drept rezultat o lume mai bună. Acești barbari ignoranți vor fi instrumentul său în crearea unui nou paradis.

Grecul practica meșteșugul de medic numai când foamea și lipsa unui patron făceau ca acest lucru să fie necesar. Medicina era o treabă murdară, plină de eșecuri și remușcări, iar lui Eudoxius nu îi plăcea să muncească. Adevărata sa pasiune era politica, iar el se imagina a fi eliberatorul țărănimii pe care Roma o oprimase timp de secole. La început, romanii întruchipaseră epoca de aur a fermierilor și a oamenilor liberi, credeau grecii, legându-se să triumfe prin virtute și curaj. Dar această frăție republicană fusese înlocuită de tiranie și leneveală și de cele mai apăsătoare taxe, sclavagism, arende și serviciu militar obligatoriu. În tinerețea sa, Eudoxius predicase reforma, așa cum Domnul Iisus predicase propria sa împărăție pe dealurile din Iudeea, dar vecinii săi greci au râs de el, fiind prea ignoranți pentru a-și înțelege propria

istorie democratică. Aşadar, după migraţia în Galia de nord-est, unde locuitorii erau mai simpli şi mai puţin sceptici, ajutase la organizarea revoltei tribului Bagaudae împotriva romanilor. Visul său era acela de a crea un regat al oamenilor liberi, cu el drept conducător! Apoi, marele şi neînduplecatul general Flavius Aetius şi-a condus amestecul pestriţ de soldaţi romani şi mercenari barbari împotriva rebeliunii, măcelărindu-i pe membrii tribului şi forţându-l pe Eudoxius să fugă la Attila. Câtă umilinţă! Doctorul fusese nevoit să jure credinţă celui mai grozav tiran dintre toţi, regele hunilor.

La început, Eudoxius fusese disperat. Apoi şi-a dat seama că acesta trebuie să fie planul lui Dumnezeu, care astfel i-a oferit ocazia de a mai încheia o alianţă. Cât de înşelătoare erau misterioasele căi ale Atotputernicului! Doctorul a început să fie sfetnicul lui Attila.

Aetius! Numele însuşi reprezenta un blestem. Romanii apreciau un om pe care Eudoxius îl considera a fi un linguşitor al împăratului Valentinian şi al mamei sale, Placidia, un general intrigant şi alunecos care, în tinereţe, fusese trimis ca ostatic al hunilor, învăţase limba acestora şi apoi se folosise de ei pentru a-i anihila duşmanii mereu în schimbare. Aetius reprezenta vârtejul de alianţe, trădări şi asalturi din politica imperială. Timp de decenii, abilul general învrăjbise triburile între ele pentru ca toga putredă a Romei să nu se destrame. Atât timp cât exista Aetius, avea să existe şi Roma. Şi atât timp cât exista Roma, nu avea cum să existe o democraţie adevărată: nimic

cât de cât asemănător cu marea civilizație a anticei Atene. Acum însă Attila îi unise pe huni, iar Gaiseric cucerise Cartagina și Sicilia. Sosise timpul pentru ultima mușcătură a leului.

Un locotenent vandal înalt și păros îl chemă pe Eudoxius înăuntru pentru audiență, acesta din urmă părăsind astfel curtea unde soarele strălucea cu o lumină orbitoare, intrând în întunericul răcoros al sălii tronului. La început, abia putea zări ceva, mai degrabă simțind mirosul animalic al unei curți barbare. Simțea sudoarea trupurilor care rareori erau spălate; duhoarea bucatelor aruncate pe care vandalii nu se sinchisiseră să le curețe; fumul dens al tămâii pe care Gaiseric o ardea pentru a acoperi mirosurile; aroma puternică a uleiului pentru săbii; și moscul nerușinării de a face sex în public. Căpitanii lui Gaiseric erau trântiți în dezordine pe mormane de covoare furate și piei de leu. Femeile lor erau tolănite lângă ei, unele palide ca zăpada, altele cu pielea ca abanosul, încolăcite ca niște pisici sătule, multe dintre ele având sânii și coapsele goale, iar una, sforăind, cu picioarele desfăcute atât de obscen încât lui Eudoxius îi veni greu a crede că acești sălbatici ar fi putut fi convertiți chiar și la ereticul crez arian. Bineînțeles că arienii erau creștini falși, care credeau într-un Fiu inferior Tatălui, dar și mai rău decât atât, se rugau cu indiferență în timp ce măcelăreau cu intenție, amestecând credința creștină cu superstițiile păgâne. Erau întru totul sălbatici, la fel de predispuși să se sperie de tunet cât să atace în forță o linie de bătaie romană. Dar acești războinici

cruzi erau mijloacele necesare pentru scopul său nobil. Planul său era acela de a-i lăsa pe legionari și pe barbari să se omoare între ei într-o singură mare bătălie, până când nu mai rămânea niciunul, iar după măcel să înceapă să construiască.

Respirând pe gură pentru a nu simți mirosul, Eudoxius își făcu loc până la capătul slab luminat al sălii.

– Vii din partea lui Attila, spuse Gaiseric, acum în vârstă de 60 de ani, dar încă înalt și puternic, așezat pe tronul împodobit.

Părul și barba sa semănau cu coama unui leu, iar brațele sale erau la fel de groase ca ale unui urs. Regele vandal ședea drept, privind cu luare-aminte. Lângă *el* nu existau femei. Era flancat de doi gardieni. Unul era nubian, iar celălalt era un pict palid și tatuat. Gaiseric însuși privea cu ochi albaștri, sfredelitori, ca și când nu ar fi aparținut acestei atmosfere reci ca gheața. Cât de departe ajunsese acest popor! Regele vandal purta o armură de argint peste hainele romane confiscate, ca și când ar fi așteptat un atac în orice moment, iar un cerc de aur îi încununa fruntea. Un pumnal era prins de curea și o sabie lungă împreună cu o suliță se sprijineau de peretele din spatele său. Rămăsese infirm de când căzuse de pe cal în tinerețe, iar lipsa lui de mobilitate și o viață întreagă în care avusese de-a face cu dușmani îl îndemnau să fie prudent în fața atacurilor.

Eudoxius făcu o plecăciune, roba atârnându-i în jurul picioarelor și barba sa gri atingându-i pieptul, aducându-și mâna la nivelul taliei, așa cum se obișnuia în Răsărit.

– Vin din partea fraților huni, mărite Gaiseric.

– Hunii nu sunt frații mei.

– Nu sunt? Eudoxius se apropie cu îndrăzneală. Oare regatele voastre nu luptă împreună împotriva Romei? Nu sunt ambele vistierii însetate de aur? Și oare ascensiunea lui Attila și capturarea Cartaginei nu sunt semne de la Dumnezeu că a venit timpul ca lumea să fie condusă de alții? Am venit cu binecuvântarea lui Attila, mărite Gaiseric, pentru a vă întreba dacă nu doriți să vă aliați. Apusul nu a simțit încă întreaga mânie a lui Attila, dar el este atras de ocaziile care i se arată aici. Aetius este un dușman extraordinar, dar numai dacă duce o singură bătălie pe rând. Dacă Attila ar ataca Galia în același timp în care vandalii ar ataca Italia dinspre miazăzi, nicio combinație romană nu ne-ar putea sta în cale.

Gaiseric se gândi în liniște pentru câteva momente, luând în calcul mărimea teritoriilor despre care era vorba.

– Acesta este un plan ambițios.

– Este un plan logic. Roma este puternică numai atunci când se luptă pe rând cu triburile și națiile barbare sau când reușește prin viclenie să le învrăjbească între ele. Gaiseric, miniștrii din Ravenna se prăpădesc de râs văzând cum reușesc să-și manipuleze dușmanii. Sunt din lumea lor și am văzut ce fac. Dar, dacă hunii și vandalii ar mărșălui împreună cu gepizii și scurii, picții și berberii, atunci poate că omul pe care îl văd în fața mea ar fi viitorul împărat.

Această discuție avu loc în auzul oamenilor lui Gaiseric, în maniera deschisă a barbarilor care doreau să audă care este planul înainte de a-l urma. Aceste ultime cuvinte îi făcură pe locotenenții acestuia să strige și să urle în semn de aprobare, lovind cu pocalele și pumnalele în podelele de marmură și să ragă la ideea triumfului total. Regele lor, împăratul Romei! Gaiseric însă era tăcut, cu privirea scormonitoare, având grijă să nu promită prea mult.

– Împăratul voi fi eu sau Attila?

– Coîmpărați, poate, după modelul roman.

– Mda. Degetele lui Gaiseric băteau darabana pe brațul tronului. Doctore, care *îți* este motivul pentru care ai venit cu această propunere? Ce cauți aici în loc să vindeci buboaie și să fierbi leacuri?

– Am luptat contra lui Aetius și a acoliților săi în estul Galiei și am văzut săraci, a căror singură speranță era libertatea, secați de puteri de tirania romană. Abia mi-am salvat pielea și am căutat refugiu la Curtea lui Attila, dar nu mi-am uitat niciodată poporul. Sunt doar un doctor? Da, dar mă ocup de sănătatea oamenilor, fiind susținătorul lor politic și vraciul lor. Rolul meu este de a vă face să înțelegeți pe tine și pe Attila că interesele voastre coincid cu cele ale tuturor oamenilor buni.

– Ai vorba dulce. Totuși, acest Aetius este dușmanul *vostru*, nu al meu.

Aici Eudoxius dădu din cap, deoarece anticipase deja această obiecție.

– La fel cum Teodoric și vizigoții sunt dușmanii *voștri*, nu ai mei.

Acum vandalii tăcură, ca și când un nor ar fi trecut prin fața soarelui. Romanii erau ținte, oi ce trebuiau sacrificate. Dar rivalii vizigoți care se stabiliseră în sud-vestul Galiei reprezentau un rival mai mare și mai amenințător, o putere barbară periculoasă în sine. Aici era vorba despre o rivalitate care dura de generații, două triburi germanice cu o lungă istorie a disputelor. Placidia, împărăteasa romană, fusese căsătorită cu un vizigot, iar din acest motiv, vizigoții pretindeau că sunt mai civilizați: ca și când ar fi fost cu ceva mai buni decât vandalii!

La un moment dat, regele Gaiseric a încercat să pună capăt acestui conflict prin căsătoria fiului său cu fiica regelui Teodoric, pentru a uni triburile prin sânge. Dar când împăratul roman Valentinian i-a oferit mai târziu băiatului mâna propriei lui fiice – în mod evident un mariaj mult mai important și mai prestigios – Gaiseric a încercat să o trimită pe mireasa vandală, o prințesă pe nume Berta, înapoi la tatăl său în Galia.

Acela a fost momentul în care au început cu adevărat necazurile. Aprigii vizigoți au refuzat să aprobe divorțul Bertei, deja căsătorită, pentru a-i face loc soției romane. Dar prințesa romană, de religie creștină, nu era de acord cu poligamia. Refuzul vizigoților a fost urmat de acuzații, iar acestea de insulte și, în final, într-un acces de furie la beție, Gaiseric însuși i-a tăiat nasul și urechile Bertei și a trimis-o umilită tatălui său.

De atunci, visele sale au fost bântuite de posibila răzbunare a lui Teodoric: războiul cu vizigoții era ultimul lucru care îi mai lipsea.

– Nu-mi vorbi despre excrementele alea de porc din curtea mea, mârâi acesta, deranjat.

– Pe Attila îl interesează pământul vizigoților, spuse Eudoxius. Teodoric este sigura speranță a lui Aetius. Angajează-te la acest război, Gaiseric, iar cel mai urât dușman al tău va deveni și cel al lui Attila. Alătură-ni-te împotriva Romei și hunii vor mărșălui împotriva lui Teodoric. Chiar dacă nu îi va distruge pe vizigoți, Attila îi va răni cu siguranță. Între timp, poți lua Italia. Dar înainte ca Attila să pornească la război, trebuie să fie sigur că îi vei distrage pe romani înspre miazăzi. Aceasta este alianța de pe urma căreia vom beneficia cu toții.

– Când va porni Attila la război?

Eudoxius ridică din umeri.

– Așteaptă semne și prevestiri, inclusiv de la tine. Numai cuvântul tău l-ar putea ajuta ca în sfârșit să se hotărască. Pot să-i spun că ești de acord?

Gaiseric se mai gândi un moment la modul în care ar fi putut să-i îmbrobodească pe huni, romani și vizigoți în același timp și apoi să vină să culeagă laurii în urma lor. Doctorul și țăranii lui mizerabili vor fi călcați în picioare de toți, știa prea bine, dar oare nu așa mergeau lucrurile? Cei slabi cedau întotdeauna în fața celor puternici, iar proștii – cum era cazul acestui doctor – erau acolo pentru a fi folosiți de cei

deştepţi. Oare cum ar putea să-l folosească mai bine? În final, se ridică şi se sprijini pe piciorul infirm.

– Voi oferi regelui tău pumnalul împodobit cu nestemate pe care l-am luat de pe trupul ciopârţit al generalului roman Ausonius drept dovadă a cuvântului meu, spuse el. Toţi ştiu că acesta este cuţitul meu favorit. Înmânează-l noului vostru rege şi spune marelui Attila că, dacă romanii şi vizigoţii sunt duşmanii săi, atunci eu sunt prietenul său!

Căpitanii săi şi femeile acestora strigară în semn de aprobare a acestui jurământ, lovind şi ţipând; iar lui Eudoxius i se părea că aude sunetul dulce al lupilor care urlă la lună. Se retrase cu o plecăciune de recunoştinţă, incapabil să-şi ascundă zâmbetul de învingător, şi se grăbi să urce pe corabie pentru a duce vestea.

Mai târziu în acea seară, regele Gaiseric ciocni o cupă cu oamenii săi în curtea înfierbântată, cu deşertul pe care se străduiseră atât să-l cucerească strălucind sub bolta înstelată.

– Am realizat două lucruri astăzi, căpitanii mei, spuse după ce băuse destul. Mai întâi, l-am încurajat pe Attila să-l distrugă pe Teodoric înainte ca acesta să ne distrugă pe noi. Şi al doilea, am scăpat de cuţitul acela blestemat pe care l-am luat de la roman şi cu care am tăiat-o pe nesuferita de prinţesă vizigotă. De atunci, de câte ori l-am purtat, am avut ghinion. Bine că acest doctor idiot i-l duce lui Attila; să vedem dacă ei fac o ispravă mai bună.

VII

RUINELE UNUI ORAŞ

Pentru prima oară, mi-am dat seama în ce fel de lume pătrunsesem atunci când solia noastră romană poposi pe malul râului Nisava, înaintea oraşului distrus Naissus. Era târziu, soarele se ascunsese deja în spatele munţilor şi în întuneric îţi puteai imagina că zidurile fără acoperământ încă adăposteau un oraş roman provincial înfloritor, cu cincizeci de mii de locuitori, care aşteptau până în ultimul moment înainte de a-şi aprinde lămpile. Dar, pe măsură ce se lăsa întunericul, nu se zărea nicio lumină. În locul ei, păsările coborau formând spirale sumbre până la cuiburile pe care le construiseră în pieţele, teatrele, băile şi bordelurile goale. Liliecii ieşeau din pivniţele abandonate. Pietrele oraşului erau năpădite de viţă-de-vie şi rugi de mure, iar sumbra dezolare părea a fi pus stăpânire peste tot.

Locul unde era aşezată tabăra noastră deveni şi mai sinistru atunci când începurăm să ne instalăm

corturile. După cum am spus, era seară, ceea ce ne îngreuna vederea, și când unul dintre sclavii noștri se aplecă să înnoade o frânghie de ceea ce părea a fi o rădăcină maronie și uscată, cârligul sări în sus din pământ, ca și când ar fi fost putred. Enervat, sclavul dădu să scoată bățul și să-l arunce dezgustat, dar când se aplecă și întinse brațul, văzând ceea ce era de fapt, îl aruncă de parcă ar fi fost fierbinte.

– Dumnezeule mare! spuse și făcu un pas în spate.

– Ce s-a întâmplat?

Sclavul își făcu repede cruce.

Dându-mi seama ce ar putea fi, m-am aplecat. Rădăcina era de fapt un os. Mărimea și forma erau cu siguranță umane. Un femur gri-maroniu, acum ciuntit la un capăt, pe care crescuseră licheni. L-am privit, deși mi se făcuse pielea de găină. Răscolirea pământului dăduse la suprafață capetele altor oase și ceea ce în lumina asfințitului părea a fi fost o piatră pe jumătate îngropată în pământ era de fapt un craniu. Cât de rar privim în jos! Acum, ochii mei începură să cerceteze pământul de pe malurile râului unde ne așezaserăm tabăra. Erau oase peste tot și ceea ce păruse o grămadă de bețe uscate ajunse acolo în urma unor inundații era de fapt un talmeș-balmeș de rămășițe umane lăsate în bătaia vântului. Orbite fără vedere, umplute cu pământ, priveau spre cer. Coaste unite doar de fâșii rezistente de carne uscată răsăreau din pământ ca niște degete doritoare de atingere.

M-am grăbit să ajung lângă senator.

– Ne aflăm într-un fel de cimitir.

– Cimitir? întrebă Maximinus.

– Sau câmp de bătălie. Iată! Sunt oase peste tot.

Noi, romanii, începurăm să ne holbăm la pământ cu mirare, strigând unii la alţii la fiecare descoperire şi sărind atunci când sunetul ne anunţa că păşiserăm pe o altă bucată de os mort. Sclavii se alăturară zgomotului înspăimântător şi curând tabăra fu cuprinsă de tumult. Corturile ridicate căzură la pământ, focurile rămase neaprinse, iar caii legaţi începură să necheze nervoşi, ca reacţie la dezordinea umană. Descoperirea unui nou schelet provoca un alt strigăt de groază.

Edeco sosi enervat, aruncând în lături oasele cu cizmele, ca şi când ar fi fost frunze uscate.

– Romanilor, de ce nu aşezaţi tabăra?

– Suntem într-un cimitir, spuse Maximinus. Cred că aici a avut loc masacrul de la Naissus.

Hunul privi în jos la rămăşiţe, apoi în jur, părând a recunoaşte locul.

– Îmi amintesc de locul ăsta. Romanii au fugit ca oile, mulţi dintre ei traversând râul înot. Noi am trecut înaintea lor şi i-am aşteptat aici. Dacă oraşul s-ar fi predat, ar mai fi avut o şansă, dar omorâseră deja pe câţiva dintre războinicii noştri, aşa că nu puteam să fim prea miloşi.

Se întoarse privind spre râu şi arătă spre un loc întunecat.

– Cred că ăsta a fost locul unde i-am omorât.

Vocea lui nu trăda nici urmă de ruşine, remuşcare, nici măcar mândria victoriei. Vorbea despre masacru ca şi când ar fi amintit de vreo afacere.

Vocea lui Maximinus era gravă.

– Pentru numele lui Dumnezeu, de ce am oprit aici pentru a așeza tabăra? N-aveți pic de decență? Trebuie să plecăm imediat.

– De ce? Sunt toți morți și noi vom fi la fel într-o zi. Toți vom ajunge oale și ulcele mai devreme sau mai târziu. Un os e un os, indiferent dacă se află într-un cimitir sau într-o bucătărie. Se transformă în praf. Bănuiesc că întreaga lume e un os.

Diplomatul se încordă, încercând să rămână calm.

– Aceștia sunt oamenii noștri, Edeco. Trebuie să mutăm tabăra din respect pentru rămășițele lor pământești. Ar trebui să revenim mâine pentru a înmormânta și sfinți aceste victime.

– Attila nu are timp pentru astfel de chestiuni.

– Sunt prea mulți, domnule senator, adăugă Bigilas, care traducea.

Maximinus privi cu tristețe în întuneric.

– Atunci trebuie măcar să schimbăm locul taberei. Aici sunt stafii.

– Stafii?

– Nu simțiți spiritele?

Hunul privi amenințător, dar nu reuși să-și mascheze slăbiciunea. Am mers opt sute de metri pentru a ieși din câmpul de bătaie, oprind lângă ruinele unei vile romane abandonate. Hunii părură surprinși și jigniți de reacția noastră, ca și când ar fi fost supărați de felul în care însoțitorii lor au reacționat în situația câmpului de bătaie. Moartea era pur și simplu un rezultat al războiului și războiul făcea parte din viață.

Echipamentul hunilor era simplu – o pătură cu care să se învelească atunci când dormeau pe jos –, așa că nici efortul lor nu era unul prea mare. Noi, romanii, am lucrat din greu să ne ridicăm corturile sub cerul înstelat, în timp ce barbarii au făcut un foc mare pe ruinele casei, pentru a prăji niște carne. Părea că flăcările alungau stafiile.

– Haideți, mâncați cu noi, romanilor, strigă dezertorul Onegesh, și beți, de asemenea. Nu vă mai gândiți la ce nu mai poate fi reparat. Gândiți-vă la misiunea noastră înaintea lui Attila și la pace în viitor!

Stăteam în *triclinium*-ul fără acoperiș, ai cărui proprietari cu siguranță zăceau pe undeva prin apropiere. În timp ce zidurile reflectau lumina focului și căldura, camera părea tristă. Pereții strălucitori erau năpădiți de buruieni și se scorojeau, zei dolofani și păuni minunați erau înecați în noroiul neglijenței. Mozaicul de pe podea, care înfățișa o petrecere în cinstea lui Bacchus, era mânjit de gunoi. Buruienile crescuseră între dalele din curte și bazinul era plin de mâzgă. Și mai multe ierburi puseseră stăpânire pe zidurile exterioare, iar eu aveam sentimentul că această casă se cufunda încetișor, la fel cum se cufundă oasele în pământ. Hunii aprinseseră focul din mobilierul distrus și foloseau resturile casei pentru a-l alimenta, transformând în cenușă ultima mărturie a faptului că acei morți au locuit vreodată acolo. Spre disperarea mea, am văzut cum Edeco arunca în foc cărți rupte și pergamente. Căpitanul s-a uitat pe unele dintre ele înainte de a le lăsa pradă flăcărilor, dar pe

multe le ținea pe o parte sau cu susul în jos. Era evident că nu știa să citească.

– Nu le arde pe acelea! am exclamat.

– Stai liniștit. Nu mai are cine să le citească.

– În ele se află o mie de ani de cunoaștere și istorie!

– Și până la urmă, la ce le-a folosit? întrebă el și mai aruncă încă o carte în foc.

Nu ne simțeam în largul nostru.

– Pe Dumnezeu, chiar și eu am nevoie de o băutură, mormăi de obicei tăcutul Maximinus. N-am văzut niciodată un astfel de câmp cu oase.

Luă vinul neîndoit cu apă, dând peste cap primul pocal. Bigilas, firește, îl întrecuse deja. Hunii beau *kumiss* și *kamon*, îmbătătoarea bere germană.

– Doar de două ori ai ocazia să vezi atât de multe la un loc, spuse Edeco, atunci când se bat ca urșii încolțiți și când fug ca oile. Aceștia au fost oi, cu inimile moarte înainte ca noi să-i măcelărim. A fost vina lor. Ar fi trebuit să se predea.

– Dacă ați fi rămas în țara voastră, toți ar fi trăit, bombăni senatorul.

– Oamenii din Răsărit nu au țară. Noi ne ghidăm după soare, mergem unde vrem, ne așezăm unde dorim și luăm ceea ce ne trebuie. Cei morți au tăiat și jefuit pământul prea mult, iar zeilor nu le-a plăcut acest lucru. Nu e vina noastră că am venit, ci a lor că au zăbovit prea mult. Oamenii nu trebuie să-și facă niciodată cuib și să înceapă să sape. Acum vor rămâne aici pentru totdeauna.

– Sper că ești la fel de filozof și în ceea ce privește propria-ți moarte.

Bigilas păru încurcat atunci când a fost nevoit să traducă *filozof* și privi spre Maximinus în căutarea unui înlocuitor.

– Gânditor, spuse senatorul.

Edeco râse.

– Cui îi pasă ce cred eu? Oricum voi fi mort!

– Dar voi distrugeți ceea ce ați putea stăpâni, încercă Maximinus să spună. Ardeți casele în care ați putea locui și îi ucideți pe cei care ar putea deveni sclavii voștri. Ați câștigat, da, dar dacă ați fi arătat puțină milă și ați fi condus poporul cucerit, ați fi putut să vă faceți viața mai ușoară.

– Ca voi, romanii.

– Da, ca noi, romanii.

– Dacă am trăi ca voi, am conduce până când am deveni niște grași, ca toți cei care locuiau aici, și apoi altcineva ne-ar face nouă ce le-am făcut noi lor. Nu, mai bine stăm pe caii noștri, călărim și rămânem puternici. Cui îi pasă că acest oraș nu mai e? Există o grămadă de alte orașe.

– Dar ce se va întâmpla după ce veți fi jefuit și ars tot, când nu va mai rămâne nimic?

Hunul dădu din cap.

– Există multe orașe. Am să mor cu mult înainte ca acest lucru să se întâmple. Voi fi la fel ca oasele acelea.

După un timp, băutura începu să ne amorțească și să-i înveselească pe huni. Conversația a alunecat încet spre alte subiecte. Bineînțeles că ambele națiuni

jefuiseră oraşe. Ştiam foarte bine că Roma rezistase datorită lipsei de milă. Până la urmă, numai ameninţarea armatelor romane a dat un sens misiunii noastre. Aşa cum spunea şi Edeco, nu era de niciun folos să ne gândim la soarta oraşului Naissus. Pe măsură ce se ameţeau şi mai tare, hunii începură să se laude cu măreaţa lor tabără de acasă şi cu faptele regelui lor, care, spuneau ei, nu se temea de nimic, nu era lacom şi nici viclean. Attila trăia numai pentru ca oamenii săi să se îmbogăţească, lupta cu vitejie pentru ca femeile sale să cunoască pacea, era un aspru judecător numai ca războinicii săi să trăiască în armonie, nu făcea diferenţe de rang, îi primea cu braţele deschise pe sclavii eliberaţi în armata sa şi îşi conducea oamenii din primul rând al luptei.

– Să bem aşadar în cinstea regilor noştri, propuse Edeco, reuşind cu greu să articuleze cuvintele, al nostru călare pe cal şi al vostru în spatele zidurilor.

Toţi ridicară cupele.

– În cinstea conducătorilor noştri! strigă Maximinus.

Numai Bigilas, care băuse cu moderaţie şi rămăsese neobişnuit de aspru şi de tăcut, nu se alătură toastului.

– Tălmaciule, tu nu bei în cinstea regilor noştri? îl provocă Edeco. Urmele cicatricilor de pe faţă se aprinseseră, astfel încât aceasta părea brăzdată de dâre de vopsea.

– Eu voi bea doar pentru Attila, spuse Bigilas cu agresivitate în glas, chiar dacă hunii săi mi-au ucis familia pe care am avut-o odată aici. Sau doar pentru Teodosius. Dar mi se pare o blasfemie pentru camarazii

mei să ridice cupele împreună când știu cu toții că împăratul Romei e un zeu, iar Attila e doar un om.

Imediat în grup se lăsă liniștea. Edeco îl privi pe Bigilas cu neîncredere.

– Haide să nu ne prefacem că nu există nicio diferență între un cort și un palat, continuă Bigilas cu încăpățânare, sau între Roma și Hunuguri.

– Ne insulți regele? Pe cel mai puternic om din lume?

– Nu insult pe nimeni. Atunci când spun că niciun om obișnuit nu este egalul împăratului Romei este adevărat. Unul este un muritor, celălalt este un dar divin. Este o diferență de bun-simț.

– Îți arăt eu egalitate! strigă Skilla supărat, azvârlind cupa cu vin într-un colț și dând să-și scoată sabia. Egalitatea mormântului!

Și ceilalți huni săriră și scoaseră armele. Noi, romanii, priveam cu uimire, neavând la noi alte arme decât pumnalele pe care le folosiserăm pe post de tacâmuri. Barbarii păreau a avea intenții criminale și ar fi putut să ne măcelărească într-o clipă, la fel de ușor cum îi măcelăriseră pe locuitorii din Naissus. Bigilas sări îndărăt. Creierul său amețit de băutură începu să dea semne de trezire și își dădu seama că pusese în pericol viețile tuturor.

– Prostănacule! șuieră Maximinus.

– Am spus doar adevărul, bolborosi acesta agresiv.

– Un adevăr din cauza căruia am putea fi înjunghiați sau crucificați.

– Atunci când vorbește Attila, pământul se cutremură, mârâi Edeco. Poate că a sosit timpul să vă

cutremurați și voi, romanilor, și să vă alăturați fraților voștri de pe malul râului de colo. Orice urmă de discuție filozofică se duse. Mi-am dat seama că plângerile noastre despre măcelul de pe malurile râului nu le picaseră bine hunilor. Până la urmă, erau ei de vină? Acum tensiunea devenise evidentă.

Bigilas părea nehotărât între a implora îndurare și a fugi. Gura i se deschidea și închidea fără sens. Rusticius se hotărî să ia apărarea colegului său tălmaci, chiar dacă știam că nu era de acord cu spusele lui.

– Niciun roman adevărat nu tremură, nu mai mult decât un hun adevărat. Ești curajos, Edeco, atunci când ești amețit de băutură și ai sabia la îndemână, în timp ce Bigilas și noi ceilalți suntem fără apărare.

Hunul rânji.

– Atunci luați și voi săbiile în mână.

– Le vom lua când vom avea un motiv, nu pentru a-ți oferi ție o scuză pentru un alt masacru cum a fost cel de pe malurile râului.

Rusticius părea hotărât și eu eram uimit de curajul său. Nu cunoșteam această față a sa.

– Nu mă pune la încercare, băiete.

– Nu sunt un băiat și niciun bărbat adevărat nu confundă crima cu lupta dreaptă.

– Pentru numele lui Dumnezeu! urlă Maximinus, temându-se că misiunea sa avea să ia sfârșit înainte de a fi început.

Încheieturile degetelor lui Edeco deveniseră albe pe mânerul sabiei. Trebuia să facă ceva.

– I-ai înțeles greșit pe tovarășii noștri. Am vorbit, deși vocea mea suna chiar și pentru mine ca un scâncet patetic. Fiind cel mai tânăr și mai puțin amenințător, mă gândeam că aș fi putut să calmez situația. Deși aveam un nod în gât, am reușit să-mi regăsesc vocea.

– Tălmaciul nostru, Bigilas, nu a știut ce spune deoarece a băut cam mult, după cum prea bine ați văzut. A vrut să-l onoreze pe Attila, deoarece regele vostru a avut atâtea victorii ca muritor precum împăratul nostru cu ajutorul puterilor divine. Edeco, el a vrut să aducă laude regelui vostru, nu să-l insulte.

– Prostii, tânărul roman încearcă să-și salveze pielea, spuse Skilla zeflemitor.

– Încerc să salvez această solie.

A urmat o lungă tăcere, în timp ce hunii se gândeau dacă să accepte această scuză cam subțire. Dacă ne-ar omorî, atât Attila, cât și Chrysaphius vor dori să știe care a fost motivul.

– Așa e? îl întrebă Edeco pe Bigilas.

Acesta părea confuz și nervos în timp ce ne privea pe mine și pe căpitan.

– Răspunde-i, idiotule! murmură Maximinus.

– Da, spuse în sfârșit. Da, vă rog, nu am vrut să vă jignesc. Cu toții știm cât de puternic este Attila.

– Și niciun roman nu poate spune altceva, adăugă Maximinus. Stăpânul vostru este cel mai puternic monarh din Europa. Haideți, Onegesh, Skilla. Puneți deoparte armele și să ne așezăm. Îmi cer scuze pentru confuzie. Mai avem daruri pentru voi, perle din India și mătăsuri din China. Aș fi dorit să aștept până când

ajungem în Hunuguri, dar poate că vi le voi înmâna acum în semn de bună credință.

– Mai întâi veți bea în sănătatea lui Attila. Edeco arătă cu degetul. El!

Bigilas încuviință din cap și se grăbi să ridice cupa, cu un nod în gât. Apoi o coborî și se șterse la gură.

– În cinstea lui Attila! spuse.

– Și tu, spuse arătând spre Rusticius. Își aruncă sabia și rămase cu mâinile goale, lângă acesta. Ce, crezi că îmi e frică să mă lupt cu tine așa?

Vocea lui Rusticius era tăioasă când vorbi.

– Cred că toți ar trebui să ne comportăm ca niște ființe umane, nu ca niște animale.

Nu asta ar fi dorit hunul să audă, iar din acel moment avea să-l trateze pe Rusticius cu o răceală pe care nu o arătă niciodată față de prostănacul de Bigilas: curajul dovedit îl transformse pe Rusticius în dușman. Dar hunul îi oferi și o portiță de scăpare.

– Atunci, bea pentru regele meu.

Rusticius răspunse.

– Așa voi face.

Astfel, și noi ceilalți băurăm.

– În cinstea lui Attila!

După aceasta, cu toții ne-am așezat și sclavii au adus darurile promise de Maximinus. Senatorul încercă să pretindă că nu se întâmplase nimic, dar tensiunea încă mai putea fi simțită. Îndată ce apăru un moment oportun, adunarea noastră luă sfârșit.

– Alabanda, rapiditatea cu care ai reacționat s-ar putea să ne fi salvat viețile, murmură Maximinus pe

când bâjbâiam în întuneric pe drumul spre corturile noastre. La fel cum prostănacul de Bigilas ar fi putut să le pună capăt. Cred că ești destul de isteț ca într-o bună zi să ajungi și tu ambasador.

Încă tremuram, crezând că reușisem să văd adevărata față a tovarășilor noștri barbari pentru prima dată. Când se supără, aceștia se transformă în vipere.

– Cred că voi fi foarte bucuros dacă îmi voi păstra capul pe umeri. Sper că și Rusticius va reuși să și-l păstreze. Încă nu l-am văzut supărat.

– Da, are un mare curaj, dar este riscant să insulți un hun. Bag de seamă că tu ești destul de înțelept să asculți înainte de a vorbi. Niciodată să nu presupui că barbarii sunt la fel. Francii și burgunzii, odată aroganți, sunt acum aliații noștri în Imperiul de Apus. Temuții celți au devenit cetățenii liniștiți ai Galiei. Hunii s-au dovedit a fi mercenari curajoși și dușmani neiertători. Secretul este să nu-ți creezi posibili dușmani, ci să câștigi posibili prieteni. Imperiul poate învinge numai dacă-i învrăjbește pe barbari între ei. Înțelegi ce vreau să spun, scribule?

– Da, am înțeles.

Încercam să ținem piept unor șacali.

VIII

OSPITALITATEA HUNĂ

În dimineața următoare, pe măsură ce coboram pe valea râului Margus, Skilla călărea lângă mine. De data aceasta nu mai avea loc nicio întrecere. Toți aveau dureri de cap din cauza băuturii și a certurilor ce avuseseră loc cu o seară înainte, iar conversația se desfășura mai mult în șoaptă. Acum, războinicul hun voia doar să-i răspund la o întrebare.

– Spune-mi, romanule, în ce zeu credeți voi?

Am dat puțin din cap pentru a-mi limpezi gândurile, deoarece credeam că este prea devreme pentru discuții teologice.

– Hristos, bineînțeles. Ați auzit de Iisus? El este zeul lumii romane.

– Dar înainte de el, romanii au avut alți zei.

– Adevărat. Și mai există încă romani păgâni. Există multe discuții privitoare la religie. Dacă întrebi trei proprietari de magazine din Constantinopol, vei primi

opt răspunsuri diferite. Dacă mai întrebi și un preot, atunci discuțiile nu se vor termina niciodată.

– Deci Bigilas este păgân?

– Nu cred. Poartă la gât un crucifix.

– Da, am văzut pomul pe care a fost crucificat Dumnezeul vostru. Attila a învățat de la romani cum poate folosi crucea. Dar acest Hristos nu vă dă voie să aveți și alți dumnezei – nu-i așa?

Mi-am dat seama unde dorea să ajungă.

– Da.

– Și totuși Bigilas l-a numit pe împărat zeu, nu-i așa?

– Da. E... complicat.

– Nu e deloc complicat. Mai întâi spune un lucru, apoi se contrazice.

– Nu... Cum să-ți explic? Mulți creștini consideră că împăratul nostru e un sfânt. Este o tradiție veche de sute de ani: să credem că zeii trăiesc și pe pământ. Dar nu în felul în care Iisus e sfânt. Împăratul este... ei bine, pur și simplu e ceva mai mult decât un muritor de rând. Reprezintă partea divină a vieții. Asta a vrut să spună Bigilas. Nu a vrut să-l insulte pe Attila.

– Attila nu are nevoie să pretindă că este zeu. Oamenii se tem de el și îl respectă și fără asta.

– Atunci, bănuiesc că este norocos.

– Împărații romani trebuie să fie niște zei mititei, dacă se tem de un simplu muritor cum este Attila.

– Împărații Romei nu sunt doar niște soldați, Skilla. Sunt simbolul civilizației. Reprezintă legea și ordinea, prosperitatea, moralitatea, căsătoria, datoria,

sfinţenia, continuitatea... toate se regăsesc în ei. De aceea, reprezintă spiritul divin.

– Şi Attila e la fel.

– Dar imperiul vostru nu construieşte nimic, ci nimiceşte. Nu face ordine, ci o distruge. E o *diferenţă.*

– În imperiul meu, cuvântul lui Attila este lege până la o mie cinci sute de kilometri împrejur. A făcut ordine în sute de triburi. *Este* acelaşi lucru, indiferent de ce anume vei spune.

Am oftat. Cum să te înţelegi cu un om care nici măcar nu a intrat în Constantinopol, dormind afară, ca un animal?

– Ce zei venerează hunii?

– Avem zei ai naturii şi şamani, şi descântători şi ştim să deosebim semnele bune de cele rele. Dar nu suntem obsedaţi de zei, ca romanii. Am luptat împotriva a sute de zei şi niciunul dintre ei nu şi-a ajutat adoratorii să ne învingă. Aşa că nu înţeleg la ce sunt buni zeii.

– Cu trei generaţii în urmă, armatele romanilor creştini şi ale romanilor păgâni s-au înfruntat într-o bătălie pe râul Frigidus, pe care toată lumea a perceput-o ca pe o înfruntare a credinţelor. Creştinii au învins.

– Nu ne-au învins pe noi, spuse Skilla şi porni în galop.

Mai târziu în ziua aceea, a trebuit să facem faţă unei alte încercări, mai neplăcute decât aşezarea taberei lângă un cimitir. Maximinus trimisese veşti înainte despre progresul nostru slabei autorităţi romane care

mai rămăsese şi de aceea am fost întâmpinaţi de Agintheus, comandant al soldaţilor iliri care încercaseră să ocupe valea devastată. Deşi nu pretindea că poate face faţă unei alte invazii din partea hunilor, această miliţie rudimentară încerca să ţină în frâu anarhia din regiune. Noi eram purtătorii unor ordine neplăcute din partea împăratului. Agintheus trebuia să renunţe la cinci dintre oamenii care i se alăturaseră după ce îl părăsiseră pe Attila. Aveam să-i ducem în faţa regelui hun pentru a fi judecaţi.

Cei cinci fuseseră pregătiţi. Călăreau fără arme, cu mâinile legate de şa, iar privirea lor era cea a unor condamnaţi. Agintheus era ruşinat. După cum arătau, cei cinci păreau a fi germani, înalţi şi blonzi. Hunii mai scunzi, negricioşi, râdeau de ei, alergând în jurul acestora ca nişte căţei.

– Acum va trebui să-i daţi socoteală lui Attila, strigă Edeco triumfător.

– La ordinul dumneavoastră vă predau aceşti oameni, anunţă Agintheus. Pe ceilalţi doisprezece despre care mi-aţi scris nu i-am găsit nicăieri.

– Norocul lor, bănuiesc, murmură Maximinus.

– Sau înţelepciune, suspină Agintheus. Aceşti soldaţi merită o soartă mai bună, domnule senator.

– Trebuie să respectăm tratatul.

– Este un tratat prost.

– Impus de huni. Într-o zi...

– Domnule ambasador, vă rog să aveţi grijă de ei.

– Attila are nevoie de oameni, nu de cadavre. Vor supravieţui.

Pe măsură ce ne îndepărtam, îndreptându-ne spre Hunuguri, cei cinci prizonieri strigară către generalul lor:

– Adio, Agintheus. Dumnezeu să fie cu tine! Ne-ai tratat bine. Ai grijă de familiile noastre!

Noile lor soții fugiră după ei, tânguindu-se, dar hunul trecu printre dezertori și-i reduse la tăcere. După ceva timp, casele acestora rămaseră în urmă.

– De ce îi predăm pe acești oameni hunilor? l-am întrebat pe Maximinus. Este o greșeală.

– Așa a dorit Attila.

– Și de ce trebuie să-și părăsească familiile?

– Attila ar spune că nu ar fi trebuit să-și întemeieze niciodată familii.

– Dar de ce îi înapoiem soldați unui despot împotriva căruia luptăm?

Maximinus se încruntă.

– Deoarece are mai mare nevoie de oameni decât de aur. Mulți aliați germani își părăsesc armatele. Hunii sunt războinici minunați, dar nu sunt prea numeroși.

– Ce se va întâmpla când îi vom preda?

– Nu știu. Probabil vor fi biciuiți. Este posibil să fie și răstingniți. Dar probabil că vor fi înapoiați armatelor lor. Lecția de învățat de aici, Alabanda, este că uneori trebuie să mai faci și lucruri nedrepte pentru a face bine: în cazul acesta, binele este pacea.

Am călărit în tăcere pentru un timp.

– Mai este o lecție, domnule senator.

– Care, tinere prieten?

– Attila are o slăbiciune, lipsa de oameni. Dacă provinciile romane și aliații lor barbari s-ar putea uni și forma o armată mare, și l-ar face să plătească un preț foarte mare pe câmpul de bătălie, atunci puterea sa de a ne înspăimânta s-ar termina.

Maximinus râse.

– Visurile tinereții!

Am simțit o urmă de condescendență. Nu era un vis. Dacă Attila se deranja atât încât să-i pese de cinci fugari, atunci era realitate.

Deși provincia Moesia pe care am străbătut-o era teritoriu roman de sute de ani, civilizația fusese abandonată. Hunii și goții ocupaseră acest pământ timp de trei sferturi de secol; și fiecare invazie slăbise economia, secătuise impozitele strânse și transformase în ruine ceea ce fusese reparat. Drept rezultat, morile nu mai lucrau, roțile lor fiind putrede. Podurile se prăbușiseră, forțându-ne să facem un ocol în susul râului, pentru a trece vadul. Pe câmpuri creșteau acum stejari și pini. Grânarele fuseseră golite, căruțe stricate zăcând putrede în iarba înaltă. Munții unde nu se mai văzuse picior de urs erau acum casă pentru porcii mistreți și puii acestora. La Horreum, am trecut peste un apeduct spart, din care apa se scurgea inutil printr-un canal nou de eroziune.

Cele mai obsedante dintre toate erau orașele, goale cu excepția câtorva preoți, cu refugiați sălbatici și câini care îi însoțeau. Înghețul și ploaia deterioraseră zidurile, tencuiala se cojea ca hârtia veche, iar țiglele

căzuseră de pe casele abandonate, formând grămăjoare de praf roșu.

Încă mai existau locuitori, dar aceștia formau un grup ciudat și speriat. Ciobanii, din prudență, rămăseseră pe pantele munților, departe de drumuri, ceea ce le-ar fi oferit un avans destul de mare dacă ar fi fost nevoiți să fugă. Fermele care rămăseseră în picioare se aflau la adăpostul văilor ascunse, unde nu puteau fi văzute de armatele invadatoare. Grupuri de bandiți romani curățau totul în calea lor, ca animalele. Tot așa, câteva vile romane fuseseră transformate în castele mici, cu ziduri și turnuri noi, proprietarii acestora fiind hotărâți să-și păstreze pământurile. Acolo unde odată trăiau păuni, acum alergau găini.

Drumul începu să coboare, pinii făcând loc pădurilor de stejari, fagi, ulmi și arini; iar munții rămaseră în urmă, în timp ce în fața noastră se întindea un teren mai plat, mai umed și mai necunoscut. Drumurile de pe valea Dunării șerpuiau pe lângă mlaștini ca un fir de ață încâlcit. Într-o dimineață, am fost surprinși să vedem că drumul nostru se îndrepta spre răsărit, nu spre apus! În final, am ajuns la malurile Dunării, cu apa opacă și verde. Acest fluviu, odată stăpânit de flota romană, era acum pustiu. Cărările pe care sclavii sau animalele de povară căraseră mărfurile în amonte erau năpădite de buruieni.

Aici se afla granița istorică a imperiului: Roma la miazăzi, barbarii la miazănoapte. Fluviul își păstrase liniștea maiestuoasă. Păsările îi urmau cursul în stoluri atât de mari încât uneori acopereau soarele, iar

mlaştinile erau pline de gâşte şi raţe. Hunii se distrau încercând să ochească cu săgeata păsările care zburau. Eu nu aş fi vrut să-mi irosesc săgeţile, numai că ei nu ratau niciodată.

– Cum vom trece? îl întrebă Maximinus pe Edeco.

– Cu ajutorul celor care se ocupă cu acest lucru. Trebuie să fie câţiva pe aici.

Într-adevăr, am văzut un fir de fum la mică distanţă în susul apei şi am găsit o aşezare care adăpostea mai multe naţii: huni bătrâni, romani supravieţuitori, refugiaţi germani, chiar şi un etiopian negru distribuit la postul său de observaţie, toţi trăind împreună într-o îngrămădeală de case de lemn, corturi jerpelite şi grote de pe malul fluvului. Copii în pielea goală se jucau printre gâştele şi porcii care se plimbau în voie. Păsările vânate şi peştii se uscau la soare. Pe ţărm se afla o duzină de canoe din trunchiuri de copaci. Simplitatea era izbitoare în comparaţie cu minunatele vase ale negustorilor sau cu triremele de la Cornul de Aur. Cum era posibil ca oameni atât de simpli, incapabili să construiască o barcă, să forţeze Noua Romă să se umilească în faţa lor? Totuşi, iată-ne pe noi, romanii, târguindu-ne cu barcagiii pentru a trece apa.

Am trecut pe rând, sătenii vâslind în timp ce noi, pasagerii, ne ţineam de laturile bărcii ca şi când acest fapt ar fi putut preveni o răsturnare. Încă odată am văzut nervozitatea hunilor în faţa apei. Totuşi, nu a avut loc niciun incident, iar bunurile noastre nu au luat apă, caii şi catârii înotând prinşi în hăţuri. Până

la urmă, am ajuns cu toții pe malul nordic și ne-am întins tabăra, aprinzând focul din bușteniі aduși de apă.

Rusticius mi s-a alăturat în timp ce stăteam pe malul râului, mâncând: rață și rădăcini cumpărate din sat, un dram de anason împrumutându-le puțin din aroma de acasă.

– Îți pare rău că ai venit?

Știam că se simțea vinovat pentru că m-a invitat, iar eu îl adoptasem ca pe fratele meu mai mare.

– Bineînțeles că nu, am spus eu, înghițind minciuna. Mi-ai oferit o ocazie extraordinară, prietene.

– Sau un risc. Părea întristat. Hunii ăștia sunt acri și nu au niciun pic de umor, nu-i așa? Edeco este un laș. Sper să nu avem probleme în tabăra lor.

– Dacă voiau să ne facă probleme, le-ar fi creat cam acum o sută cincizeci de kilometri, l-am liniștit cu mai multă încredere decât simțeam. Doar ne aflăm sub protecția Romei, nu-i așa?

– Care pare și mai departe acum, că am traversat fluviul. Scutură din cap. Nu lăsa presimțirile mele negre să te afecteze, Jonas. Ești tânăr și mai plăcut decât oricare dintre noi. Te așteaptă lucruri măreț. Eu nu am atât de multă încredere în steaua mea norocoasă.

– Ai arătat mult curaj când l-ai înfruntat pe Edeco la ruinele acelei vile.

– Sau de-a dreptul multă prostie. El se așteaptă să fii supus. Nu cred că m-a iertat încă.

Mesagerii ne-au adus vestea că Attila ajunsese în tabăra sa și astfel plecarăm și noi. Am ajuns la Tisa, un râu larg și verde, care se varsă în Dunăre, și am

urmat cursul acestuia spre miazănoapte, până la Hunuguri. Malurile sale erau acoperite de arbori buni pentru cherestea, la fel ca în cazul Dunării, și din nou nu erau ambarcațiuni, ca să poată fi traversat ușor. Așa că am mers paralel cu el, pe o câmpie atât de întinsă cum nu mai văzusem. Până atunci, cerul păruse a fi străpuns de vârfurile munților, iar acum în fața noastră era o întindere vastă, până la îndepărtata linie a orizontului. Iarba devenise un ocean, iar animalele îl treceau adunate în turme călătoare. Șoimii planau deasupra, în timp ce fluturii dansau în fața cailor noștri.

Uneori, zăream în depărtare perdele de fum, iar Onegesh ne-a spus că barbarii țineau câmpia liberă cu ajutorul focului. Animalele lor ajutau, de asemenea, la tunderea ierbii. Cirezi mari de cornute și numeroși cai alergau aparent în libertate, totuși războinicii puteau spune dintr-o privire cărui trib îi aparținea o anumită cireadă: gepizilor, goților, scurilor. Stucaturile și plăcile de gresie folosite în arhitectura romană cedaseră acum locul satelor cu case din nuiele împletite și lut sau din cherestea. Coșurile lor aduceau cu ele mirosuri noi și străine.

Maximinus, care studiase hărțile și rapoartele călătorilor, spuse că ne aflam într-un bazin mare, între două două lanțuri muntoase, Alpii la apus și Carpații la răsărit.

– Hunuguri a devenit țara făgăduinței pentru ei, ne spuse el. Ai crede că dacă au cucerit un loc mai bun decât cel din care vin ar trebui să fie mulțumiți, dar ei s-au înmulțit și s-au împărțit în facțiuni. Nu

e destulă iarbă pentru toți, așadar pleacă mereu în căutare de noi cuceriri.

De obicei, grupul nostru își urma drumul ferit, ocolind în general satele. Dar în a cincea zi după ce lăsarăm în urmă Dunărea, vremea înspăimântătoare ne-a oferit un exemplu de ospitalitate hună și m-a făcut încă o dată să-mi schimb părerea despre barbari.

Ziua fusese înăbușitoare, cerul era încărcat spre apus și avea o culoare galbenă. Când am oprit peste noapte pe malul unui lac mare, soarele apuse pe un cer atât de negru, încât sfera lui devenise cafenie. Începuseră să se formeze nori mari, lați și plați ca niște nicovale. Fulgere străluceau în spatele lor.

Pentru prima dată, am văzut că hunii nu erau în apele lor. Dacă nu aveau frică de oameni, fulgerele reușeau să-i sperie.

– Vreme rea, murmură Edeco.

Onegesh mă surprinse când își făcu semnul crucii. Oare trădătorul roman mai păstrase vreo urmă de creștinism? Vuietul furtunii începu să se audă pe lac, iar apa deveni gri, tulbure, valurile începură să se spargă și să lase în urmă dâre de spumă.

– Intrați în corturile noastre, îi invită Maximinus.

Edeco dădu din cap, cu ochii fulgerând.

– Vom rămâne lângă caii noștri.

– Animalele voastre nu vor păți nimic.

– Nu-mi plac găurile acoperite cu prelate.

Tentacule întunecate de ploaie se abătură asupra lacului, așa că i-am lăsat în pace pe huni.

– Uneori, simțurile lor nu sunt la fel de ascuțite ca ale câinilor, spuse Rusticius. Și, într-adevăr, imediat ce ne îngrămădirăm înăuntru, se auzi un zgomot furios, iar vântul deveni un șuier. Începu să plouă cu găleata, cortul îndoindu-se sub greutatea apei.

– Mulțumesc lui Dumnezeu că avem un adăpost, spuse Maximinus, privind pânza cortului. Vântul bătea din ce în ce mai tare, pânza se zbătea. Stâlpii se încovoiaseră.

– Aici pe țărm nu există nimic care să oprească vântul, remarcă Bigilas inutil, iar mai apoi se auzi un tunet, zgomotul răsunând cu ecou în urechile noastre. Aerul mirosea a metal.

– Se va termina curând, spera Rusticius.

Nici nu sfârși bine ce avea de spus când un tunet și mai puternic lovi ca un zid, iar adăpostul nostru se prăbuși, cârligele și frânghiile fuseră luate de vânt, iar stâlpii se rupseră în două. Eram prizonieri, așa cum se temuse Edeco, iar faldurile ne izbeau ca biciurile. Ne târam încercând să găsim scăpare.

– Pe aici e ieșirea! strigă Maximinus.

Ne îmbulzirăm în noaptea neagră și lugubră.

– Unde sunt hunii? gâfâi senatorul în bătaia vântului.

– Ne-au abandonat! strigă Bigilas. Într-adevăr, nu era nici urmă de ei, de caii sau de catârii lor.

– Ce ne facem acum? am strigat înfruntând ploaia. Valurile se spărgeau de malul lacului precum cele ale unui ocean, împroșcându-ne cu spumă.

– Parcă am trecut printr-un sat acum trei kilometri, își aminti Rusticius.

– Spune sclavilor să aibă grijă de corturi și bagaje, strigă Maximinus. Vom căuta adăpost în sat.

Ne-am împleticit înapoi de-a lungul malului, sprijiniți unul de celălalt, și după un timp am dat peste adunătura de bordeie. Am strigat după ajutor în limba hunilor, până când poarta celei mai mari case s-a deschis.

Dând buzna înăuntru, clipind în lumina slabă a focului din vatră, am văzut că salvatorul nostru era o femeie hună de vârstă mijlocie, zveltă, uscată și cu ochii triști, dar luminoși.

– Ah, romanii, spuse ea în graiul hunilor. V-am văzut trecând și m-am gândit că o să vă întoarceți, atunci când am zărit semnele furtunii. Edeco încearcă să mă ocolească, dar acum nu mai are cum.

– L-am pierdut, spuse Bigilas.

– Sau ei v-au pierdut pe voi. Vor veni aici să vă caute.

– O femeie singură? îmi șopti Maximinus în latină.

– Dorește să-l cunoască pe soțul tău, am tradus eu destul de liber.

– Soțul meu a murit. Eu, Anika, conduc satul acum. Veniți, haideți să mai aprindem niște lumânări și să întețim focul. Ședeți, mâncați niște carne, beți *kumiss* și *kamon*.

Înfrigurat, înfometat și însetat, am înghițit din acesta din urmă. Era un lichid întunecat și spumos făcut, după explicațiile femeii, din orz. Deși acru în comparație cu vinul dulce, era sătios, te încălzea și se urca destul de repede la cap, astfel încât în curând am reușit să percep interiorul colibei printr-o ceață

plăcută. Tâmplăria era destul de bine realizată, am hotărât cu privirea încețoșată, iar proporțiile plăcute. Casele barbarilor erau mai fin lucrate decât m-aș fi așteptat. Cărbunii scăpărau în vatră, iar furtuna se auzea mai slab prin acoperișul de paie. Podeaua de pământ era acoperită cu rogojini, pereții erau decorați cu țesături groase, iar scăunelele cioplite au fost ocupate de noi. Ce mai refugiu era ăsta, după atâtea zile petrecute sub cerul liber! Anika a dat ordin slugilor sale să ne vină în ajutor, și în curând bărbați și femei aduseră tocană, pâine, fructe de pădure și pește. Eu pluteam într-o ceață care mă binedispunea. La scurt timp, vântul încetă. Într-un final, Edeco, Onegesh și Skilla își făcură apariția, uzi până la piele, dar aparent satisfăcuți că își salvaseră caii sau că învinseseră frica.

– Nu aveai de gând să vii să mă saluți, Edeco? îl provocă Anika.

– Știi că animalele trebuie să pască, Anika?

În mod clar între ei se petrecuse ceva mai demult. Se întoarse spre noi.

– V-am spus că nu erau bune de nimic corturile voastre. Să învățați cum să construiți o iurtă.

– Încă nu te-am văzut pe tine în stare să ridici așa ceva, îl înțepă Anika.

Edeco o ignoră.

– De s-ar fi speriat caii, ar fi trebuit să batem drum lung pentru a-i găsi, explică el fără a fi nevoie, rușinat poate de faptul că furtuna ne despărțise. Se așeză, privind în gol.

Maximinus, curios, se aplică spre el, iar eu am tradus.

– E la fel de autoritară ca un bărbat.

– E tratată cu respectul cuvenit răposatului ei soț, murmură Edeco.

– Cine a fost soțul ei?

– Bleda.

Maximinus tresări. Eu nu mai auzisem numele ăsta.

– Bleda a fost fratele lui Attila, explică Bigilas, plin de importanță. Pentru o perioadă, au domnit împreună, până când Attila l-a omorât. Probabil că ea e una dintre văduvele lui.

Rămăsesem uimit.

– Și-a omorât propriul frate?

– A fost necesar, murmură Edeco.

– Și ea are dreptul să trăiască?

– E rudă și nu reprezintă o amenințare. Attila o onorează cu acest sat. Dacă nu ar fi făcut așa, lupta ar fi continuat. Acest sat este *konoss.*

Din nou, un cuvânt pe care nu-l cunoșteam.

– Ce înseamnă *konoss?*

– Este plata pentru o datorie de sânge. Un bărbat poate fi ucis dacă este prins furând animale; ori el sau rudele sale pot să ofere *konoss,* plătindu-l pe cel de la care a furat. Bunurile pot fi plătite toată viața. O viață poate fi dată la schimb pentru alta. Attila sau Bleda trebuia să moară – toți știau asta – deoarece nu mai puteau domni împreună. Astfel, Attila l-a ucis pe Bleda și le-a plătit *konoss* soțiilor sale.

Am privit în jur. Coliba asta era o plată cam mică pentru viața unui soț, a unui rege.

– Când ești atât de puternic precum Attila, spuse Bigilas cu viclenie, poți decide cât de generos va fi *konoss*-ul tău.

– Când ești o femeie neajutorată, răspunse femeia, care cu siguranță auzise șoaptele noastre, trebuie să te hotărăști cu cât să te mulțumești ca să trăiești în pace. Avea în glas o urmă de amărăciune, dar apoi dădu din umeri. Oricum, ofer ospitalitatea stepei oricăror călători. Femeile noastre vă încălzesc oricum patul.

Oare asta ce mai însemna? Ca și când ar fi răspuns la întrebarea noastră, un chicotit și zgomotul ușor al pașilor ne făcură să ne întoarcem. Vreo douăsprezece fete frumoase pătrunseră în cameră, cu capul acoperit, cu părul ferit de ploaia de afară, cu ochii luminoși, cu trupurile înfășurate în rochii cu broderii complicate și încălțate cu botine din piele moale de căprioară, umede de la iarbă. Chicoteau pe măsură ce ne priveau pe furiș, cu mijlocul strâns în cingători aurite și cu dantele îmbrățișându-le rotunjimile pieptului. Mă simțeam extrem de stârnit. Nu mai văzusem o femeie de săptămâni întregi, iar lunga perioadă de abstinență nu făcea decât să mă stârnească și mai tare.

– Ce mama iadului mai este și asta? întrebă Maximinus, părând mai degrabă înspăimântat decât nedumerit.

– Nu e iadul, ci paradisul, replică Bigilas încântat. Obiceiul hunilor și al celorlalți nomazi este de a oferi femei drept semn al ospitalității.

– Să le ofere? Adică... pentru iubire trupească?

– Acesta este obiceiul păgânilor.

Edeco, deloc jenat de povestea Anikăi și nedorind să rateze o asemenea ocazie, înșfăcase o tânără durdulie care chicotea și deja o trăgea afară. Skilla alesese o frumusețe bălaie, fără îndoială prizonieră și sclavă. Onegesh se îndrepta spre o roșcată. Eu eram fermecat de o fată cu părul negu ca pana corbului și cu degetele pline de inele. Eram stârnit și emoționat. Tatăl meu mă învățase cum să mă port cu o curtezană în Constantinopol, bineînțeles, dar ca holtei într-un oraș pios și creștin, posibilitățile mele de a avea parte de puțină dragoste trupească fuseseră limitate. Oare cum o fi să te bucuri de trupul unei străine?

– *În niciun caz*, porunci Maximinus. Se întoarse spre Anika. Spune-i că îi mulțumim foarte mult, dar noi suntem creștini, nu păgâni, și nu avem astfel de obiceiuri.

– Dar, domnule senator, îl rugă Bigilas, este obiceiul *lor*.

– Vom lăsa o impresie mult mai bună asupra lui Attila dacă facem dovada demnității stoice a strămoșilor noștri și nu ne luăm după barbari. Nu-i așa, Jonas?

Am înghițit cu noduri.

– Nu dorim să-i jignim.

– Spune-i că în lumea noastră avem o singură soție, nu mai multe, și că noi prețuim femeile, nu le împărțim cu alții, insistă Maximinus. Sunt fete foarte frumoase, dar eu mă voi simți mai bine dacă voi dormi singur.

– Dar aceia dintre noi care nu sunt diplomați..., mormăi Rusticius.

– Vor urma exemplul meu, încheie senatorul.

Hunii își făcură apariția în dimineața următoare arătând mult mai satisfăcuți decât noi, iar femeile lor râdeau pe înfundate în timp ce ne serveau micul dejun. Apoi ne-am reluat călătoria. Se spunea că mai aveam de mers încă două zile până să ajungem la Attila.

Din nou, Skilla a fost curios și a venit lângă mine.

– Nu ți-ai ales o femeie?

Am suspinat.

– Maximinus nu ne-a dat voie.

– Lui nu-i plac femeile?

– Nu știu.

– De ce nu v-a dat voie?

– În lumea noastră, un bărbat are o singură soție, și îi este credincios.

– Ești căsătorit?

– Nu. Cea pe care o iubeam... m-a respins.

– Zgârie rău?

– Cam așa ceva.

– Cele pe care nu le-a ales nimeni s-au simțit foarte jignite, să știi.

Mă durea capul de la atâta *kamon*.

– Skilla, ele erau minunate, eu doar am urmat niște ordine.

Dădu din cap.

– Conducătorul vostru e un prost. Sămânța trebuie împrăștiată. Altfel, te îmbolnăvești și o să ai necazuri mai târziu.

IX

FORTĂREAȚA LEGIONARĂ

Cât de inutil a devenit imperiul nostru, gâdea Flavius Aetius în timpul inspecției fortului Sumelocenna, de pe malurile fluviului german Neckar. *Cât de inutil am devenit și eu! Un general fără o armată pe măsură.*

– Este greu să găsești zidari în timpurile astea, așa că am întărit zidurile cu cherestea, îi explica jenat tribunul, care era și ghidul său. Sper să îndepărtăm mucegaiul atunci când vor sosi materialele înlocuitoare de la Mediolanum. Patricianul de aici nu este dornic să ne ofere trunchiurile de copaci...

– Stenis, nu-ți poți învăța soldații să așeze o cărămidă deasupra alteia?

– Nu avem var și nici bani să cumpărăm, comandante. Nu am plătit datoriile de doi ani, iar negustorii au încetat să ne mai facă lucrări deoarece niciodată nu avem cu ce plăti. Astăzi, soldații nu mai sunt dispuși să facă munci grele; spun că astea sunt pentru sclavi

şi ţărani. Recruţii care provin din triburi sunt diferiţi. Le place să se lupte, dar nu să muncească...

Aetius nu răspunse. Ce rost ar mai fi avut? De la gura Rinului până la acest avanpost din estul munţilor Pădurea Neagră auzise aceleaşi plângeri cu foarte puţine variaţii, de fapt le auzise continuu, toată viaţa. Niciodată nu erau destui oameni. Niciodată nu erau destui bani. Niciodată nu erau destule arme, pietre, pâine, cai, catapulte, încălţări, mantale, vin, târfe, recunoaştere oficială sau orice altceva ce ar fi trebuit să apere hotarele nesfârşite ale Romei. Garnizoana nici nu mai arăta ca o adevărată armată, fiecare om având o alocaţie din care să se îmbrace şi să-şi procure armura. Moda militară era pe cât de dichisită, pe atât de incomodă şi depindea mai mult de gustul fiecăruia.

Aetius avea deja cincizeci de ani şi o mare parte din timp nu se lăsase intimidat de lipsa lui de putere militară, nici de tradiţia victoriilor „inevitabile" ale Romei, nici de alianţele înşelătoare cu orice trib care s-ar fi lăsat convins, plătit sau constrâns să se opună ameninţării momentului. Viaţa sa fusese plină de bătălii grele, alianţe schimbătoare, barbari feroce şi împăraţi egoişti. Îi învinsese pe franci, pe bagauzi, pe burgunzi, pe uzurpatori şi pe politicienii care bârfeau şi conspirau în mod constant pe la spatele său. Îndeplinise funcţia de consul de trei ori şi, deoarece conducea armata, conducea şi Imperiul Roman de Apus într-un mod pe care împăratul Valentinian îl înţelegea cu greu.

Totuşi, în loc să-i fie din ce în ce mai uşor, fiecare victorie părea mai dificilă decât cea anterioară.

Fiii bogătaşilor plăteau bani grei ca să scape de armată, cei săraci dezertau, iar recruţilor barbari le plăcea să se laude mai mult decât să lupte. Disciplina desăvârşită care făcuse cunoscută armata romană nu mai era ce fusese demult. Acum, se temea de faptul că inamicul cel mai de temut dintre toţi îi pusese gând rău. Aetius îl cunoştea pe Attila şi ştia cum tânărul furios şi feroce cu care obişnuia să se joace şi să se încaiere se transformase într-un rege abil şi agresiv. Aetius fusese trimis la huni pe când era un copil, ca ostatic, în anul 406, drept garanţie pentru tratatul lui Stilicho cu tribul, iar mai apoi, când îşi pierduse influenţa în circul politic al Imperiului, fugise la huni în căutarea unei protecţii. În schimb, când Attila avusese nevoie de acţiune pentru hoarda sa fără odihnă, Aetius îl folosise împotriva inamicilor Romei, oferindu-i o plată generoasă. Fusese un parteneriat ciudat, dar util.

Acesta fusese motivul pentru care prostănacul Valentinian îi scrisese ultima scrisoare.

Rugăminţile tale pentru mai multe fonduri pentru armată, care sună din ce în ce mai mult ca nişte cereri, sunt întru totul nerezonabile. Domnia ta, generale, dintre toţi oamenii, ştii că hunii au fost aliaţii, nu inamicii noştri aici, în Apus. Datorită priceperii tale au devenit mai degrabă un instrument decât o ameninţare. A pretinde acum că hunii reprezintă un pericol ar fi nu numai împotriva tuturor experienţelor, dar şi a istoriei noastre încununate cu succese. Nevoile financiare ale Curţii din Italia

sunt presante și nu ne mai ajung banii și pentru frontierele Imperiului. Trebuie să vă descurcați cu ce aveți...

Ceea ce Valentinian nu înțelegea era faptul că totul începuse să se schimbe după moartea regelui Ruga, când Attila și Bleda i-au succedat. Hunii deveniseră mai aroganți și mai pretențioși. Situația se schimbase și mai mult atunci când Attila l-a ucis pe Bleda și i-a transformat pe huni din prădători în imperialiști. Attila avea o altă percepție asupra Romei decât cea a lui Ruga și știa când să insiste la nesfârșit și când să încheie o pace temporară. Cu fiecare campanie și tratat, puterea hunilor creștea, în timp ce a Romei scădea. Răsăritul fusese deja secătuit, ca și când ar fi fost un câmp devorat de lăcuste. Oare cât mai rămânea până când Attila avea să atace Apusul?

Vremea astăzi se potrivea cu dispoziția generalului, ploua constant, iar cerul era de un gri-pal. Ploaia măruntă scotea în evidență crăpăturile din zidurile fortăreței; în loc să repare așa cum trebuie clădirile de piatră vechi de două-trei secole, garnizoana le peticise cu lemn și nuiele. Contururile precise ale zidurilor vechiului fort se pierduseră în grupurile de cocioabe și cărări șerpuitoare.

– Cei de la a Douăsprezecea sunt oricum gata pentru orice, continuă tribunul.

– Asta nu e o fortăreață. E un cuib.

– Domnule general?

– Un cuib clădit din nuiele și hârtie. Estacada voastră este atât de plină de găuri încât mai are puțin și cade. Attila ar putea să treacă prin ea și dacă ar lovi-o cu pumnul.

– Attila! Dar regele hunilor este departe. Cu siguranță, aici nu trebuie să ne facem griji în ceea ce îl privește pe Attila.

– Eu mă gândesc la Attila și în somn, Stenis. Îmi fac griji dacă Attila e în Atena ori Luteția, în Tolosa sau Roma. Slujba și destinul mă obligă să îmi fac griji.

Tribunul părea confuz.

– Dar sunteți prietenul său, nu-i așa?

Aetius privi cu tristețe ploaia.

– La fel cum sunt și prietenul împăratului, al mamei sale, al lui Teodoric la curtea sa din Tolosa și prieten al regelui Sangibanus din Aurelia. Sunt prietenul tuturor, singura legătură între ei, dar nu mă încred în niciunul, soldatule. Și la fel ar trebui să faci și tu.

Ofițerul se albi când auzi una ca asta, dar hotărî să nu riposteze.

– Voiam doar să spun că Attila nu a venit niciodată pe aici.

– Nu încă.

Aetius simți greutatea fiecărui moment ai celor cincizeci de ani ai săi. Orele nesfârșite petrecute în spinarea cailor în goana spre pericol, lipsa unui cămin. Timp de decenii, totul îi fusese pe plac. Acum?

– Soldații se pregătesc întotdeauna pentru ce e mai rău, nu?

– Cum spuneți dumneavoastră, domnule general.

– Adevărații soldați romani nu așteaptă bani sau permisiuni pentru a-și repara zidurile, ci trec la acțiune. Dacă nu au var, îl cumpără. Dacă nu îl pot cumpăra, îl fură. Și dacă cei de la care l-au furat se plâng, li se spune că armata este pe primul loc, deoarece până la urmă armata *înseamnă* Roma. Oare negustorii care se plâng doresc o lume plină de războinici barbari și de prinți meschini?

– Asta am încercat și eu să le spun...

Aetius își încordă trupul de parcă atunci se trezise din visare și se lovi cu pumnul în piept.

– Ce e *în* cuibul tău, tribunule?

– În cuib? Din nou, Stenis părea confuz. Garnizoana, bineînțeles. Unii oameni sunt bolnavi, mulți sunt în permisie, dar dacă avem destul timp...

– Reputația e asigurată de ce-i *înăuntru.* Nimeni nu îndrăznește să deranjeze un cuib de viespi, pentru că în spatele zidului subțire se află înțepătura lor mortală. Cel mai mic copil este în stare să strice un cuib de viespi, dar chiar și cel mai curajos luptător ar ezita să facă acest lucru. De ce? Din cauza înfricoșătoarelor insecte dinăuntru. Acele insecte trebuie să fie lecția pe care trebuie să o înveți! Ascute-ți armele, pentru că vor veni hunii!

– Attila? De unde știți?

Într-adevăr, de unde? Zvonurile, avertizările și observațiile pe care acel spion pitic și ciudat i le trimisese din tabăra lui Attila. Oare aveau ele vreo valoare? Attila era într-adevăr preocupat de partea de

apus a Imperiului? Oare francul pe nume Cloda îi ceruse ajutorul lui Attila pentru a ajunge pe tronul poporului său?

– Transformă-ți oamenii în viespi, soldatule, înainte de a fi prea târziu.

X

REGELE HUNILOR

– Vin romanii!

Cuvintele părură flăcări în camera întunecată.

– O armată? întrebă Ilana.

– Doar o solie, răspunse bucătarul.

Inima prizonierei se calmă la fel de brusc precum tresărise și totuși îi bătea în piept ca aceea a unei păsări speriate. În sfârșit, o mică legătură cu locul din care venea! De la atacul asupra Axiopolisului și moartea tatălui ei, Ilana se simțea învăluită în ceața unei lumi din adâncuri, vaste și zgomotoase, o capitală hună migratoare cu copii obraznici, câini care lătrau tot timpul, femei supuse, fum, noroi și iarbă. Abia începuse să le cunoască limba aspră, obiceiurile brutale și mâncarea acră. Șocul masacrării orașului său o însoțea în fiecare moment, ca durerea unei inimi frânte, iar nesiguranța viitorului îi întreținea frica și insomniile. Munca plictisitoare pe care o îndeplinea nu reușise să o distragă.

Știa că situația sa era mai bună decât cea a multor prizonieri. Slujba ca servitoare a Sueccăi, una dintre soțiile căpeteniei Edeco, cel care îi cucerise orașul, o ținuse departe de sclavia, violurile și bătăile pe care le îndurau anumiți prizonieri. Hunul Skilla, care o adusese aici, o tratase cu respect în timpul călătoriei și îi dăduse de înțeles că o dorește de soție. Ilana știa că el îi salvase viața în masacrul Axiopolisului și că îi aducea mici cadouri, ca haine și mâncare – o generozitate care i-a conferit un anumit statut, dar care i-a creat și un sentiment de nesiguranță. Nu dorea să se mărite cu un hun! Totuși, fără bunăvoința lui ar fi fost puțin mai mult decât o roabă, un trofeu care putea fi dat la schimb. Respinsese avansurile sale neîndemânatice, dar apoi se simțise vinovată ca și când ar fi alungat un câine care o necăjea. El îi răspunsese jignit, amuzat și insistent. Îi îndepărtase pe alți bărbați de ea, ceea ce fusese o ușurare, dar tot o ușurare a fost și momentul în care Skilla a dispărut într-o misiune la Constantinopol împreună cu Edeco.

Acum romanii, romanii *adevărați,* reveniseră împreună cu Skilla și Edeco. Nu romani trădători cum era Constantius, care era secretarul lui Attila, sau strategul Oenegius, care se prefăcea a fi civilizat pentru că un sclav îi construise o baie din piatră, sau locotenentul Onegesh care fusese trimis în misiune cu Edeco. Nu, aceștia erau romani trimiși de împăratul de la Răsărit, reprezentau civilizația, credința și ordinea.

– Suecca, te rog, putem să ne uităm? întrebă Guernna, o prizonieră germană cu cosițe împletite

bălaie și lungi și cu o neliniște drăcească. Orice muncă, indiferent cât ar fi fost de simplă, era o corvoadă pentru firea ei leneșă. Vreau să le văd hainele și caii!

– Dar ce ați făcut voi ca să meritați să căscați gura și să trăncăniți? mormăi Suecca; în ciuda bombănelilor ei, nu era o stăpână rea. Mai aveți de brodat cât pentru un an și nu ați adus nici lemne și nici apă.

– De aceea brodatul poate să mai aștepte! spuse Guernna. Uită-te la trista Ilana, cât e de tăcută când coase. Puțină acțiune ar putea să o mai trezească! Haide, Suecca, vino să privești cu noi! Poate Edeco a adus daruri!

– Romanii sunt la fel de importanți ca oile, spuse Suecca. Totuși, se mai înmuie. Du-te să-i vezi dacă ești curioasă, iar eu îmi voi căuta soțul, dacă îmi mai aduc aminte cum arată. Nu uitați că sunteți fete în casa lui Edeco, așa că să nu începeți să ciripiți ca niște puicuțe fără minte. Inima războinicului e demnă!

Servitoarele fugiră, printre ele aflându-se și Ilana. Numai faptul că ieșise din închisoarea de lemn a lui Edeco era de ajuns pentru a-i aduce o rază de speranță. Un val de locuitori fugea odată cu ele, toți curioși să vadă ultimele noutăți de la această paradă de regi, prinți, generali și profeți care veniseră să-l lingușească pe mărețul Attila. Într-o zi, se ruga Ilana, romanii vor veni mai numeroși și o vor scoate din robie.

Pe Edeco îl recunoscu aproape imediat, conducând procesiunea cu stindardul său din păr de cal, cu un zâmbet abia schițat la vederea soției sale, Suecca, care îi destinse pentru o clipă fața încordată, pătrunsă

de importanța procesiunii. Imediat în spatele său se afla Onegesh cu chipul său palid, călărind cu ușurință și satisfacție, ceea ce uneori îl făcea să pară mai neaoș decât înșiși hunii. La urmă venea Skilla, drept și mândru, ca și când prin vizita în Imperiu ar fi căpătat un rang mai mare. Când privirea sa triumfătoare o întâlni pe cea a Ilanei, ochii i se aprinseră, semn că o recunoscu pe cea care îi aparținea. Ea se înroși, rușinată. Skilla nu era urât ca majoritatea hunilor și era destul de sincer în ceea ce privea intențiile sale, dar nu putea înțelege că în ochii ei era doar un barbar care se făcea vinovat de distrugerea orașului său; de moartea iubitului ei logodnic, Tasio, și de distrugerea visurilor sale. „Toate acestea au dispărut", îi spusese el. „Acum vei fi mai fericită dacă vei fi perechea mea."

În spatele hunilor veneau romanii. La vederea acestora, inima îi tresări puțin. Bărbatul din față avea hainele de călărie drapate ca vechile togi și de aceea Ilana presupuse că era ambasadorul, probabil vreun ministru sau senator. Cei care îl urmau nu păreau a fi la fel de importanți ca el, dar îi studie cu nerăbdare, deoarece îi aduceau aminte de acasă. Doi dintre ei purtau veșminte ale ajutoarelor de la curte sau ale interpreților. Bărbatul mai scund privea cu teamă la mulțimea hunilor, ca și când i-ar fi fost frică să nu fie descoperit. Celălalt, care ședea mai drept și avea un chip mai plăcut și mai prietenos, privea cu grijă înainte, pentru a nu jigni pe nimeni. Mai era, de asemenea, un tânăr chipeș de vârsta ei, în veșminte mai fine, care se uita împrejur atent

și curios. Părea a fi prea tânăr pentru a fi obținut un loc în solia imperială.

Sclavii și bagajele romanilor au fost duse pe un câmp lângă râul Tisa, unde li se păstrase un loc pentru a-și stabili tabăra, în mod special ales mai jos de tabăra lui Attila. Edeco conduse alaiul diplomatic mai departe în marea de iurte, colibe, cabane și palate de lemn care se înălțau pe malul estic al Tisei pe o distanță de trei kilometri, reprezentând punctul central de pază deservit de cel puțin zece mii de războinici. Satele triburilor aliate erau grupate în jurul acestei așezări, ca mici sateliți ce înconjurau planete. Mulțimea curioasă se mișca odată cu diplomații, trecând pe lângă case ca apa și urând bun-venit războinicilor huni și luându-i în râs pe romani. Copiii alergau, câinii lătrau și caii priponiți nechezau și fornăiau la poneii din alaiul soliei pe măsură ce aceștea treceau pe lângă ei; poneii, la rândul lor, dădeau din cap de sus în jos ca semn de bun venit.

Pe măsură ce romanii și alaiul lor se apropiau de estacada taberei lui Attila, Ilana văzu că soțiile și servitoarele regelui ieșiseră mândre, în procesiune sub norul de pânză, o ceremonie pe care o văzuse deja de câteva ori. Cele mai înalte și mai frumoase formaseră două rânduri și pe brațele ridicate purtau un șervet de pânză albă, lat și destul de lung încât să adăpostească șapte fete care meargeau dedesubt. Toate purtau flori pe care urmau să le arunce asupra alaiului, în timp ce vocile lor umpleau văzduhul cu sunetul cântecelor. Servitoarele ridicară bolurile cu bucate

pentru Edeco și tovarășii săi, iar locotenenții barbari mâncară gravi, fără a coborî din șa – mâncarea însemnând recunoașterea suveranității lui Attila, la fel cum împărtășania reprezenta, în lumea Ilanei, recunoașterea suveranității lui Iisus.

Romanii nu primiră nimic. Așteptară răbdători.

Ilana observă că tânărul chipeș privea cu atenție stindardele din păr de cal din fața fiecărei iurte sau case. Fiecare dintre aceste stindarde era făcut din părul armăsarilor favoriți. Cu cât proprietarul avea mai mulți cai, cu atât stindardul său era mai gros. De partea cealaltă a fiecărei uși se aflau craniile foștilor cai favoriți montate pe stâlpi, pentru a-i proteja împotriva spiritelor rele, cu dinții împietriți în rânjete eterne și cu orbitele goale. De asemenea, înghesuite lângă fiecare casă erau piei de animale și bucăți de carne lăsate la uscat pe grilaje, înconjurate de un nor de muște. De o parte și de cealaltă a porții casei lui Attila se aflau doi bursuci împăiați care rânjeau, reprezentând totemul regelui. Privindu-l pe nou-venit cum era atent la tot, Ilana își aminti de duhoarea care i se păruse copleșitoare atunci când sosise aici: un miros de trupuri asudate, cai, bălegar, iarbă tăiată, mirodenii ciudate și o ceață albicioasă provenită de la focul pe care se pregăteau bucatele. Hunii erau de părere că mireasma trupurilor lor era o emanație a sufletului propriu și în loc de sărutări sau strângeri de mână, deseori se întâmpinau adulmecându-se, ca niște câini prietenoși. Ilanei îi trebuise o lună să se poată obișnui cu acest miros.

Privirea romanului se opri într-un final asupra ei cu interes pentru un moment, o reacție a bărbaților care în trecut îi făcuse plăcere. El observă frumusețea sa tresărind, iar ea dorea să creadă că încă arăta ca o romană și nu ca o barbară. Apoi privirea lui poposi asupra altor persoane, dar reveni asupra ei de câteva ori, încercând să lase de înțeles că totul era întâmplător, dar hotărât să o găsească.

Pentru prima dată de când căzuse prizonieră, Ilana simți o rază de speranță.

Și astfel, eu, Jonas, am ajuns la palatul lui Attila. Era modest, dacă ar fi să judecăm după standardele romane, deși mai strălucitor decât m-aș fi așteptat. Nu știam dacă îl voi întâlni pe regele hunilor într-un cort, într-o colibă sau într-un palat de aur, dar cartierul său principal și cel puțin temporar se încadra undeva la mijloc: era făcut din lemn, dar meșteșugit construit. Hunii, mi-am dat seama, se aflau la jumătatea drumului între originile lor migratoare și o existență așezată, iar în orașele lor era vizibilă această tranziție. Iurtele, căruțele, cabanele și casele de nuiele și lut, toate erau cămine împrăștiate la întâmplare.

Observasem deja slăbiciunea războinicilor huni pentru bijuteriile de aur, frâiele și hamurile bogat ornamentate, șeile fine și armele încrustate cu argint și pietre prețioase. Cataramele încălțărilor lor erau din argint, iar brâiele din mătase. Acum vedeam că femeile erau și mai împodobite. Colierele și curelele complicate erau prinse peste rochii brodate în sute

de culori, părându-mi-se că vedeam niște căprițe care aleargă în turmă, înveșmântate în rochii tivite cu fir de argint. Părul lor era împletit și prins cu cercuri de aur pe frunte. Clame de aur în formă de greiere prindeau veșmintele doamnelor și ale domnițelor de fiecare umăr, iar capetele cingătorilor, buclate, atârnau până la glezne, pe toată lungimea lor strălucind decorațiuni de metal și pietre prețioase. Unele dintre colierele lor se întindeau de la gât până peste sâni, având o lucrătură la fel de complicată și fiind la fel de groase ca un înveliș de zale.

Construcțiile de lemn prezentau același meșteșug, cheresteaua era adusă de la mare depărtare, iar bușteniі fuseseră decorați și sculptați cu grijă. Palatul lui Attila era și mai elegant: podelele estacadei sale erau drepte și perfect îmbinate, ca o pardoseală; turnurile de pază erau dotate cu balustrade complicate, iar marea reședință era la fel de elaborat construită ca un sipet de giuvaieruri, fiecare placă fiind lustruită până la obținerea unui luciu roșiatic. Laturile porticurilor formau un adăpost; clădirile de afară erau aliniate de-a lungul zidurilor palatului; pietrele de pavaj formau poteci de trecere din glod, iar cuptoarele, cămările, pivnițele și puțurile făceau ca acest complex să fie suficient de rezistent în fața asediilor. Grilajele de la ferestre, grinzile și streșinile erau sculptate cu figuri ce reprezentau cai, păsări și balauri.

– Acesta este meșteșugul german, făurit de prizonieri, spuse încet Rusticius. Hunii disprețuiesc munca în construcții. Nu sunt în stare să facă nici măcar pâine.

Palatul acesta era unul dintre cele șase astfel de complexe împrăștiate de Attila de-a lungul râurilor din câmpia Hunuguri, ne spuse Bigilas, dar despre casa lui se spunea că era de departe cea mai impresionantă. Împrejurul marelui zid era o mică pădure de stâlpi ce purtau stindarde din păr de cal reprezentând clanurile hune. Din nou, fiecare stâlp avea în vârf tigvele celor mai nobili și mai iubiți armăsari ai nobililor de la Curte.

Mai înfricoșători erau stâlpii ce aveau în vârf tigve umane.

– Ce sunt acelea? am șoptit.

– Dușmani învinși, spuse Bigilas.

Fiecare se afla în vârful unui stâlp ascuțit, iar carnea era lăsată să putrezească în mod firesc. Până acum, majoritatea capetelor fuseseră mâncate de corbi până la os și mai puteau fi zărite doar câteva bucăți de carne și fire de păr care fluturau în vânt.

La fel de ciudate mi s-au părut capetele diforme ale anumitor huni. Am observat acest lucru mai întâi la copiii cu capul gol și am crezut că poate erau imbecili, născuți cu malformații. Frunțile lor păreau să fie de două ori mai înalte decât ar fi fost normal și lăsate pe spate, astfel încât țestele aveau un fel de vârf rotunjit. Din politețe nu am comentat nimic, dar apoi am văzut aceleași trăsături la câțiva dintre războinici și chiar la soțiile lor. Adăugând această diformitate la tenul pământiu, la părul închis la culoare, cicatricile ritualice și la ochii mici și oblici, rezultatul era un chip înspăimântător.

– Ce s-a întâmplat cu oamenii aceştia, săracii? l-am întrebat pe Rusticius.

– Săraci? Poartă mai mult aur decât voi vedea eu vreodată.

– Mă refer la capetele lor. Arată precum capetele acelor prunci pe care e mai bine să-i părăseşti pe un povârniş de munte.

Râse.

– Este un semn de frumuseţe printre monştrii aceştia! Unii dintre ei turtesc craniile copiilor înadins la naştere, atunci când oasele sunt încă moi. Îi leagă de plăci şi strâng chingile în timp ce copilul zbiară. Li se pare că diformitatea asta este atractivă.

În sfârşit, am descălecat la câţiva paşi de poarta palatului, iar Edeco, Onegesh şi Skilla au condus micul nostru alai în marele hol pătrat din palatul lui Attila. Această zonă de primire era modestă după standardele imperiale, îndeajuns de mare ca să încapă cam o sută de persoane, şi avea o podea de lemn acoperită cu covoare şi un tavan din lemn care forma un arc ascuţit cam la zece metri deasupra. Aparent, aceasta era sala tronului lui Attila. Tapiseriile şi stindardele legionare capturate decorau pereţii, iar ferestrele mici cu grilaje lăsau să pătrundă o lumină modestă. Gărzile înarmate stăteau în colţuri şi nobilii huni şedeau turceşte pe covoarele de pe ambele laturi, bărbaţii fiind scunzi, oacheşi, semănând cu nişte maimuţe. Ideea mea din copilărie despre barbari – nubieni negri, înalţi şi plini de graţie sau germani blonzi şi bine făcuţi – fusese spulberată. Aceştia semănau mai degrabă

cu niște pitici îndesați în bile compacte de mușchi. Mai mult ca orice, această densitate îi făcea să pară și mai amenințători. Ne priveau cu ochii mici, nasurile late și gurile încordate, fără expresie. Fiecare avea o sabie alături și un arc cu săgeți sprijinit de peretele din spatele său. Păreau la fel de tensionați precum coarda unei arbalete.

În umbra capătului îndepărtat al sălii, pe o platformă înaltă, era un singur bărbat care ședea pe un scaun simplu de lemn, fără armă, fără coroană sau decorații. O draperie formată din tapiserii atârna în spatele său. Acesta să fi fost regele hunilor? Cel mai important bărbat din lume mi se părea a fi o dezamăgire.

Attila era îmbrăcat mai simplu decât toți ceilalți, cu pieptul drept și cu picioarele bine înfipte în podea. Ca toți hunii, avea picioarele scurte și trunchiul lung, capul neobișnuit de mare pentru lungimea trupului său și atât de nemișcat încât ai fi spus că e sculptat în lemn. Era, după cum se spunea despre el, destul de urât: nasul era plat, ochii atât de înfundați în orbite încât păreau a răsări din două peșteri și avea cicatricile ritualice care brăzdau chipurile atâtor huni. Oare Attila se tăiase singur după ce își ucisese fratele?

Mustața răsucită în jos a regelui avea forma tipică pe care o văzusem pe fețele încruntate ale hunilor, iar barba sa era înspicată cu smocuri de culoare albă. Totuși, privirea sa era fixă și pătrunzătoare, fruntea largă, iar pomeții și bărbia erau puternice și pronunțate, rezultatul fiind un chip care era, fără tăgadă,

unul autoritar. Fizicul aducea ceva în plus prezenței sale. Umerii erau largi și mijlocul îngust, ceea ce la vârsta de patruzeci și patru de ani îl făcea să pară ca unul de douăzeci. Mâinile sale erau mari și la fel de maronii și de zbârcite ca rădăcinile copacilor, vârfurile degetelor ținând strâns brațele tronului, ca și când ar fi vrut să-l împiedice să leviteze. Nimic nu trăda în el vreo urmă de autoritate și totuși, fără a spune un cuvânt, controla sala întreagă la fel de firesc ca o doică pricepută care stăpânește o cameră plină cu copii. Attila ucisese o sută de persoane și ordonase omorârea a încă o sută de mii și tot acel sânge îi conferinse prestanță și putere.

În spatele său se afla o sabie de fier enormă, așezată orizontal pe două suporturi aurite. Era plină de rugină și murdară, ca și când ar fi fost veche, iar tăișul era crestat. Era atât de mare – mi-ar fi ajuns de la cap la vârful picioarelor – că părea a fi fost făcută mai degrabă pentru un gigant decât pentru un om.

Și Maximinus o observă.

– Aceea este sabia zeului Marte? murmură în direcția lui Bigilas. Cred că atunci când o mânuiești trebuie să te simți ca și când ai încerca să folosești o grindă.

– Se spune că a fost găsită pe malul Tisei, atunci când o vacă și-a tăiat copita în ceva ascuțit în iarbă, răspunse Bigilas în șoaptă. Păstorul l-a anunțat pe Attila, care a pus să fie scoasă la suprafață și cu viclenie a spus că este un semn de bunăvoință din partea zeilor. Oamenii săi sunt destul de superstițioși încât să creadă acest lucru.

Aşteptam un semn referitor la ce anume urma să facem şi dintr-odată Attila vorbi fără nicio altă introducere – nu cu noi, ci cu locotenentul său.

– Te-am trimis să-mi aduci un tratat şi giuvaieruri, Edeco, şi mi-ai adus doar câţiva bărbaţi.

Vocea sa era gravă, dar plăcută, tonul său avea o putere tăcută, dar nemulţumirea era evidentă. Dorea aur, nu o solie.

– Romanii au insistat că doresc să ţi se adreseze direct, kaganule, răspuse războinicul. Se pare că nu le-a plăcut să discute cu mine sau au simţit că pot să-ţi explice mai bine împotrivirea în persoană. Oricum, v-au adus daruri.

– Odată cu dorinţa de pace şi înţelegere din partea împăratului nostru, adăugă în grabă Maximinus, în vreme ce spusele-i erau tălmăcite. Am fost prea mult timp certaţi cu regele hunilor.

Attila ne măsură la fel cum un leu îşi studiază prada.

– Nu suntem certaţi, spuse în final. Avem o înţelegere pecetluită prin tratat, prin care recunoaşteţi că v-am înfrânt aşa cum am înfrânt toate armatele pe care le-am întâlnit şi prin care vă angajaţi să-mi plătiţi tribut. Totuşi, de fiecare dată întârziaţi sau plătiţi prea puţin sau plătiţi cu monede, când ceea ce am cerut eu a fost aur. Nu-i aşa, domnule ambasador? Chiar trebuie să vin în persoană până la Constantinopol pentru a lua ceea ce-mi aparţine de drept? Şi, dacă aşa este, să ştii că voi veni cu mai mulţi războinici decât fire de iarbă în stepă.

Tonul său era un mârâit de avertizare, iar murmurul războinicilor care priveau părea a fi zumzetul amenințător al unui roi de albine.

– Toți respectăm puterea lui Attila, răspunse senatorul, în mod evident deranjat de începutul nepoliticos și rapid. Nu numai că am adus o parte din tributul anual, ci și alte daruri. Imperiul nostru dorește pacea.

– Atunci, trebuie să vă respectați înțelegerile.

– Dar setea ta pentru metalul galben ne distruge comerțul și, dacă nu te oprești în curând, nu vom mai avea din ce plăti. Kaganule, conduci un imperiu foarte mare. Eu reprezint un imperiu la fel de mare. De ce să nu fim prieteni? De ce să nu fim parteneri? Rivalitatea noastră va distruge ambele națiii și va vărsa sângele copiilor noștri.

– Roma *este* partenerul meu atunci când își plătește tributul. Și când îmi înapoiază soldații.

– Ți-am adus înapoi cinci fugari...

– Și mai ascundeți alți cinci mii. Hunul se întoarse spre Edeco. Spune-mi, generale, este oare Constantinopolul atât de sărac încât să nu poată să-mi dea ceea ce mi-a promis?

– Este bogat și zgomotos și geme de oameni ca păsările încuiate în colivii. Edeco arătă spre Bigilas: El mi-a arătat.

– Ah, da. Cel care crede că împăratul său e un zeu, iar eu sunt doar un muritor.

M-am înfiorat. De unde aflase Attila deja acest lucru? Abia ajunseserăm și deja negocierile păreau a scăpa de sub control.

Attila stătea în picioare, cu genunchii îndoiți și trunchiul țeapăn.

– *Sunt* un muritor, tălmaciule, dar zeii lucrează prin mine, după cum vei vedea. Iată.

Arătă spre sabia imensă din spatele său, roasă și fără strălucire.

– Într-un vis, Zolbon, cel pe care voi, romanii, îl numiți Marte, mi s-a arătat și mi-a vorbit despre sabia sa. Mi-a spus unde să o găsesc, pe o câmpie fără niciun indiciu. Cu această armă, mi-a spus, hunii vor deveni de neînvins. Cu această sabie a lui Marte, poporul de la Răsărit va cuceri lumea!

Își ridică brațele și războinicii săi săriră în picioare, strigând în semn de aprobare. Cei din solia noastră se strânseră unul într-altul, temându-se ca nu cumva să fie uciși. Și totuși, la fel de repede pe cât se ridicase în picioare, Attila aruncă armele, zgomotul încetă și căpitanii armatei sale se așezară din nou. Totul fusese o piesă de teatru.

Arătă cu degetul.

– Ascultați-mă, romanilor. Poporul de la Răsărit este zeul vostru acum. *Noi* hotărâm cine trăiește și cine moare, ce oraș se ridică și ce oraș va fi ars, cine înaintează și cine se retrage. *Noi* suntem cei care avem sabia lui Marte.

Dădu din cap ca și când ar fi vrut să-și confirme existența acestui sentiment de aroganță.

– Dar sunt o gazdă bună, la fel cum ați fost și voi pentru Edeco. Astă-seară sărbătorim și începem să

ne cunoaștem. Vizita voastră este abia la început. Vom decide în timp ce fel de parteneri vom deveni.

Năucită de o astfel de primire, solia noastră se retrase în corturile de lângă râu pentru a se odihni și a discuta. Bigilas și Rusticius, care-i cunoșteau cel mai bine pe huni, erau cel mai puțin buimăciți. Spuneau că primirea agresivă a lui Attila era doar o strategie.

– Își folosește toanele pentru a intimida și a conduce, spuse Bigilas. L-am văzut atât de furios încât se zvârcolea pe pământ până când îi dădea sânge pe nas. L-am văzut cum își făcea bucăți dușmanii cu mâinile goale, scoțându-le ochii cu unghiile și frângându-le brațele, în timp ce victimele înghețaseră de frică și nu mai erau capabile să se apere. Dar l-am văzut și când ținea copii în brațe și îi săruta sau când plângea ca o muiere atunci când un războnic preferat era adus înapoi mort.

– Mă așteptam la mai multă diplomație, mărturisi Maximinus.

– Attila va fi mai ospitalier și mai binevoitor la banchet, spuse Bigilas. Ne-a explicat clar care este poziția sa, la fel cum am făcut și noi atunci când i-am arătat lui Edeco puterea Constantinopolului. Este clar că el a aflat totul despre călătoria noastră înainte de a ajunge noi aici. Hunii nu sunt proști. Acum, după ce s-a fălit, Attila va încerca să lege o relație.

– Pari foarte sigur de asta.

– Nu fac presupuneri, domnule ambasador. Pur și simplu cred că, până la urmă, totul va merge în favoarea noastră.

Zâmbi, dar era un zâmbet secret, care părea să ascundă mai mult decât lăsa să se întrevadă.

Ne-am îmbăiat în apa râului, caldă vara, ne-am pus hainele cele mai bune și ne-am întors în aceeași seară în sala mare unde fuseserăm primiți de Attila, pentru banchetul dat în onoarea noastră. De data aceasta, sala fusese mărită. Tapiseriile și paravanele care înconjurau tronul lui Attila dispăruseră, lăsând la vedere o platformă pe care era așezat patul regelui, acoperit cu pânze. Mi se păru ciudat să văd dormitorul acestuia, deoarece camerele romane erau mici și nu dezvăluiau prea multe, dar Rusticius spuse că această intimitate era percepută de huni ca fiind un semn de ospitalitate. Gazda noastră ne primea în punctul cel mai important al vieții sale.

La picioarele acestei platforme, Attila ne aștepta pe un jilț mult mai confortabil decât scaunul simplu pe care ne primise. Pe tot peretele dintre jilț și ușă era o masă de banchet. Pe măsură ce oaspeții intrau, fiecare primea un pocal de aur plin cu vin de peste mări și țări. Apoi ne-am amestecat unii printre ceilalți, romanii cu hainele lor fine lângă huni, germani și gepizi, așteptând să primim încuviințarea să ne așezăm. Am observat că Edeco îi șoptea ceva lui Bigilas în timp ce așteptau, ca și când ar fi avut amândoi același rang. Tălmaciul încuviință printr-o mișcare a capului. Maximinus observă și el și se încruntă.

În sfârșit, Attila ne ordonă să ne așezăm, având la dreapta pe ministrul său de origine romană, Oenegius, și la stânga pe doi dintre fiii săi, Ellac și Danziq.

Băieții păreau a fi supuși și înfricoșați, neavând nimic din energia excesivă pe care o au de obicei adolescenții. Nouă, romanilor, ni s-a ordonat să ne așezăm de asemenea la stânga, Maximinus cel mai aproape de capul mesei și eu lângă el, pentru a lua notițe dacă acest lucru ar fi fost necesar. Apoi, hunii mai în vârstă și-au ocupat locurile, fiecare prezentându-se în limba hună. Erau acolo și Edeco, Onegesh și Skilla. Dar mai erau și alții ca ei, prea mulți ca să mi-i aduc aminte, cu nume ca Octar, Balan, Eskam, Totila, Brik, Agus și Sturak. Fiecare se lăudă pe scurt cu faptele sale de vitejie înainte de a-și ocupa locul, majoritatea poveștilor având drept subiect învingerea soldaților romani și jefuirea orașelor romane. În spatele acestora se aflau căpăteniile înfricoșătoare ale triburilor hune, cu nume de genul: Akatiri, Sorosgi, Angisciri, Barselti, Cadiseni, Sabirsi, Bayunduri, Sadagarii, Zalae și Albani. Scrierea acestor nume îmi aparține, deoarece hunii nu aveau o limbă scrisă, iar ei poceau latina și greaca.

Sclavi bine făcuți, care purtau zgarde de fier precum câinii de vânătoare, și cu brațe la fel de groase ca grinzile ne aduseră mâncarea. Pe platourile din aur și argint se aflau grămezi de carne de pasăre, vânat, mistreț, oaie, fructe, rădăcini, budinci și fierturi. Femeile serveau vin și *kumiss* și erau, fără excepție, cele mai frumoase femei pe care le văzusem vreodată, mai frumoase chiar decât fecioarele alese să participe la serbările din Constantinopol. Ce umbrită ar fi frumusețea îngâmfatei mele Olivia de către florile acestea! Toate erau sclave; chipurile lor erau tipice pentru

zonele din care veneau, de la Persia până la Frizia – aveau pielea întunecată ca mahonul sau translucidă ca alabastrul, părul de culoarea inului, grâului, ambrei, blănii de nurcă sau a obsidianului, ochii lor aveau strălucire de safir, smarald, castan, opal și abanos. Hunii nu erau prea impresionați de grația lor, dar noi, romanii, cu excepția lui Maximinus, eram uimiți de aceste frumuseți, la fel cum ni se întâmplase cu femeile din casa Anikăi. Mărturisesc că m-am întrebat și am sperat că vom fi primiți cu aceeași ospitalitate și aici. Dacă ar fi fost așa, eram hotărât să mă furișez departe de bătrânul senator pentru a putea profita. Cât de mult îmi doream și altceva decât compania bărbaților, iar corpul meu mai avea puțin și exploda. Mi-am amintit avertismentul prietenesc al lui Skilla.

Printre femei, am recunoscut-o pe fata cu părul negru de la poartă, a cărei frumusețe rară era înțepită de privirea inteligentă, de foc și de dor. În această seară părea că plutește și puteam să jur că din când în când mă privea pe furiș atunci când ochii mei o urmăreau prin cameră.

– Pentru unul care a spus că nu vrea să-și piardă capul printre huni, Jonas, tare mă tem că te vei pierde cu totul dacă vei continua să te uiți după servitoarea cea tânără.

Maximinus privea în mod agreabil și indiferent la un hun aflat de partea cealaltă a mesei, în timp ce mă certa în limba latină. Am privit în farfurie.

– Nu credeam că se vede chiar așa.

– Poți să fii sigur că Attila vede tot ce facem.

Kaganul era și acum îmbrăcat mai simplu decât oricine din sală. Nu purta niciun însemn al rangului sau decorații. Nu avea coroană. În timp ce războinicii săi se îndestulau din farfurii de aur, el mânca dintr-un blid de lemn și bea dintr-un pahar așijderea, rareori spunând vreun cuvânt. În loc de alcool, bea apă. Se arătă nemulțumit de faptul că era puțină pâine și nu se atinse de dulciuri. Pur și simplu privea ceea ce se întâmplă cu ochii întunecați, afundați în orbite, care vedeau tot, ca și când ar fi fost un spectator al unei piese de teatru ciudate. În umbra de lângă pat se afla o femeie, care stătea dreaptă ca un pilon.

– Aceea cine e? l-am întrebat pe Maximinus.

– Regina Hereka, prima dintre soțiile sale și mama prinților săi. Are propria casă și propriul alai, dar își însoțește soțul în ocazii oficiale cum este aceasta.

Fiii lui Attila mâncau ca niște marionete din lemn, fără a îndrăzni să-i arunce o privire tatălui lor sau să vorbească cu cei din jur. Apoi, un al treilea băiat sosi, dădu din cap spre mama sa și se îndreptă către rege. Era mai tânăr decât ceilalți doi și frumos; pentru prima dată Attila schiță un zâmbet și îl ciupi de obraz.

– Și el?

– Probabil că este Ernak. Mi s-a spus că el este fiul favorit.

– De ce este favorit?

Rusticius se aplecă spre noi:

– Lui Attila i s-a prezis că imperiul său va cădea, dar Ernak îl va reclădi.

– Attila va cădea? Acum chiar că eram curios. Mai întâi se spune că Roma va cădea și acum și Attila! Se cam contraziceau profețiile astea! Privindu-l în seara asta, părea puțin probabil.

– Va cădea numai după ce ne va învinge pe noi.

Muzica se auzi – un amestec de tobe, fluiere și coarde –, iar hunii începură să intoneze niște cântece mobilizatoare. Cântau din adâncul pieptului, un bâzâit ciudat, ca al albinelor, dar hipnotizant în felul său. În timp ce instrumentele, zgomotul și beția din ce în ce mai profundă făcea tălmăcirea cuvintelor tot mai dificilă, mi-am dat seama că majoritatea cântecelor celebrau măcelărirea inamicilor. Erau balade ce vorbeau despre triumful asupra ostrogoților, gepizilor, romanilor și grecilor, cântate fără a ține seama de faptul că aceste popoare aveau reprezentanți la petrecere. Hunii ne cuceriseră, iar mândria noastră rănită nu conta.

A urmat apoi o distracție mai ușoară: dansatoare și acrobați, jongleri și magicieni, mimi și actori comici. Attila privea tot cu o expresie indiferentă și plată, de parcă ar fi privit umbrele zilei mișcându-se pe perete.

Distracția a atins punctul culminant când, cu un salt înapoi, un pitic a ieșit din umbră purtând o coroană falsă, provocând hohote de râs în rândul tuturor hunilor, mai puțin lui Attila. Era o creatură grotescă, avea pielea întunecată, picioare butucănoase, un trunchi lung și o față plată ca o lună; părea o caricatură exagerată a felului în care noi, romanii, îi percepeam pe huni. Începu să umble fudul ca un păun și să declame cu o voce pițigăiată.

– Zerco! strigară. Regele triburilor!

Gura lui Attila forma acum o grimasă, de parcă ar fi fost obligat să îndure reprezentația bufonului.

– Gazdei noastre nu-i place micuțul? am murmurat. De ce?

– Piticul a fost protejatul fratelui său, Bleda, de care regelui nu-i place să i se amintească, explică Bigilas. Ciudatul nu a fost niciodată printre preferații lui Attila, care este prea serios să aprecieze comediile. După moartea lui Bleda, regele l-a dat pe Zerco drept cadou lui Aetius romanul, un general care a trăit printre huni ca ostatic. Dar Bleda l-a răsplătit pe Zerco dându-i dreptul de a se căsători cu o sclavă, iar piticul și soția sa au rămas aici. Aetius l-a convins într-un final pe Attila să-l accepte pe bufon înapoi, dar de atunci regele regretă. Îl insultă și-l chinuie, dar această jumătate de om îndură tot numai ca să rămână cu soția sa.

– Soția e la fel ca el?

– Soția e înaltă, frumoasă și îl iubește. Așa mi s-a spus. Căsătoria ar fi trebuit să fie o farsă, dar cei doi nu au fost de acord cu asta.

Piticul își ridică brațele ca și când ar fi întâmpinat pe cineva în batjocură:

– Regele broaștelor râioase urează bun venit Romei! Dacă nu sunteți în stare să ne învingeți, măcar să ne întreceți la băutură!

Hunii râseră. Se rostogoli și dintr-odată mă trezii cu el la mine în poală. Parcă era un câine mare și am fost atât de surprins, încât am răsturnat vinul.

– Am spus să beți, nu să turnați!

– Dă-te jos de pe mine, am şoptit disperat.

– Nu, fiecare rege are nevoie de un tron! Apoi se aplecă, îl adulmecă obraznic pe Maximinus şi îi sărută barba. Şi de o consoartă!

Hunii urlau de plăcere.

Senatorul se înroşi, iar eu mă simţeam extrem de jenat. Ce trebuia să fac? Piticul se agăţase de mine ca o maimuţă. M-am uitat disperat în jur. Femeia care mă privise mai devreme mă urmărea pentru a vedea reacţia mea.

– De ce râzi de noi? am şuierat.

– Ca să vă avertizez de pericol, replică în şoaptă piticul. Nimic nu e ce pare a fi. Apoi fugi şi, râzând ca un nebun, dispăru din sală.

Oare ce voise să spună? Eram uimit. Attila se ridică în picioare.

– Gata cu prostiile astea! Erau primele lui cuvinte în seara aceea. Toţi au amuţit şi veselia a fost înlocuită de tensiune. Regele arătă cu degetul: Voi, romanilor, aveţi daruri, nu-i aşa?

Maximinus se ridică, oarecum clătinându-se de jenă.

– Avem, kaganule! Bătu din palme. Să fie aduse!

Baloturi de mătase roz şi galbenă fuseră desfăcute pe covor ca şi când ar fi fost o parte din cerul răsăritului. Sipete mici fuseră deschise pentru a descoperi grămezi de bani. Lângă blidul de lemn al lui Attila fuseră împrăştiate giuvaierurile, săbii şi suliţe gravate erau sprijinite de platforma patului său, pocaluri erau aranjate pe bancă şi perii şi oglinzi se aflau pe o piele de leu. Hunii murmurară cu lăcomie.

– Acestea sunt semne ale bunei credințe a împăratului, spuse Maximinus.

– Și îi vei duce înapoi niște însemne din partea mea, adăugă Attila. Vor fi blănuri de samur și vulpe, talismane de binecuvântare din partea șamanilor mei și zălogul meu de a onora orice acord la care ajungem. Acesta este cuvântul lui Attila.

Oamenii săi murmurară în semn de aprobare.

– Dar Roma este bogată și Constantinopol este cel mai bogat dintre orașele sale, continuă el. Toți știu asta și mai știu și că ceea ce ne-ați adus sunt niște daruri simbolice. Nu-i așa?

– Nu suntem chiar așa de bogați pe cât cre...

– Între popoarele Răsăritului, acordurile sunt semnate cu sânge și căsătorii. Mă gândesc la cele din urmă și vreau o garanție a celui dintâi. Împărați după împărați și-au trimis fiii și fiicele în Hunuguri. Generalul Aetius a trăit cu noi când eu eram copil și obișnuiam să mă bat cu el în noroi. Rânji. Era mai bătrân, dar și pe el l-am bătut.

Adunarea râse. Acum Attila arătă dintr-odată spre Bigilas.

– Tu, singurul dintre romani care ai venit la noi, ai un fiu. Nu-i așa?

Bigilas rămase în picioare, confuz.

– Da, stăpâne.

– Acest băiat va fi ostatic pentru buna ta credință pe durata acestor negocieri, nu? Va fi dovada că ai încredere în Attila și ca acesta are încredere în tine.

– Kaganule, fiul este încă în Const...

– Te vei întoarce să-l aduci, în timp ce tovarăşii tăi se vor obişnui cu hunii. Numai când fiul tău va ajunge aici negocierile se vor încheia, deoarece numai atunci voi şti că sunteţi oameni de cuvânt: atât de credincioşi încât să mi-l încredinţezi pe fiul tău. Ai înţeles?

Bigilas îl privi pe Maximinus. Cu reţinere, senatorul încuviinţă din cap.

– La ordinele tale, kaganule, se înclină Bigilas, poate călăreţii tăi să trimită vorbă înainte...

– Unii dintre ei te vor însoţi. Attila făcu un semn cu capul. Acum, voi merge la culcare.

Astfel anunţă că seara a luat sfârşit. Oaspeţii se ridicară dintr-odată, de parcă ar fi fost marionete, şi începură să se îndrepte spre ieşirea din sală, hunii îngrămădindu-se să iasă primii, fără a ţine seama de vreo regulă de politeţe. Banchetul se termină abrupt, dar şederea noastră abia începea.

Am privit împrejur. Femeia misterioasă dispăruse şi se pare că nici nu aveam să ne bucurăm de ospitalitatea sexuală a hunilor. În ceea ce-l priveşte pe Bigilas, nu părea a fi aşa de mâhnit de această misiune nouă, pe cât ne-am fi aşteptat. Oare voia atât de tare să se întoarcă la Constantinopol? L-am văzut schimbând o ocheadă cu Edeco.

L-am văzut, de asemenea, şi pe Skilla, care mă urmărea din umbra celuilalt capăt al sălii. Tânărul îmi zâmbi batjocoritor, ca şi când ar fi ştiut un mare secret, după care se făcu nevăzut pe uşă.

XI

ILANA

– Lasă-mă *pe mine* să aduc apa, Guernna.

Fata germană o privi surprinsă pe Ilana.

– *Pe tine,* Ilana? Tu, care nu ai vrut să-ți strici mânușițele fine cu lemn și apă de când ai venit?

Fecioara din Axiopolis luă carafa de la Guernna și și-o fixă în echilibru pe cap.

– Atunci, cred că a venit timpul să o fac. Zâmbi cu prefăcătorie. Poate că așa nu o să te mai plângi.

După ce părăsi casa Sueccăi pentru a se îndrepta spre Tisa, Guernna strigă după ea:

– Știu ce faci! Vrei să treci pe la tabăra romanilor!

Era dimineața târziu după banchet, iar tabăra începea să se adune. Ilana spera că tânărul roman se trezise. Roșul și albastrul corturilor soliei contrastau puternic cu nuanțele de brun și bej ale locuințelor barbarilor, făcându-le astfel mai ușor de găsit, și îi stârniră acesteia dorul de culorile vii și bazarele aglomerate

ale civilizației. Era uimitor ce pasiune ascunsă trezise în ea sosirea romanilor. Fusese pe jumătate moartă, trăind de la o zi la alta, și aproape consimțind la căsătoria cu Skilla. Acum nutrea noi speranțe, avea o alternativă. Trebuia să-i convingă pe acești romani să o răscumpere. Cheia erau scribul și istoricul a cărui privire o urmărise prin sala de banchet.

Cu un an în urmă, astfel de planuri ar fi îngrozit-o. Dragostea era un simțământ sacru, pur, iar ea avusese o grămadă de pretendenți până să îl întâlnească pe Tasio. Dar asta fusese înainte ca logodnicul și tatăl ei să moară și înainte ca Skilla să fi hotărât să o ia de nevastă și să o închidă într-o iurtă pentru totdeauna. Dacă s-ar fi lăsat convinsă, și-ar fi petrecut restul zilelor rătăcind cu tribul acestuia de la o pășune la alta, purtând copii huni și privind cum acești măcelari contribuie la sfârșitul lumii. Era convinsă că romanii obișnuiți habar nu aveau ce pericol îi păștea. Credea acest lucru deoarece, înainte ca viața ei anterioară să se sfârșească brusc, nici ea nu știuse.

Ilana se îmbrăcase cu veșmântul roman în care fusese luată prizonieră și își spălase și pieptănase cu atenție părul. O curea hună cu cataramă de aur îi scotea în evidență mijlocul subțire, un medalion îi reliefa sânii, iar brățările romane de pe brațul ridicat cu care ținea carafa în echilibru captau lumina soarelui și atrăgeau atenția asupra sa. Era pentru prima oară de când fusese capturată când încercase cu adevărat să fie frumoasă. Carafa era așezată pe cap pe un

suport rotund de fetru, iar purtarea acesteia făcea ca trupul ei să se legene îmbietor în timp ce mergea.

Îl urmări pe roman de pe o parte a grupului de corturi, în timp ce acesta peria o iapă gri. Părea destul de arătos, curios și, spera, îndeajuns de necunoscător în ceea ce privește femeile. Trecu pe lângă el privind drept înainte și pentru un moment se temu că avea să o ignore, atât de concentrat părea să fie asupra amărâtului de cal. Va trebui să mai încerce o dată când se va întoarce de la râu! Dar, nu, dintr-odată se îndreptă de spate și atunci ea se împiedică intenționat și prinse carafa pe care o lăsase să-i alunece de pe cap.

– Oh!

– Lasă-mă să te ajut! spuse el în limba latină.

– Nu-i nimic, răspunse ea în aceeași limbă, încercând să se prefacă a fi surprinsă. Nu am văzut că erai acolo, spuse și strânse carafa de lut la piept ca pe un iubit.

El se îndreptă spre ea.

– Mi-am zis că ești romană, după cum arăți și după cum te porți.

Părea a fi prea bun, încă neînrăit de greutățile vieții, și pentru un moment vru să renunțe la planul ei. Avea nevoie de cineva puternic. Dar măcar lui îi va fi milă!

– Te-am văzut servind la banchet, continuă el. Cum te numești?

– Ilana.

– E un nume frumos. Eu sunt Jonas Alabanda, din Constantinopol. Tu de unde ești?

Intenționat lăsă privirea în jos, afectată.

– Din Axiopolis, de lângă Marea Neagră. Orașul pe care grecii îl numeau Heracleia.

– Am auzit de el. Ești prizonieră?

– Edeco l-a cucerit.

– Edeco! Cu el am venit de la Constantinopol.

– Războinicul Skilla m-a prins și m-a adus aici pe calul său.

– Îl cunosc și pe Skilla!

– Atunci înseamnă că avem și altceva în comun decât imperiul. Zâmbi cu tristețe.

El întinse brațele.

– Lasă-mă să te ajut să cari vasul.

– Asta e treabă de femeie și, oricum, nu este atât de greu când nu este plin.

– Atunci lasă-mă să te conduc la râu. Zâmbi. Ești o companie mult mai plăcută decât Edeco sau Skilla.

Totul decurgea mai bine decât sperase. Merseră împreună, compania lui făcând totul să strălucească, iarba părea dintr-odată mai verde și cerul mai albastru.

– Ești foarte tânăr pentru o misiune așa de importantă, spuse Ilana. Înseamnă că ești foarte înțelept pentru vârsta ta.

– Doar vorbesc limba hunilor și știu să scriu. Sper să scriu o carte de istorie.

– Probabil că provii dintr-o familie foarte bună.

Spera ca el să fie îndeajuns de bogat ca să o poată răscumpăra.

– Am avut ceva necazuri. Sper ca în urma acestei călătorii, soarta noastră să se schimbe.

Asta nu suna prea încurajator. Ajunseră la malul plin cu iarbă al râului Tisa care curgea leneș, nămolul uscat arătând cât de mult scăzuse nivelul apei din primăvară. Se opri să ia apă și se mișcă intenționat mai încet.

– Călătoria aceasta a făcut să ne întâlnim, spuse ea.

– Cine este stăpânul tău aici?

– Suecca, soția lui Edeco.

O privi cum se ridică și își fixează carafa pe cap.

– Am să-l întreb despre tine, cred.

Inima ei tresări.

– Dacă ai putea să mă răscumperi, aș servi solia pe drumul spre casă, spuse, cuvintele ieșindu-i din gură mai repede decât plănuise. Pot să gătesc și să cos... Văzu că Jonas era amuzat și se opri. Adică, voiam să spun că nu o să vă fac necazuri. Carafa se mișcă ușor când începu să meargă, știind că Suecca va avea nevoie de ea în curând și va deveni suspicioasă aflând că ea s-a dus după apă, ca niciodată. Aș putea să-ți spun multe despre huni și am rude în Constantinopol care ar putea să contribuie...

Era disperată să-l câștige de partea sa. Și, în timp ce se bâlbâia patetic, promițând orice îi venea în minte – vai, cât ura să implore și să fie neajutorată! –, dintr-odată se auzi zgomot de copite și un ponei hun apăru între ei, dându-l pe Jonas deoparte și vărsând o parte din apă.

– Femeie! Ce cauți aici, cu romanii?

Era Skilla, călare pe calul său, Drilca.

– Venisem să aduc apă.

Jonas apucă frâiele.

– *Eu* am intrat în vorbă cu *ea.*

Skilla arătă cu biciul.

– Dă drumul calului. Femeia asta este sclava unchiului meu, prizonieră de război. Nu are ce să discute cu un om liber fără permisiune și în niciun caz cu tine. Dacă încă nu știe *asta,* atunci îi va explica Suecca pe înțelesul ei!

– Doar nu o să pedepsești un roman doar pentru că a vorbit cu alt roman! Vocea lui Jonas avea un ton amenințător, iar Ilana își dădu seama că între ei doi exista o poveste mai veche. Era și încântată, și temătoare. Oare cum să se folosească de asta? Cum să fie atât de calculată?

– Nu mai e cetățean roman! Iar un sclav nu are ce căuta să stea de vorbă cu diplomații! Știe asta! Dacă vrea să fie liberă, atunci trebuie să fie de acord cu căsătoria!

Romanul trase de frâie, întorcând capul calului și forțându-l să pășească într-o parte.

– Las-o în pace, Skilla.

Hunul lovi mâna care ținea frâiele calului său, își puse piciorul în pieptul romanului și îl îmbrânci. Jonas, surprins, sări înapoi, aterizând umilit în fund. Skilla se roti și o smulse pe Ilana de la pământ, carafa căzând și spărgându-se.

– Asta e a mea! Ți-am spus!

Ilana se zbătu, încercând să-l zgârie, dar el o ținea ca pe un copil cu brațul său de fier.

– Mulțumește-te cu ale tale, romanule!

Jonas se pregăti să atace, dar, înainte să-l ajungă pe Skilla, hunul chiui și trecu în galop prin tabără, în timp ce ceilalți râdeau și priveau cum Ilana atârna neajutorată, fără a atinge pământul cu picioarele, balansându-se ca o păpușă până ce bărbatul o aruncă la ușa Sueccăi. Ea se clătină, fără respirație, în timp ce calul dădu să se rotească în loc.

– Nu te apropia de roman! o avertiză, întorcându-se pentru a nu o scăpa din ochi în timp ce se lupta cu propriul cal. Eu sunt viitorul tău acum.

Ochii ei răspândeau flăcări.

– Și eu sunt cetățean roman! Nu vezi că nu te vreau?

– Iar eu sunt îndrăgostit de tine, prințeso, și fac cât o duzină ca el. Rânji. O să vezi tu până la urmă.

Ilana privi în gol plină de frustrare. Nimic nu era mai insuportabil decât să fii iubit de cineva pe care nu-l doreai.

– Te rog, lasă-mă în pace.

– Spune-i Sueccăi că îi aduc eu o carafă nouă!

Apoi dispăru călare.

Nu m-am simțit niciodată așa de umilt și de furios. Hunul mă luase prin surprindere și dispăruse, ca un laș, în marea de oameni. Eram sigur că Skilla nu avea o relație cu tânăra femeie, indiferent de ce anume și-ar fi dorit el, iar eu eram tentat să-mi scot armele din bagaje și să-l provoc la bătaie. Dar știam că în calitate de diplomat nu puteam să provoc un duel. Și, de ce să nu recunosc, nu eram prea sigur că l-aș fi învins. Oricum, riscasem să stârnesc mânia lui

Skilla numai pentru că stătusem de vorbă cu o fată. Numai că ea era romană, frumoasă și – dacă ea era fata cu care Skilla dorea să se căsătorească după ce îl zgâriase – în pericol. Pentru cineva de vârsta mea aflat într-o astfel de situație era un exemplu tipic de infatuare.

M-am curățat, enervat de rânjetele hunilor din apropiere la vederea situației în care mă aflam, și am încercat să mă gândesc la ce anume puteam face.

– Nu ai cum să câștigi numai prin bătaie, auzii o voce pițigăiată vorbindu-mi în latină, ca și când mi-ar fi citit gândurile. E nevoie și de puțină gândire.

M-am întors. Era piticul care se dăduse în spectacol cu o seară înainte. Zerco era numele său. Era ca un mic monstru care se clătina ieșind dintre copacii între care se ascunsese.

– Te-am întrebat ceva?

– Nu e nevoie să mă întrebi nimic, e clar că ai nevoie de un sfat. Lumina zilei făcea ca fața sa să fie și mai demnă de milă: pielea era prea întunecată, nasul prea plat și buzele prea groase, urechile prea mari pentru capul său, capul prea mare pentru un trunchi așa de mic, iar acesta din urmă prea mare pentru picioarele sale. Avea o cocoașă, părul său era o claie aspră și obrajii fără fir de barbă arătau ca două pungi. Ochii săi îl fereau însă de la a stârni repulsie, deoarece erau mari și negri ca aceia ai unui animal și plini de inteligență. Poate că Zerco nu era chiar nebunul care părea atunci când dădea reprezentații.

– Ne spionai?

– Un bufon trebuie să-i observe pe cei de care dorește să râdă.

În ciuda a ceea ce simțeam, am zâmbit.

– Ai de gând să râzi de mine, nebunule?

– Deja am făcut asta, ieri-seară. Și pot să spun că te descurci de minune între fecioara care vrea să te păcălească și barbarul care s-a așezat pe pieptul tău. Dar s-ar putea să mă iau de prietenul tău hun.

– Hunul acela nu e prietenul meu.

– Nu trebuie să fii niciodată prea sigur de cine ți-e prieten și cine dușman. Nici nu știi când se schimbă norocul.

Rapiditatea piticului mă făcu curios.

– Vorbești limba Imperiului.

– Vin din Africa. Mama s-a descotorosit de mine ca de o pacoste, am fost răpit și vândut ca bufon și am trecut de la Curte la Curte până când am găsit înțelegere la Bleda, a cărui idee de umor era mai simplă decât asprimea sa și mai ambițioasă decât a fratelui său. Alții muncesc mult ca să ajungă în iad, eu pot spune că l-am întâlnit în viața asta. Își duse brațul la frunte, ca și când și-ar fi plâns de milă.

– Cineva mi-a spus că Attila te-a dat lui Aetius, generalul din Apus, dar te-ai întors pentru soția ta.

– Ah, Julia, îngerul meu! M-ai prins. Mă plâng de iad, dar cu ea am ajuns în rai. Știi că i-a fost dor de mine mai mult decât mi-a fost mie de ea? Ce părere ai de treaba asta?

Eram uimit. Bigilas spusese că femeia nu era urâtă ca Zerco, dar nu-mi puteam imagina ce fel de relație aveau.

– Probabil că are gusturi ciudate. Piticul râse. Sau că nu o interesează doar felul în care arată o persoană, am adăugat.

Zerco făcu o plecăciune.

– Jonas Alabanda, ai simțul unui diplomat pentru lingușire. Așa te cheamă, nu?

– Deci *ești* spion.

– Sunt un bun ascultător, iar ca mine sunt foarte puțini. Aud multe lucruri și văd și mai multe. Dacă îmi povestești despre Constantinopol, îți voi spune multe despre huni.

– Ce aș putea să-ți spun despre Constantinopol?

– Aș vrea să-mi povestești despre palatele sale, despre jocuri și mâncăruri. Visez la el ca un însetat care visează la apă.

– Cu siguranță este mult mai mare decât locul acesta: este cel mai mare oraș din lume. În ceea ce-i privește pe huni, deja am văzut că sunt aroganți, bădărani, ignoranți și că îi poți recunoaște după miros înainte să-ți apară în fața ochilor. Nu sunt sigur că mai e ceva de învățat în afară de asta.

– Ba da! Dacă îți place Ilana și îl disprețuiești pe Skilla, trebuie să vii cu mine.

Începu să se îndrepte către miazănoapte, de-a lungul malului râului, cu un mers comic și demn de milă în același timp, iar eu am ezitat. Schilozii și bolnavii mă făceau să mă simt neconfortabil. Zerco nu era așa.

– Haide, haide, statura mea nu e contagioasă.

Am micșorat pasul ca să se potrivească mai bine cu al său. Copiii fugeau după noi, insultându-ne, dar nu îndrăzneau să se apropie prea mult de micul monstru și de romanul înalt și misterios.

– Cum ai ajuns bufon? l-am întrebat când am văzut că tace.

– Ce altceva aș putea fi? Sunt prea mic să fiu soldat sau muncitor și prea deformat ca să fiu poet sau cântăreț. Umorul este singurul care m-a salvat.

– Pe tine și pe nobilul Flavius Aetius?

– De cele mai multe ori, cei mai pricepuți sunt și cei cărora nu le este frică să râdă de sine.

– Asta crezi tu despre mărețul general?

– Ca să fiu sincer, nu prea se dădea în vânt după distracții. Nu era aspru sau îngâmfat, doar tulburat. Crede în Roma, dar îi lipsește armata potrivită pentru a o repune în drepturi. Așa că într-o zi se luptă, în alta negociază, cumpără într-a treia. Este un bărbat remarcabil care aproape singur reușește să țină Apusul unit și, bineînțeles, superiorii săi îl disprețuiesc pentru asta. Nimic nu urăsc mai mult netrebnicii decât virtutea. Valentinian îl va pedepsi într-o zi pentru eroismul său, ține minte ce îți spun.

– Nu a sărit niciodată în ajutorul Răsăritului.

– Cu ce să sară în ajutor? Oamenii care atacă jumătatea voastră de imperiu sunt aceiași pe care el îi angaja ca să mențină ordinea în jumătatea sa – hunii. Lucrau pentru el și luau de la voi. Pare o cruzime, dar era singurul mod în care putea ține celelalte triburi în frâu.

– Ce poți să-mi spui despre huni?

– Nu-ți voi spune nimic, am să-ți arăt. Te voi ajuta să vezi. Învață să gândești singur, Jonas Alabanda, și vei fi un bărbat detestat, temut și victorios. Acum, înainte de toate, uită-te la așezarea asta de-a lungul râului. Parcă nu se mai termină, nu-i așa?

– Hunii sunt mulți.

– Și totuși sunt oare mai mulți oameni aici decât în Constantinopol?

– Bineînțeles că nu.

– Mai mulți decât în Roma? Sau în Alexandria?

– Nu...

– Și totuși bărbatul care se hrănește dintr-un blid de lemn și bea dintr-un pocal așijderea, care conduce un popor care nu știe să coasă, să lucreze metalul sau să construiască – un popor care fură de la alții ca să aibă tot ce îi trebuie –, crede că destinul său este să conducă lumea. Datorită numărului de supuși? Sau datorită voinței?

– Sunt războinici extraordinari și de temut.

– Într-adevăr. Ia uite aici!

Ajunserăm la un punct pe râu în fața unei pajiști folosite pentru pășunat și călărie. Douăzeci de soldați huni trăgeau cu arcul. Galopau unul câte unul cu toată viteza de-a lungul pajiștii, luau săgeți din tolbă cu un ritm ucigător și trăgeau cu o rapiditate înspăimântătoare. Țintele lor erau pepeni, așezați pe piloni la o distanță de cincizeci de pași unul de altul, și săgețile își atingeau ținta de atât de multe ori încât războinicii chiuiau și se luau peste picior numai când greșeau.

De cele mai multe ori, săgeata nu greșea ținta cu mai mult de o palmă în orice direcție.

– Imaginează-ți o mie dintre aceștia pe lângă o legiune neîndemânatică, spuse Zerco.

– Nu este nevoie să-mi imaginez. Doar s-a întâmplat de prea multe ori și suntem înfrânți de fiecare dată.

– Privește în continuare.

După fiecare încercare, războinicii în galop se alăturau celor din grup, care se țineau de șotii și glumeau până când le venea din nou rândul să treacă peste pajiște. După trei sau patru încercări, se așezau istoviți și fericiți.

– Ce să mai privesc?

– Câte săgeți mai au?

– Bineînțeles că niciuna.

– Cât de rapizi le mai sunt caii acum?

– Sunt obosiți.

– Vezi? Ți-am arătat mai mult decât învață vreodată majoritatea generalilor romani. Asta am vrut să zic când te-am sfătuit să înveți să gândești: observație și deducție.

– Ce anume mi-ai arătat? Că pot nimeri ochiul unui dușman în plin avânt? Că pot parcurge o sută cincizeci de kilometri într-o zi în care armata noastră parcurge treizeci pe cele mai bune drumuri?

– Că în mai puțin de o oră rămân fără săgeți, iar caii lor sunt obosiți. Că un nor de săgeți provine de la o mână de oameni. Că întrega lor strategie se bazează pe înfricoșarea celorlalți repede și fără milă, pentru că ei sunt puțini și rezistența le

este scăzută. Dar, dacă ar trebui să lupte nu pentru un moment, ci timp de o zi împotriva unei unități care îi depășește ca număr...

– Aici exersau trasul cu arcul. *Încercau* să-și consume toate săgețile.

– La fel cum inutil ar putea să o facă și împotriva unei infanterii care stă pe pământ la adăpostul scuturilor. Caii sunt precum câinii. Vor prinde un om care fuge, dar vor sta departe de cel care rămâne pe poziție. O armată care este ca un arici...

– Ceea ce descrii tu este o bătălie foarte importantă. Vorbim despre bătălii, nu numai despre gândire.

– Bineînțeles că vorbim despre bătălii! Dar eu mă refer la *voința* de a-ți duce propria luptă, nu pe a altora. Pe pământul propriu: la nivelul solului, la adăpostul scutului, cu răbdare. La așteptarea momentului propice. Și mai este un lucru la care ar trebui să te gândești când îi privești.

– Ce anume?

– Să răspunzi cu aceeași monedă dacă vrei să supraviețuiești. Ați adus ceva arme?

– Sunt în bagaj.

– Mai bine le-ați scoate și ați începe să exersați așa cum fac hunii. Și asta ar fi trebuit să deduci din ceea ce ai văzut. Nu se știe când va fi nevoie să și lupți, nu doar să gândești.

Grupul vesel și glumeț de peste râu îmi aducea aminte de săritura piticului în poala mea cu o seară înainte.

– La banchet ai spus că mă avertizezi împotriva pericolului. Spuneai că nimic nu e ceea ce pare.

– Attila vă invită să vorbiți despre pace, dar ceea ce spune nu este același lucru cu ceea ce intenționează *să facă*. Și să nu fi surprins dacă știe mai multe despre însoțitorii tăi decât tine, Jonas din Constantinopol. Asupra acestui pericol te avertizez.

Skilla conducea calul într-un galop nebun pentru a-și potoli emoțiile. Călărea fără direcție pe câmpia plană a Hunuguriei ca și când s-ar fi scuturat de o armură împovărătoare și acaparatoare. O pală de vânt îi redase libertatea stepei luând cu sine complicațiile taberei, tribului și ale femeilor. Chiar Attila le vorbise despre puterea pe care o avea iarba verde. Când ai îndoieli cel mai bun lucru este să călărești.

Atunci de ce se depărtează atât de mult de stepă?

Până să vină romanii, Skilla era sigur că Ilana va fi a sa până la urmă. Doar el o protejase și, după ce Attila va fi câștigat ultima bătălie, nu va avea de ales. Dar acum ea flirtase cu Jonas și se îmbrăcase ca o târfă romană. Acest lucru îl înfuriase, deoarece credea că scribul va câștiga numai pentru că este roman. Voia ca femeia de viță nobilă să-l iubească pentru ceea ce era, nu doar să facă *sex cu el*, și îl enerva faptul că ea rămânea oarbă când venea vorba despre huni și despre calitățile lor. Poporul de la Răsărit era mai bun decât hoardele care ședeau în orașele de piatră, mai curajos, mai rezistent și mai puternic... numai că Skilla se simțea,

în secret, stânjenit și inferior în preajma romanilor prostănaci, dar șireți, și ura acest sentiment.

De aceea s-a înfuriat așa de tare când a văzut-o pe Ilana cu Jonas.

Nu era doar faptul că romanii puteau citi gândurile celorlalți privind în cărțile și în documentele lor sau că purtau veșminte fine ori că puteau construi clădiri de piatră ce aveau să dureze pentru totdeauna. După câte văzuse, toată această insetime a lor nu-i făcuse mai puternici sau mai fericiți. Puteau fi învinși în bătălie, erau mereu preocupați de bani, având totuși mai mulți decât avea oricare hun, erau incapabili să supraviețuiască în afara orașelor lor și dădeau mai multă importanță rangurilor și regulilor decât ar fi dat un om cu adevărat liber. Un roman avea o mie de griji, pe când un hun nu avea niciuna. Un hun nu săpa pământul, nu căuta metal, nu lucra în plin soare și nici nu orbecăia prin vreo prăvălie întunecată. Un hun adevărat lua de la alții ceea ce îi lipsea și toți se aplecau în fața sa. Așa stăteau lucrurile de când poporul începuse să urmeze cerbul alb către Apus, cucerind tot ceea ce întâlnea în cale. Și femeile lor le împărtășeau mândria trufașă!

Totuși, romanii îl disprețuiau. Nu i-au spus asta niciodată, de frică să nu-i căsăpească, dar și-a dat seama după privirea, șoaptele și manierele lor în timpul călătoriei de întoarcere din capitala Imperiului de Răsărit. Al lui era imperiul care creștea și al lor era cel care se micșora pe zi ce trecea, și totuși romanii îi considerau pe huni ca fiind inferiori! Periculoși,

da, și un câine turbat este periculos, dar nu egali cu romanii în toate chestiunile importante – fără să mai vorbim despre conducătorul lor. Încrederea încăpățânată a acestora îl chinuia pe el ca și pe războinicii săi, deoarece numărul înfrângerilor militare nu părea a-i convinge pe romani că hunii erau mai buni ca ei. Numai omorurile păreau a pune punct acestei probleme.

Iar Ilana era cea care îl nedumerea cel mai tare. Da, își pierduse tatăl și viitorul soț și fusese răpită din orașul său. Dar Skilla nu o violase, nu o bătuse așa cum s-ar fi așteptat unii. De fapt, chiar i-a împrumutat un cal bun pe drumul spre inima imperiului hun. Care altă prizonieră s-a mai bucurat de asemenea favor? A hrănit-o bine, a apărat-o de atenția altor războinici și i-a adus cadouri. Dacă s-ar căsători cu el, ar deveni prima soție a unui viitor comandant de oști și și-ar putea împlini toate dorințele. Împreună ar avea cai buni, copii puternici și ar trăi într-o societate care le-ar permite să doarmă, să mănânce, să vâneze, să-și așeze tabăra și să se iubească după pofta inimii. Începuse deja să-și adune propriul *lochus* sau regiment, iar oamenii săi ar apăra-o de orice rău. Îi oferea lumea întreagă, deoarece nu peste mult timp, hunii aveau să fie stăpânii acesteia. Și, cu toate astea, Ilana nu putea să-l sufere! Între timp, văzuse la banchet ce priviri îi arunca tânărului roman care nu avea nimic și care nu făcea nimic. Lucrul acesta îl înnebunea.

Atracția pentru Ilana îi provoca lui Skilla furie. Dar femeile hune ce defect aveau? Chiar nimic. Erau frumoase, muncitoare și erau crescute pentru a aduce

pe lume copii robuști în condiții aspre. S-ar iubi și ar da naștere la copii în mijlocul unei furtuni sau în arșița deșertului, pentru ele nu conta, și erau mândre de curajul de a nu se văicări în asemenea momente. Puteau pregăti o masă dintr-un cerb sau dintr-un șoarece de câmp; puteau găsi rădăcini hrănitoare în mocirla de pe malul unui râu; puteau încărca o casă într-o căruță în câteva ore și căra cu spatele două piei pline cu apă pe o cobiliță. Dar erau, de asemenea, mai simple în gândire, mai bondoace și mai rotofeie. Nu aveau grația Ilanei, nu aveau nici inteligența aspră care însufleția privirea tinerei romane atunci când era curioasă sau furioasă. O femeie nu trebuia să fie deșteaptă, și totuși Skilla era surprins că la Ilana admira exact această calitate, din motive pe care nu le putea explica. Fiindcă era inutilă. Ea reprezenta acea aroganță romană pe care el o ura și totuși dorea să fie stăpânul acelei persoane arogante, pentru a-și hrăni încrederea în sine.

Dorința sa era una care vrăjea fiecare clan și frăție, spusese Attila. Invadarea Europei de către huni făcuse ca acest popor să fie considerat puternic, dar contribuise și la schimbarea lor. Rasa se degrada din cauza căsătoriilor mixte și a adopțiilor. În pădurile din miazănoapte și apus, caii nu prea erau de folos. Bărbați care odinioară luptau din plăcere acum vorbeau fără întrerupere de plata mercenarilor, capturi, tribut și bunurile pe care le-ar putea aduce înapoi pentru a-și satisface nevestele din ce în ce mai lacome. Triburile care migrau în funcție de anotimp acum se stabiliseră

în Hunuguri. Attila își prevenise războinicii să nu se lase cuceriți de Europa așa cum au cucerit-o ei. De aceea, el mânca din blide de lemn și refuza să-și împodobească veșmintele, pentru a le aduce aminte de originile aspre care îi făcuseră mai rezistenți și mai de temut decât dușmanii lor.

Orice hun știa la ce se referise. Dar erau, de asemenea, seduși, aproape împotriva voinței lor, de lumea pe care o invadau. În timp ce Attila mânca din vase de lemn, căpitanii săi mâncau din farfurii de aur și nu visau la stepe, ci la curtezanele din Constantinopol.

Skilla se temea că acest lucru îi va distruge. Și pe el, de asemenea.

Trebuie să-l termine pe Alabanda, să o ia pe Ilana și să fugă spre răsărit. Și cel mai bun mod să facă acest lucru era să aștepte întoarcerea lui Bigilas împreună cu fiul său și cu cincizeci de galbeni.

XII

DECONSPIRAREA UNUI COMPLOT

– Diplomația, îmi explică Maximinus, este arta răbdării. Atâta timp cât încă se mai duceau negocieri, armele rămâneau în teacă. Cu trecerea timpului, situația politică se putea schimba. Înțelegerea care era imposibilă între străini devenise o a doua natură printre prieteni. Așadar, nu mai era un pericol să aștepți în tabăra hună în timp ce Bigilas se dusese înapoi pentru a reveni însoțit de fiul său, mă asigură senatorul.

– Cât timp vom aștepta aici, nu va fi niciun război, Jonas, observă el satisfăcut. Venind aici, am ajutat Imperiul. Doar prin simplul fapt că ne petrecem timpul aici, servim Constantinopolul și Roma.

Am încercat să învățăm cât mai multe de la huni, dar era greu. Am primit instrucțiuni să le stabilesc numărul, dar războinicii și familiile lor veneau și plecau așa de des, încât era ca și când aș fi încercat să număr păsările dintr-un stol. O vânătoare, un raid,

o misiune de strângere a tributului sau de pedepsire, un zvon privitor la existența unor pășuni mai bune, o cursă de cai sălbatici, o poveste despre beție sau despre un bordel nou deschis pe malurile Dunării – oricare dintre lucrurile acestea îi atrăgeau pe războinicii care se plictiseau. Număratul hunilor era inutil, deoarece majoritatea nației hune era împrăștiată departe de locul unde stăteam noi. Imperiul era ca o pânză de păianjen legată de mesageri călare. Câte clanuri erau? Nu am reușit să aflăm. Câți războinici? Mai mulți decât firele de iarbă. Câte triburi fuseseră cucerite? Mai multe decât națiunile Romei. Care erau intențiile lor? Asta numai Attila știa.

Religia lor era o amestecătură de spirite ale naturii și superstiții ale căror detalii erau ascunse cu grijă de profeții șamani care pretindeau că pot prevedea viitorul cu ajutorul sângelui animalelor și al sclavilor. Acest animism primitiv era combinat cu zeitățile popoarelor supuse, astfel încât Attila să poată proclama liniștit faptul că marea sa relicvă de fier era chiar sabia lui Marte, iar poporul său știa despre ce vorbește. Pentru huni, zeii erau ca niște regate: trebuiau cuceriți și folosiți. Destinul nu putea fi ocolit, era de părere acest popor primitiv, și totuși soarta era capricioasă și putea fi ademenită ori prevenită cu descântece și vrăji. Demonii puteau pune stăpânire pe cei care nu erau atenți, iar furtunile erau tunetele zeilor, dar semnele binevoitoare promiteau norocul. Noi, creștinii, eram considerați proști deoarece căutam mântuirea în viața de apoi în loc de belșug în aceasta: de ce să

ne facem griji despre viața de după când nu puteam avea control decât în cea prezentă? Bineînțeles că aceasta era o lipsă completă de înțelegere a religiei mele; dar pentru huni scopul logic era ori să-și întemeieze o viață cu o femeie, ori să-i pună capăt în război și nu era nevoie decât să vezi sălbăticia naturii pentru a înțelege acest fapt. Moartea era peste tot. Și hunii la fel.

Căsătoriile lor erau poligame, având în vedere numărul superior al femeilor din cauza ravagiilor războiului, cu haremuri întregi care reprezentau recompensa pentru victoria în luptă. Erau, de asemenea, concubine care trăiau la limită, între legalitate și sclavie, și care uneori aveau mai multă influență asupra stăpânilor lor vanitoși decât soțiile. Moartea pe câmpul de luptă, divorțul, căsătoriile repetate și adulterul erau așa de obișnuite, încât cârdurile de copii care se fugăreau țipând pe câmp păreau a aparține tuturor și nimănui, toți părând la fel de fericiți în această stare ca puii de lup. Hunii își răsfățau copiii și îi învățau călăria cu aceeași ardoare cu care romanii îi învățau pe ai lor retorica și istoria; dar îi și înghionteau cu severitate precum ursoaicele sau îi azvârleau în apa râului pentru a le arăta cine are dreptate. Privațiunea făcea parte din viață și era practicată prin perioade lungi de post, fără apă, cu distanțe lungi parcurse înot, cu arșiță și înțepături. Luptele corp la corp erau încurajate și măiestria într-ale trasului cu arcul era necesară. Pentru băieți, nu exista onoare mai mare decât să îndure mai multe chinuri decât camarazii lor, nu

era plăcere mai mare decât să-şi surprindă inamicul şi nicio dorinţă mai arzătoare decât să fie răniţi în luptă. Fetele erau învăţate că pot răbda chiar mai multe chinuri decât băieţii şi că fiecare fibră a trupului lor trebuie să fie dedicată naşterii copiilor care, într-o zi, aveau să poarte şi mai multe războaie.

Zerco era ghidul meu prin această societate marţială. Piticului părea să-i placă să privească hărţuiala şi tortura la care copiii se supuneau unul pe altul, poate fiindcă îi aminteau de felul în care erau chinuiţi cei de statura sa.

– Anagai a învăţat să-şi ţină respiraţia mai mult decât oricine altcineva deoarece este cel mai mic şi ceilalţi îl îneacă în apele Tisei, explică piticul. Bochas a încercat să-l înece, dar Anagai a învăţat să strângă boaşele celui mai mare ca el, astfel că acum Bochas e mai precaut. Sandil a pierdut un ochi într-o bătaie cu pietre şi Tatos nu mai poate să ţintească după ce şi-a frânt un braţ, aşa că prinde săgeţi cu scutul. Se laudă toţi cu rănile pe care le-au căpătat. Pe cei mai răi îi consideră conducătorii lor.

Pe zi ce trecea, deveneam mai dur. Mersul de unul singur îmi dezvoltase mult muşchii, iar aici în Hunuguri nu existau cărţi. Scrierea însemnărilor îmi ocupa doar o mică parte a zilei. Am început astfel să devin la fel de dur ca un hun. Parcurgeam la galop câmpia fără copaci pe iapa mea, Diana, îmbunătăţindu-mi abilităţile de călăreţ. Şi după cum mă sfătuise Zerco, mi-am scos de la păstrare armele romane, grele, şi am început să exersez. Hunii mă priveau ca pe o ciudăţenie. Spada

sau sabia mea de cavalerie era mai grea decât săbiile hune curbate, iar armura mea cântărea mai mult și te încingea mai tare decât armura lor din piele și lamele de os. Pe deasupra, scutul meu oval părea a fi cât o casă pe lângă scuturile mici, de nuiele împletite, ale călăreților. Uneori, hunii își încrucișau săbiile cu mine pentru a exersa și chiar dacă eu nu eram la fel de rapid ca ei, nici ei nu puteau pătrunde prin scutul meu. Îl loveau ca pe o carapace de broască țestoasă. I-am bătut pe unii până ce n-au mai fost în stare să se miște, iar zeflemeaua inițială se transformă în respect reținut.

– A te ataca pe tine este ca și când am ataca vulpea în bârlogul său!

Senatorului nu-i plăcu situația.

– Suntem o solie, Alabanda, se plânse Maximinus. Suntem aici să ne împrietenim cu hunii, nu să îi înfruntăm.

– Așa se comportă hunii între prieteni, i-am spus când mi-am recăpătat răsuflarea.

– Este nedemn pentru un diplomat să lupte ca un soldat obișnuit.

– Lupta este singura demnitate în care cred.

Între timp, intervenția lui Skilla nu reușise decât să-mi stârnească și mai mult curiozitatea față de Ilana. Am aflat că războaiele îl lăsaseră pe Skilla fără părinți, fusese apoi luat sub aripă de unchiul său, Edeco, și Ilana îi fusese promisă chiar de către Attila, odată ce avea să demonstreze cât e de viteaz pe câmpul de bătălie. Până atunci, Ilana avea să fie servitoarea Sueccăi.

Se împăcase ea oare cu această soartă? Skilla se făcea că îi salvase viața și ea recunoscuse că acceptarea cadourilor și protecției însemna resemnare. Totuși, generozitatea lui o făcea să se rușineze și era clar că se simțea prinsă într-o capcană.

Aș fi vrut să am ceva cu care să mă ridic la nivelul lui, dar nu adusesem daruri cu mine. Ilana era o femeie frumoasă, care în mod evident vedea în mine un posibil salvator. Totuși, se ferea să fie remarcată împreună cu mine și nu eram sigur dacă mă considera mai mult decât o simplă cale spre libertate. I-am urmărit mișcările și pașii noștri se întâlneau atunci când părăsea casa lui Edeco cu treburi, iar ea știa când să mă aștepte. Unduirile trupului său în timpul mersului îmi rămâneau în minte chiar și când purta cele mai simple și mai fără de formă veșminte, iar ea îmi zâmbea încurajator chiar și când părea că nu vrea să-mi dea atenție. Știa că ne dorim cel mai mult ceea ce nu putem avea.

– Nu te supune acelui hun i-am spus într-o clipă pe grabă. Îmi plăcea cum îi străluceau ochii când mă privea ca pe un salvator, chiar și când mă întrebam dacă într-adevăr o puteam ajuta – la urma urmei, nu aveam bani – sau voia doar să se folosească de mine.

– Am rugat-o pe Suecca să-l țină deoparte pe Skilla, spuse. Este dezgustată de nerecunoștința mea, iar Edeco se amuză. Hunii văd rezistența ca pe o provocare. Sunt îngrijorată, Jonas. Skilla devine nerăbdător. Trebuie să plec din această tabără.

– Nu știu dacă Edeco va fi de acord să te lase să pleci.

– Poate atunci când veți negocia și veți schimba favoruri... Vorbește cu senatorul tău.

– Încă nu. Știam că salvarea sa va fi inutilă pentru oricine în afară de mine. I-am cuprins palmele, chiar și această atingere făcându-mă să tremur. În curând Bigilas va reveni și atunci va fi ocazia, i-am promis fără să mă gândesc. Sunt hotărât să te iau cu noi.

– Te rog. Viața mea se va sfârși dacă nu vei face asta.

Apoi, Bigilas se întoarse.

Fiul lui avea unsprezece ani, părul închis la culoare și ochii mari și fugea prin tabără cu gura căscată, simțind furnicături pe șira spinării. Cum să nu se minuneze de această hoardă de huni pe care băieții romani o cunoșteau ca având proporții mitice? Tânărul Crixus era mândru că tatăl său avea un rol așa de important. El, Crixus, era garanția onestității dintre cele două părți! Băiatul nu era prea impresionat de faptul că tatăl său fusese tulburat și distant pe toată durata călătoriei: Bigilas fusese mereu prea preocupat de sine pentru a fi un tată sau un tovarăș bun, dar îi cunoștea pe cei mari și îi promisese că într-o zi vor fi bogați. Câți fii pot spune asta?

Când Attila a aflat de sosirea lui Bigilas, ne-a invitat să-l întâlnim în aceeași seară. În ciuda răbdării sale declarate, Maximinus se simțea ușurat. De săptămâni întregi eram reținuți în tabăra lui Attila.

Încă o dată, regele hunilor se afla în patul său, dar de data asta erau mai puțini supuși în sală. În locul acestora erau vreo douăsprezece gărzi înarmate până

în dinți și Edeco, Skilla și Onegesh – hunii care ne însoțiseră. Încercând să-i ignor pe soldații huni, mi-am spus că, poate, acest grup mic era un semn încurajator. Aici aveau să se desfășoare negocieri private și serioase, fără ritualuri diplomatice și spectacole. Totuși, nu mă puteam abține să nu mă simt mai jenat decât atunci când sosisem în tabăra hunilor pentru prima dată, deoarece deja învățasem multe despre Attila. Farmecul său era egalat de tiranie, iar simplitatea veșmintelor lui masca de fapt aroganța ambiției.

– Sper că e binedispus, i-am șoptit lui Rusticius.

– Cu siguranță că dorește să se termine totul cât mai repede, la fel ca noi.

– Te-ai săturat de ospitalitatea hunilor?

– Edeco nu m-a iertat niciodată pentru că l-am înfruntat și i-am răspuns în timpul călătoriei, și am simțit această furie în comportamentul supușilor săi. Mi se spune Apuseanul, ca și când aș fi fundamental diferit pentru că vin din Italia. Mă privesc ca și când aș fi la expoziție.

– Cred că sunt curioși față de popoarele pe care nu au reușit încă să le supună.

Torțele aruncau o lumină tremurândă pe fețele marcate de cicatrici ale supușilor lui Attila. Ochii înfundați în orbite ai regelui păreau și mai adânciți în cap, rotindu-se pentru a privi încoace sau încolo, aidoma unor jivine care trăgeau cu ochiul din vizuina lor. Expresia chipului său ciudat, urât și impasibil era greu de descifrat și, ca de obicei, nu exista nici urmă de zâmbet. Nu era surprinzător. Fusesem prezent la consiliile

de judecată ale hunilor în timp ce conducători de triburi se pârau unii pe alții; Attila lua mereu hotărâri fără emoții, judecata sa fiind aspră, rapidă și totuși cât se poate de potrivită pentru poporul său sălbatic, dar și pentru chipul său stoic. În fiecare zi de judecată, stătea cu capul descoperit în bătaia soarelui din curtea sa, părțile care se certau fiind primite pe rând. Împricinații bombardați cu întrebări erau opriți dacă protestau prea mult și trimiși înapoi cu o decizie incontestabilă.

Nu exista nicio lege, numai Attila. Deseori o greșeală putea fi îndreptată prin *konoss*, tradiția hună prin care cel ce înfăptuise o faptă rea trebuia să plătească victimei sau familiei acesteia orice, de la o vacă până la o fiică. De obicei, hunii detestau pedeapsa cu închisoarea, pentru care nu aveau prea multe condiții, și nu erau de acord cu mutilarea, deoarece le slăbea potențialii războinici sau viitoarele mame. Dar uneori se aplicau și pedepse aspre.

De exemplu, eram de față când, într-un caz extraordinar de umilitor, un soț încornorat a primit permisiunea de a se răzbuna pe cel ce i-a sedus soția castrându-l cu un cuțit ruginit și apoi de a înfunda părțile tăiate în organul femeii care se culcase cu acesta și de a le lega cu un lanț de trupul ei pe durata unui ciclu lunar.

Furtul unui cal în pustiul stepei era echivalent cu crima și astfel un hoț de cai a fost omorât prin legarea membrelor de caii pe care îi furase, până când i s-au frânt încheieturile. A urlat apoi de durere timp de o oră cât animalele s-au agitat pe loc: a țipat, la

insistențele lui Attila până ce începură să ne doară urechile, pentru a-și demonstra puterea. În sfârșit, caii fuseră biciuiți pentru a porni de pe loc la comanda regelui, și m-am abținut cu greu să nu vomit. Am rămas uimit cât de departe poate țâșni sângele și cât de neînsemnate păreau membrele împrăștiate odată ce victima a fost dezmembrată.

Un laș în bătălie era suspendat deasupra unei gropi pline cu țepi și fiecare membru al unității din care dezertase trebuia să taie câte un fir din frânghia care îl susținea.

– Destinul va decide dacă ai trădat atât de mult încât frânghia să se rupă, iar tu să cazi în groapă, decretase Attila.

Deoarece unii dintre foștii camarazi ai dezertorului erau la vânătoare sau în misiuni militare, dura șase zile până ce reveneau cu toții în tabără și participau și ei. La final, mai erau doar câteva fire în care se ținea frânghia, iar victima era eliberată, delirând din cauza febrei. Cele două soții ale omului își tăiaseră obrajii și sânii în semn de umilință înainte de a-l alunga.

Se vorbea și chiar se exagera despre fiecare dintre aceste evenimente în timp ce hunii călătoreau prin imperiul lui Attila. Kaganul era drept și nemilos, protector și crud, înțelept și din când în când se lăsa pradă furiei. Ce efect avea acest fapt asupra minții unui tiran, mă întrebam, să ordone astfel de pedepse zi după zi, an după an? Cum s-ar forma un conducător care numai prin astfel de metode își putea împiedica poporul sălbatic să alunece în anarhie? Care era momentul

în care astfel de fapte te împiedicau să te mai comporți normal și te împingeau într-un univers existent doar în mintea înfierbântată a unui egocentric? Părea mai mult un dresor de circ cu bici și torțe decât un împărat, mai degrabă un zeu primitiv decât un rege.

– Acesta este fiul tău? întrebă Attila, întrerupându-mi gândurile.

– Crixus a venit tocmai de la Constantinopol, spuse Bigilas, ca dovadă a cuvântului meu. Comportamentul său părea mai mieros și mai fals ca niciodată și mă întrebam dacă hunii observaseră cât de prefăcut era sau credeau că și acesta este un obicei roman.

– Este ostatic pentru a garanta onestitatea Romei. Vă rog acum să-l ascultați pe ambasadorul nostru.

Bigilas privi spre Edeco, dar căpetenia hunilor era la fel de inexpresiv ca o piatră.

– Bineînțeles, eu vă stau la dispoziție.

Attila încuviință solemn din cap și îl privi pe senatorul Maximinus.

– Acest gest demonstrează încrederea pe care o am în cuvântul Romei și al Constantinopolului?

Senatorul se înclină.

– Bigilas și-a oferit propriul fiu ca dovadă a bunei noastre credințe, kaganule, la fel cum Dumnezeul nostru l-a oferit pe fiul Său. Pacea începe cu încrederea și cu siguranță acest lucru confirmă încrederea pe care o aveți în intențiile noastre, nu-i așa?

Attila tăcu atât de mult, încât toți începuserăm să ne îngrijorăm. Liniștea plutea în cameră ca firele de praf în aer.

– Într-adevăr, așa e, spuse în sfârșit. Îmi arată exact care sunt intențiile voastre. De la înălțimea sa, Attila îl privi pe Crixus. Ești un băiat curajos și conștiincios dacă ai venit atâta drum la porunca tatălui tău. Ai arătat cum trebuie să se comporte fiii. Ai încredere în cel care e carne din carnea ta, tinere roman?

Băiatul clipi, uimit de faptul că cineva i s-a adresat.

– Am, mărite rege. Își căuta cuvintele. Sunt mândru de el.

Attila încuviință din cap, apoi se ridică.

– Ai o inimă bună, micuțule. Sufletul tău e nevinovat, cred. Clipi o dată. Spre deosebire de cei mai în vârstă decât tine. Își trecu apoi privirea întunecată peste fiecare dintre noi pe rând, ca și când ar fi văzut înăuntrul inimilor noastre și ne-ar fi hotărât destine diferite. Imediat am știut că se întâmplase ceva. Foarte rău atunci, izbucni despotul, că tatăl tău te-a trădat și că tu trebuie să fii torturat pentru păcatele lui.

Dintr-odată, camera se goli de aer. Maximinus privea nedumerit, ca un prostănac. Bigilas se albi la chip. Mă simțeam confuz. Ce trădare era asta? Bietul Crixus părea să nu fi înțeles.

– Îți vom scoate măruntaiele și îmi voi hrăni porcii cu ele, spuse Attila fără nicio emoție. Îți vom fierbe degetele de la mâini și de la picioare, rând pe rând, ca să afli ce înseamnă durerea. Îți vom tăia nasul, îți vom ciunti obrajii și îți vom sparge dinții – câte unul pe oră – și îți vom strânge o chingă cu țepi în jurul boașelor până când se vor învineți.

Crixus începuse să tremure.

– Ce e nebunia asta? strigă senatorul. De ce amenințI un copil?

– Vom face toate aceste lucruri – și nevestele mele vor chicoti la auzul țipetelor tale, tinere Crixus – cu excepția cazului în care tatăl *tău* va fi capabil să demonstreze că are onoare, la fel ca tine. Acum privirea întunecată a lui Attila se aținti asupra lui Bigilas.

– S-să demonstrez că am onoare? se bâlbâi Bigilas. Vedeam cum gărzile se grupaseră în jurul nostru. Kaganule, ce poți...

– O vom *face* – aici glasul lui Attila sună ca un tunet – dacă tălmaciul de aici nu îmi spune de ce a adus cincizeci de galbeni de la Constantinopol.

Noi, ceilalți romani, ne-am întors către Bigilas, consternați. Despre ce vorbea Attila? Tălmaciul părea lovit, de parcă un doctor îl anunțase că e pe moarte. Picioarele începuseră să-i tremure și m-am temut că ar putea să cadă.

Attila se întoarse spre căpitanii săi.

– Edeco, nu-i așa că a venit cu cincizeci de galbeni?

Războinicul încuviință.

– Așa cum ne-am învoit în casa lui Chrysaphius, kaganule. Am căutat în sacii de șa ai tălmaciului și i-am adus în fața ta drept dovadă.

Bătu o dată din palme. Doi soldați intrară cu sacii, aplecați ușor din cauza greutății acestora. Se îndreptară spre patul lui Attila și desfăcură sacii cu pumnalele de fier, lăsând să se împrăștie pe podea o grămadă de metal galben. Monedele de rostogoliră până la picioarele lui Attila.

Băiatul ne săgeta cu privirea îngrozită. Puteam simți mirosul de urină.

– Edeco, știai că aurul ăsta este pentru tine, nu-i așa?

– Știam, kaganule.

– Aceasta este o mare neînțelegere, încercă Maximinus să spună, privind spre Bigilas în căutarea unei explicații. Banii reprezintă un alt dar din partea împăratului nostru, ca dovadă a...

– Tăcere!

Ordinul fu la fel de brusc ca tăietura unui topor. Ecoul său răsună în sală, punând capăt oricăror alte sunete. Era un ordin care ar fi descurajat pe oricine. În ce nebunie mă băgasem?

– Aici trebuie să se audă un singur om, continuă Attila, cel care își poate salva fiul dovedind că este cinstit, așa cum pretinde.

Bigilas privea înfricoșat și cu ură la Edeco. Trădătorul fusese trădat. Tălmaciul își dădu sema că Edeco nu intenționase niciodată să-și țină promisiunea de a-l asasina pe Attila. Banii erau o capcană. Acum căzu în genunchi.

– Vă rog, fiul meu nu știa nimic.

– Și ce *nimic* nu știa fiul tău, tălmaciule?

Bigilas își plecă fruntea.

– Era o misiune ce mi-a fost încredințată de Chrysaphius. Cu acești bani trebuia să-l mituiesc pe Edeco pentru a te ucide.

Maximinus arăta de parcă fusese lovit de o sabie germană. Se trase în spate, cu chipul îndurerat. Înțelesese imediat că misiunea sa era terminată. Ce josnicie din

partea mai-marelui miniștrilor să nu-l informeze despre acest complot! Mândrul senator se făcuse de râs. Și, mai rău, probabil că acesta era sfârșitul nostru, al tuturor.

– Să mă *asasineze,* vrei să spui, lămuri Attila, exact când eram mai încrezător și mai fără apărare – în timp ce dormeam sau mâncam sau îmi făceam nevoile. O crimă înfăptuită de cea mai de încredere căpetenie a mea.

– Nu făceam decât să îndeplinesc porunca stăpânului meu, hohoti Bigilas. Chrysaphius e de vină! E un eunuc rău – oricine știe asta în Constantinopol! Proștii aceștia habar nu aveau de complot, jur! M-am întors să-l aduc pe fiul meu și banii... Dintr-odată se întoarse spre Edeco, furios. Ai promis că ești de partea noastră! Ai promis că îl vei omorî pe Attila!

– N-am promis nimic. Ai înțeles ceea ce ai vrut să înțelegi.

Tălmaciul începu să plângă.

– Am fost doar un instrument, iar fiul meu, un nevinovat. Omorâți-mă dacă trebuie, dar cruțați-l pe băiat. Este nevinovat, așa cum ați spus.

Privirea lui Attila era disprețuitoare. O tăcere care dură un moment ne păru nouă, romanilor, că se prelungește ore întregi. Apoi regele vorbi din nou.

– Să *te* omor? De parcă stăpânului tău i-ar păsa! De parcă n-ar trimite alți o sută de idioți să încerce, dacă ar fi de părere că unul dintre generalii mei ar fi îndeajuns de prost încât să-l creadă! Nu, nu am să irosesc timpul ca să te omor, tălmaciule. Te vei întoarce

la Constantinopol cu picioarele goale, cu sacul în jurul gâtului tău costeliv, iar în loc de aur vei purta plumb. Vei simți fiecare dram la fiecare pas pe care îl vei face cu picioarele însângerate. Escortele mele îl vor întreba pe Chrysaphius dacă recunoaște sacul, și dacă nu-l va recunoaște, vei muri. Atunci îi vei spune lui Chrysaphius că ai întâlnit zece mii de huni și *niciunul* nu a fost dispus să ridice mâna împotriva marelui Attila, nici pentru tot aurul din lume. *Asta* trebuie să înțeleagă imperiul tău!

Bigilas plângea.

– Și fiul meu?

– Dacă e destul de prost încât să meargă înapoi cu tine, e liber să o facă. Poate va fi îndeajuns de deștept încât să te disprețuiască și să-și găsească un mentor potrivit. Poate că va renunța la corupția tatălui său și va veni să trăiască viața curată a hunilor.

Crixus se prăbuși, ținându-se de tatăl său în timp ce amândoi strigau.

– Pe Dumnezeu și pe Senat, mulțumim pentru milă, kaganule, spuse Maximinus tremurând. Nu lăsa, te rog, ca această prostie să ne distrugă alianța. Împăratul nu știa nimic despre această monstruozitate, sunt sigur! Chrysaphius este un complotist răzbunător, toți cei din Constantinopol cunosc acest fapt. Să ne împăcăm și să începem negocierile...

– Nu va avea loc nicio discuție. Nu va fi nicio negociere. Veți asculta sau veți avea parte de război. Și tu, senatorule, te vei întoarce la Constantinopol, dar

călare cu spatele pe un măgar, iar războinicii mei se vor asigura că vei privi mereu spre ținutul Hunuguri, pentru a cugeta la prostia ta.

Maximinus tresări de parcă ar fi fost lovit. Sfârșitul demnității ar fi însemnat finalul carierei sale. Eram sigur că Attila știa asta.

– Nu umili Roma prea tare, spuse senatorul cu disperare.

– Se umilește singură, replică Attila. Tu și cei care te-au trădat puteți să vă gândiți la mila mea. Totuși, nimeni nu îndrăznește să ridice mâna împotriva lui Attila fără să fie pedepsit. Așadar, el – Attila arătă către Rusticius – va muri în locul prietenului său. Acest bărbat va fi crucificat și lăsat să putrezească și să se usuce în soare, iar ultimele sale cuvinte vor fi de condamnare la iadul creștinesc a tovarășului lacom și corupt care l-a pus într-un asemenea pericol.

Rusticius se făcu pământiu. Bigilas își luă privirea de la el.

– Nu e cinstit! am strigat.

– Imperiul *tău* e cel care nu e cinstit sau demn de încredere, spuse Attila. Țara *ta* este cea care îi tratează pe unii ca pe niște zei, iar pe ceilalți ca pe animale.

Acum Rusticius căzu în genunchi, trăgând aer în piept ca un pește pe uscat.

– Dar nu am făcut nimic!

– Te-ai alăturat acestor oameni răi, nu ți-a păsat îndeajuns de mult ca să descoperi trădarea lor. Nu m-ai anunțat. Nefăcând aceste lucruri, te-ai condamnat

singur și sângele tău va păta mâinile prietenilor tăi, nu ale mele.

Eram ameţit de groază.

– Nu are sens, am încercat să spun, fără să-mi pese că încalc protocolul. Cel mai nevinovat dintre noi era sacrificat! De ce el și nu eu?

– Pentru că este din Apus și vrem să vedem și noi cum mor astfel de oameni. Attila dădu din umeri. S-ar putea să mă hotărăsc să te omor pe tine în locul său. Dar, deocamdată, vei rămâne ostatic, drept garanţie pentru promisiunea senatorului Maximinus de a se întoarce. Se răsuci spre superiorul meu și-i spuse: Pentru fiecare monedă de aur pe care Chrysaphius era dispus să o cheltuiască pentru a mă doborî vreau o sută de galbeni drept pedeapsă.

– Dar, kaganule, îngăimă senatorul, acest lucru înseamnă...

– Înseamnă că vreau cinci mii de galbeni până la toamnă, senatorule și că numai atunci vom putea vorbi despre pace. Dacă nu te întorci cu suma asta, va fi război și scribul tău va suferi exact ceea ce i-am promis tânărului de colo, dar infinit mai încet și mai dureros.

Vedeam camera în ceaţă, pământul parcă îmi fugise de sub picioare. Urma să rămân singur la huni pentru a vedea cum moare Rusticius? Aveam apoi să fiu torturat dacă Maximinus nu revenea cu o răscumpărare imposibilă? Trezoreria nu-și permitea cinci mii de galbeni! Cu toţii fuseserăm trădaţi de proștii de Bigilas și Chrysaphius!

Attila dădu din cap în direcția mea cu o cruntă satisfacție.

– Până atunci, ești ostaticul nostru, dar unul care trebuie să se întrețină singur. Și dacă îndrăznești să fugi, Jonas din Constantinopol, va fi război, de asemenea.

XIII

OSTATICUL

Ceva nu funcționase cum ar fi trebuit.

Ilana era așa de convinsă ca urmează să fie salvată încât se apucase să împacheteze și să ascundă un sac cu haine, biscuiți și carne de vânat uscată pentru a le lua cu ea atunci când urma să plece cu romanii. Cu siguranță fusese un semn atunci când întreaga solie sosise călare în tabără, iar privirea sa o întâlnise pe cea a lui Jonas. Dumnezeu dorea ca ea să fie liberă și să se reîntoarcă la civilizație. Totuși, Guernna fugise spre ea, vorbind ca o încrezută.

– Haide să-ți vezi prietenii acum, romano!

Ilana se trezi în mijlocul unei mulțimi de huni care strigau și se înghionteau, unii dintre ei aruncând legume și pumni de pământ către cei trei romani care plecau. Bătrânul era urcat pe un măgar cu spatele în față, cu picioarele atârnânde, părul său alb și barba fiind murdare și fără strălucire. Privirea sa părea goală

din cauza înfrângerii. În urma lui, mergând pe jos, era tălmaciul care revenise de la Constantinopol, clătinându-se sub greutatea unui sac din jurul gâtului, care îl făcea să se aplece ca o trestie. Legat cu sfoară la spate era un băiețel care probabil era fiul tălmaciului și care părea înfricoșat și rușinat. O escortă formată dintr-o duzină de războinici huni îi înconjurau, printre care, văzu ea cu ușurare, se afla și Skilla. Probabil că pleacă și el. Dar corturile și bagajele și sclavii romani rămaseseră în spate, aceștia din urmă alăturați armatei lui Attila.

Unde era Jonas?

– Am auzit că l-au pus pe cruce pe unul dintre ei, spuse Guernna cu voioșie, făcându-i plăcere să vadă că Ilana este înspăimântată. Guernna credea că fata romană era vanitoasă, distantă și inutilă. Am auzit că a țipat mai tare decât un hun sau un german și a implorat ca un sclav.

Crucificările aveau loc pe un deal scund, cam la opt sute de metri de râu, îndeajuns de departe ca duhoarea să nu fie prea puternică, dar destul de aproape încât prețul nesupunerii să fie mereu vizibil. Erau cam una-două crucificări pe săptămână, la fel și trageri în țeapă. Ilana alergă într-acolo rugându-se. Într-adevăr, exista o nouă victimă biciuită, înlănțuită, pironită și de nerecunoscut sub stratul de sânge și praf, încât nu știa cine putea fi. Numai după ce se uită cu atenție își dădu seama că era Rusticius, cu ochii pe jumătate ieșiți din orbite, cu buzele crăpate ca noroiul uscat.

Era rușinată de ușurarea pe care o simțea.

– Omoară-mă..., respira el cu greu, plămânii fiindu-i striviți de propria sa greutate. Firișoare maronii de sânge se uscaseră pe pielea sa, plină de bășici.

– Unde este Jonas?

Nu primi niciun răspuns. Se îndoi că mai putea auzi.

Nu îndrăzni să-i îndeplinească dorința lui Rusticius de teamă că va ajunge ca el. Neputința sa o îngrețoșă, fugi înapoi în tabără, unde mulțimea se dispersase acum, că romanii umiliți plecaseră. Corturile acestora fuseseră strânse ca și când nici nu existaseră. Ajunse la casa lui Attila aproape fără respirație și abia reținându-și lacrimile.

– Tânărul roman, îi spuse unei gărzi. Te rog...

– Înapoi, legat de taică-său ca un pui de câine, răspunse acesta.

– Nu băiatul, scribul! Numele său este Jonas Alabanda.

– Ah, cel norocos. Ostatic pentru mai mult aur. Attila i l-a dat Herekăi până când îl vom omorî. Iubitul tău a devenit sclav, femeie.

Se strădui să rămână fără expresie, sentimentele sale erau un tumult de ușurare și disperare.

– Nu e iubitul meu...

– Iar când Skilla se va întoarce, vei fi a lui, rânji bărbatul.

Foarte rar o întâlnire, o ceartă, o aventură amoroasă sau o rivalitate nu devenea imediat subiect de bârfă în tabără.

Hereka, prima și cea dintâi soție a lui Attila, locuia în propria ei casă, lângă cea a lui Attila. Câteva

duzini de sclavi și servitori locuiau cu ea; și acum, Jonas făcea parte dintre aceștia, obligat fiind să-și câștige existența tăind lemne, cărând apă, păzind turmele Herekăi și amuzând-o pe prima soție cu povestiri despre Constantinopol și Biblie.

Ilana a încercat să intre pentru a-l vedea, dar gărzile Herekăi, niște ostrogoți uriași, o alungară. Salvatorul său căzuse prizonier și speranța se pierduse, amintirea sa fiind ca aceea a unui sărut care nu se va mai repeta niciodată.

După două săptămâni lungi, îl zări în timp ce conducea o căruță hună dinspre crângul de plopi și sălcii de unde tabăra își lua lemnele pentru foc. Soarele era aproape de apus, cerul căpătase o culoare rozalie, când Ilana luă ciubărul de apă pentru a avea o scuză de a merge pe drumul ce ducea la râu și de a se întâlni cu el. Ziua avusese frumusețea caldă a verii târzii, cu nori de țânțari care zburau unii în jurul altora. Râul Tisa era scăzut și maroniu.

Jonas înhăma boii când o recunoscu, dar părea șovăitor. Ea rămăsese surprinsă de cât de mult se schimbase. Părul său era plin de sudoare după o zi întreagă de tăiat și de strâns lemne, iar pielea i se închisese mult la culoare. Pe lângă asta, se maturizase vizibil. Fața i se înăsprise, maxilarul devenise mai puternic, iar ochii îi erau mai înfundați în cap și mai îngrijorați. Își dădu seama că e încurajată de această maturitate.

Primele cuvinte ale sale nu fuseră însă încurajatoare:

– Du-te acasă, Ilana. Nu mai pot face nimic pentru tine acum.

– Dacă Maximinus se întoarce...

– Știi foarte bine că nu se va întoarce. Își duse mâna la ochi pentru a face puțină umbră, privind în zare, evitând-o pe micuța, frumoasa și neajutorata femeie.

– Tatăl tău nu te va răscumpăra?

– Puținul pe care și-l permite nu ar însemna nimic în comparație cu plăcerea și lecția pe care Attila o are atunci când mă dă drept exemplu. Rusticius a murit nevinovat în timp ce ființa care a creat tot acest dezastru se întoarce acasă, la Constantinopol, cu un sac în jurul gâtului. Tonul său era unul amar.

– Stăpânul lui Bigilas îl va pedepsi pentru că nu a reușit să-și îndeplinească misiunea.

– În timp ce probabil eu voi atârna de o cruce, tu vei deveni sclava de alcov a lui Skilla.

Nu sclavă, ci soție, vru să-l corecteze. Oare asta era soarta ei? Să o accepte? Respiră adânc.

– Nu putem trăi așteptându-ne mereu la ce e mai rău, Jonas. Imperiul nu te va uita. Execuția lui Rusticius a fost o crimă, iar mai devreme sau mai târziu Attila va dori să facă pace. Dacă avem răbdare...

– Eu voi tăia multe lemne și tu vei căra multă apă.

Urmă o tăcere decurajantă, niciunul dintre ei negăsind o alternativă, și apoi ea râse, absurditatea situației dându-i impresia că avea să înnebunească.

– Cât de posac ai devenit!

El tresări la râsul ei. Părea dezorientat și supus.

– Ai dreptate, spuse și apoi suspină. A mai trecut încă o zi lungă și grea în care mi-am plâns de milă.

– După un timp, obosești. Chipul ei era crispat.

El se îndreptă de spate. Supunerea necondiționată în fața barbarilor nu era ceea ce romanii învățau de mici. Ea îl urmărea în timp ce el o măsura din privire, iar fiecare încerca să capete puteri de la celălalt.

– Trebuie să scăpăm de aici, spuse el, încercând din răsputeri să-și pună mintea obosită la treabă.

O rază de speranță!

– Poate reușim să furăm niște cai.

– Ne vor prinde. În minte îi venea întrecerea cu Skilla și promisiunea pe care hunul i-o făcuse. Vor trimite o sută de oameni după noi. Umilința ar fi prea mare pentru Attila dacă ne-ar lăsa să scăpăm.

– Aș fi vrut să existe cu adevărat un complot, spuse ea fără frică. Aș fi vrut ca Edeco să-l ucidă pe Attila.

– Am avut o mie de dorințe și tot degeaba. Singura noastră speranță ar fi să le-o luăm înainte, să fugim atunci când nu sunt atenți. Dacă Attila ar pleca în campanie...

– E prea târziu pentru o campanie. Iarba deja s-a uscat, iar caii soldaților nu ar avea ce mânca.

El încuviință din cap. Fata asta era deșteaptă și avea simțul observației.

– Și ce ar trebui să facem, Ilana?

Se gândi cu furie că Suecca va afla despre această conversație. Și totuși acest bărbat stingher și pierdut era singura ei șansă împotriva lui Skilla. În ciuda disperării lui Jonas, sufletul său era plin de bunătate

într-un moment când aceasta nu prea se mai găsea în lume.

– Ar trebui să fim pregătiți pentru o astfel de diversiune, spuse ea cu hotărâre. Tatăl meu a fost foarte norocos în afaceri și deloc norocos în război, dar totul s-a datorat pregătirii momentului potrivit. Trebuie să știm în cine putem avea încredere și ce cai putem fura. Cine ne-ar putea ajuta, cât de cât?

El se gândi și apoi îi veni o idee. Apucă nuiaua și plesni boul pentru a merge mai departe, carul punându-se în mișcare.

– Un mic prieten, spuse el.

Era periculos să mă încred în Zerco, și totuși cine altcineva în afară de el ne putea ajuta? Eram furios pentru că Rusticius fusese crucificat și mă simțeam vinovat că supraviețuisem. Știam că și Zerco, la fel ca mine, nu-l putea suferi pe Attila. Într-adevăr, piticul se arătă intrigat de ideea fugii noastre și foarte precaut în ceea ce privește aspectele practice ale acesteia.

– Nu ai cum să le-o iei înainte nici dacă ai crea o diversiune, spuse. Te vor prinde la Dunăre, dacă vei ajunge până acolo. Ceea ce poți face însă este să îi păcălești. Pornește spre miazănoapte în loc de miazăzi, de exemplu, și ocolește spre apus. Aveți nevoie de cai...

– Cai romani, deoarece sunt mai rezistenți.

– Ai văzut caii arabi pe care i-au adus pentru a-i crește. Și germanii au cai mari, de asemenea. Femeia te va încetini, știi asta, nu?

– E romană.

– În această tabără există o sută de prizonieri romani. Ea *este* însă frumoasă și disperată, ceea ce reprezintă o combinație periculoasă. Încearcă să gândești cu capul pentru un moment și spune-mi ce este ea pentru tine.

M-am încruntat.

– Ceva ce Skilla își dorește.

– Ah! Acum înțeleg. Bine. Trebuie să luați cu voi mâncare pentru a sta departe de ferme și sate cât mai mult timp posibil și mai aveți nevoie și de arme ușoare. Te pricepi să tragi cu arcul?

– Am exersat până ce am fost luat ostatic. Recunosc că nu sunt la fel de priceput ca un hun.

– Măcar vei putea să vânezi. Hmm. Veți avea nevoie de haine groase, deoarece iarna se apropie. Bani pentru momentul în care veți rămâne fără mâncare. Mantale cu glugă care să vă ferească de ploaie și să vă acopere chipul...

– Parcă ai fi comisarul unei legiuni.

– Trebuie să fiți pregătiți.

– Ești atât de amabil încât încep să devin suspicios.

Piticul zâmbi.

– Măcar înveți câte ceva! Totul se plătește. La fel și ajutorul meu.

– Ce vrei?

– Să mă luați cu voi.

– Pe tine? Parcă ziceai că Ilana mă va ține în loc!

– Sunt ușor, un tovarăș bun și cunosc locurile în care trebuie să ajungeți.

Planul părea nebunesc.

– Poți măcar să călărești?
– Julia poate. Voi călări cu ea.
– O altă femeie!
– Tu ai început. Vrei sau nu să te ajut?

Ilana și cu mine așteptam cu nerăbdare. Zilele erau din ce în ce mai scurte, totul în jur devenea galben și somnolent. Deja noaptea era mai rece și primele frunze căzură în apele Tisei. Când vremea se schimbă, potecile barbarilor deveniră mocirloase și era aproape imposibil să călătorești. Și totuși săptămânile treceau una câte una și nu se ivea nicio ocazie de plecare. Hereka și Suecca ne supravegheau cu strășnicie.

Am reușit să ne întâlnim de două ori pentru a ne asigura că intențiile noastre nu se schimbaseră. Prima dată ne-am întâlnit la râu, luând apă și șoptind câteva cuvinte înainte de a ne despărți repede, fiecare punându-și încrederea într-o persoană pe care abia dacă o cunoștea. A doua oară ne-am văzut într-o văgăună prin care un pârâu se vârsa în râu, albia sa fiind plină de tufișuri. Știam că acolo unii huni își împlineau dragostea trupească departe de privirile părinților sau ale consoartelor. De data asta am tras-o mai aproape de mine pentru a-i vorbi.

Aceste întâlniri mă făcură să o prețuiesc și mai mult. Mă surprindeam rememorând momente pe care la început nu le băgam de seamă: felul în care lumina cădea pe obrajii săi, lângă râu, ochii ei umezi când mă privea de pe căruța de lemn sau rotunjimea sânilor și a șoldurilor atunci când se apleca să umple carafele la

râu. Curbura gâtului său era una euclidiană, clavicula un strat de zăpadă, degetele erau nervoase și rapide și aveau grația și bătaia aripilor de fluture. Acum îi admiram urechea, care strălucea ca o scoică în mijlocul părul său întunecat, buzele întredeschise atunci când respira, legănatul pieptului, și o doream fără să știu de ce. Planul nostru de scăpare o făcea să pară mai fermecătoare. Pentru ea, eram un tovarăș într-o acțiune periculoasă. Pentru mine, ea era...

– Piticul ne-a strâns lucrurile? mă întrebă cu nerăbdare.

– Aproape.

– Ce vrea în schimb?

– Să vină cu noi.

– Ai încredere în el?

– E posibil să ne fi trădat deja.

Încuviință din cap, ochii săi strălucind ca două petale întunecate.

– Cred că am veşti bune.

– Ce veşti?

– Există un doctor grec, Eudoxius, un trimis al lui Attila. Se întoarce și se zice că mai are doar o zi până ce ajunge aici. Unii cred că grecul vine cu veşti importante și a trecut ceva timp de la ultima petrecere. Bărbații au fost trimiși la vânătoare și Suecca ne-a pus să gătim. Cred că va fi o sărbătoare cât de curând.

– Un doctor grec?

– Un alt trădător, care a trecut de partea hunilor. Vara s-a sfârșit și deja există mult *kamon* și *kumiss*. Tăbăra este plină deoarece soldații s-au întors pentru

a ierna. Va avea loc o *strava* pentru a sărbători întoarcerea grecului și vor bea, Jonas, vor bea până ce nu vor mai putea. Am văzut. Mă luă de braț, sprijinindu-se de mine, bucuria ei făcându-mă să tremur. Cred că asta este șansa noastră.

Am sărutat-o.

A surprins-o mult mai mult decât credeam că o va face, iar ea se retrase, nefiind sigură dacă să-mi accepte avansurile, emoțiile fluturându-i pe chip ca faldurile unei cortine. Am încercat să o sărut din nou.

– Nu. Mă ținu la distanță. Nu, până ce nu este totul aranjat.

– Mă îndrăgostesc de tine, Ilana.

Această complicație o înspăimântă.

– Nu mă cunoști.

Dădu din cap, încercând să rămână concentrată asupra scopului său.

– Nu, până ce nu fugim – împreună.

Veștile pe care le aduse Eudoxius rămaseră secrete, dar întoarcerea sa era o scuză destul de bună pentru a organiza o *strava*, o sărbătoare națională măreață sau o celebrare pentru cei strânși atunci în jurul taberei lui Attila. Ar fi fost o sărbătoare de bun venit pentru doctorul grec, ar fi marcat recoltele pe care vasalii huni le aduceau umili stăpânilor lor, ar fi celebrat umilința ambasadorilor romani trădători și ar fi încununat un an în care hunii strânseseră multe taxe, biruri și tributuri fără să fie nevoiți să se războiască

prea mult. Toți știau că pacea relativă nu avea să dăinuiască pentru totdeauna.

Strava urma să aibă loc atunci când frunzele vor fi fost deja galbene și dimineața câmpia va fi fost acoperită cu un strat alb de gheață, și avea să dureze trei zile. Avea să fie un fel de bacanală fără Bacchus – un festival al dansului, cântecului, jocurilor, clovnilor, dragostei, petrecerilor și, mai presus de toate, al vinului, astfel încât la final participanții să zacă. Pe aceste excese se baza Ilana să contribuie la reușita încercării noastre de a scăpa. Până la finalul primei seri, nimeni nu avea să ne observe lipsa. Până la finalul celei de-a treia, nimănui nu i-ar mai fi păsat.

Zerco promisese că aduce șeile, hainele și mâncarea după începerea *stravei*. Pe câmpia Tisei erau adunați și cai romani. Speram să o găsesc pe Diana, dar, dacă nu, aveam să fur cel mai puternic cal pe care îl găseam. Aveam să trecem râul, să înșeuăm animalele și să pornim spre miazănoapte. Odată ce ne-am fi aflat departe, aveam să ne îndreptăm spre apus, urmând malul nordic al Dunării, și apoi să străbatem Panonia și să ne grăbim să ajungem la munții Alpi, trecând în cele din urmă în Italia. De acolo am fi putut naviga spre Constantinopol.

Deja simțeam în nări mirosul străzilor de acasă.

Din cauza numărului mare de huni, goți și gepizi, *strava* avea loc sub cerul liber. O mie de drapele și stindarde fuseseră ridicate, fluturând în vânt ca un stol de păsări. O sută de ruguri ardeau formând piramide uriașe. Aprinse la lăsarea serii, străluceau așa

puternic încât cerul părea portocaliu, iar scânteile săreau în sus ca și când Attila dădea naștere unei noi constelații. Fiecare trib și clan avea propria lui muzică. Cei care sărbătoreau în mijlocul taberei treceau de la un centru de distracție la altul, fiecare gazdă fiind mai hotărâtă să-și depășească vecinul în puterea cântecelor și în cantitatea de băutură oferită brațelor întinse.

Vocile porniră a se înălța și începu dansul. Apoi flirturile. Apoi luptele. Câțiva huni fuseseră înjunghiați sau strangulați ca lupii, trupurile lor rănite fiind aruncate în spatele iurtelor pentru a fi îngrijite odată ce *strava* avea să se sfârșească. Cuplurile se furișară pentru a se iubi, picioarele se desfăcură, fesele pompară, într-o eliberare grabnică înainte de a deveni prea beți. Războinicii și șamanii băuseră licori preparate din ciuperci și ierburi de pădure și erau așa de binedispuși de viziunile lor, încât se învârteau în jurul focurilor, grohăind profeții fără sens și clătinându-se încercând să prindă vreuna dintre tinerele care se încăpățânau să rămână la mare distanță de ei. Copiii se băteau, fugeau, furau. Bebelușii plângeau, aproape nebăgați în seamă, până ce adormeau.

Atât eu, cât și Ilana trebuia să servim. Am adus butoaie și amfore cu vin, am purtat pe brațe platouri grele cu fripturi, i-am târât pe cei nesimțitori de-o parte pentru a nu fi călcați în picioare și am acoperit cu pământ voma și urina. În ciuda aerului rece al nopții, asudam de la căldura focului și de la aglomerație. Deoarece aparțineam caselor lui Hereka și Edeco, ne aflam chiar în mijlocul atenției, toate celelalte focuri și spectacole

aflându-se în jurul celor date de marele kagan și de căpitanii săi.

– Attila a promis că va vorbi, am șoptit. Atunci când o va face, toți îi vor sorbi cuvintele. Pleacă singură, ca să nu poată exista vreo bănuială. Eu te voi urma.

Fără niciun butuc sau piatră pe câmpia plată, Attila alese un mod nou de a capta atenția. Trei cai și-au făcut loc printre mulțimea ce participa la serbarea și haosul care ajunseseră în punctul culminant al primei seri. Doi dintre cai aveau călăreți, spre deosebire de cel de-al treilea. Pe acesta din urmă, Attila sări și se clătină până când reuși să-și găsească echilibrul, călărețiii de lângă el încercuindu-i picioarele cu brațele pentru a-l sprijini.

– Războinici! strigă Attila.

Drept răspuns aceștia urlară. O mie de bărbați și femei se înghesuiră să-i audă cuvintele, zbierând și cântând la vederea regelui lor. Și ce mai apariție era acesta! Din nou, Attila nu purta nicio podoabă, totuși ceea ce avea deasupra veșmintelor sale hune era înfiorător. Oasele unui mort fuseseră îmbinate și aranjate în față. Oasele se potriveau pe corpul lui Attila, legănându-se și lovindu-se pe măsură ce regele beat se chinuia să se mențină în echilibru pe spatele calului nervos. Craniul lipsea, dar propriul cap al lui Attila era mult mai înfricoșător. Chipul său era întunecat, părul ciufulit și două coarne curbate fuseseră lipite de tâmplele sale, ca și când ar fi fost un zeu demonic. Linii frânte și albe îi brăzdau obrajii plini de cicatrici, iar vopseaua

neagră îi încercuia ochii și îi făcea să pară și mai înfundați în orbite.

– Popor din Hunuguri! Popor al Răsăritului!

Îi răspunseră cu un răcnet. Attila le oferea lumea. Ilana începu să-și facă loc prin mulțime pentru a fugi. În sfârșit, se lăsă tăcerea.

– După cum știți, eu sunt cel mai neînsemnat dintre oameni, începu el.

Se auzi un râs de apreciere. Într-adevăr, cine era mai puțin ostentativ decât Attila? Cine purta mai puțin aur, cerea mai puține laude și mânca mai modest decât regele hunilor?

– Eu las faptele să vorbească. Las loialitatea să vorbească pentru laudele pe care le merit. Las mila să-mi dezvăluie sufletul. Și las dușmanii morți să-mi dovedească puterea. Ca acesta de aici!

Clătină scheletul care atârna de trupul său, iar hunii urlară.

– Acesta este romanul pe care l-am crucificat după ce prietenii săi au încercat să pună să fiu omorât. Ascultați-l pe romanul acesta, deoarece eu nu am cuvinte pe măsura zgomotului lor care să vorbească despre disprețul meu față de ai săi!

Eram îngrețoșat. Capul lui Rusticius, știam, trebuia ca până acum să fie montat pe unul dintre stâlpii din jurul casei lui Attila, cu frumosul său păr șaten fluturând în vânt, cu zâmbetul său odată prietenos devenit acum o grimasă.

– Ați fost răbdători anul acesta, lupii mei, continuă Attila. V-ați potolit setea de sânge cu apă, iar

tributul a luat locul jafului. V-ați odihnit, deoarece eu am condus.

Mulțimea rămăsese în așteptare.

– Dar acum lumea se schimbă. Attila a primit vești noi. Noi insulte, noi promisiuni și noi ocazii. Probabil că romanii își închipuie că suntem o națiune de femei, dacă trimit cincizeci de galbeni drept răsplată pentru uciderea mea! Romanii au impresia că am uitat cum să luptăm! Dar Attila nu uită nimic. Lui Attila nu-i scapă nimic. Attila nu iartă nimic. Beți bine și până la ultima picătură, dragi războinici, deoarece pentru unii dintre voi nu va mai urma o alta. Dormiți bine și iubiți-vă cu sârg, pentru a aduce pe lume noi huni, și apoi ascuțiți-vă armele în această iarnă rece și lungă. Anul acesta ne-am odihnit, dar începând din primăvară vom călări. Sunt cadisenii hunilor pregătiți să-l însoțească pe Attila?

– Zece mii de arcuri îi vor aduce cadisenii regelui hunilor! strigă Agus, căpitanul acelui clan. Zece mii de arcași și zece mii de cai și vom călări de la Roma însăși până la porțile Hadesului! Mulțimea aclamă, pe jumătate amețită de băutură și de setea de sânge. Tot ceea ce știau era cucerirea și călătoriile fără sfârșit.

– Sicrii sunt gata să călărească alături de Attila? strigă regele.

– Douăsprezece mii de săbii vor aduce sicrii la topirea zăpezii, în primăvară! promise Massaget, regele acelei națiuni. Douăsprezece mii care vor sparge primele zidul, iar hunii ne vor urma!

Încurajări, huiduieli și provocări urmară acestei laude, și războinicii se înghionteau prietenește în timp ce conducătorii lor se împingeau pentru un loc în fața regelui lor.

– Barseltii sunt gata să-l însoțească pe Attila?

Un alt răget. Acum începusem să-mi fac loc pentru a ieși din mulțime, spunând că am primit ordin să mai aduc mâncare. Attila ne oferea timpul de care aveam nevoie.

La început, Ilana orbecăise în întuneric după ce părăsise zona focurilor mari, dar curând ochii săi se obișnuiră cu întunericul. Strălucirea norilor arunca o lumină roșiatică lugubră. Pe măsură ce se apropia de Tisa, tabăra părea goală la margine, din când în când câte un hun se mai grăbea să aducă încă o piele de miel sau să fugărească vreun iubăreț. Nimeni nu o urmărea. Așa că acum era pe cale să-și încredințeze viața și viitorul în mâinile acestui tânăr roman și ale ciudatului său prieten pitic! Trebuia. Deși Jonas și ai săi nu reușiseră să o răscumpere așa cum sperase la început, cel puțin el reprezenta puterea bărbătească de care avea nevoie pentru a fugi în Imperiu. Îi spusese chiar că se îndrăgostise de ea. Oare bărbații se îndrăgostesc așa de ușor? Dar ea îl iubea câtuși de puțin? Nu așa cum îl iubise pe fostul său logodnic, Tasio, care fusese nimerit de o săgeată în timpul asediului orașului Axiopolis. Ca orice tânără, visase să se mărite cu el, având un viitor vag, dar fericit acasă, având copii și iubire. Acum, toate acestea păreau a fi la mii de ani

depărtare și cu greu își mai amintea cum arătase Tasio, spre rușinea ei. Acum era mai practică, mai disperată, mai cinică. Acest bărbat din Constantinopol era doar un aliat la îndemână. Și totuși, când a sărutat-o și a privit-o cu ochii plini de dorință, inima sa începuse să bată mai tare, deși ea nu îndrăznise să recunoască. Ce prostie să ai astfel de gânduri înainte de a fugi! Și totuși, dacă Jonas și ea ar fugi împreună, oare el ar îndrăzni să o forțeze în vreun fel? Și dacă ar face așa ceva, care ar trebui să fie reacția ei...?

Pe când era pierdută în astfel de gânduri copilărești, un zid se arătă în întuneric, iar ea se opri de frică să nu se izbească de vreo casă. Dar, nu, acesta se dădu la o parte fornâind. Fusese așa de neghioabă încât aproape că se lovise de un călăreț și calul său! Hunul, care se arătă amenințător deasupra sa, coborî clătinându-se ușor și rânjind.

– Cine este oare această dulce femeie care veni să mă întâmpine înainte de a ajunge acasă? spuse recunoscând-o cu greu. Mă așteptai, Ilana?

Inima ei se opri. Ce soartă crudă era aceasta? Skilla!

– Ce faci aici? îl întrebă. Credea că se afla încă în Constantinopol, escortând solia romană umilită.

Găsindu-și cu greu echilibrul, cu o piele plină de *kumiss* atârnându-i pe un umăr, Skilla coborî de pe cal.

– Dau de tine, se pare, răspunse el. Ce mai întâmpinare! Mai întâi găsesc întreaga câmpie plină de focuri de sărbătoare. Apoi o patrulă de strajă îmi dă niște *kumiss* iute astfel încât ei să nu bea prea mult ca să leșine și să fie crucificați. Și apoi, de-a lungul

râului, deoarece este cel mai simplu de străbătut pentru calul meu obosit, te găsesc alergând să mă întâmpini!

– Este o *strava* pentru Edoxius, trimisul grec, nu pentru tine, răspunse Ilana. Gândurile sale erau pline de furie. Am fost trimisă să mai aduc *kamon* pentru serbare.

– Cred că ai venit să mă cauți. Se aplecă spre ea cu o privire lacomă. Tot drumul m-am gândit la tine. Știi că pentru mine nu există alta.

– Skilla, nu suntem sortiți să fim împreună.

– Atunci, de ce mi te-au scos zeii în cale tocmai acum? spuse Skilla, rânjind.

– Te rog, te rog, nu aici, nu acum. Trebuie să plec. Încercă să-l evite, dar el era mai rapid decât își imagina ea că poate fi un bărbat amețit de băutură și reuși să o prindă de braț.

– Ce importanță are dacă e întuneric? se împotrivi el. Eu cred că soarta mi te-a scos în cale. Și de ce te ferești? Mereu am vrut numai să te onorez, să te fac soția mea și să-ți aduc daruri scumpe. De ce ești așa trufașă?

Ilana suspină:

– Te rog, nu o fac înadins.

– Ți-am salvat viața.

– Skilla, făceai parte din tabăra hunilor care mi-au ucis tatăl. Tu m-ai făcut prizonieră.

– Așa e la război. Se încruntă. Acum, eu sunt viitorul tău, nu sclavul acela roman.

Își întinse gâtul, căutând ajutor. Știa că ar fi trebuit să încerce să-l ducă un pic cu vorba, pentru a putea

fugi, dar era neliniștită. Trebuia să găsească o cale de scăpare! Jonas ar fi trebuit să sosească în orice moment și o confruntare între cei doi ar fi putut strica totul. Îl împinse și se clătinară amândoi ca într-un dans crud.

– Skilla, trebuie să te trezești. Trebuie să ne despărțim.

Pentru el, acest mic flirt, această femeie mândră erau amuzante. Se smuci și o trase mai aproape de el pentru a-i simți respirația, mirosul puternic de sudoare și praf, înțepător și dezgustător. Iar el îi adulmecă lacom prospețimea.

– De obicei, femeile și bărbații se iubesc în timpul *stravei*.

– Am treabă. Sunt servitoarea soției lui Edeco.

Acest fapt reprezenta o provocare.

– Eu sunt nepotul stăpânului Edeco și un viitor stăpân, mârâi amenințător, sucindu-i mâna la spate pentru a-i aduce aminte cine era șeful. Eu voi fi unul dintre viitorii conducători ai lumii și a tuturor părților acesteia.

– Numai dacă vei dovedi că poți! Nu așa.

– Ai putea să-mi fii regină. Îți închipui?

Îl pocni cu mâna liberă, cât de tare putu, iar sunetul răsună la fel de puternic ca ruperea unei vergele. Mâna sa ardea ca focul, lovitura smucindu-i umărul, și totuși el părea să nu bage de seamă durerea. Rânjea și mai înspăimântător.

– Nu *vreau* să fiu regina ta. Găsește-ți alta. Sunt mii de femei cărora le-ar plăcea să fie reginele tale!

– Dar eu *te* vreau pe tine. Mă gândesc la tine de când te-am văzut lângă biserica arzândă din Axiopolis.

Dorința mea pentru tine a crescut în zilele drumului spre Constantinopol, cât l-am îndemnat pe prostănacul ăla de senator așezat cu spatele în șa și l-am urât pentru că m-a ținut departe de tine. Numai la tine m-am gândit tot drumul de întoarcere. Imaginea ta mă însoțește așa cum sacul de plumb atârna de gâtul lui Bigilas, aplecându-i umerii, cocoșându-i spatele, până ce la final abia mai putea să se miște, plângea, iar fiul său îl ținea de mână. M-am săturat să tot aștept.

Ce era de făcut? Strânsoarea lui era ca o menghină. Trebuia să găsească o scuză.

– Îmi pare rău că te-am pocnit. Sunt doar foarte surprinsă. Știu că ar trebui să ne căsătorim.

Privi triumfător și o sărută cu lăcomie. Ilana se îndepărtă cu un suspin, întorcându-și capul.

– Dar Edeco a spus că trebuie să aștepți până când Attila mă va da! Trebuie să așteptăm, Skilla. Știi că așa trebuie să facem!

– Dă-l la naiba pe Attila, spuse în timp ce îi căuta buzele.

Ea îi întinse doar obrazul.

– Am să te părăsc. Am să-i spun că m-ai ținut din treabă. Am să-i spun că ai băut pe drumul spre tabără. Îi voi spune că...

Înnebunit de nerăbdare, mârâia și împingea la fel de violent ca în bătălie. Ea căzu, cu răsuflarea tăiată, ferindu-și capul de iarba potecii. Era uluită, ochii fiindu-i orbiți de luminițe pe când privea în sus spre el. El căzu în genunchi, depărtându-i picioarele și ridicându-i rochia până la gât.

– Nu, Skilla! Gândește-te!

El trase de rochia care se rupse, desfăcându-se în fâșii ca spicele de grâu uscate, iar pieptul eliberat fu îmbrățișat de aerul rece al nopții. Ea îl scuipă, frustrată și disperată, iar el o lovi, amețind-o și mai tare, și începu să-i tragă rochia peste coapse. Înnebunise. Cu cât ea se zbătea mai tare, cu atât mai aprins se simțea. Ilana îl zgârie, iar el râse.

– Le-am spus că mă vei zgâria.

Țipa fără speranță, deoarece știa că țipătul său se va pierde printre strigătele din noaptea sălbatică. Skilla era nebun, amețit de băutură, și se lupta cu veșmintele sale și ale lui. Și totuși, ce conta dacă ar fi siluit-o? Era o prizonieră și o sclavă, iar el făcea parte din aristocrația hună.

Apoi, ceva veni iute ca gândul și se izbi de amândoi, trântindu-l pe Skilla deoparte și rostogolindu-se peste el în iarbă și în noroi. Se auziră grohăieli și suduieli și în sfârșit nou-venitul ajunse deasupra lui Skilla și îl lovi.

– Ilana, fugi la râu!

Era Jonas.

Hunul mârâi, rezistă și în apoi făcu un salt în spate. Jonas căzu surprins și rămase întins, buimăcit. Hunul se răsuci ca un lup tânăr și se înfipse în gâtul romanului.

– Încă nu te-au omorât?

Acum el stătea deasupra, lăsându-se cu toată greutatea; dar dintr-odată, după o lovitură de pumn, Skilla își dădu capul pe spate, eliberându-l pe Jonas din

strânsoare. Acesta se ridică, iar cei doi erau din nou despărțiți.

– Du-te la râu! strigă încă o dată spre ea.

Dacă ar fi fugit la râu, ar mai fi avut o șansă de scăpare. Piticul i-ar fi putut ajuta să găsească drumul, iar Jonas l-ar fi putut opri pe Skilla. Și totuși, în timp ce tinerii se luptau, nu putu să fugă, în ciuda disperării pe care o simțea. Oare simțea mai mult pentru roman decât ar fi vrut să recunoască?

– Nu te voi părăsi!

Privi în jur pentru a găsi o piatră sau un băț.

Hunul, scuipând sânge de la o buză spartă, își desfăcu brațele pentru a-l înconjura ca un urs și atacă. Jonas se ghemui cu brațele strânse și lovi din nou – din stânga, din dreapta și apoi puternic din stânga – în timp ce Skilla rămăsese în picioare, încasând loviturile. În final, hunul se îndepărtă clătinându-se confuz. Apoi, cu încăpățânare încercă să pășească înainte. Jonas se învârti, îl pocni tare și îl doborî la pământ.

Romanul se retrase, cu grijă. Ilana trebui să-și aducă aminte că este nevoie să respire. Își dădu seama că hunul nu știa să boxeze, o artă pe care toți băieții romani o învățau.

Skilla se rostogoli, se ridică în genunchi cu spatele la ei și se chinui să stea în picioare, laptele de iapă fermentat și cadența pumnilor încasați făcându-l să-și piardă echilibrul. Abia reuși să fluiere, cu gura umflată.

– Drilca!

Calul hunului se arătă, dansând nervos.

Skilla se sprijini de șa, părând sfârșit, și apoi se răsuci, trăgând sabia din teaca în care era ascunsă. Privirea sa era ucigătoare.

– M-am săturat de șiretlicurile tale, romanule.

Ilana găsi un par de la un raft pe care se punea carnea la uscat și îl smulse, alergând înapoi. Jonas se aplecase și îi dădea târcoale lui Skilla, cu pumnii strânși și privirea ațintită pentru a se feri.

– Ilana, nu pierde ocazia. Fugi și scapă.

– Nu, șopti ea, ghemuindu-se cu parul, temătoare în fața sabiei, dar hotărâtă. Dacă te omoară pe tine, mă omoară și pe mine.

Dar o nouă voce se auzi, profundă ca tunetul, și acoperi toate celelalte sunete.

– Opriți-vă cu toții!

Era Edeco. Skilla sări ca un băiețaș care fusese prins la furat de smochine și se îndreptă de spate, lăsând sabia în jos. Lumina torțelor se apropie și dădu la iveală sângele de pe fața lovită a războinicului. Unchiul său era însoțit de o mulțime de curioși și Ilana își dădu seama că era pe jumătate goală. Lăsă parul să cadă și își trase rochia pentru a-și acoperi sânii.

– Osândă veșnică, Skilla. Ce cauți aici înainte de a-mi fi dat raportul?

Hunul arătă cu mâna.

– M-a atacat, spuse cu brutalitate.

– O atacase pe Ilana, răspunse Jonas.

– E adevărat? întrebă Edeco.

Încurajată, își lăsă corsetul deschis.

– Mi-a sfâșiat hainele.

Unii dintre huni tăcură, alții râseră. Toți își dădeau coate – bărbați, femei, copii și câinii atrași de priveliște. Le simțea respirația acră.

– L-ai ucide pe roman când nu este înarmat? întrebă Edeco nemulțumit.

Skilla scuipă sânge.

– A încălcat legea atacându-mă și luptă nedrept, ca o maimuță. Orice alt sclav ar fi fost mort până acum. Și ce caută aici în întuneric? De ce nu-și vede de treburile lui?

– Dar *tu* ce căutai să siluiești o femeie din casa unchiului tău? îl provocă Jonas.

– Nu o siluiam! O...

Edeco făcu un pas înainte și cu o lovitură disprețuitoare îi aruncă sabia cât colo. Aceasta căzu în iarbă.

– Vom vedea ce are Attila de spus, pufni cu dispreț războinicul. Pot simți mirosul de *kumiss* venind de la tine, nepoate. Chiar nu puteai să aștepți până ce ajungeai la *strava*?

– *Am așteptat*, tocmai ajunsesem în tabără și *ea* aștepta...

– E o minciună! șuieră Ilana.

– Tăcere! Vom merge la Attila!

Dar hunul era deja acolo ca un coșmar, făcându-și loc prin mulțime, fără oasele lui Rusticius, dar având încă pe cap coarnele de demon. Ca un zeu judecător, se grăbi să ajungă imediat în mijlocul evenimentelor. Tăcu, în timp ce privirea i se plimba de la unul la altul. Apoi, Attila vorbi.

– Doi bărbați, o femeie. *Așa ceva* nu s-a mai întâmplat niciodată în istoria omenirii.

Mulțimea murmură, chipul lui Skilla ardea de umilință. Îl privi pe Jonas cu ură.

– Această femeie *îmi aparține* de drept, am luat-o prizonieră la Axiopolis, protestă el. Toți știu asta. Dar mă chinuie cu trufia ei și caută protecție la acest roman...

– Se pare că avea nevoie și că el a știut să o apere.

Mulțimea izbucni din nou în râs.

Acum, Skilla tăcea, știind că orice va spune îl va face să pară și mai prost. Fața i se umfla.

– Această ceartă e trimisă de zei ca să ne facă serbarea și mai interesantă! strigă regele către mulțime. Soluția e simplă. Ea are nevoie de un singur bărbat, nu de doi. Mâine, aceștia doi se vor întâlni pentru o luptă pe viață și pe moarte, iar cel care supraviețuiește poate rămâne cu fata. Attila îl privi pe Edeco și războinicul încuviință din cap. Amândoi știau care va fi rezultatul.

La fel și Ilana. Jonas era mort, iar ea era blestemată.

XIV

DUELUL

Diana tremura ușor sub greutatea mea, iar eu mă simțeam încorsetat și neîndemânatic. *Nu vei fi niciodată un soldat la fel de bun ca fratele tău*, îmi spusese tata, și oare cât conta asta în Constantinopol? Mă mândrisem cu faptul că eram un intelectual, nu un om al armelor, potrivit pentru misiuni mai înalte. Dar acum îmi doream să fi avut pregătire militară. Skilla putea călări în cercuri în jurul meu în timp ce eu mă chinuiam să-mi aranjez echipamentul, scutul mare și oval atârnând pe o parte, având brațul deja obosit sub greutatea suliței. Acoperământul pentru nas și plăcuțele de la casca ţuguiată, care îmi protejau obrajii, împiedicau vederea. Lanțul greu al platoșei era fierbinte, deși afară era rece, iar sabia și pumnalul prinse la centură mă stânjeneau atârnând pe lângă șold și coapsă. Singurul lucru bun era că din cauza echipamentului nu-i mai vedeam pe miile de huni beți și mahmuri care se adunaseră pe

un câmp de lângă tabără pentru a urmări ceea ce ei se așteptau a fi un măcel rapid. Se făceau deja pariuri pe cât de repede voi muri.

Calul lui Skilla, Drilca, tropăia neliniștit din cauza mulțimii, iar hunul părea a se simți în largul său pe cât mă simțeam eu de incomod. Cuirasa ușoară din solzi de os zornăia ca scheletul grotesc pe care Attila îl purtase cu o seară înainte, în timp ce picioarele și capul său nu erau acoperite de armură. Avea doar arcul, douăzeci de săgeți și sabia. Chipul său era învinețit de loviturile pe care i le aplicasem, ceea ce îmi provoca o oarecare satisfacție, dar el rânjea la amintirea înfrângerii sale, anticipând deja moartea inamicului și căsătoria sa cu mândra romană. Ilana stătea într-un grup de alți sclavi ai Sueccăi, înfășurată într-o pelerină care îi acoperea toate formele. Ochii îi erau roșii și îmi evita privirea, simțindu-se vinovată.

Nu prea are încredere în mine, m-am gândit. Ce păcat că nu pot paria împotriva mea.

L-am văzut, de asemenea, și pe Zerco, stârnind râsul prin faptul că ședea călare pe umerii unei femei foarte înalte. Aceasta nu era urâtă și părea a fi puternică și bună la suflet, cea de care mulți bărbați au nevoie, dar pe care rareori și-o doresc sau o au. Cred că era soția sa, Julia.

– Nu ar fi trebuit să te amesteci, romanule! strigă Skilla. Acum ai să mori!

Nu am luat în seamă amenințarea.

– Priviți-l, acoperit cu platoșă ca un melc, observă cineva din mulțime.

– Și la fel de încet.

– Și la fel de greu de atins, atenționă un al treilea.

S-au strigat și altele: despre strămoșii mei, bărbăția mea, neîndemânarea și prostia mea. În mod ciudat, acest lucru m-a îmbărbătat. Nu dormisem de când mă bătusem pentru a o apăra pe Ilana, știind că următoarea dimineață avea să fie ultima din viața mea. Mintea îmi devenise un vârtej de regrete și neliniști, iar ultimele ore mi le petrecusem blestemându-mă pentru lipsa de noroc. De câte ori încercasem să mă gândesc la lupta în sine, creierul meu părea să refuze orice plan inteligent, alunecând spre aduceri aminte din timpul cursei împotriva lui Skilla, despre sărutul dat Ilanei sau despre acel moment supărător, dar de neuitat, al priveliștii sânilor săi goi. Nu mă odihnisem, nu mă concentrasem și nici nu mă pregătisem. Dar acum îmi dădeam seama că, dacă nu voiam să fiu o simplă țintă, ca pepenii pe care hunii își exersau măiestria, era cazul să-mi folosesc capul pe care altfel aveam să-l pierd. Am privit cu asprime cum Skilla trecu pe lângă barbarii care îl încurajau, fluturându-și pumnul în aer și strigând ca un câine nervos. Hunul trebuia să mă străpungă cu săgețile de la o sută de pași depărtare, săgeată după săgeată înfipte până când aș fi semănat cu un câmp de ciulini. Era mai degrabă o execuție decât o luptă.

– Ești gata? întrebă Edeco.

Aveam oare de gând să mă ofer drept țintă pentru măcel? Ce aș fi avut de câștigat? *Du-ți propria*

luptă, nu pe a lor, spusese Zerco. Dar care era propria mea bătălie?

– Aşteaptă, am spus, încercând să gândesc. În final, mă hotărâsem să devin o ţintă mai mică. Am lăsat ca sulița mea să atingă pământul şi am folosit-o pentru a mă echilibra în şaua Dianei, lăsându-mă în jos cu toată greutatea.

– Priviţi, se retrage! strigară hunii. Romanul este un laş! Skilla va rămâne cu femeia!

Ridicându-mi scutul şi îndreptându-mi umerii, i-am spus lui Edeco că voi lupta în picioare.

Păru surprins.

– Un bărbat fără cal este un bărbat fără picioare.

– Nu şi în ţara mea.

– Dar acum eşti în ţara noastră.

Nu l-am băgat în seamă. Străduindu-mă să-mi maschez tremuratul, m-am îndreptat repede către centrul unei arene, un cerc aflat la două sute de paşi, format de zidul de mii de trupuri barbare. Nu aveam scăpare.

– Da, este un laş! strigară hunii. Priviţi-l cum aşteaptă să fie executat!

Skilla se opri brusc, privindu-mă cu o sclipire sălbatică. Oare sperasem numai să-mi salvez iapa grasă de rănile săgeţilor? Diana nu era în pericol. Intenţia lui Skilla, aşa cum promisese, era să mă ucidă cât de repede putea şi să-mi ia iapa.

M-am oprit acolo unde părea a fi centrul câmpului. *Skilla, va trebui să mă urmezi.* Am privit înapoi. Attila şedea pe o platformă construită în grabă, Ilana şi celelalte femei fiind înghesuite la picioarele sale.

Marea sabie de fier a lui Marte, roasă și neagră, era așezată pe genunchii tiranului. Un bărbat în veșminte grecești stătea lângă umărul său, șoptindu-i la ureche. Am presupus că acesta era Eudoxius, în cinstea întoarcerii căruia se ținuse *strava*. De ce era așa de important? Kaganul duse mâna spre cer și apoi o lăsă în jos. Semnalul! Un vuiet porni din mulțimea adunată, unde băutura era gratis.

Am privit cum Skilla și Drilca mai înconjurară încă o dată arena, fiind încurajați de cei din mulțime. Părea că se teme să atace, nefiind sigur de ce aveam de gând să fac. Eu îl urmăream întorcându-mă încet în cerc, cu armura atârnându-mi până la genunchi, scutul oval acoperindu-mi trupul, mai puțin picioarele și capul, ochii fiindu-mi ascunși în umbra căștii. Sabia era în teacă, iar sulița rămăsese sprijinită de pământ. Stăteam în picioare ca o santinelă, nu aplecat ca un războinic, dar acoperit. În sfârșit, hunul se hotărî să pună capăt situației. Cu o mișcare atât de rapidă încât era aproape imposibil de urmărit, alese o săgeată din tolbă, ținti și trase. Nu avea cum să rateze.

Spre deosebire de o bătălie, unde un cer plin de săgeți face imposibilă o scăpare, aveam avantajul că trebuia să urmăresc o singură săgeată. Am țâșnit la stânga și săgeata a trecut fără să mă atingă, peste urmărul meu drept, zburând spre mulțime. Spectatorii de acolo căzură pe spate urlând, unii peste alții, iar săgeata aterizâ în siguranță la marginea lor, în noroi. Restul celor de față râseră.

– Una, spusei.

Skilla, enervat, trase iarăși de la marginea cercului și din nou am avut timp să mă feresc, săgeata zbârnâind când trecu pe lângă urechea mea. M-am blestemat pentru imaginația care-mi permitea să-mi imaginez cum mă va lovi.

– Două. Vocea mea era mai puternică. Am scuipat și am înghițit.

Acum, un cor de țipete și fluierături se auzi din rândurile mulțimii, care începuse să se retragă pentru a lărgi cercul în care cădeau săgețile.

Ținta este romanul, nu noi!

Alții se întrebau cu voce tare dacă nu cumva loviturile primite de la mine îl orbiseră.

Furios, Skilla porni la galop cu Drilca, încă înconjurându-mă. De data aceasta, aproape că nu am putut să-l zăresc. Cu o viteză nepământească, dar cu care hunii erau obișnuiți, Skilla lansă mai multe săgeți, prea repede ca eu să mă pot feri, în timp ce galopa în cerc. Se abătură asupra mea una după alta. Acum m-am adăpostit sub scut și apoi m-am ghemuit. Trei săgeți trecură peste mine și trei îmi loviră scutul în unghi oblic, atingându-l, dar nereușind să-l străpungă. Imediat ce ploaia de săgeți s-a oprit, m-am ridicat privind în jur și am rupt în două săgețile care îmi loviseră scutul.

– Opt.

Skilla își pregătea iarăși calul pentru un ocol, părând la fel de derutat de faptul că reușeam să scap ca de pumnii pe care-i primise de la mine. Se îndreptă spre locul unde căzuse una dintre săgețile

sale și se aplecă să o ia, dar un hun alergă înainte și o rupse în două.

– Ai dreptul la o singură tolbă! strigă.

Simțind că are loc o întrecere, mulțimea se adună și împrăștie și celelalte săgeți irosite, de asemenea.

– O singură tolbă! Atinge ținta sau fii blestemat, Skilla! Mi-am dat seama că unii începeau să fie de partea mea. Nu ești în stare să nimerești nici fundul maică-tii!

Zerco, piticul, coborî de pe umerii nevestei și apăru în fața mulțimii strigând însuflețit:

– Romanul e invizibil! Hunul este orb!

Amenințător, Skilla galopă pe lângă mine și aproape îl dărâmă pe pitic. În ultima clipă, Zerco reuși să se retragă în siguranță în mulțime, huiduind și făcând un salt în spate. Astfel, hunul trase din nou, și încă o dată aproape neatent, dându-mi timp să mă feresc.

– Zece.

Totuși, pe când evitam a zecea săgeată, Skilla schimbă dintr-odată tactica și se îndreptă călare direct spre mine. De data aceasta, ținti, aplecându-se spre mine pe măsură ce Drilca se apropia, copitele ei stârnind un nor de praf, cu intenția clară de a ochi de aproape și de a mă țintui la pământ pentru totdeauna. Nu aș fi avut timp să mă feresc. Totuși, pe măsură ce se apropia, am încetat să mă mai învârt în jurul suliței mele, ridicat-o și, chiar înainte de momentul în care credeam că va trage, am aruncat-o cu toată puterea. Sulița zbură. Acum, Skilla era forțat să-și

ferească mijlocul, calul său retrăgându-se; deși sulița nu-și atinse ținta, la fel se întâmplă și cu săgeata sa, care de data asta trecu peste capetele hunilor. Se auzi un strigăt puternic de bucurie și un râset, la această ratare a ambilor adversari. Skilla își întoarse calul, iar eu am alergat după arma mea.

Schimbul se repetă, cu același rezultat. Niciunul dintre noi nu vărsase încă sânge.

– Douăsprezece, am numărat, gâfâind. Ochii mă usturau din cauza sudorii.

Edeco ieși din mulțime și prinse hamul Drilcăi când trecu prin fața sa.

– Încerci să-l răcorești cu vântul stârnit de săgețile tale? întrebă. Nu e un joc, e vorba despre reputația ta. Folosește-ți mintea, băiatule!

Skilla țâșni.

– Am să-ți dau capul *său*, unchiule.

Trecu din nou în fugă, de data aceasta la o distanță prea mare pentru ca eu să arunc sulița. Din nou, slobozi trei săgeți foarte repede una după alta, astfel încât oricât aș fi încercat să le evit, să nu am scăpare. Două săgeți loviră scutul cu destul de multă forță încât să-l străpungă. Una trecu prin el, dar era destul de tocită pentru a mai străpunge și armura mea, care îmi proteja inima. Celelalte două săgeți loviră totuși în locul în care brațul meu stâng ținea hamurile scutului și îmi atinseră antebrațul. Protecția mea fusese străpunsă. Șocul mă făcu să mă opresc pentru un moment ce ar fi putut fi fatal, când o altă săgeată zbură drept spre ochiul meu. M-am ferit exact la timp,

astfel încât vârful său se lovi și alunecă pe lângă casca mea, izbindu-mă în cap. M-am clătinat.

– Șaisprezece. Am tresărit, urechile țiuindu-mi. Un fir de sânge apăru de sub scutul meu.

Vuietul mulțimii se transformă în murmur. Skilla își atinsese ținta în mod clar, dar scutul meu și armura erau mai puternice decât se așteptaseră ei. Ce vrăjitorie mai era și asta? Pe cât de tare îi luau în râs pe dușmanii învinși, pe atât de mult respectau vitejia sau echipamentul bun.

Poneiul se mai învârtea încă, mulțimea scoțând strigăte de încurajare și jigniri pentru amândoi. Skilla se întoarse și ezită.

Nu mai avea decât patru săgeți. Cum să pună capăt acestei frustrări?

Cu un strigăt, o îndreptă pe Drilca spre mine într-un atac ca fulgerul și, pe când îmi ridicam sulița, dintr-odată o luă la stânga. Am aruncat în gol și Skilla ajunse în partea mea neprotejată înainte ca eu să mă pot întoarce, cu arcul în mână. De data aceasta, pur și simplu m-am speriat, iar săgeata mi-a zbârnâit pe lângă ureche puțin înainte ca poneiul hun să treacă peste mine. Copitele se izbiră de scut, crăpându-l, iar una mă lovi, țintuindu-mă la pământ. Parcă nu mai aveam aer. Eram dezorientat și simțeam o durere cumplită, o coastă mi se rupsese. Calul se mișcă și apoi trecu peste mine, aflându-se într-o stare de confuzie în timp de Skilla se pregătea să se întoarcă. Zgomotul produs de mulțime părea un ocean de urlete, întețind sentimentele amândurora.

Trebuia să ripostez, dar cum?

Skilla se îndreptă spre mine în vreme ce mă târam spre suliță. Am apucat-o și m-am întors folosindu-mă de scut ca de o piatră după care să mă ascund, într-o încercare disperată de a mă apăra, deoarece Skilla trase din nou de foarte aproape. Arcul puternic trimise săgeata prin scut de parcă acesta ar fi fost din hârtie. Totuși, poneiul se îndepărtă de capătul suliței mele și astfel săgeata îmi ocoli pieptul și îmi străpunse umărul, cu așa o forță încât se înfipse în întregime și mă țintui la pământ. Eram mai neajutorat ca niciodată. Skilla trase din nou, Drilca apropiindu-se. Nu putea rata. Aceasta avea să-mi pună capăt. Am privit în lături pe pământ. Ilana ieșise din mulțimea de la picioarele lui Attila și coborâse câteva trepte pe câmp, cu mâna la gură.

Nu aveam de gând să-l las să o ia.

Cu o sforțare surprinzătoare, am înfipt cu disperare sulița în sus, în burta poneiului. Calul a nechezat puternic și a lovit cu copita, iar penultima săgeată a lui Skilla porni într-un unghi ciudat și abia îmi atinse scutul. Drilca trecu înspăimântat mai departe, lancea atârnându-i de dedesubt, sângele și urina scurgându-se pe măsură ce aceasta pătrundea mai adânc. Poneiul își scutură capul.

Hunii deveneau din ce în ce mai încrâncenați, dar tumultul făcea imposibil de deosebit pe cine susțineau și pe cine disprețuiau. Aceasta se dovedise o luptă mult mai bună decât se așteptaseră.

Aveam senzația că un cal căzuse peste mine, așa de greu îmi păru dintr-odată scutul, iar vederea mi

se înceţoşă. Totul se întâmpla din cauza şocului provocat de răni. Trebuia să mă ridic! Skilla reuşise să-şi stăpânească poneiul, iar suliţa mea căzuse la mare distanţă de burta lui Drilca, ruptă în două de poneiul nerăbdător. Puteam auzi cum i se scurgea sângele.

Încă eram ţintuit la pământ de acea săgeată, temător de a mă mişca din cauza durerii. Dar trebuia să o fac! Adunându-mi curajul, m-am ridicat cu un strigăt, smulgându-mi săgeata cu pene din umăr şi simţind o ameţeală ca de agonie. Am folosit apoi braţul drept, încă zdravăn, pentru a ridica scutul în stânga mea, tresărind pe când cealaltă săgeată din antebraţ se rupse în două. Am lovit, iar scutul alunecă în gol, ca un platou mânjit de sânge. Armura mea era împroşcată cu sângele care-mi ţâşnea din umăr ca dintr-un izvor, iar capul mă durea în locul în care o săgeată îmi lovise casca. Totuşi, am reuşit să mă ridic în genunchi şi apoi în picioare, clătinându-mă şi minunându-mă de ceea ce corpul meu era capabil să facă.

– Nouăsprezece. Aveam o respiraţie şuierătoare.

Am privit cum Skilla trase ultima săgeată.

Aceasta lovi, dar Drilca nu înaintă decât foarte puţin, speriat de acest bărbat care îi provocase o rană aşa de dureroasă. Ochii poneiului se înceţoşau. Hunul arăta triumfător. Zgomotul ne înconjura pe amândoi ca un zid, o luptă ce provoca un delir; şi totuşi nu puteam vedea pe altcineva decât pe adversarul meu, apropiindu-se. Am scos sabia. Rânjetul lui Skilla deveni batjocoritor. Nu s-ar apropia niciodată îndeajuns pentru ca eu să-mi folosesc arma.

– Omoară-l! se auzi strigătul lui Edeco peste gălăgia ce ne înconjura.

Vedeam pieptul lui Drilca, gâtul înalt și strălucitor și pe Skilla apărând deasupra lui, la capătul unei săgeți. Era la numai zece pași distanță.

Năpustindu-mă, am aruncat sabia cu brațul drept, suflând cu greu din cauza durerii. Arma se învârti ca o roată și îl lovi pe Drilca direct în piept, calul căzând în genunchi și rostogolindu-se înainte. Skilla se dezechilibră și pierdu controlul asupra săgeții, care ateriză pe jos. Apoi calul căzu cu picioarele desfăcute, călărețul prăvălindu-se din șa peste capul lui, sabia mea fiind înfiptă și pierdută sub calul care se zbătea și necheza.

Skilla ateriză pe iarbă și noroi, blestemând.

Am trecut peste el, împleticindu-mă, și am luat de jos capătul suliței mele rupte.

Skilla mai avea încă sabia, dar el era talentat la trasul cu arcul. Tolba sa era goală, dar ultima săgeată trasă era înfiptă în pământ. Se târî după ea, în vreme ce eu mă clătinam urmărindu-l, cu sulița gata de atac în cazul în care aș fi putut să ajung la el înainte să tragă cu săgeata ruptă. Sângeram abundent acum, iar adversarul meu nu avea mai nimic. Nu trebuia decât să aștepte să mă prăbușesc! Totuși, acest lucru nu ar fi fost la nivelul mândriei sale. Mâna lui Skilla prinse săgeata și o culese ca pe floare. Avea să țintească pentru ultima dată spre pieptul meu. Întins pe spate, își potrivi săgeata în arc. Mă pregăteam să mor.

Dar când încercă să tragă de fir, își dădu seama că totul era în zadar și rămase cu gura căscată. În cădere, arcul său se rupsese.

Am atacat. Înainte să ajungă la sabia sa, sandaua mea romană se afla pe pieptul său și vârful suliței mele era îndreptat spre gâtul lui. Hunul începu să se zvârcolească și vârful îi străpunse pielea. Se opri înghețat, cunoscând în sfârșit ce este frica. Privi în sus.

Presupun că arătam ca un mare monstru de metal, cu pieptul săltând, cu sângele curgând din ambele răni provocate de săgeți, țâșnind pe amândoi, cu fața acoperită aproape în întregime de casca mea, dar cu ochii strălucitori și dorind răzbunare. Imposibil, dar îl învinsesem. Hunul închise ochii înaintea sfârșitului. Fie ce-o fi. Mai bine mort decât umilit.

Acum mulțimea înaintase, micșorând cu mult câmpul de bătaie, provocând un zgomot infernal, trupurile înghesuite având un miros îngrozitor.

– Omoară-l, omoară-l! urlau. Acum, romanule, merită să moară!

L-am privit pe Edeco. Unchiul lui Skilla plecă dezgustat. L-am privit pe Attila. Regele hun arăta rânjind cu degetul în jos, încercând să imite gestul roman de care auzise.

Nu mai era o bătălie, totul se transformase în execuție. Nu-mi păsa. Acești huni îl crucificaseră pe Rusticius, o făcuseră sclavă pe Ilana, îl uciseseră pe tatăl acesteia și mă țineau pe mine prizonier. Skilla mă luase peste picior din prima zi în care ne întâlniserăm. Știam că preoții din Constantinopol nu ar fi fost de

acord cu așa ceva. Ultima lovitură avea să fie o relicvă a vechii lumi, nu a acesteia noi, mântuite, creștine, care se presupunea că se afla atât de aproape de sfârșit. Dar nimic din toate acestea nu conta în ura pe care o simțeam. Pregătindu-mă, am strâns în mână coada suliței rupte.

Apoi, ceva ușor și rapid mă izbi, dându-mă la o parte înainte să lovesc. M-am clătinat uimit și am urlat de durere. Cine era intrusul?

Îmi apăru în față. Era Ilana!

– Nu, plânse ea. Nu-l omorî! Nu pentru mine!

Am văzut ochii lui Skilla deschizându-se, uimit de această amânare a sentinței. Mâna sa era încă încleștată pe sabia din teacă. Se roti pe o parte pentru a o scoate.

Apoi, totul se înnegri. Îmi pierdusem cunoștința.

PARTEA A II-A

ALIANȚA CU APUSUL

XV

VASUL CU VIN

Era un loc întunecos și înăbușitor și un fel de gnom sau duh rău stătea aplecat deasupra mea, poate pentru a se înfrupta din carnea mea suferindă sau pentru a mă purta într-un loc și mai adânc. Răcnetul mulțimii hune se transformase într-un zgomot infernal, iar Ilana mă trădase și apoi totul dispăruse în ceață. Știam că făcusem o greșeală mare, ireversibilă, dar nu îmi aminteam care era aceea. Apoi, demonul s-a aplecat mai mult...

– De dragul Mântuitorului tău, ai de gând să adormi pentru totdeauna? Există lucruri mai importante decât tine.

Vocea era subțire, caustică și cunoscută. Zerco.

Am clipit, iar lumina albă mi-a inundat vederea. La fel de intens am simțit și durerea, mai proaspătă și mai acută decât o simțisem în visul provocat de febră. Vuietul mulțimii era zgomotul care-mi răsuna

în ureche atunci când stăteam cu ea lipită de pătura de lână, iar greşeala pe care o regretam era faptul că părăsisem Constantinopolul şi mă încurcasem cu o femeie. M-am forţat să mă ridic.

– Nu încă. Piticul mă împinse înapoi. Trezeşte-te, dar stai liniştit. Cineva aşezase ceva fierbinte pe umărul meu.

– Ahhh!

Mă înţepa ca veninul de viperă. Şi îmi dorisem atât de mult aventura.

– Te va ajuta să te vindeci, murmură o voce de femeie. Era o voce pe care am recunoscut-o cu durere.

– De ce l-ai salvat pe Skilla?

– Pentru a ne salva pe noi. Iar pentru mine nu va muri nimeni. Asta e o prostie.

– Nu pentru tine...

– Şşşt! Odihneşte-te!

– Ce fel de viitor crezi că ai fi avut dacă l-ai fi măcelărit pe nepotul lui Edeco? adăugă Zerco. Las-o pe fată să te vindece ca să poţi salva Roma.

Am aşteptat ca valul de ameţeală şi greaţă să treacă pentru a mă putea concentra. Lumina de nesuportat se diminuă în intensitate pe măsură ce ochii mei se obişnuiră cu focul şi lumânările. Camera era destul de slab luminată, de fapt. Eram într-o odaie împreună cu bufonul, învelişul de piele al patului scârţâind când mă întorceam pe salteaua de paie. Prin gaura pentru fum am zărit cerul întunecat. O zi noroasă, probabil la amurg. Sau la răsărit.

– Ce oră e?

– Prima oră, la trei zile după ce l-ai umilit pe cocoşul acela tânăr, spuse piticul.

– Trei zile! Mă simt sfârşit.

– Aşa şi eşti. Ai eliminat urina, sângele şi saliva. Julia, e gata?

Mai era o a treia persoană în cameră, femeia pe care o văzusem ţinându-l pe pitic pe umerii săi.

– Uite, bea asta.

Băutura era amară.

– Nu te feri – bea! Doamne, ce pacient neascultător eşti! Termină de băut, iar după aceea vei putea gusta nişte pâine cu vin. Acelea vor avea un gust mai dulce, dar acesta te va însănătoşi.

Ascultător, dar cu o grimasă pe chip, am băut tot. Trei zile! Nu-mi mai aminteam nimic în afară de leşinul meu.

– Deci sunt încă în viaţă.

– La fel ca Skilla, datorită Ilanei, aici de faţă. Evident că te urăşte mai mult decât oricând, în special de când frumuseţea asta a fost învoită ca să te îngrijească. Speră să te faci bine ca să încerce să te omoare din nou. Nimeni niciodată nu s-a rugat mai intens pentru vindecarea altuia! L-am prevenit că îl vei învinge din nou. Acum se întreabă cum ai reuşit să-l învingi prima oară.

Chiar şi zâmbetul îmi provoca durere. M-am întors spre Ilana.

– Dar tu simţi ceva pentru el.

Era o acuzaţie. Eu luptasem pentru ea şi ea nu mă lăsase să termin. Era jenată.

– L-am amăgit în ceea ce privește căsătoria. Și pe tine la fel, deoarece femeile sunt fără apărare aici. Nu sunt mândră de asta. Duelul mi-a făcut rău. Acum nu mai locuiesc în casa Sueccăi și în curând nu voi mai fi nici aici și vă voi lăsa pe amândoi în pace.

– Ce vrei să spui?

– Acesta este celălalt motiv pentru care te urăște Skilla, spuse Zerco vesel. Când a văzut că niciunul dintre voi nu va muri, Attila a gândit ca Solomon și a păstrat fata pentru el.

– Pentru el!

– Ca sclavă, nu concubină. De fapt, a spus că amândoi ați fost curajoși. A spus că Skilla a fost un hun adevărat, dar a subliniat că acum a rămas dator unui roman. Așadar, amândoi veți avea acum șansa să vă luptați pentru Attila și cel care se va remarca o va primi pe fată. Piticul rânji. Trebuie să admiri această capacitate de motivare.

– Să lupt? Eu vreau să lupt *împotriva* lui Attila. Mi-a crucificat prietenul, pe Rusticius, fără motiv. Mi-a umilit mentorul, Maximinus. A...

– Ah, văd că Skilla ți-a băgat minţile în cap. Ai nevoie de asta pentru a-ți reveni. În timp ce voi vă bateți pentru această jună frumoasă, în lume se întâmplă lucruri importante, Jonas din Constantinopol. Attila nu a dormit și lumea este în pericol. Ai de gând să ațipești în timpul acestor evenimente istorice sau să-ți ajuți imperiul?

– Despre ce vorbești?

Vederea mi se înceţoşă din nou. Băutura pe care mi-o dăduse Julia era, evident, o poţiune de adormit. Oare de ce mă treziseră numai ca să mă adoarmă iarăşi?

– Vrem să spunem că trebuie să dormi ca să-ţi revii, în loc să-l asculţi pe nebunul ăsta de soţ al meu, şopti Julia. Băutura era un leac din ierburi. Dormi în timp ce trupul tău luptă să se vindece. Mai ai destui ani înainte ca să salvezi lumea.

– Ba nu are, spuse Zerco.

Deja adormisem.

Nu recomand nimănui să se lase găurit de două săgeţi. Marii eroi suportă rănile în mod curajos şi fără a se plânge, ne spun poveştirile din copilărie. Dar braţul şi umărul meu resimţeau o durere atroce şi mult timp după ce fuseseră străpunse de două săgeţi de lemn, orice rămurică îmi amintea de propria-mi moarte. Niciodată nu aveam să mai fiu la fel de curajos în naivitatea mea. Totuşi, mă aflam la vârsta la care statul în pat mi se părea un chin şi mă recuperam repede. Până la căderea serii, reuşisem să şed, chiar dacă sfâşiat de durere, şi până dimineaţa următoare deja păşeam destul de nesigur în jurul colibei. Într-o săptămână, eram nerăbdător şi deja înzdrăvenit, încă simţeam dureri, dar nu mai eram invalid.

– Până ce va cădea prima zăpadă, ai să tai lemne de foc, promise piticul.

Ilana şi cu mine vorbiserăm pe îndelete o singură dată. Era întuneric şi ceilalţi dormeau, iar febra mă trezise. Îmi atinse sprânceana şi umărul şi spuse suspinând:

– Aș fi vrut ca săgețile să mă străpungă pe mine.

– Nu trebuie să te învinovățești pentru un duel stabilit de Attila.

– Mă simt ca o ucigașă și sunt complet neajutorată. Credeam că moartea iubitului și a tatălui meu m-au întărit, dar nu am suportat să vă văd luptându-vă unul împotriva celuilalt, cu mine ca premiu. Nu vreau să mă căsătoresc cu Skilla, dar crezi că nu simt nimic pentru el după toată atenția pe care mi-a arătat-o? Am vrut să te folosesc pentru a mă salva, dar crezi că nu am observat cum mă privești, cum mă atingi? Nu suport înfruntările. Și acum...

– Este tot o întrecere.

Dădu din cap.

– Nu vreau ca vreunul dintre voi să omoare dușmani ai lui Attila ca să-mi obțineți favorurile. Nu mă voi căsători cu Skilla, dar nu vreau să fiu o povară pentru tine. Prefă-te că vei lupta și apoi fugi. Nu te gândi la mine sau la Imperiu. Ți-am făcut destul rău.

– Chiar crezi că am fost așa de prost încât m-am lăsat amăgit de tine? Nu aș fi încercat să evadez dacă tu nu m-ai fi încurajat, Ilana. *Tu* ai încercat să mă salvezi pe mine.

Zâmbi cu tristețe.

– Cât de inocentă e bunătatea ta! Trebuie să-ți vindeci mintea și trupul. Și e mai bine să faci asta singur. Mă sărută pe frunte.

– Dar am nevoie...

Iar adormisem. Când m-am trezit, ea nu mai era acolo.

– Unde este Ilana? l-am întrebat pe Zerco.

Ridică din umeri.

– Poate că s-a săturat de tine. Poate că te iubește. Poate că i-a spus lui Attila că vei supraviețui și că el a hotărât că munca ei aici s-a încheiat. Și poate, doar poate, am trimis-o să împlinească lucruri mai importante, spuse făcând cu ochiul în mod conspirativ.

– Spune-mi ce se întâmplă, Zerco.

– Este sfârșitul lumii, cred profeții. Vine Apocalipsa, cred creștinii. Mesagerii circulă, sulițele se ascut. Ai auzit de grecul Eudoxius?

– L-am văzut la înfruntarea mea cu Skilla.

– A venit cu vești pentru Attila. Apoi, o altă solie, mai tăcută și mai ciudată, a sosit în tabără. Am rugat-o pe Ilana să fie atentă. Când îmi fac numărul în sala cea mare a lui Attila, îmi dă toate informațiile pe care le are, șoptindu-mi la ureche sau lăsându-mi un mesaj scris. Mulțumim lui Dumnezeu că știm să scriem și să citim, spre deosebire de majoritatea hunilor!

– Ce a aflat?

– Ah, curiozitatea! Asta nu e cumva un semn de vindecare, Julia?

– Curiozitatea în ceea privește politica sau femeile? răspunse cu viclenie soția sa.

– Curiozitatea despre toate! strigai. Doamne, am fost destul timp prizonierul oalelor și fierturilor voastre! Trebuie să știu ce se întâmplă!

Râseră, iar Zerco privi afară prin ușa de nuiele pentru a se asigura că nu ne asculta nimeni.

– Se pare că un eunuc a apărut iarăși în viețile noastre.

– Chrysaphius? spusei, îngrozit la auzul numelui ministrului.

– Nu, acesta este din Apus și este mult mai blând, după toate descrierile. Numele lui este Hyacinth, ca floarea de primăvară.

– Din Apus?

– Ai auzit de prințesa Honoria?

– Din bârfe, în timpul călătoriei. Sora lui Valentinian, rușinată că a fost prinsă în pat cu servitorul ei. Toți se așteptau ca fratele ei să-i aranjeze o căsătorie.

– Ceea ce poate nu ai auzit este că ea a preferat să fie întemnițată decât să accepte o căsătorie aranjată, ceea ce ne arată că este mai deșteaptă decât ce se aude despre ea. Rânji, iar Julia îl înghionti. De fapt, acest Hyacinth este sclavul și mesagerul ei și se pare că femeia e chiar mai prostuță decât se spune. Nimic nu rămâne secret într-o casă imperială, iar Ilana a auzit că a sosit în miezul nopții cu un mesaj pentru Attila din partea prințesei. Hyacinth purta inelul ei cu sigiliu și ceea ce i-a spus acest eunuc i-a schimbat lui Attila complet modul de gândire. Până acum, s-a concentrat asupra bogățiilor din Răsărit. Acum ia în calcul posibilitatea de a mărșălui spre Apus.

Nu mi s-au părut a fi vești proaste. Attila prăda partea mea de Imperiu de un deceniu. Ar fi o ușurare ca atenția sa să se îndrepte spre alt loc.

– Acest lucru nu mă privește. Eu provin de la Curtea din Răsărit.

– Serios? Crezi că vreo parte din Imperiu va rezista dacă cealaltă cade?

– Să cadă? Hunii sunt mercenari...

– *Acest* hun este un cuceritor. Cât Apusul va rezista, Attila nu va îndrăzni să-şi rişte forţa împotriva Constantinopolului. Atâta timp cât Răsăritul învins va plăti tribut, supuşii săi vor fi satisfăcuţi numai cu ameninţări şi aur. Dar acum, totul se schimbă, tinere ambasador. Poziţia nesemnificativă pe care o aveai atunci când erai membru al unei solii imperiale a dispărut acum două săptămâni, când a venit vestea că împăratul Imperiului de Răsărit, Teodosius, a murit într-un accident de călărie. Generalul Marcian i-a succedat pe tron.

– Marcian! E de temut.

– Iar tu eşti şi mai uitat decât erai. Chrysaphius, ministrul care te-a trimis aici şi care a complotat în secret pentru a-l ucide pe Attila, a fost în sfârşit demis la rugăminţile surorii lui Teodosius, Pulcheria. Umblă vorba că va fi executat în curând şi că Bigilas s-ar putea să se trezească vâslind la galeră. Tu reprezinţi pur şi simplu un moment diplomatic jenant, care ar fi mai bine să fie uitat de toţi. Mai mult, Marcian a trimis vorbă că nu va mai plăti tribut hunilor, că niciun solid nu va mai fi trimis celor din nord. A fost încheiat un tratat cu Persia şi trupele mărşăluiesc către Constantinopol. Pretenţiile lui Attila au devenit exagerate.

– Aşadar, va fi război? spusei, văzând în asta o şansă de eliberare, dar apoi am pălit aducându-mi aminte că Attila ameninţase să mă omoare pentru hotărâri imperiale mai puţin importante.

– Da, dar cu cine? întrebă Zerco retoric, ignorându-mi expresia. Se pare că îndrăzneala lui Marcian de a-l înfrunta l-a înfuriat pe Attila. Ochii lui mici ca de porc au început să iasă din orbite, de parcă cineva l-ar fi strangulat. Palmele i-au devenit pumni încleştaţi. L-a blestemat pe Marcian în şapte limbi şi a urlat ca un nebun; apoi a devenit aşa de delirant încât s-a aruncat pe pământ ca un peşte pe uscat, până când i-a dat sânge pe nas. A ţâşnit ca o spumă, umezindu-i barba şi pătându-i buzele şi dinţii de roşu. Ilana a văzut! Niciunul dintre acoliţii săi nu a îndrăznit să se apropie de el în timpul acestei crize. A jurat că va da o lecţie Apusului, bineînţeles, dar cum? Supunând şi unind popoarele din Apus, urlând şi răsculându-i pe toţi, huni şi armate sclave, împotriva zidurilor Constantinopolului! Attila a spus că poporul său a avut nenumăraţi duşmani şi el nu va avea pace până ce nu vor cuceri întreaga lume.

– Toate astea din cauza ascensiunii lui Marcian?

– Nu, pentru că târfa asta de prinţesă romană l-a rugat să o facă. Dacă ar fi să dăm crezare eunucului şi inelului său cu pecete, atunci femeia asta, Honoria, sora împăratului de Apus, Valentinian, l-a rugat pe Attila să fie protectorul său. El a ales să interpreteze asta ca pe o cerere în căsătorie, fapt care – consideră el – îi conferă dreptul de a avea jumătate de Apus ca dotă. Dacă nu se va întâmpla aşa, atunci va fi război.

– Doar nu se aşteaptă ca Valentinian să fie de acord cu aşa o absurditate. Oamenii spun că Honoria este o curvă proastă.

– Proastă sau urzitoare? Uneori, cele două noțiuni se confundă. Și, da. Valentinian nu va fi de acord, cu excepția cazului în care o altă amenințare va fi așa de presantă încât va fi nevoit să cadă la învoială cu Attila. Și se pare că acest Eudoxius a adus acea amenințare. Acest trădător viclean a devenit foarte important.

– Un doctor grec fugar?

– Un intrigant arogant. L-a vizitat pe regele vandal Gaiseric în nordul Africii și a obținut promisiunea acestuia că va ataca Imperiul de Apus dinspre miazăzi, dacă Attila îl va ataca dinspre miazănoapte. Dacă hunii și vandalii acționează împreună, s-a terminat cu Roma.

– Cu siguranță, Attila nu este atât de prost încât să pornească spre Apus, dacă ne gândim că Marcian își arată colții la Răsărit...

– Stai că mai urmează ceva. L-ai văzut pe prințul franc, Cloda?

– De departe, ca un alt trimis barbar. Am fost sclav al Herekăi, îți aduci aminte?

– Nu e doar un trimis. Francii și-au disputat succesiunea, iar fratele lui Cloda, Anthus, a preluat tronul. Cloda îi cere ajutorul lui Attila pentru a-l recăpăta.

Ședeam cu mintea tulburată de la atâtea întâmplări. Maximinus îmi spusese că uneori așteptarea rezolvă problemele între națiuni, dar de data aceasta așteptarea părea să le fi amplificat.

– Profeția, am murmurat.

– Ce anume?

– Maximinus mi-a spus că cei doisprezece vulturi care i s-au arătat în vis lui Romulus prevesteau că

Roma va cădea după douăsprezece secole. Asta ar însemna că sfârșitul este la mai puțin de trei ani distanță. Să nu mai vorbim despre faptul că preoții consideră că hunii reprezintă îndeplinirea profeției biblice. Gog și Magog și armata lui Satan sau cam așa ceva.

– Înțelegi mai multe decât credeam eu că poți, tinere! exclamă piticul încântat. Într-adevăr, toate semnele arată un asemenea sfârșit! Acum Apusul este cel ce trebuie să se teamă, nu Răsăritul. Chiar Edeco mi-a spus odată că a fost impresionat de triplul zid al Constantinopolului și s-a întrebat dacă vreodată hunii l-ar putea străpunge. S-ar putea ca Attila să se întrebe dacă nu cumva regatele apusene ar fi ținte mai ușoare pentru mânia sa. Oare triburile germane care s-au stabilit acolo s-ar uni sub conducerea romanilor pentru a i se împotrivi? Încă nu s-a întâmplat acest lucru. Și acum, Attila are sabia lui Marte, despre care spune că este dovada că într-adevăr are intenții de cucerire.

– Nu a fost niciodată înfrânt. Nu prea mai există speranță.

– Numai dacă Aetius nu va fi prevenit și avântul lui Attila nu va fi încetinit, tinere prieten roman – numai dacă Apusul nu se va uni împotriva sa.

– Dar cine poate face acest lucru?

Zerco zâmbi șmecherește.

– Tu. Ilana are un plan.

Acum deja numărul lucrurilor prosteşti pe care le făcusem în scurta-mi viață se ridica la două. Primul a fost atunci când am acceptat cu credulitate să

lucrez ca scrib și tălmaci pe drumul spre curtea lui Attila. Al doilea a fost să fiu de acord cu planul disperat al Ilanei și al lui Zerco nu de a evada, ci de a face istorie.

Numai ideea reîntâlnirii cu Ilana m-a convins să încerc. Schema era simplă. Nu aveam de gând să-l întrec pe Skilla la îndemânare în armata lui Attila pentru a o câștiga înapoi sau să-i dau hunului șansa de a ne duela iarăși. Dar diversiunea din timpul *stravei* trecuse și nu se mai întrevedea curând o altă ocazie de scăpare... decât dacă o cream singuri. Totuși, indiferent de vina sau de confuzia Ilanei, eram hotărât să nu o las în tabăra lui Attila. Așadar, Ilana a ticluit un plan minunat, atât de nebunesc, încât Zerco a spus imediat că este opera unui geniu. Nu era nevoie decât de prezența mea pentru ca acesta să reușească. Nu credeam deloc că va funcționa, dar perspectiva vieții mele de sclav și rănile mă făceau nerăbdător să mă răzbun înainte ca Attila să-și amintească de promisiunea sa de a mă omorî prin tortură. Doream să evadez din captivitate, iar dorul de Ilana era copleșitor. Nu-mi era dor de trupul ei, deși mă gândisem și la acesta, ci de romanitatea sa, de normalitatea pe care o reprezenta. Ce e iubirea? Nebunie, bănuiesc, disponibilitatea de a risca totul pentru ceea ce pare a fi o mare iluzie. De ce avusese aceasta un astfel de efect asupra mea? Nu știu. Clipele noastre au fost furate, confidențele scurte, noi doi cunoscându-ne. Și totuși mă bântuia astfel încât sentimentele mele pentru Olivia, aflată la mare depărtare, să pară copilărești, și mă

determina să risc totul. Până la urmă mă făcea să fiu gata să ucid.

Ilana a fost cea care a sugerat să mă strecor în bucătăria lui Attila, iar Julia a hotărât cum. Voi fi dus acolo într-un fel de amforă din argilă în care se ținea vinul.

– E ca atunci când Cleopatra i-a fost adusă lui Cezar înfășurată într-un covor, spuse ea.

– Numai că regina egipteană nu risca să se înece și era cu siguranță mai ușurică, glumi soțul ei pitic.

Trebuia să recunosc că ideea era atrăgătoare; deși nu o cunoșteam pe Julia foarte bine, am fost impresionat de calmul și simțul său practic. Era genul de persoană binecuvântată care se descurca bine în orice situație, în loc să stea să viseze la ce ar putea fi, și de aceea era mai fericită cu soțul său ciudat decât erau o sută de regi cu nevestele lor.

Căsătoria cu un pitic fusese un mod de a scăpa de sclavie, deși să fii mireasa unui măscărici nu era tocmai calea către respectabilitate. Din disperarea celor doi care formau această pereche a ieșit o formă de iubire ciudată și emoționantă, asemănătoare situației în care ne aflam eu și Ilana. Zerco ar fi apreciat chiar și devotamentul celei mai simple femei, dar Julia nu numai că era atrăgătoare, ci avea și simțul umorului, era inteligentă, capabilă și loială, dând dovadă de credință pentru soțul său mic de statură, pe care majoritatea bărbaților îl invidiau. Ea transformase batjocura lui Bleda într-un parteneriat. Julia nu aprecia numai inteligența piticului și hotărârea acestuia de

a supraviețui, ci și faptul că el legase de bunăvoie o alianță cu hunii numai pentru a fi cu ea. Era clar că piticul o iubea și că acest fapt fusese primul pas către dragostea ei pentru el. Nu înțelegeam cum se iubeau ei, dar îi văzusem sărutându-se, iar Zerco se cuibărea în brațele ei în fiecare seară, ca un animal de casă răsfățat.

E ciudat să invidiezi astfel de persoane.

Așadar, Julia fusese la groapa de gunoi care se afla la picioarele dealului crucificării și găsise o amforă de argilă aruncată, după ce se spărsese în două. Acest vas de vin, care se lărgea pornind de la baza îngustă, ca șoldurile unei femei, și apoi se îngusta spre capăt într-un gât grațios, avea două mânere la gură și înălțimea sa era cam două treimi din cea a unui om. Soția lui Zerco făcu două drumuri pentru a o aduce, într-o noapte fără lună, trecând de câinii care lătrau, și o aduse în odaie. Argila mirosea a struguri. M-am chircit pentru a fi închis acolo ca un pui într-un ou.

– Or să te doară rănile, spuse Julia, dar durerea te va ține treaz.

– Cum o să ies de aici?

– Îți vom da un pumnal roman și vei putea scăpa singur săpând în peretele amforei.

– Dar dacă deschid amfora înainte de a avea șansa de a evada?

– Am să sigiliez gâtul amforei cu straturi de ceară și paie cu puțin vin între ele, spuse ea. Vom face o gaură mică pe fund ca să poți respira și îți vom da un pai.

Zerco țopăia prin odaie încântat.

– Nu-i așa că e deșteaptă?

Am privit cele două părți.

– Dar vasul este spart, Julia.

– Va fi reparat cu catran și lipitura va fi ascunsă cu praf de argilă. Proviziile sunt duse înăuntru noaptea, ca să nu deranjeze mulțimea care vine ziua să audă sentințele lui Attila. Va fi întuneric. Te vom rostogoli până la cramă, vei fi urcat într-o căruță și, înainte să-ți dai seama, te vei trezi în bucătăriile kaganului.

Zerco jubila.

– Julia, muza mea, care le știe pe toate!

Așadar, m-am lăsat cuprins de îmbrățișarea strânsă a amforei, vasul fu lipit cu catran și acoperit cu praf din curte. La ordinele Juliei, am întărit lipitura pe dinăuntru cu o frânghie înmuiată în catran. Mă simțeam ca și când aș fi fost îngropat sau trimis înapoi în pântecele mamei. Eram așezat ca un fetus, cu pumnalul ca un cordon ombilical, iar senzația de rostogolire mă dezorienta așa de mult, încât abia mă abțineam să nu vomit. În scurt timp începu să-mi fie cald și abia mai respiram. Apoi rostogolirea s-a oprit pentru un timp și am leșinat de la lipsa de aer, trezindu-mă abia când amfora fu urcată într-o căruță hună. Apoi, un bici pocni scurt și aceasta se puse în mișcare.

În puțin peste jumătate de oră, eram descărcat în gospodăria lui Attila. Un timp, am auzit voci guturale și apoi se făcu liniște. Probabil că era ceasul cel mai întunecat al nopții, când mai toți dormeau. Urmând sfatul Juliei, am folosit vârful sabiei ca să străpung capacul fals. Un șuvoi de vin îmi căzu în cap, făcându-mă să put și mai tare, dar fu urmat de

binecuvântatul aer care-mi dădu forță. Nu am văzut lumină și nici nu am auzit voci. Probabil că bucătăria era goală. Așadar, am tăiat frânghia lipicioasă pentru a slăbi rezistența amforei. În sfârșit, după ce mi-am adunat curajul, am lovit lipitura și am împins în lături bucățile amforei ca pe coaja de ou, ieșind astfel la suprafață. Apoi m-am târât peste celelalte recipiente ca un pui ud, suportând cu greu durerea provocată de răni. M-am așezat pe podeaua cămării și am ascultat. Nimic. Gărzile lui Attila îl păzeau pe el, nu cămara.

Venise timpul să o caut pe Ilana și să încerc să pun în practică planul său nebunesc de a salva Roma și de a evada.

Barăcile sclavilor se întindeau pe două rânduri în curtea lui Attila. Cele unde se aflau femeile, îmi spusese Zerco, erau pe partea de răsărit, astfel că ferestrele și ușile acestora erau orientate spre apus, pentru a fi cât mai multe ore de umină, astfel încât sclavele să țeasă, să împletească, să toarcă lâna, să brodeze, să coasă și să lustruiască, activități la care femeile hune păreau a fi foarte iscusite. Acelea dintre ele alese pentru kagan erau de obicei tinere și frumoase, bineînțeles, admirate de toți. Ele, în schimb, trăgeau cu urechea și erau la curent cu ultimele bârfe despre oaspeții lui Attila de la Curte. Regele lor le păstra pentru muncă și ca elemente de decor, nu pentru iubire trupească; el se iubea numai cu soțiile sale pentru a evita posibilele complicații provocate de nașterea unor moștenitori din flori. Nenumăratele sale căsătorii – dintre care

cea cu Hereka era cea mai importantă – erau mai degrabă încheiate din raţiuni politice, decât din dragoste. Prizonierele reprezentau, de asemenea, o investiţie. După un an sau doi în serviciul lui Attila le creştea valoarea şi el le putea astfel vinde nobililor huni cât încă frumuseţea acestora mai era în floare. Banii obţinuţi astfel îi folosea pentru a-şi plăti soldaţii.

Ilana îi dezvăluise lui Zerco existenţa unui culoar între bucătărie şi barăci, unde se putea pătrunde printr-o uşă ascunsă din cămară. Permitea sclavelor să ajungă la closet fără a fi văzute: o fărâmă de intimitate care le ferea de întâlnirea cu anumiţi bărbaţi care le-ar fi provocat necazuri. Pe aici trebuia să intru şi eu. M-am strecurat pe lângă rafturile din cămară unde se atârna carnea de vânat şi pe care erau aşezate proviziile în vase de argilă şi am găsit uşa din spate. Părea a fi după măsura lui Zerco, dar, odată ce treceai de ea, culoarul fără ferestre devenea îndeajuns de înalt încât să mă pot aventura în întuneric fără să-mi lovesc capul. Când am ajuns la cea de-a doua uşă, am tăiat bucata de piele care susţinea zăvorul, am ridicat clanţa şi m-am strecurat înăuntru.

Camera sclavelor era inundată de razele lunii, care luminau slab formele celor două duzini de femei care dormeau pe saltelele de pe podea. Trupurile lor îmi aduceau aminte de dealurile din Galatia, sinuoase şi rotunde; locul mirosea a mosc dulce de la femeile adunate la un loc, cu părul lăsat peste pernele de lână strălucind ca nişte lunci sub o ploaie de stele. Ici un

sân se ivea lângă un cot, colo un șold forma un arc bizantin perfect.

– Măiculiță, ăsta-i raiul pe Pământ, am murmurat.

Am început să păşesc pe lângă rândul dublu de forme adormite, minunându-mă. Semăna cu grupul de tinere din satul de lângă lac: aici o blondă hiberniană, acolo o roşcată caucaziană şi dincolo de ele, o negresă nubiană. Toate minunate, toate prizoniere. Părea tentant să trec pe lângă ele pentru o inspecție rapidă – nu conta cât timp dura – şi apoi, odată ce îmi satisfăceam curiozitatea, să mă întorc şi s-o caut pe Ilana.

M-am împiedicat de o gleznă.

M-am aplecat. Capul ei se iți cu părul ciufulit şi cu ochii abia mijiți: ațipise în timp ce mă aştepta. Razele lunii îi scoteau în evidență o inocență pe care nu o mai observasem şi mi-am dat seama că Ilana era o femeie speriată şi ambițioasă, care îşi dorea cu disperare o alianță. Aici, pentru un moment, se afla o femeie mai tânără şi mai blândă care tocmai coborâse dintr-un vis. M-am trezit îngenunchind şi mângâindu-i obrajii şi umerii înainte să-mi dau seama cu exactitate ce anume făceam, stârnit de frumusețea sa.

– Nu aici, şopti, tremurând pe măsură ce palmele mele alunecau pe trupul ei. Degetele sale subțiri le prinseră pe ale mele.

– Jonas, opreşte-te.

Avea dreptate. M-am retras şi amândoi ne-am ridicat în picioare. Niciuna dintre celelalte fete nu se mişcase. Privirea mea îi admira formele, întrebându-se ce se va întâmpla cu ele. Oare se vor modifica în urma

a ceea ce avea să se întâmple? Nu, mi-am spus, hunii aveau propriul simț crud al dreptății și știau că sclavele nu puteau fi învinuite de nimic. Dar... Nici Rusticius nu avusese de ce să fie învinuit... Ilana mă lovi ușor. Privirea sa devenise neliniștită.

Ne îndreptarăm repede către ușă și am înmărmurit deoarece o roșcată mormăi și se întoarse pe o parte, brațele sale mișcându-se pentru o clipă precum un câine adormit. Se opri.

Puteam auzi respirația Ilanei.

Apoi ieșirăm pe ușă, iar eu am profitat pentru a mai arunca o ultimă privire melancolică.

Pe când ne grăbeam să ajungem la bucătărie m-am întrebat: oare ridicase cineva capul să ne vadă?

XVI

EVADAREA

– De ce a durat atât de mult? întrebă Ilana când ne oprirăm la uşa bucătăriei. M-am temut că te-au descoperit. Mi-am făcut griji toată noaptea!

– Până ce ai aţipit.

– E aproape dimineaţă!

– Am fost adus aici conform programului lor, nu al meu, şi am aşteptat să se facă linişte în bucătărie. Am privit-o cu atenţie. Nu este nevoie să ne asumăm riscuri mari.

Dădu din cap.

– Ba da, trebuie. Nu numai pentru noi, ci şi pentru Roma.

Hotărârea sa parcă îmi dădu curaj.

– Atunci hai să găsim nişte vase cu ulei de gătit şi să facem ceea ce tu şi piticul aţi pus la cale. Până la răsăritul soarelui vom fi ori scăpaţi, ori morţi.

Lupta cu Skilla mă întărise, era evident, la fel cum jefuirea Axiopolisului o întărise pe ea. Durerea lăsase ceva urme în viețile noastre, iar dificultatea evadării ne adusese la disperare. Am văzut strălucirea propriilor mei ochi reflectată într-ai săi și mi-am dat seama că ne transformaserăm în niște animale de pradă. Într-un fel, deveniserăm puțin huni.

– Da, spuse ea. Se va termina astă-seară, într-un fel sau altul.

– Stai liniștită. Am să-ți tai hainele.

Îmi prinse încheietura mâinii.

– Nu am nevoie de ajutor pentru jocul pe care l-ați pus la cale.

– Dar îmi va face plăcere să te ajut.

Pufni, se îndepărtă de mine și folosi sabia mea, apoi mi-o înapoie.

Trebuia să fie pe atât de simplu, pe cât de brutal. M-am furișat de-a lungul zidurilor până ce m-am apropiat de partea din spate a marii săli a lui Attila, fiind atent la gărzile de lângă ziduri. Siluetele din turnuri, toate cu fața spre exterior, păreau a fi pe jumătate adormite. La ușa din spate a coridorului se afla o singură santinelă, aplecată și plictisită. I-am făcut semn tovarășei mele folosind strălucirea lamei pumnalului.

Ilana fugi prin curte fără a spune un cuvânt, peste oalele cu ulei. Garda se îndreptă, uimit să zărească o siluetă feminină îndreptându-se spre ea. Se împiedică atunci când ajunse lângă paznic, o oală cu ulei sigilată rostogolindu-se la întâmplare ca o minge rătăcită, atrăgându-i atenția. Îi cuprinse genunchii:

– Vă rog!

Omul privi în jos, uimit.

– Cine eşti? Ridică-te.

Se aplecă înainte pentru a dezvălui tăietura provocatoare, pe care o făcuse în rochie.

– Încearcă să mă siluiască, dar eu am fost făgăduită lui Attila...

Omul zăbovi să privească un pic prea mult. Atunci, am venit din spate şi l-am lovit. Vârful sabiei mele ieşi prin stomacul său, iar pumnalul din cealaltă mână îi tăie gâtul. Sângele ţâşni, udându-ne pe toţi. Bărbatul, care nu mai apucase să strige, se prăbuşi în noroi.

– Lama a pătruns atât de uşor, am spus, puţin zdruncinat.

– La fel de uşor va pătrunde şi prin trupul lui Attila. Ia-i casca şi mantaua.

Coridorul era înalt, întunecos şi gol. Masa şi băncile fuseseră împinse într-o parte şi platforma pe care se afla patul cu baldachin al lui Attila era umbrită, luminată de o singură lampă cu ulei. Acolo, căpetenia dormea cu oricare dintre soţiile sale pe care o alegea pentru seara respectivă, iar noi îi puteam auzi sunetul slab al sforăitului. Pe perete, agăţată la fel ca prima oară când o văzusem, era marea sabie de fier a zeului Marte. Părea imensă şi greoaie, cu tăişul ruginit, astfel încât nu rămăsese mai mult din ea decât un ac de fier. Lumina tremurândă răspândită de lampă pâlpâia pe suprafaţa acesteia. Oare furtul ei i-ar opri pe superstiţioşii huni?

– Întinde tu uleiul, iar eu voi lua sabia, am şoptit.

Dădu din cap.

– Eu calc mai uşor.

Dansând pe pardoseală, sări pe platformă şi se întinse spre armă. Am început să torn ulei peste scândurile coridorului mare, luciul reflectând lumina slabă. Uleiul mi se întinse pe palme, făcând astfel argila alunecoasă; şi, în ciuda răcorii, transpiram. Cât avea să mai treacă până când o altă santinelă avea să-l găsească pe cel mort? Am terminat un vas şi am început un altul. Dacă dădeam greş, nu voiam să-mi imaginez greaua moarte de care am fi avut parte...

Dintr-odată se auzi o bufnitură, iar eu am tresărit. Greutatea neaşteptată a sabiei de fier o făcuse pe Ilana să o scape din mână, vârful ei lovind podeaua. Mâinile mele alunecară şi al doilea vas căzu şi se sparse, uleiul întinzându-se peste tot pe podele.

Am îngheţat aşteptând. Sforăitul se opri pentru un moment, un mormăit luându-i locul. Totuşi, perdelele de la patul lui Attila nu se dădură la o parte.

Tot ce puteam auzi era vuietul sângelui din urechile mele. Apoi, sforăitul reîncepu.

Mi-am adus aminte să respir.

Ilana prinse lama grea cu cealaltă palmă, o ridică şi, purtând sabia, începu să înainteze cu grijă către mine. Apoi avea să aducă lampa pentru a aprinde focul...

– Romanii îl ucid pe Attila!

Strigătul ne făcu să sărim ca arşi. Era un glas de femeie ce venea de afară, dinspre curte.

– Ajutor! Romanii au ucis un hun!

Acum, perdelele patului se dădură în lături.

– E Guernna, șopti Ilana.

Am trecut peste balta de ulei pentru a lua sabia.

– Ia lampa!

Am ridicat arma. Nu era de mirare că a scăpat-o! Aceasta părea a fi de două-trei ori mai grea decât o sabie obișnuită, de parcă ar fi fost într-adevăr creată pentru un zeu. Oare unde o găsiseră hunii? Cine o făurise? Apoi, tălpile mele pătrunseră în balta de ulei și am alunecat cu picioarele întinse, blestemându-mă. În același moment, umbra întunecată a lui Attila sări din patul său și o prinse pe Ilana de mână tocmai când ridica lampa cu ulei.

Cum de eșuase totul așa?

Mă privi disperată în timp ce eu mă chinuiam să mă ridic, sperând să pot folosi vechea sabie pentru a-l înjunghia pe regele barbar înainte ca și eu, la rândul meu, să fiu înjunghiat. Apoi, pe când Attila trăgea pe spate capul Ilanei și se întindea spre lampa acesteia, ea o aruncă.

Lovi balta de ulei și un zid de flăcări se aprinse, separându-mă de ea.

– Ilana!

– Fugi, pentru binele Imperiului!

Nu i-am mai văzut pe cei doi. Am încercat să găsesc o cale de a trece prin foc sau de a-l ocoli, dar veșmintele mele începură să ardă. M-am lăsat pe podea pentru a stinge flăcările cu piciorul, tresărind de durere din cauza arsurilor. Focul se întețea, iar eu începusem deja să tușesc din cauza fumului.

– Ilana!

Nu am primit niciun răspuns. Vedeam doar fum. Ușa din spate era blocată, dar am putut vedea chipul Guernnei, privindu-mă în căldura înăbușitoare. La naiba cu ea! Ghemuit, m-am avântat și am sărit prin flăcări, cu hainele arzânde.

Femeia țipă și dispăru.

M-am îndreptat spre platformă și spre patul lui Attila, gata să-l spintec în două. Era gol. M-am întors. Kaganul și Ilana nu erau nicăieri. Am început să tușesc.

Acum, lemnele de pe pereți începură să ia foc. Căldura era ca un val înăbușitor, care mă copleșea.

– Ilana!

Niciun răspuns. Patul lui Attila era în flăcări și de la lumina sa am văzut o gaură în podea care ducea spre un culoar secret. Chiar când am zărit-o, intrarea luă foc.

Cu un trosnet puternic, grinzile de deasupra se aprinseră. A trebuit să mă retrag.

Am trecut iarăși prin flăcări pentru a ajunge la intrarea principală, ars, căzut și rostogolindu-mă. Apoi am mers clătinat către ușa principală a sălii, amețit și tușind. De afară, de dincolo de intrare, se auzeau țipete și sunetele goarnelor. Încă târam după mine sabia grea și încă mai purtam casca hună. Ce trebuia oare să fac? Întreagul motiv al evadării mele se făcuse nevăzut în fum. Pierdusem ceea ce căutam într-adevăr: nu o sabie, ci o femeie. Totuși, Ilana se sacrificase pentru ca eu să câștig timp. *Salvează Imperiul*, îmi spusese. La fel făcuse și Zerco.

Mâhnit de ceea ce trebuia să fac, am tras zăvorul.

– Romanii îl atacă pe Attila! am strigat în limba hunilor. Soldaţii trecură pe lângă mine. Aduceţi apă ca să-l salvaţi pe kagan! Din cauza fumului şi a confuziei, nimeni nu s-a obosit să vadă cine era dincolo de cască şi manta. Mi-a spus să am grijă de sabie! am adăugat.

Cu flăcările ridicându-se spre cer în întunericul adânc şi cu o sută de glasuri strigând în acelaşi timp, m-au lăsat să mă strecor. În curte, stăpânea haosul. Hunii veneau galopând pentru a da o mână de ajutor, chiar dacă sclavele fugeau din bараci pentru a se adăposti în afara zidurilor. M-am alăturat lor, ţinând arma la piept. Se lovea de pământ atunci când alergam. Apoi am înşfăcat hamurile unui cal abandonat şi l-am încălecat, înfăşurând-i hamul în jurul mânerului sabiei pentru a mi-o agăţa de gât. Am privit împrejur. Casa lui Attila era cuprinsă de flăcări. Ilana nu era nicăieri. Nici kaganul.

Nu aveam cale de întoarcere.

Am galopat spre Tisa cu inima împietrită, gâtul usturându-mă din cauza fumului, cu mintea zdruncinată. Eşuasem! Mai întâi îl pierdusem pe Rusticius, şi acum pe Ilana. În sinea mea, speram ca măcar focul să o fi ucis repede. Nu voiam să mă gândesc la răzbunarea lui Attila, dacă ea ar fi rămas în viaţă şi ar fi coborât împreună pe gaura aceea.

În tabăra hunilor domnea haosul. Mulţi, văzând focul, au presupus că sunt atacaţi. Războinici pe jumătate goi ţâşniră din casele lor cu săbiile scoase sau cu arcurile cu săgeţi, căutându-i pe duşmani. Mamele îşi

alungau copiii ca pe șoareci. Călăreți treceau în galop sălbatic unii pe lângă alții, în confuzie. Eu, părând pur și simplu un hun înnebunit și furios, am putut să mă îndrept spre râu fără să fiu oprit. Murgul și cu mine ne prăbușirăm în apele râului înspumate ca laptele în bătaia lunii, lăsându-ne duși de curent în jos, departe de lumina roșiatică a focului. Calul își reluă mersul, ajunserăm pe mal și apoi galoparăm peste iarba umezită de rouă, lângă copacii întunecați unde ar fi trebuit să ne aștepte piticul.

Aproape ajunsesem când calul meu furat se dădu în spate, ferindu-se de o siluetă cu o suliță. Înainte să reacționez, arma își găsi adăpost în pieptul calului, care se prăbuși la pământ prinzându-mi un picior. Marea sabie de fier mă trăgea în jos. Atacatorul meu se aplecă peste calul muribund, iar în spatele său se apropia alergând un copil cu un cuțit lung. Odată ce eșuasem, nu mai conta. Am rămas încordat așteptând lovitura și apoi mi-am dat seama cine mă ataca.

– Zerco! Eu sunt! am strigat în latină. Julia!

Piticul și soția lui se opriră. Ea trăsese sulița plină de sânge din pieptul calului și o ridicase pentru a o înfige în mine, dar acum mă privea surprinsă.

– Te-ai îmbrăcat ca un hun? Și unde e Ilana? Nu așa era planul.

Mi-am lăsat capul pe spate și vocea-mi deveni gravă.

– Nu am putut să o salvez. Attila a luat-o înainte să punem focul. Lacrimile începură să-mi curgă pe chip.

– E mort?

– Nu știu. Nu cred.

Zerco îngăimă:

– Dar ai luat sabia, nu?

– La dracu' cu blestemata asta de sabie!

Piticul se întoarse, tăind laţul din jurul gâtului meu şi dezlegând sabia.

– Asta e important, Jonas Alabanda. Asta şi ce am furat eu. Îmi pare rău de femeia ta, dar asta va salva multe femei. Multe, multe femei.

– Ce ai furat?

– Nu numai tu ai avut treabă în seara asta. I-am făcut o vizită doctorului grec, care a trădat Imperiul. Rânji înfricoşător. S-a hotărât să ne însoţească, legat ca un porc.

– Îl luăm pe Eudoxius deşi nu am reuşit să-l omorâm pe Attila? O aşa nebunie nu mai auzisem. Planul nostru a eşuat!

– Dacă Gaiseric se aliază cu Attila, stăpânul meu Aetius trebuie să afle. Şi cel mai bine va fi convins chiar de către trădător. Şi apoi absenţa doctorului îi va zăpăci şi mai tare pe huni. Vor crede, poate, că acesta este de două ori trădător şi că a încheiat o alianţă secretă cu Roma. S-ar putea ca astfel planurile lor să fie încetinite, dacă focul pus de voi nu a făcut deja asta.

Am dat din cap supărat. Nimic nu se întâmpla aşa cum ar fi trebuit. Eliberat de arma care mai mult mă încurca, am reuşit să cobor de pe cal şi să mă îndepărtez, târându-mă. Mă simţeam sfârşit: lovit, ars, vânăt din cauza căzăturii, obosit deoarece stătusem treaz întreaga noapte în amfora strâmtă şi eram

devastat de moartea Ilanei. La opt sute de metri depărtare, îi puteam vedea pe oameni alergând în lumina flăcărilor de la palatul kaganului.

– Și oare ce am furat merită viața Ilanei?

– Sper că merită viețile a milioane de femei. Piticul își sprijini sabia de umăr ca pe un stâlp. Era aproape de două ori mai înaltă decât el. Sabia asta va fi percepută ca un semn de la Dumnezeu. Ne va ajuta în alianța cu Apusul. Îți înțeleg tristețea, dar încă mai avem șanse. Hunii sunt dezorientați și Ilana nu a știut încotro vom porni. Și dacă, printr-o minune, mai este încă în viață, sabia asta poate fi singura ei speranță.

Dintr- dată am priceput.

– O putem da *la schimb* pentru *ea!*

Zerco dădu din cap.

– Nu asta am vrut să spun. Nu te chinui singur cu tentațiile. Sabia asta merge la Aetius.

– Să se ducă la dracu' Aetius! Bucata asta de fier este tot ce contează pentru Attila! Hunii ar da orice pentru a o recăpăta!

– Cât de mult crezi că va mai trăi oricare dintre noi, inclusiv Ilana, odată ce ne vom opri să discutăm cu barbarii? De când ești aici chiar nu ai învățat nimic?

Avea dreptate, dar eu eram încăpățânat.

– Au și ei onoarea lor.

– Care acum trebuie răzbunată pentru uciderea sau atentatul la viața lui Attila. Și vrei să te întorci în tabără cu sabia asta furată de la el?

Am deschis gura să spun ceva, dar am închis-o imediat după aceea. Piticul avea dreptate. Evadarea

era o insultă destul de mare, dar noi am riscat totul pătrunzând în camera lui Attila. Nu aveau să ne ierte așa ceva. Ilana riscase în mod curajos și pierduse. La fel cum și eu o pierdusem pe ea.

– Dacă Ilana trăiește, singura ta speranță este să-l învingi pe Attila, continuă piticul, și cel mai bun mod în care să faci acest lucru este să-i duci sabia asta lui Aetius. Haide, ne așteaptă caii. Începu să tragă sabia mai aproape de copaci. Simțeam că nu mă pot mișca.

– Am dezamăgit-o, Zerco, am spus mâhnit.

Tonul vocii mele îl făcu pe pitic să se oprească. Se întoarse și îmi puse vechea armă în palme.

– Atunci, răscumpără-ți greșeala, Jonas. Ultimul lucru pe care Ilana și l-ar dori ar fi ca tu să fii găsit în zori stând ca un prost în mijlocul câmpului, făcând astfel ca sacrificiul ei să fie în zadar.

Cerul începuse să se înroșească. Așadar, am urcat pe cai și am galopat cât de repede am putut, dorind cu disperare să ni se piardă urma până la miezul zilei.

Eudoxius, legat de o șa, avea căluș la gură, ceea ce făcea ca ochii să-i lucească de furie. M-aș fi așteptat ca Zerco să fure propria mea iapă, Diana, dar el a spus că acest fapt ar fi deșteptat suspiciuni: atât atunci când ar fi luat calul, cât și când absența acestuia ar fi fost observată. Prezența Dianei, în schimb, i-ar fi derutat pe huni îndeajuns de mult încât să creadă că am murit ars de viu. Așadar, piticul furase niște cai arabi pursânge. Julia și Zerco împărțeau același animal, Eudoxius călărea pe următorul, iar eu pe al treilea. Pe cel de-al patrulea l-am lăsat liber deoarece Ilana nu mai era cu noi.

XVII

URMĂRIREA

Era înfricoşător câtă dreptate avusese vrăjitoarea Ansila, se gândea Skilla. Până la urmă se considera norocos că mai avusese încă o şansă.

După lupta sa cu Jonas, hunul se simţise atât de umilit, încât fusese gata-gata să se arunce în apele Tisei. Era groaznic în sine faptul că un roman îl învinsese. Dar să fie salvat de o femeie! Graţierea însemna că alţi războinici îl tratau deja ca pe o fantomă care încă îşi mai face simţită prezenţa printre cei vii, o amintire a unei înfrângeri rar întâlnite. Skilla ardea de dorinţa de răzbunare şi de a-şi recăpăta onoarea, dar Attila nu mai dorea o reluare a luptei. Oricum, nici măcar o crimă nu avea cum să-i şteargă ruşinea. O înjunghiere pe la spate era demnă doar de un laş. Aşadar, până la începerea vreunui război, nu mai avea nicio ocazie să-şi demonstreze curajul, iar războiul urma să înceapă peste şase luni, pline de agonie, sau mai mult. Fiecare zi

devenise un chin și fiecare vis, un coșmar, pe măsură ce Jonas se însănătoșea cu Ilana ca îngrijitoare. Până la urmă, Skilla se duse la vrăjitoarea Ansila și o imploră să-i spună ce are de făcut. Cum să redevină iarăși ce a fost și să-l elimine pe blestematul de roman?

Ansila era o babornițǎ care trăia ca un animal de vizuină într-o grotă, cu paie pe jos și cu rădăcini ale copacilor de pe malul râului înfipte în tavan. Își amintea multe despre trecut și putea prevedea viitorul și orice războinic se temea de ea, dar o și mituia pentru a face preziceri. Un căpăstru aurit, pe care Skilla îl furase din Axiopolis, era plata pe care i-o dăduse pentru profeția sa. Merse la ea la miezul nopții, se ghemui îmbufnat pe când ea făcea focul pentru a încălzi apa sacră și apoi privise nerăbdător cum împrăștia ierburi pe suprafața acesteia și urmărea aburii.

Mult timp păru că nu avea să se întâmple nimic, vrăjitoarea rămânând nemișcată peste oala sa de fier, cu fața brăzdată de riduri și părul alb înconjurate de aburi. Apoi, pupilele i se dilatară și mâinile începură să-i tremure. Își spuse mesajul sub forma unei melodii ritmate, privind departe, în zare:

Nu va trebui să aștepți mult,
Să scapi de supărare,
Tinere războinic.

Cel pe care-l urăști ispitește soarta.
Va aprinde un foc ce va sădi dorința,
Furând ceea ce va aduce vindecarea.

Pe un câmp întunecat vă veți întâlni,
Înainte de aprinderea focului cel mare.

Se îndepărtă de aburi, inspirând profund, cu ochii închiși. Skilla aștepta o explicație, dar aceasta nu veni. Locul închis îi dădea amețeli.

– Ce să fure, bunico? Ce foc? Nu înțeleg.

Până la urmă, îl privi ca și când și-ar fi adus aminte că era prezent și rânji arătându-și gura știrbă.

– Dacă ai înțelege viața, prostănacule, n-ai suporta să o trăiești. Nimeni nu ar putea. Fii recunoscător că ești la fel de neștiutor ca un țap pe câmp, pentru că astfel poți să fii mai fericit. Acum pleacă, ai răbdare și pregătește-te pentru schimbarea ce va veni.

Îi întoarse spatele, luă căpăstrul și se duse în celălalt capăt al încăperii, pentru a-l pune la loc sigur, într-un cufăr. Mai apoi, avea să-l dea la schimb pentru haine și mâncare.

Timp de o săptămână, Skilla clocoti de neputință, tulburat de profeție și așteptând un semn clar. Oare se înșelase Ansila? Oare nu cumva căpăstrul fusese irosit? Apoi Jonas dădu foc casei kaganului, încercând să-l omoare pe Attila, iar Ilana fusese prinsă. Într-o singură noapte de foc și confuzie, totul se schimbase.

Pe ruinele măreței case nu se găsi niciun cadavru. Attila fugise cu Ilana și cu cea de-a treia soție a sa, Berel, cu care împărțea patul în acea seară. Regele le-a împins pe cele două femei sub patul său printr-o gaură ce ducea la un culoar construit tocmai pentru a-l scăpa de atacatori. Era prea întuneric și prea mult

fum pentru ca regele să-și dea seama cine îl atacase, dar Guernna spunea că tânărul roman o făcuse.

Ilana, învinețită de bătaia furioasă a lui Attila, declarase că Jonas o răpise.

– Am încercat să salvez sabia sacră atunci când v-ați trezit, spuse dimineața, când cenușa gri se lăsa, nemaiputându-și controla tremurul vocii. Voia să mă fure și pe mine odată cu ea.

Nimeni nu a crezut acest lucru și totuși avea să se dovedească a fi o scuză plauzibilă având în vedere ce se întâmplase după aceea. Căpeteniile lui Attila se adunaseră lângă ruinele fumegânde, câțiva dintre oameni murmurând că femeia romană ar trebui să fie crucificată sau chiar mai rău. Regele lor avea o altă idee. Pierderea sabiei îi tulburase adânc spiritul superstițios. Acesta era cu siguranță un mesaj, dar de ce fel? A face cunoscut acest lucru ar însemna să invite un uzurpator, dar să nu profite de orice ocazie pentru recuperarea sabiei ar fi însemnat să înfrunte soarta. Era mai bine să exploateze pierderea acesteia pentru a-i ambiționa pe războinicii săi și să se folosească de fată până ce avea să recupereze sabia.

– Se pare că zeul războiului ne pune la încercare, le spuse supușilor săi. Mai întâi ne permite să găsim sabia pe un câmp, dorindu-și să o găsim. Apoi, o face să dispară atât de ușor. Oare meritām această favoare? Sau ne-am îmblânzit ca romanii? Căpeteniile sale priveau în jos, rușinate și indignate. Cu toții auziseră amenințările de decădere ale lui Attila de multe ori.

Oare, până la urmă, acesta era un semn al dezaprobării divine?

– Acum vom deveni iarăși tari, jură Edeco, tari ca zeul Marte.

– Ce știm? întrebă Attila. Romanul e aici?

– Calul lui e aici.

– Asta nu înseamnă nimic. Se gândi. Zeul războiului ne dezvăluie direcția cea bună. Vrea să mărșăluim spre locul în care se află sabia și să o aducem înapoi.

– Dar romanii vor fi cei care o vor avea! exclamă Onegesh. O vor folosi împotriva noastră!

– Cum să folosească ceva ce nu înțeleg? Acesta este talismanul meu, nu al lor.

Edeco era încruntat.

– Aș fi preferat să nu o aibă ei.

– Atunci, hai să o silim pe femeie să ne spună unde s-a dus, propuse Onegesh.

O privire. Ilana nu spuse nimic.

– Nu, replică Attila în cele din urmă. Nu am de gând să fac rău acestei femei pentru lucruri pe care probabil nu le știe. Mai bine o folosim ca momeală. Cu toții știm cât o dorește romanul care are sabia. Guernna a spus că a trecut prin flăcări pentru a ajunge la ea. Și mai știu și ce își dorește tânărul nostru înfierbântat, adăugă arătând spre Skilla. Așadar, nimic nu s-a schimbat. Acest foc e un semn că hunii trebuie să se întoarcă sub cerul liber. Supraviețuirea mea arată că încă mă bucur de ocrotirea zeului Marte. Orice sabie care a trecut prin foc e mai puternică. Și acum să ne facem planul. Pe fata asta o vom închide într-o

cușcă. Tânărul înfierbântat va trebui să afle unde este sabia și să o aducă înapoi sau, atunci când îl vom găsi pe roman, o vom da pe femeie la schimb pentru sabie. Privi drept în ochii lui Skilla.

– Nu va avea loc niciun schimb deoarece romanul va fi mort, iar eu voi aduce sabia înapoi! strigă Skilla.

Și, încurajat de faptul că promisiunile Ansilei păreau a se adeveri, luă treizeci de oameni și porni în căutare.

Urmă cursul Tisei spre sud către Dunăre, ajungând acolo după două zile și jumătate de galop, dar nu găsi nici urmă de Jonas. Cei care treceau râul cu canoele lor au jurat că nu văzuseră niciun fugar. Sătenii nu au spus nimic despre vreun călător suspect. Cei mai buni vânători din grup nu au putut găsi nici urmă de el.

Skilla era nerăbdător. Oare avea să fie umilit din nou?

– Poate că e atât de încet încât i-am luat-o înainte, spuse un războinic pe nume Tatos, unul dintre cei mai buni prieteni ai lui Skilla.

– Poate, răspunse Skilla. Sau poate că e așa de rapid încât a trecut pe lângă noi pe vreun buștean sau o barcă furată, ori poate chiar a trecut râul călare. Nu ar fi imposibil. Dar se poate și să se fi înecat. *Asta ar fi o soartă amară,* se gândi. Bine, voi doi căutați în josul râului, tu cauți pe malul celălalt. Încă doi oameni să caute în susul râului. Cinci dintre voi vor trece pe aici și vor merge către pasul Succi, întrebând fiecare persoană pe care o veți întâlni și oferind o

recompensă pentru roman. Dar nu cred că a mers pe aici. El are alte gânduri.

– Ce anume?

– Cred că a pornit-o în altă direcție.

– Spre răsărit? întrebă Tatos.

– Ar fi prea departe de zona pe care o cunoaște.

– Apus?

– S-ar putea. Dar nu la început, deoarece ar risca să dea peste patrulele noastre. Aș spune spre miazănoapte, dar nu pentru mult timp. Germanii nu l-ar ascunde niciodată de noi – știu ei bine de ce. Cred că a pornit mai întâi spre miazănoapte și apoi spre apus... spre apus, spre Aetius.

Încercă să-și amintească harta zonei respective, pe care o văzuse. Hunii nu aveau știința întocmirii hărților, dar învățaseră să le citească. Ce ciudat era ca un dușman să-i spună care e drumul spre țara sa!

– Dacă mergem pe cursul Dunării către vechile provincii romane Noricum și Raetia, departe pe valea fluviului, s-ar putea să ne întâlnim cu el. Tatos, întoarce-te la Attila și spune-i ce vom face și vezi dacă au mai aflat și altceva. Ceilalți vor călări spre miazănoapte, către cotul Dunării. Am mai călărit cu romani înainte și știu foarte bine cât sunt de înceți. Mai avem încă timp.

Porniră așadar și, când Tatos li se alătură peste cinci zile, le transmise știri neliniștitoare.

– Piticul și soția sa au dispărut și ei.

– Piticul?

– Măscăriciul, Zerco. A dispărut.

Bineînțeles! Măscăriciul nu numai că îl hrănise pe roman în coliba sa, dar cei doi deveniseră conspiratori. Numai când au stat sub același acoperiș a avut Jonas curajul de a incendia palatul lui Attila. Oare cât din ceea ce se întâmplase fusese plănuit de Zerco?

– Și ceva chiar mai ciudat s-a întâmplat, Skilla. Și grecul Eudoxius a dispărut.

– Eudoxius! El nu e prieten cu Zerco.

– Sau cu romanul. Doar dacă nu cumva făcea un joc dublu.

Skilla se gândi puțin.

– Sau dacă nu l-au luat prizonier.

– Poate l-au luat ostatic, spuse Tatos, sau îl duc romanilor ca să îl supună torturii.

– E clar atunci. Se îndreaptă spre locul unde se află fostul stăpân al lui Zerco, generalul roman Aetius. Așa că vom călări și noi tot într-acolo. Oricine îi va vedea își va aduce aminte de un pitic, o femeie, un roman și un doctor grec. Ar putea să treacă drept o trupă ambulantă de circ.

Grupul nostru de patru fugari pătrunse mai adânc în ținutul barbarilor. Planul lui Zerco era să călătorim făcând un ocol până în țara germanilor, mergând întâi spre nord-vest și apoi spre sud-vest, urmând a trece Dunărea din nou undeva între Vindobona la răsărit și Boioduram la apus. Spusese că vor trece apele fluviului în siguranța ținutului Noricum, acea provincie la miazănoapte de Alpi care se afla încă sub controlul

romanilor. De acolo, ne-am fi putut îndrepta spre Aetius sau spre Italia.

Posibilitatea de a fi descoperiți de patrulele hunilor sau ale germanilor ne-a forțat să ocolim drumurile principale și să înaintăm mai încet. Ne-am odihnit în mijlocul zilelor din ce în ce mai scurte pe măsură ce toamna avansa, călărind seara până târziu în noapte și pornind din nou la drum înainte de răsăritul soarelui, pe furiș precum căprioarele urmărite de vânători. Din fericire, eram la mare depărtare de râurile mari sau de drumurile comerciale, iar așezările erau rare. Cabane de bușteni se iteau în luminișurile din pădurile vechi de când lumea, fumul focului pe care se pregătea mâncarea se pierzându-se în ceața deasă. Trunchiurile copacilor erau groase ca niște turnuri, ramurile acestora întrecând în lungime brațele unor giganți. Frunzele cădeau, iar zilele deveneau din ce în ce mai înnorate și mai reci. Lumea devenea mai întunecată.

Țara aceasta era diferită de tot ceea ce văzusem până atunci, diferită până și de munții pe care i-am trecut pentru a ajunge la Attila. În pădure lumina era slabă și de aceea era dificil de stabilit direcția. Forme se mișcau în noapte și din când în când vedeam strălucirea ochilor de animale în lumina lunii. Aerul era mereu rece și umed și ezitarea noastră de a aprinde focul, deoarece fumul ne-ar fi putut da de gol, făcea ca mesele să fie reci și triste. Singura mea consolare era faptul că hunii cunoșteau traseul acesta chiar mai puțin decât noi, având în vedere dragostea lor pentru cerul deschis și pentru câmpii.

Cred că dacă aș fi fost singur m-aș fi deplasat mai repede, dar ar fi însemnat să mă vâr în gura lupului. Bucuria pe care m-aș fi așteptat să o simt după evadarea din tabăra lui Attila se transformase în tristețe din cauza pierderii Ilanei. În această dispoziție sumbră, compania piticului și a soției sale era de mare ajutor, scutindu-mă de a lua singur decizii referitoare la direcția spre care să mă îndrept. Se purtau foarte frumos cu mine, pe când eu eram tulburat și distant – abia mult mai târziu aveam să-mi aduc aminte să le mulțumesc –, iar Julia, care se născuse într-o astfel de țară, ne dădea instrucțiuni despre cum să ne așezăm corturile. Zerco a încercat să-mi explice sensurile ascunse ale politicii imperiale. Atât de mulți regi, prea multe alianțe și mai multe trădări! Dușmănii ce durau de aproape două sute de ani! Sabia, poate, avea să-i unească măcar pentru puțin timp.

Eudoxius cel răpit era o companie groaznică pe lângă cei doi. Grecul, odată ce i s-a luat căluțul de la gură, a început să se plângă neîncetat nu numai de faptul că a fost luat ostatic, dar și de vreme, de mâncare, de drum, de pământul tare noaptea și de tovărășie.

– Eu mă însoțesc cu regii, nu cu bufonii, spuse. Eu am misiunea de a elibera o lume care e ținută prizonieră. Eu sunt Pericle! Eu sunt Spartacus! Eu sunt Gideon! Deja aud tropotul copitelor! Ascultați, v-ați condamnat la moarte atunci când m-ați luat ostatic!

– Să ascultăm? răspunse Zerco. Oare cum am putea să nu o facem? Zbieri mai tare decât un măgar și ești

de două ori mai enervant decât el, iar pălăvrăgeala ta are cam tot atât de mult sens ca și a lui.

– Lăsați-mă să plec și nu o să vă mai deranjez.

– Taci din gură și nu o să ne mai deranjezi! Îți croiești deja drum spre un lanț greu și înroșit, crede-mă!

– Haide să o facem acum, am sugerat iritat.

– S-a întâlnit cu Gaiseric, răspunse piticul. Sigur Aetius va fi interesat de asta. Ai încredere în mine. Merită să-l păstrăm în viață.

Zerco știa mai multe decât bănuiam eu. Înfățișarea sa îi permisese să treacă neobservat în timpul unora dintre consiliile hune și astfel putuse să învețe foarte multe despre locurile în care se aflau triburile barbare, despre drumurile lor favorite spre apus și despre locurile din care se puteau cumpăra sau fura provizii. Călărind ca un copil bondoc în fața soției sale, cu capul sprijinit de sânii acesteia, ne-a condus pe drumurile pe care le vedea pe harta din mintea sa. La o răscruce nemarcată sau la adăpostul șopronului vreunui negustător, de unde ar fi putut cumpăra de mâncare, cobora de pe cal și ne lăsa să așteptăm în vreme ce el se prefăcea a fi pelerinul rătăcit și misterios. Până la urmă, se întorcea cu informații și pâine.

– Pe aici, ne anunța încrezător.

Și porneam iarăși la drum. Niciodată nu scoteam la iveală sabia, care era înfășurată în zdrențe și pe care o căram în spate.

Drumul era mai gloduros decât cel pe care îl parcurseserăm pentru a ajunge la Attila. Ploile de toamnă erau reci și această parte a Germaniei părea un

labirint de dealuri joase, acoperite de păduri întunecate, care se întindeau cât vedeai cu ochii. Dormeam iepureşte şi nu aveam sclavi care să ridice cortul sau să pregătească de-ale gurii. Ne îngrămădeam unii în alţii ca animalele.

În a patra noapte, Eudoxius a încercat să fugă. I-am legat mâinile la spate, i-am legat picioarele şi am mai prins o frânghie de la glezna grecului până la a mea pentru a simţi orice mişcare, dar în întunericul nopţii m-am mişcat şi mi-am întins piciorul şi apoi mi-am dat seama că laţul se slăbise. Imediat m-am trezit. Cineva se mişca, pentru că îi auzeam respiraţia neliniştită.

Cornul lunii ieşise de după un nor când am zărit o siluetă întunecată aplecată peste şaua mea, unde pusesem marea sabie de fier.

Am reacţionat fără să mă gândesc, azvârlind o bucată de lemn, care îl luă prin surprindere pe Eudoxius. Lovit, grecul slobozi un geamăt, după care fugi către întunericul pădurii, abandonând sabia pe care voia să o fure.

Am înşfăcat repede arcul hun cu care exersasem şi pe care îl luasem cu mine, dar Zerco, de asemenea treaz, mă opri.

– Aetius are nevoie de el.

Aşa că am alergat şi eu, şi aici tinereţea mea m-a ajutat mult. Am reuşit să-l ajung din urmă pe doctorul care se mişca greu, în timp ce-i auzeam răsuflarea şuierătoare.

Chiar când eram cât pe ce să-l prind, se întoarse brusc atacându-mă cu un cuţit pe care nu ştiam că

îl are. Deci așa reușise să taie frânghia! Abia mă zgârie înainte să-l lovesc ca un taur. Amândoi am zburat; cuțitul i-a căzut din mână și s-a zdrobit. Apoi, același talent de pugilist pe care l-am folosit în lupta cu Skilla s-a dovedit din nou folositor. Nu eram sigur de ce sunt mai furios – de neglijența mea, de dorința lui lacomă de a avea sabia sau de încercarea de a mă ucide –, dar l-am lovit cu pumnii pentru toate trei. Imediat a renunțat să se opună și s-a chircit.

– Te rog, ai milă! Voiam doar să mă întorc la Attila!

M-am oprit, gâfâind.

– De unde ai cuțitul?

Mă privi și se strâmbă.

– De pe spinarea mea până la interiorul coapsei și pe cusătura șeii, oriunde l-am putut ascunde...

Zerco veni și cercetă cuțitul la lumina lunii, apoi îl luă de jos.

– Am fi putut să murim cu toții, dacă ar fi fost destul de curajos să ne taie gâtul în timp ce dormeam. Întoarse mânerul cuțitului bătut cu nestemate. Bună lamă! Priviți ce lucrătură! Piticul se ghemui. De unde l-ai luat, doctore?

– Ce te interesează?

Zerco sări la gâtul lui.

– Ca să știu cui să-l trimit să-l curețe!

– L-am primit cadou de la Gaiseric, scânci Eudoxius. L-a luat de la un general roman. L-a trimis lui Attila drept garanție pentru cuvântul său, iar Attila mi l-a dăruit mie ca recompensă.

Piticul mi-l înmână.

– Și acum va trece în mâinile lui Jonas, în timp ce tu vei fi legat în fiecare noapte ca un porc. Îl lovi pe doctorul întins la pământ. Asta fiindcă mi-ai tulburat somnul. Și îl mai lovi o dată. Și asta fiindcă a trebuit să-ți ascult balivernele în ultimele patru zile.

– Am să continui să spun adevărul!

– Și eu am să te lovesc din nou.

Ne-am continuat drumul. Fără însemnele romane și cu prea puține promotorii care să ne indice ce distanță am parcurs, această lume nouă părea la fel de nesfârșită ca marea. Poteci proaspete se unduiau pe sub copacii înalți care răsăriseră înainte de timpul lui Romulus și Remus. Aceasta era o lume pe care romanii nu o cuceriseră niciodată și nici nu o doreau, un loc al tăcerii umbroase, al mlaștinilor cenușii și al pâraielor întunecoase și adânci. Soarele Bosforului părea foarte îndepărtat și când ajunserăm la o așezare, felul primitiv în care trăiau oamenii după violențele hunilor era descurajant. La ruinele cetății Carnuntum, am trecut pe lângă un mic grup de gepizi care trăiau ca animalele. Ce dor îmi era de o baie romană! Dar băile erau o ruină, bazinele erau goale și focul cazanelor stins. Singura apă care curgea era cea din sistemul de scurgere al așezării, părăsit, care era și locul unde nefericiții barbari își curățau trupurile și își spălau veșmintele.

Am cumpărat merinde și am plecat mai departe cât de repede am putut. Apoi am avut ocazia să aflu mai multe despre ciudata căsnicie a lui Zerco și a Juliei.

– Căsătoria asta trebuia să fie un fel de bătaie de joc în ceea ce mă privește, explică Julia. Eu am fost luată prizonieră de la tribul scurilor când eram copil și am fost vândută de huni unui stăpân gepid pe cât de prost, pe atât de brutal. Credea că îmi poate câștiga afecțiunea cu ajutorul biciului și voia să se însoare cu mine când împlineam treisprezece ani. Eram îndeajuns de atrăgătoare cât să-i trezesc dorința, iar el era îndeajuns de urât cât să o stingă pe a mea. Într-o noapte, s-a hotărât că eram destul de coaptă încât să renunț la virginitate, dar eu i-am pus carne putredă în tocană și i-am oferit o noapte de neuitat la privată. Vecinii săi au râs de el. A amenințat că mă omoară, dar hunii l-au avertizat să n-o facă, așa că s-a dus la Bleda, cerându-și banii înapoi. Bleda, care nu voia să-i jignească pe gepizi în acel moment, m-a plătit din banii pe care îi datora bufonului său. Apoi m-a dăruit lui Zerco, drept insultă față de mine și pedeapsă pentru comportamentul meu greșit.

– Pe mine nu m-a deranjat că am pierdut niște bani pe care oricum n-aveam să-i mai văd, interveni piticul. Nu speram să mă căsătoresc vreodată și apoi, dintr-odată, m-am pomenit cu acest înger. Hunilor li s-a părut ilar. S-au oferit să ne împrumute un scăunel.

– Ceea ce pentru alții a însemnat o farsă pentru noi a fost salvare, spuse Julia. Zerco a fost primul bărbat cu adevărat bun și manierat pe care l-am cunoscut. Am avut ceva ce ne-a unit: teama unui viitor dominat de huni. Attila este un parazit pe spinarea altora, mai buni.

– Și are și el două mari temeri, adăugă Zerco. Prima este că oamenii săi se vor lăsa corupți de bogățiile pe care le acaparează și nu vor mai fi atât de aprigi.

– E puțin probabil să se întâmple așa până la primăvară, am spus eu. Și a doua?

– Se teme de propriul lui eșec. Îți dai seama cum trebuie să se simtă un tiran care conduce prin teroare și nu poate avea încredere în nimeni? Cum știe dacă loialitatea unui supus este adevărată sau doar o aparență? De unde știe el când e iubit cu adevărat sau nu? Puterea care îl face pe kagan atât de tare îl lasă măcinat de îndoieli. Va avea sprijin numai dacă câștigă. Dacă pierde, s-ar putea ca totul să se ducă pe apa sâmbetei.

– Crezi că va pierde fără sabie?

– Așa sper.

– Și Attila te-a trimis la Aetius, iar Aetius înapoi ca să fii spion.

– Căsătoria noastră a fost o scuză pentru a-l trimite pe Zerco înapoi la locul unde mă aflam eu, în tabăra lui Attila, continuă Julia. Și acolo, piticul meu a găsit o soluție pentru a ne rezolva problemele.

– Cum?

– Convingându-te pe tine să furi sabia, firește. Acest fapt îl va demoraliza pe Attila și îl va încuraja pe Aetius. Dacă vom ajunge la armata romană, sabia furată va ajuta trupele să strângă rândurile și, dacă romanii câștigă, Zerco și cu mine vom putea trăi în pace.

Dădu din cap, fericită, ca și când îndreptarea sorții întregii lumi ar fi fost un fleac la îndemâna mea.

XVIII

AVALANȘA

Hunii lui Attila erau obosiți și resimțeau depărtarea de casă, călărind acum într-o regiune de frontieră care nu era revendicată ferm de nicio națiune. Granița de miazănoapte a Imperiului Roman, de netrecut odată, căzuse acum în urma atacurilor. Romanii încă dețineau controlul asupra regiunii din josul Dunării, pentru a apăra intrările spre Italia. În miazănoapte, germanii dominau în interiorul pădurilor adânci care le împiedicau înaintarea celor care s-ar fi dorit cuceritori. Dar de-a lungul văii Dunării, vechea ordine lăsase locul unor guvernatori, căpetenii și șefii de trib semiindependenți, care-și tăiaseră câte un fief propriu din trupul muribund al Imperiului dominat de dezordine. O armată atât de numeroasă și de înverșunată precum cea a hunilor se putea mișca în limitele acestui teritoriu fără a fi în vreun pericol, dar grupul lui Skilla nu îndrăznea să se aventureze prea mult aici, de teamă

ca nu cumva vreun senior local sau un centurion renegat să se decidă să-i considere o amenințare. Sarcina hunilor era aceea de a recupera sabia și de a-l ucide pe Jonas, nu de a provoca vreo altercație cu țopârlanii locali. Așa că, împreună cu oamenii săi, evita vilele și forturile de pe culmile dealurilor, cu aceeași atenție la care ne-am fi așteptat din partea unor fugari, vorbind în șoaptă pe sub umbrele copacilor și bombănind din cauza vremii. Coardele arcurilor erau mereu umede, ceea ce le reducea puterea de a ucide, și chiar și săbiile aveau urme de rugină. Colac peste pupăză, Alpii se întrevedeau spre sud-vest. Zăpada își făcea loc pe aripile toamnei.

Zerco era cheia. Sute de curieri, vânzători ambulanți, pelerini, mistici, mercenari și vrăjitoare străbăteau non-stop drumurile în ruină, ceea ce îngreuna găsirea unui fugar cum era Jonas. Dar un pitic negru călărind cu o femeie de înălțime normală și alți doi bărbați, unul dintre ei legat, reprezenta o curiozitate pe care nici măcar ciudații ăștia nu o vedeau zilnic. În timp ce hunii urcau spre Lauriacum, începură să audă povești despre un grup neobișnuit de patru persoane care ieșise din pădure în nord. Nou-veniții erau murdari și obosiți, ceea ce însă nu i-a împiedicat să plătească în aur un curier pentru a duce un mesaj în amonte. Se zvonea că documentul era o scrisoare adresată marelui Aetius însuși. Trecuseră apoi fluviul și porniseră spre minele de sare aflate încă sub stăpânirea romanilor. Unul dintre fugari ducea în spate o legătură ciudată: lungă, îngustă și înaltă cât un om.

Dacă fugarii dădeau peste o escortă romană puternică, scăparea lor va deveni un lucru sigur.

Era nevoie ca hunii să-i găsească înainte ca asta să se întâmple.

Galopară în forță spre Lentia și spre ultimul pod care rămăsese în picioare în această parte a Dunării; acesta avea însă pietrele crăpate și acoperite cu mușchi, iar balustrada de lemn nu era decât o lucrare necioplită care înlocuia lucrătura în lemn romană, de mult distrusă. Și totuși podul putea fi folosit. Era păzit de bandiți care cereau vamă, dar îndată ce au auzit zgomote de copite și au închis porțile de mărăcini, au simțit în aer mirosul acru de hun, asemenea fumului dus de vânt. Păzitorii podului s-au răzgândit. Când grupul barbar ieși dintre copaci și galopă spre pod ca o haită de lupi de stepă, cu arcuri în mâini și fețe oacheșe brăzdate de cicatrici, porțile erau deja deschise, iar paznicii ascunși. Aceștia din urmă nu mai zăriră decât colbul ridicat în aer, însoțit de lătrăturile barbarilor care mergeau țintă spre miazăzi.

Soldații zburau ca un nor negru și rapid, strângând informații de ici, de colo. Pe drumul principal spre Iuvavum se aflau patru fugari obosiți. Unul dintre ei vorbea în greacă.

Skilla descoperi că se gândea la Ilana mai mult decât și-ar fi dorit, în ciuda umilinței pe care o suferise în urma respingerii ei și apoi a salvării din mâna lui Jonas. Știa că trăiește și gândul de a o recuceri încă îl bântuia. De ce a dat la o parte sulița lui Jonas chiar înainte de ultima aruncare? Dacă ura ideea de a ucide,

de ce a încercat ulterior să-i dea foc lui Attila, în loc să fugă pur și simplu cu Jonas? Faptele ei îl nedumereau și tocmai acest mister îi păstra imaginea vie în mintea lui. A vizitat-o în cușca ei înainte de a pleca, aducându-i mâncare drept scuză și sperând că ar putea să-i dea unele indicii despre fugari, frânt fiind între milă, obligație și exasperare.

– Nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat dacă ai fi venit cu mine, încercase el.

– Nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat dacă tu și națiа ta ați fi rămas acolo unde vă e locul, pe câmpiile cu iarbă, replicase ea. Nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat dacă l-aș fi lăsat pe Jonas să câștige duelul.

– Da. De ce nu l-ai lăsat, Ilana?

– Nu gândeam bine. Zgomotul, sângele...

– Nu, ci fiindcă și tu mă iubești. Ești îndrăgostită de amândoi.

Ea închisese ochii.

– Sunt o romană, Skilla.

– Toate astea s-au întâmplat în trecut. Gândește-te la viitor.

– De ce mă chinuiești?

– Te iubesc. Obișnuiește-te cu asta, pentru că am să te eliberez din captivitate.

Ea vorbise cu glasul unui bolnav pe patul de moarte.

– Doar lasă-mă în pace, Skilla! Viața mea e terminată. S-a sfârșit în Axiopolis și doar în urma unei greșeli monstruoase mi s-a permis să fiu martora ăsteia de acum. Sunt moartă de ceva vreme și tu trebuie să-ți găsești o femeie din neamul tău.

Dar el nu voia pe nimeni din neamul său, o voia pe Ilana. Nu credea nicicum că ea era moartă deja. După ce-l va fi ucis pe Jonas, va fi recuperat sabia și o va fi recucerit pe ea, totul se va dovedi simplu. Aveau să fie ca pisicile sălbatice: se vor zgâria și se vor lovi, dar ce fii vor ieși din împreunarea lor!

Terenul devenea mai abrupt, ceea ce îi aducea aminte de întrecerea pe cai pe care o avusese cu Jonas pe drumul dinspre Constantinopol. Skilla simțea că romanul e pe aproape, la fel cum simțea apropierea vreunei căprioare sau a unui cal sălbatic, și totuși părea a fi orb între aceste dealuri împădurite. Era din ce în ce mai descurajat – oare, în graba lor, îi depășiseră cumva? – când unul dintre oamenii săi strigă ceva și opriră caii la vederea unei descoperiri minunate: un inel grecesc strălucitor, lăsat asemenea unui far la marginea unei poteci care se depărta de drumul principal. Eudoxius!

Așa că hunii se treziră cu mult înainte de răsăritul soarelui pentru a călări în liniște pe poteca lăturalnică și, în cele din urmă, deslușiră un rotocol de fum gri. Erau oare fugarii atât de nesăbuiți sau deveniseră mult prea încrezători? Apoi fumul dispăru, de parcă cineva își dăduse seama de greșeală. Hunii se urcară în liniște pe culmile de pe care puteai vedea de unde venise dâra de fum, descălecând pentru a-și conduce caii printre copaci. Era perioada zilei de dinainte de răsărit, când munții din față păreau a fi din cositor moale, iar copacii, o fundație întunecată. Din vârf, Skilla văzu trei cai în valea de dedesubt.

Acum va fi răzbunat! Dar Skilla nu era încă foarte obișnuit să conducă, oamenii lui erau tineri și, înainte de a putea organiza o ambuscadă în toată regula, aceștia traseră. Un pitic și o femeie? Floare la ureche.

Zgomotul fu cel care-l salvă pe Jonas. Sări la o parte țipând, chiar când primele săgeți, trase de la o distanță mult prea mare, trecură pe deasupra locului unde campaseră și se înfipseră în pământ. Apucă un cal, urcă în spinarea lui și trase un bărbat cu el – doctorul grec? Femeia și piticul luară un alt cal, în timp ce al treilea o luă la fugă și nu mai putu fi ajuns. Alergă în direcția atacatorilor, până ce săgețile hune se înfipseră în pieptul său, pentru ca fugarii să nu-l mai poată folosi, iar animalul se prăbuși în genunchi. Acum fugarii loveau cu călcâiele cei doi cai rămași în viață în timp ce săgețile cădeau ploaie în jur; călăreau fără șa, abia izbutind să nu cadă. Erau la mâna hunilor! Dar armăsarii arabi părură să prindă viteza vântului, croindu-și drum aproape instinctiv și, într-o clipită, ajunseră între copaci. Hunii urlară de agitație și frustrare și își biciuiră caii să continue urmărirea, rușinați că nu-și încercuiseră prada. Dar caii fugarilor aveau forțe proaspete, căci prinseseră o noapte de odihnă, în timp ce ai hunilor erau epuizați din cauza munților pe care urcaseră vreo două ore și sprintaseră apoi pentru a ataca. În câteva momente, ceea ce trebuia să fie o pradă ușoară se transformă într-o goană încăpățânată.

Skilla era furios. Toți oamenii lui abandonaseră tacticile pe care le învățaseră încă din copilărie, în

speranța gloriei de a fi recuperat sabia lui Attila. Nu reușiseră decât să-și strice planurile unul altuia. Soldații blestemau, dar caii puternici ai pradei lor dispărură pe după un deal, năruindu-le orice șansă de a-i ucide cu săgeți. Până ce barbarii urcară pe creastă, fugarii apărură în valea de mai jos, unde un pod roman arcuit ducea drumul peste un râu spumegând.

– O să-i oprim până la urmă, le spuse el cu îndârjire oamenilor săi.

– Cară prea multe cu ei, fu Tatos de acord.

Caii hunilor erau biciuți pentru a coborî dealul în linie neregulată, arcurile luptătorilor erau încă întinse, iar săbiile le loveau coapsele ritmic. Observară cum cei pe care-i urmăreau s-au oprit o clipă pe pod, ca și cum ar fi vrut să-l distrugă sau să-l blocheze. Apoi fugarii părură a renunța și plecară, părăsind drumul roman pentru a pătrunde printr-o spărtură între copaci de pe partea cealaltă a râului și urcând dealul pieptiș. Era o mișcare prostească și fatală, căci hunii nu aveau să obosească, atât timp cât mirosul pradei umplea aerul ca acela al unui cerb rănit.

Nu trebuia decât ca oamenii săi, își spuse Skilla, să treacă podul acela și-i vor captura.

Atacul hunilor ne-a luat pe toți prin surprindere, dar nu și pe prizonierul nostru, vicleanul Eudoxius. După ce am traversat Dunărea și am călărit spre miazăzi, spre Alpi, am presupus în mod precipitat că itinerarul nostru șerpuit se dovedise unul de succes și am încetinit pasul, lăsându-ne caii obosiți să se odihnească. Și

totuși, nici chiar atunci când trecătorile spre Italia păreau a se oferi privirii nu am permis aprinderea vreunui foc și nu am renunțat la precauția obișnuită. Am riscat căutând niște cărbuni, după ce am trecut Dunărea, și căldura lor ne-a ținut în viață. Credeam că nu fumegau.

Până în dimineața cu pricina.

De când evadaserăm din tabăra lui Attila, Eudoxius făcuse tot posibilul să atragă atenția. Dacă-i puneam căluș dădeam naștere la tot felul de întrebări, așa că el profita de toate ocaziile pentru a vorbi grecește. Se oferise să acorde ajutor medical paradei nesfârșite de bolnavi și infirmi cu care se întâlnesc, de obicei, călătorii. Unul câte unul, își scotea de pe degete inelele de aur și de argint și le lăsa pe bolovani sau pe butuci, sperând că vreun hun venit să-l caute o să le observe, și doar când am ajuns la poalele Alpilor, Julia remarcă furioasă că toate degetele îi sunt goale. Doctorul asculta pașii eventualilor salvatori atunci când își sprijinea seara capul de pământ. Nu-l văzuse sau auzise pe Skilla, dar îl simțise, cred, ca și cum i s-ar fi întins un braț prin apa care stătea să-l înghită. Cu cât ne apropiam de Alpi, cu atât îi creștea speranța. În cele din urmă, focul meu cu cărbune a fost cel care ne-a pus capac. Ne-am încălzit cina și l-am stins, dar am acoperit cărbunii cu pământ pentru a păstra căldura. Noaptea târziu, când Julia picotea din cauza oboselii, Eudoxius se întinse și trase de legături suficient pentru a putea pune mâna pe o creangă de brad umedă de rouă. La răsăritul soarelui, strecură creanga în cenușa fierbinte, înainte ca noi ceilalți să

ne apucăm să o vânturăm, și fumul se ridică în aer. Julia se trezi țipând, dar până când Zerco dădu lemnul la o parte și-l lovi pe prizonier, era deja prea târziu. În scurt timp am auzit chiotele hunilor.

Eram cu adevărat disperați. Nu am putut distruge lemnul solid și vechi al podului, așa că am părăsit drumul roman și am început să urcăm printre copaci. Eudoxius credea că încercăm să ne ascundem.

– Mai bine vă predați, ne sfătui el, în timp ce eu l-am legat și l-am urcat pe cal asemenea un sac cu grâne, întrebându-mă a suta oară dacă valora suficient în ochii lui Aetius, cât să merite toată osteneala de a-l ține captiv.

– Este inutil să-ncercați să vă ascundeți. Este ca și cum ați fi copii și ați pune mâna la ochi, sperând că nu veți fi văzuți. Hunii vă vor găsi. I-am văzut cum au nimerit cu săgeata ochiul unui cerb de la două sute de pași distanță.

– Dacă mor eu, mori și tu.

– Nici nu vei ști că se apropie săgeata, până ce nu-ți va străpunge pieptul.

I-am dat un pumn, de nervi, iar el mă înjură.

– Dă-mi drumul și lasă-mi sabia și poate că hunii nu vă vor mai urmări, încercă el. O să negociez viața voastră pentru ea.

– Poate că am să renunț la sabie, am zis eu, dar o să te păstrez pe tine pe post de scut.

Dacă am fi avut timp și un instrument ceva mai eficient decât o veche sabie de oțel, poate că am fi reușit să distrugem podul. Era evident că nu fusese reparat

de generații întregi, iar puntea de lemn fusese doar grosolan cârpită de rarii călători suficient de mărinimoși încât să le pese de cei care veneau după ei. Prin găuri se putea zări apa înspumată de dedesubt. În timp ce ne cântăream șansele, hunii începură să coboare panta ca o avalanșă cenușie. Lucrul ăsta mă forță să mă uit înainte și ceea ce am văzut mă inspiră.

– Unde dracu' ne duci? răsuflă Zerco întretăiat în vreme ce caii noștri se chinuiau să urce coasta, împroșcând cu prundiș.

– Nu putem să fugim la nesfârșit de douăzeci sau treizeci de oameni, i-am spus eu. Trebuie să-i oprim.

– Dar cum? țipă Julia.

O săgeată, trasă de la o atât de mare distanță încât vibra în aer, șuieră printre copaci.

– Vedeți panta aia de prundiș de deasupra podului? Dacă putem să punem totul în mișcare, stârnim o avalanșă.

– Și ne dăm și noi de-a dura, prezise Zerco.

Dar ce altă opțiune aveam?

Am ieșit dintre copaci la baza unei stânci care se deslușea deasupra râpei pe care o străbătea râul, aruncând umbre deasupra torentului. Pe la baza stâncii, am urcat de-a lungul pantei cu prundiș până când haoticul strat de roci deveni atât de gros, încât nu se mai vedea nici urmă de vegetație. Caii începură să alunece, ca și cum ar fi mers pe gheață. Jos, îi puteam vedea pe huni cum coboară spre trecere.

– Zerco, leagă-l pe doctorul ăsta ca pe o capră de sacrificiu. Julia, tu vii cu mine!

Am luat un par solid de pin ce zăcea în mijlocul pietrișului și ne-am lăsat să alunecăm în zigzag pe povârniș, până la un punct deasupra râpei.

Hunii erau ca furnicile, îngrămădiți la poale, arătând în sus, acolo unde ne depistaseră. Unul dintre ei le ordona celorlalți nervos, iar poziția și gesturile sale îmi erau foarte cunoscute. Skilla! Voi scăpa oare vreodată de rivalul meu?

Văzusem ceea ce căutam. O piatră mai mare decât celelalte alunecase pe pietriș și stătea într-o rână, țintuită locului de pietrele mai mici din jur. Am băgat prăjina sub ea, folosind o piatră drept pivot.

– Ajută-mă să împing!

Julia apăsă cu disperare. Hunii, conducându-și caii, începură să urce pe pod.

– Nu pot! strigă ea.

– Folosește-te de propria-ți greutate!

– Asta și încerc!

Atunci, o mică bilă de energie coborî panta și se aruncă asupra prăjinii. Zerco! Impactul produs de pitic, greutatea lui sporită de viteză, era exact ceea ce ne trebuia. Pârghia se frânse, dar piatra zvâcni suficient de mult pentru a începe să se rostogolească. Toate celelalte pietre rupseră legătura nevăzută dintre ele și începură să alunece ca apele ce au rupt digul.

Zerco se duse și el la vale, dar soția lui îl prinse de tunică. Pentru o clipă, se bălăngăni pe margine, gata-gata să cadă.

Am tras de ei, retrăgându-mă spre partea superioară.

– Trebuie să ne dăm din drum!

Dealul întreg mugea acum, curgând ca o perdea. Ne-am cățărat pe pantă, ne-am agățat de un colț mai solid și ne-am uitat în spate. Ce priveliște!

Porniserăm o avalanșă de toată frumusețea. Pietre căzând se loveau de alte pietre în cădere, distrugând echilibrul delicat al muntelui. Praful se ridica asemenea aburului deasupra unui gheizer. Huruitul crescu în intensitate, la început abia perceptibil pentru urechile hunilor, apoi dominând zgomotul apei. Barbarii se uitară în sus, stupefiați de imaginea de la buza stâncii. Un șuvoi de pietre țâșni și se arcui în aer.

Își întoarseră caii și fugiră.

Acum, sute de tone de pietre inundau prăpastia ca o cascadă și, când se loviră de pod, impactul fu ca o erupție. Scândurile sărira în lături ca și cum ar fi fost catapultate. Grinzile îmbătrânite explodară în nenumărate așchii. Avalanșa își tăie drum prin pod, ca și cum ar fi sfâșiat hârtie, îngropând doi huni cu cai cu tot, valul lovindu-se apoi de torent cu un răpăit titanic.

Am urcat în vârf, acolo unde-l lăsasem pe Eudoxius, și ne-am uitat în urmă. Jubilam. Muntele părea a fi fost mușcat de un uriaș. Aerul era încărcat de praf. Jos, partea din mijloc a podului dispăruse. Hunii care scăpaseră cu viață își țineau caii în frâu de partea cealaltă a râului și priveau în sus, amuțiți de dezastru.

– Le va lua zile întregi să găsească un alt drum, am spus eu, deși era mai mult o speranță decât o certitudine. Sau ore, cel puțin. L-am bătut pe Zerco pe umăr. Să ne rugăm ca Aetius să primească mesajul tău.

XIX

TURNUL ROMAN

Turnul de gardă de la Ampelum străjuia joncțiunea dintre două drumuri romane, unul mergând spre apus către minele de sare de la Iuvavum și Cucullae, celălalt spre miazăzi către Ad Pontem și trecătorile montane de dincolo de ea. Turnul avea formă pătrată, era înalt de cincisprezece metri, crenelat în vârf și dispunând de un cazan cu ulei care să fie aprins pentru a trimite semnale altor turnuri aflate la mare depărtare. Focul fusese aprins de multe ori fără însă ca ajutorul solicitat să fi venit, dat fiind resursele tot mai firave ale Imperiului; de aceea, garnizoana de aici, la fel ca multe altele, învățase să se descurce pe cont propriu. Roma era aidoma Lunii: mereu prezentă, și totuși foarte departe.

Baza turnului era fortificată de un zid de piatră înalt de doi metri și jumătate, împrejmuind o curte interioară în care se găseau grajduri, magazii și ateliere. Cei

doisprezece soldați romani de aici dormeau și mâncau în turn, bazându-se pe vacile din grajdul de la parter pentru a le da un pic de căldură. Aceasta era suplimentată de cea a mangalului care emana mult fum și care, de-a lungul secolelor, făcuse grinzile negre.

A spune că garnizoana era „romană" însemna a lărgi înțelesul istoric al cuvântului. De multă vreme legiunile nu mai erau formate doar din latini care păzeau Italia. În loc, armata devenise una dintre forțele de integrare cele mai mari ale Imperiului, recrutând oameni dintr-o sută de națiuni cucerite și instruindu-i într-o singură limbă comună. Încet-încet, universalitatea limbajului, a obiceiurilor și a armamentului dispăru, așa că aceia care administrau turnul acum erau o adunătură de băieți de la țară și pierde-vară recrutați, toți aflați sub comanda unui ofițer grosolan, pe nume Silas, care se născuse în mlaștinile Friziei. Un soldat era grec, altul italian, altul african. Trei dintre ei erau ostrogoți germani, unul gepid și ceilalți cinci nu se aventuraseră niciodată la o distanță mai mare de treizeci de kilometri depărtare de fortăreață și de aceea erau simpli locuitori din Noricum. Deși acești bărbați juraseră credință Romei, în principiu ei încercau să-și păzească propriul spate și câteva sate din văile înconjurătoare, de unde își procurau proviziile și câțiva bani din taxe. Călătorii care treceau pe la răscruce erau nevoiți să plătească o taxă. Când pretențiile funcționarilor din Ravenna deveneau îndeajuns de insistente, o mică parte din acest impozit era cedat guvernului central. Soldații nu așteptau și nici nu

primeau nimic în schimb. Singuri se ocupau de procurarea hranei, a veşmintelor, a armelor şi a oricăror materiale necesare pentru a repara turnul de pază. Răsplata lor era permisiunea de a percepe taxe de la vecini.

Totuşi, aceşti bărbaţi erau supuşii Romei: ai ideii de ordine, de civilizaţie. Speram că turnul lor reprezenta un refugiu. Distrugerea podului aflat la câţiva kilometri distanţă avea doar să-i încetinească, nu să-i oprească pe huni. O garnizoană romană s-ar putea să-l oblige pe Skilla să renunţe şi să se întoarcă acasă.

– Ce dracu' mai este şi *asta?* ne întâmpină ofiţerul comandant Silas, care ajunse la poartă şi, după ce văzu că patru persoane călăreau doi cai obosiţi, se zgâi la Zerco.

– Un ajutor important pentru generalul Flavius Aetius, am răspuns, gândind că nu ar fi rău să exagerez puţin.

– E o glumă?

– Înţelepciunea lui este la fel de mare pe cât îi este statura de mică.

– Şi sacul ăla de grâne din şaua ta? întrebă el arătând spre Eudoxius care avea mâinile legate la spate şi gura acoperită de căluş, şi care ridică din sprâncene jignit.

– Un trădător al Romei. Aetius vrea să-l interogheze.

– Un ajutor şi un trădător, deci. Se întoarse apoi spre femeie. Şi ea cine e, regina Egiptului?

– Ascultă! Avem informaţii foarte importante pentru general, dar trebuie să ne ajuţi. Am fost urmăriţi de un grup de huni.

– Huni?! Asta-i bună! Hunii sunt departe, spre răsărit.

– Și cum îți explici atunci că suntem patru oameni călare pe doi cai, în vreme ce din ceilalți doi cai ai noștri ies săgeți hune? se răți Zerco. Se lăsă să alunece de pe cal și merse spre căpitanul roman, pe care-l privi atent. Crezi că un om de valoarea mea s-ar opri într-o cocină ca asta, dacă nu ar fi cu adevărat în pericol?

– Zerco, nu-l insulta pe prietenul nostru, interveni Julia. Descălecă și ea. Îmi cer scuze pentru insolența lui. Domnule ofițer, am fost urmăriți de oamenii lui Attila și am scăpat de capturare doar fiindcă podul de mai jos s-a surpat. Îți cerem protecție.

– A căzut podul?

– Am fost nevoiți să-l distrugem.

Ne privi nesigur, neștiind dacă să ne creadă sau nu, dacă să ne antipatizeze sau nu.

– Ești cu el? Comandantul îi făcu Juliei semn către mine.

– Necioplitul ăsta este soțul meu, zise ea și puse mâna pe umărul lui Zerco. E un nesăbuit și câteodată face unele glume la care nu râde nimeni, dar nu-l lua în seamă. Înflăcărarea lui e demnă de un bărbat de două ori cât el și, într-adevăr, îl servește pe generalul Aetius. Știi cumva unde este generalul?

Soldatul izbucni în râs.

– Uită-te în jur!

Turnul era acoperit de mușchi și dărăpănat, curtea interioară era plină de noroi, iar animalele din grajd jigărite.

– O să-l văd pe Aetius când voi fi eu Attila. Am primit un raport că se află în Roma, în Ravenna sau pe Rin și încă unul care zicea că ar veni încoace. Dar am mai primit un raport despre un unicorn în Iuvavum și despre un dragon la Cucullae. În plus, generalul nu stă prea mult într-un loc. Și, pentru că vine iarna, se prea poate să se retragă la Augusta Treverorum sau la Mediolanum. Dacă trebuie să-l găsiți, mișcați-vă repede, înainte ca trecătorile să se înzăpezească.

– Atunci, avem nevoie de hrană, de nutreț și de încă un cal, am spus eu.

– Ceea ce-nseamnă că eu am nevoie de un solid, un solid și de încă un solid, veni replica lui Silas. Să vă văd pungile, străinilor!

– Nu mai avem bani. Tocmai am fugit din tabăra lui Attila. Te rugăm, avem unele informații pe care Aetius trebuie să le audă. Nu poți să ceri ajutorul administrației?

– Eu personal nu pot obține nimic de la Roma. Ne examină apoi venitul sărăcăcios. Și aia din spate ce e?

– O sabie veche, am spus.

– Dă s-o văd. Poate facem schimb.

M-am gândit preț de o clipă, apoi am dat sabia jos și am despachetat-o. Neagră și ruginită cum era, arăta de parcă aș fi scos-o din noroi. Ceea ce și făcusem. Impresiona doar prin faptul că era mare.

– Asta nu e sabie, ci ancoră, spuse Silas. Nu pot tăia brânza cu ea și pare că nici nu poate fi mânuită ușor. De ce cari bucata asta de fier vechi?

– E o amintire de familie importantă pentru mine. Am pus sabia la loc. Un simbol al strămoșilor noștri.

– Strămoșii tăi aveau trei metri? E absurd.

– Ascultă-mă! Dacă nu ne dai nimic, lasă-ne măcar să stăm aici peste noapte. N-am dormit cu un acoperiș deasupra capului de săptămâni bune.

Se uită la Julia.

– Știi să gătești?

– Mai bine decât maică-ta.

Silas rânji.

– *Mă îndoiesc*, dar tot e mai bine decât să mă mai las pe mâna amărâtului de Lucius. În regulă, *tu* te vei ocupa de cină, *tu* vei aduce apa și *tu*, omulețule, vei aduce lemne. Cât despre prizonierul vostru, o să-l legăm în turn de un stâlp și-l lăsăm să se umple de spume. Agenți ai lui Aetius! Ăia din garnizoana de la Virunum or să se strice de râs când o să le povestesc. Haideți, o să vă las să vă umpleți burțile și să dormiți în fortul meu. Dar plecați de dimineață. Asta este o garnizoană militară, nu o *mansio*.

Decurionul nu era o gazdă prea entuziastă, dar soldații lui ne-au primit încântați. Julia a pregătit o ciorbă gustoasă, Zerco le-a cântat cântece deocheate, iar eu le-am povestit despre Constantinopol care, pentru ei, era la fel de depărtat ca Roma sau Alexandria. Eudoxius, odată ce i-a fost îndepărat călușul, a insistat că este un prinț hun și le-a promis tuturor să le dea greutatea lui în aur, dacă-l eliberau. Soldaților li se păru că este la fel de caraghios ca Zerco. Îl asigurară că nu erau huni prin părțile astea sau, în caz contrar,

erau oricum în drum spre casă. La mai puțin de o zi distanță se aflau forturi care păzeau împrejurimile Italiei și puteam călători de la unul la altul.

– Dormiți liniștiți la noapte, ne asigură Lucius, căci nu le permitem barbarilor să ajungă în Noricum.

Odată cu apariția zorilor, perioada în care santinelele devin doar niște siluete negre pictate pe cerul abia luminat, numai doi romani mai rămăseseră treji în întregul fort.

Amândoi își dădură sfârșitul, la câteva clipe unul de celălalt.

Primul, Simon, era la poartă și se uita obosit și plictisit la drum. Spera ca Ulrika, o lăptăreasă din împrejurimi, cu sânii ca ugerele, să-și facă livrarea înainte să iasă el din post, dis-de-dimineață. Se gândea la sânii ei, rotunzi ca pepenii și fermi ca niște burdufuri pline, când din negură țâșni un cal și, înainte ca el să aibă vreo reacție, un hun îl săgetă în gât. Gâlgâi în timp ce căzu lat la pământ, întrebându-se ce i se întâmplă și ce-a pățit Ulrika. Se spune adeseori că pe chipul celor morți se citește surpriza.

Al doilea bărbat, Cassius, era în vârful turnului și mărșăluia înainte și înapoi ca să nu-nghețe de frig. Un murmur ciudat îl făcu să se uite în sus, chiar înainte ca o duzină de săgeți, asemenea unei furtuni neașteptate, să-l ucidă. Patru dintre ele își găsiseră ținta, celelalte lovind acoperișul turnului, ca o grindină. Bufnetul trupului căzând ne trezi.

– Hunii! am strigat.

– Visezi, mormăi Silas, pe jumătate adormit.

Imediat o săgeată își făcu loc prin fereastra camerei și se lovi de zidul de piatră.

Am auzit zgomot de copite, în timp ce oamenii lui Skilla se repeziră la zid, săriră de pe spatele cailor pe marginea zidului și apoi se strecurară ca niște umbre. Amintindu-și de lecția învățată cu o zi în urmă, nu scoseseră niciun cuvânt.

Au sărit ușor în curte, ca o șoaptă, liniștea deplină fiind spartă doar de lătratul unui câine înainte de a fi străpuns de suliță și de tresăritul unui măgar care răgi o clipă, apoi capul îi fu crăpat de un topor. Cu săbiile trase, barbarii cercetară bucătăria, cămările și grajdurile. Apoi, dându-și repede seama că eram cu toții în turn, atacară ușa acestuia, dar o găsiră blocată. Romanii se iviră la ferestrele turnului, dând alarma. Silas a fost primul care a ripostat, aruncând o suliță de la fereastra aflată la etajul trei. Lovitura ei fu atât de puternică, încât trecu prin hun ca prin brânză.

– Trezirea! urlă el. Luați-vă săbiile, nu sandalele, zevzecilor! Suntem atacați! Se dădu la vreme într-o parte, căci o altă săgeată își făcu loc prin cadrul ferestrei, se înțepeni într-o grindă și mai tremură un pic înainte să-și găsească liniștea.

M-am rostogolit de pe saltea și, așa aproape despuiat cum eram, am apucat sabia romană scurtă cu care o ucisesem pe santinela lui Attila. Julia mai avea încă sulița cu care încercase să-mi omoare calul. În afară de astea și de pumnalul pe care-l luasem de la Eudoxius, noi, fugarii, eram lipsiți de orice alte arme.

M-am repezit spre locul de păstrare a sulițelor, am luat una și am tras cu ochiul afară. Lumina era abia mijită, iar hunii de jos mișunau prin curtea interioară asemenea unor păianjeni. Unul dintre ei se opri, se uită în sus, apoi eu am aruncat sulița. Omul întrezări mișcarea și se feri. Iuțeala lui mi se părea cunoscută. Skilla?

Acum, din ce în ce mai mulți romani aruncau cu sulițe sau trăgeau cu arcul, în timp ce săgețile hunilor ricoșau pe pietrele turnului.

– Ce creaturi din Hades s-au pogorât asupra noastră? întrebă Silas.

– Hunii ăia despre care ziceai că gonesc spre casă, i-am răspuns.

– Dar nu există nicio dispută între noi și huni.

– Se pare că ei sunt de altă părere.

– Tu ești de vină! E vorba despre prizonierul ăla, așa-i?

– El și ruginitura aia căreia i-ai zis tu ancoră.

– Sabia?

– E vrăjită. Dacă Attila pune mâna pe ea, va cuceri lumea întreagă.

Silas se uită la mine cu uimire, neștiind dacă să mă creadă sau nu.

– Julia, încălzește supa! țipă Zerco, arătând oala cu ciorbă care rămăsese caldă în tuciul de fier. Apoi omulețul alergă pe scări spre vârful turnului, în tropăit de cizme.

Încălzește supa? Apoi mi-am dat seama ce-i trecuse piticaniei prin cap. Julia vântura cărbunii pentru a face focul. Eu am tras cu ochiul pe fereastră ca să identific

o nouă țintă. În cele din urmă, s-a găsit un hun care să se repeadă asupra ușii de la baza turnului. Aducându-mi aminte de lupta cu Skilla, am așteptat ca săgeata îndreptată spre mine să se lovească de perete și să cadă cu zgomot, abia apoi am ieșit în afară și am lovit. Arma căzu ca un fulger, hunul căzu și el și muri, parcurgând numai jumătate din drumul spre ușă.

Satisfacția a fost deplină. Nu mai eram un băiețandru.

Romanii erau cu toții în picioare acum și lumina crescândă le venea în ajutor. Dar, socotindu-ne morții și răniții – încă doi dintre noi fuseseră atinși de săgeți –, ne dădurăm seama că suntem în inferioritate. Raportul era de mai mult de doi la unul. Și mai înfricoșător era că hunii desfăceau acoperișul grajdului, dând la o parte bucățile de țiglă. Intenția lor era clară. Aveau de gând să folosească acoperișul ca scut pentru a ajunge la ușă. Alți huni adunau paie pentru a da foc ușii.

Ambele tabere erau în alertă maximă, iar salvele de săgeți se diminuară, pe măsură ce soldații începură să fie mai precauți. Rezervele noastre de proiectile aveau nevoie de întăriri. Locul săgeților fu luat de înjurături în latină, germană și hună.

– Dați-ne sclavii! strigă Skilla în hună.

Nimeni din tabăra romană nu putu să-l înțeleagă.

Zerco se întoarse, având ochii strălucind de agitație. Era pe picior de egalitate în bătălia asta, dacă nu cumva avea chiar un avantaj, din moment ce nu trebuia să meargă aplecat pentru a se feri de săgeți.

– Am aprins focul pentru a semnala, spuse el. Împreună cu Lucius am slăbit niște pietre din vârf,

ca să le aruncăm atunci când vor ataca ușa. Este supa fierbinte?

– A început să dea în clocot, spuse Julia.

– Ia-l pe Jonas să te ajute să o torni. Ia banca și scoate-o pe fereastră ca să faci o pârghie. Când se rupe acoperișul pe care și l-au făcut, toarnă supa pe oricine se nimerește.

– Și dacă mi se face foame? încercă să glumească unul dintre soldați.

– Dacă nu ajungi la bucătărie când încep mațele să-ți ghiorăie, ești deja mort, îi dădu piticul replica. Apoi urcă din nou scările.

Afară se auzi un strigăt și o grindină de săgeți se îndreptă iarăși în sus, multe dintre ele făcându-și loc prin ferestre.

– Stați culcați până când prietenul nostru aruncă pietrele! ordonă Silas. Când hunii se retrag să se adăpostească, ridicați-vă și folosiți arbaletele!

Eu urmăream totul printr-o crăpătură a unei ferestre. Acoperișul grajdului, odată detașat de la locul inițial, se ridică brusc și se legănă un pic înainte și înapoi, în timp ce hunii se poziționau ca să poată să-l care, și apoi fu împins înainte. În spate, ghemuindu-se, veneau soldați cu torțe aprinse. Ritmul săgeților hune ne zădărnicea încercarea de a-i lovi pe barbarii care se apropiau. Nu mă puteam abține să nu mă înfior de fiecare dată când vreo săgeată nimerea prin ferestrele înguste. Se auzi o bufnitură atunci când acoperișul se lovi de baza turnului, apoi se porniră strigăte aspre, iar fânul, lemnul și torțele fuseră împinse înainte.

– Acum! se auzi țipătul ascuțit al lui Zerco, de undeva de sus.

Puteam distinge șuierul pietrelor grele căzând. O lovitură brutală și s-au pornit țipete și înjurături, pe măsură ce bolovanii ce aveau jumătatea greutății unui om treceau prin acoperiș și-i zdrobeau țiglele.

– Banca! am ordonat.

Unul dintre soldați a strecurat banca pe fereastră și a înclinat-o pentru ca ciorba să nu se scurgă pe pereți. Apoi, Julia și cu mine, cu mâinile învelite în haine, am ridicat ceaunul negru de pe foc, l-am dus la fereastră și l-am răsturnat. N-am fost foarte îndemânatici, căci un galon sau două din lichidul gustos se răspândi la noi în încăpere, dar cea mai mare parte a ciorbei fierbinți țâșni afară, așa cum planificaserăm, și, lăsând o dâră de aburi, îi împroșcă pe hunii prinși în dărâmături. De data asta, blestemele fuseră însoțite de țipete de durere.

Hunii rupseră rândurile și avântul lor ezită. Acum noi, romanii, ne-am dus cu toții la ferestre pentru a trimite săgeți sau a arunca pietre și sulițe, doi adversari fiind loviți în spate, căzând în timp ce fugeau să scape. Alți doi zăceau leșinați sau morți pe acoperișul sfărâmat, iar alți câțiva șchiopătau sau se clătinau.

Sorții se echilibraseră acum.

Am aclamat cu toții până când un fum gros a început să se ridice. Am riscat și am scos capul pe fereastră și am sărit înapoi chiar la timp pentru a mă feri de o săgeată care mi-a trecut pe lângă ureche.

– Acoperișul a luat foc și se află chiar lângă ușă, am dat raportul. Avem nevoie de apă.

– Fără apă, contramandă Silas ordinul. Abia ne-ajunge pentru ziua de azi, darămite pentru un asediu.

– Dar, dacă arde ușa...

– Să ne rugăm să nu se întâmple așa sau îi vom omorî când urcă scările. Trebuie să rezistăm până când ne vin ajutoare.

– Ce ajutoare?

– Focul de semnalizare al micului tău prieten. Să ne rugăm să fim auziți de Aetius sau de Dumnezeu.

Hunii începuseră să strige și să urle de exaltare la vederea flăcărilor care ardeau în fața ușii turnului. Unul dintre ei țâșni de-a lungul curții cu un braț plin de fân și lemne pe care le puse pe foc și apoi făcu drumul înapoi încă o dată, înainte ca vreun roman să apuce să-l lovească. Un al doilea hun făcu același lucru, apoi și al treilea.

Cel de-al patrulea care încercă fu ucis, dar focul era deja turbat. Fumul gros bloca vederea de la ferestre. Silas și cu mine am fugit la parter să vedem ce se întâmplă. Fumul intra prin crăpăturile ușii și îi puteam auzi pe soldații romani de la etaj care începuseră să tușească. Valul de căldură se simțea.

Deasupra se auzi un urlet. Încă un roman fusese străpuns de săgeți.

– Dați-mi drumul! țipă Eudoxius de la stâlpul de care era legat. Pe mine mă vor. Dacă mă predați, o să le spun să vă cruțe nemernicile vieți.

– Nu-l băgați în seamă! am strigat eu în vânt.

– Când ne vor ataca, vom folosi vitele, îmi murmură Silas. Julius și Lucius vor sta la pândă cu arbaletele.

Trebuie să ucidem atât cât să-i facem să se sature de jocul ăsta.

– Ţinteşte spre conducător, dacă poţi, i-am spus celui cu arbaleta. El e cel care nu se va da bătut.

Hunii urlau acum un cântec mortuar adresat nouă. O treime din fiecare tabără murise.

Skilla lăsă focul să ardă uşa timp de oră, în vreme ce el îi zorea pe soldaţi să scoată o grindă uriaşă din bucătărie. Hunii ascuţiră cu un satâr unul dintre vârfuri. S-au făcut găuri şi s-au bătut mânere la capetele bârnei, toate acestea dându-le barbarilor un aer preocupat pe care nu-l mai văzusem niciodată înainte. Bârna urma să fie berbecele lor. Pe cât erau de energici la război, pe atât erau de leneşi la agricultură.

În cele din urmă, focul cedă. Uşa era încă în picioare, dar rămăsese doar o grămadă strâmbă şi înnegrită de lemne. Atacatorii veniră cu iuţeală din partea cealaltă a curţii şi berbecele lovi uşa. Aceasta explodă spre interior.

– Aşa, da! urlă Skilla. Hunii aruncară grinda şi scoaseră săbiile.

Deodată, intrarea se umplu de vitele pe care noi le împingeam de la spate şi care se loviră ca elefanţii cartaginezi de hunii care se avântau, obligându-i să se tragă la o parte. Hunii încercară să le mâne în cealaltă direcţie, dar avantajul era acum al nostru. Vitele împungeau cu coarnele şi călcau în copite orice hun căzut la pământ. În acel moment de confuzie, şi mai multe pietre şi mai multe suliţi îşi făcură loc şi încă doi huni deveniră prada dezastrului. În cele din urmă,

atacatorii înțeleseră că trebuie să lase vitele să iasă, dar atacul lor își pierduse din viteză. Când atacatorii rămași în viață se repeziră încă o dată spre intrare, hotărâți să termine lucrurile odată pentru totdeauna, noi îi așteptam pregătiți.

Două săgeți fuseră trase din arbaletă și doi huni muriră, împiedicându-i pe cei care veneau din spate. Am blestemat nenorocul că Skilla nu se afla în rândul întâi. Toate avantajele pe care luptătorii călare le aveau într-o bătălie normală se pierduseră în această confruntare în spațiu închis și știam că pierderile îl înnebuneau pe inamic. Dacă pierdeam, nu urma să avem parte de un tratament îndurător.

Soldații lui Silas manevrau furioși arbaletele pentru a le reîncărca, retrăgându-se pe scări în timpul ăsta. Dar hunii cu arcuri slobozira săgețile. Lucius și Julius se rostogoliră în jos pe scări.

O altă șarjă se îndreptă în sus și ceaunul nostru cu ciorbă fu azvârlit spre huni, doborându-i. Fuseră întinse sulițele, un dușman fu împuns, iar altul înhățat și smucit într-o parte. Lupta de pe scări era disperată. Skilla își făcea drum printre romanii care-i blocau calea cu o hotărâre ce-i lipise un rânjet pe chip. Victoria i se putea citi în ochi. *Ai mei sunteți!*

Deodată, cineva *din spatele* atacatorilor urlă în hună cu un glas iritant, dar familiar.

– Eu sunt slujitorul lui Attila și toți trebuie să vă supuneți mie! Luptați cu mai mult avânt! Luați sabia!

Eudoxius!

– Cum de a scăpat? am întrebat mânios.

– Un prost de soldat i-a dat drumul, gândindu-se că va putea negocia, răspunse Julia din spatele meu, împărțind sulițe pe care le puteam arunca. Grecul i-a tăiat beregata binefăcătorului său și a sărit pe fereastră.

– Ardeți grinzile de la bază și turnul va cădea! îi sfătui Eudoxius.

– Mai vreau o arbaletă! ordonă Silas, împingând un hun înapoi cu ajutorul unui scut. Toate rănile îi sângerau și nimeni nu-i răspunse.

Pas cu pas, mârâind pe măsură ce ne împingeau mai sus, tot mai sus, hunii urcau. Erau din ce în ce mai puțini dintre noi care să le facă față. Am aruncat pe scări banca pe care o folosiserăm ca să turnăm supa, iar ei au zvîrlit-o într-o parte. Le cedaserăm deja primul etaj și încercam să ne folosim de mobilă pentru a le bloca drumul spre cel de-al doilea. Multe săgeți bufniră în timp ce străpungeau mobilele.

– Ardeți tot! țipa Eudoxius.

Și apoi, de undeva de deasupra, am auzit glasul piticului:

– Cavaleria! Cavaleria!

Se putea distinge o goarnă romană; hunii se uitară unul la altul consternați. Întăriri? Supraviețuitorii noștri, recunoscând sunetul, aclamară.

Skilla folosea o măsuță pentru a se proteja de tot ceea ce era aruncat spre el. L-am văzut cum ezita, agonizând din cauza indeciziei. Inamicul său și sabia lui Attila erau atât de aproape! Și totuși, dacă hunii erau închiși în fort de forțele proaspete ale cavaleriei romane, totul ar fi fost pierdut.

Un ultim atac!

– Tatos! Ce se întâmplă? întrebă el agitat.

– Vin romanii. Mulți și călare.

– Încă mai avem timp să-i omorâm pe toți!

Skilla ridică masa.

Am luat o arbaletă și am tras. Săgeata pătrunse prin tăblia mesei, trecând la câțiva milimetri depărtare de nasul lui, dar Skilla își dădu capul pe spate. Cu fața întoarsă spre ei, văzu că oamenii i se topeau pe picioare.

– Trebuie să fugim!

– Sabia! Sabia! implora Eudoxius.

Skilla ezita încă. Eu mă pregăteam, disperat.

În cele din urmă, se aplecă în față, iar eu am tras încă o săgeată care trecu la o palmă pe lângă el. Apoi fugi prin ușa sfărâmată, dând piept cu haosul însângerat. Hunii grav răniți fuseră lăsați la mila justiției romane, iar restul fugiră spre caii pe care-i priponiseră în afara zidului. Skilla sări de pe parapet și ateriză pe spatele calului său, tăindu-i frânghia cu care-l priponise. Și, în timp ce noi ne strigam triumful, hunii se făceau nevăzuți.

Mi-am strecurat capul pe fereastră pentru a vedea ce se întâmplă. Odată cu soarele, pe linia orizontului creștea lucirea armurilor unei companii de cavalerie neobișnuit de bine echipate. Aceasta din urmă apăru pe creasta dealului din sud, din direcția munților. Skilla își biciui calul și se îndreptă spre nord, în cealaltă direcție, acolo de unde veniseră hunii. Se retrăgea în josul dealului și niciun soldat din lume nu se pricepea mai bine la dispărut în ceață decât oamenii Răsăritului.

Când cavaleria romană ajunse cu surle și trâmbițe la turnul asediat, hunii erau la kilometri distanță, galopând cu furie, împrăștiindu-se doar pentru a se regrupa mai târziu.

Bătălia se sfârșise la fel de brusc cum se iscase.

Noi toți eram cu gurile căscate. Conducătorul soldaților care veniseră ca întăriri călărea un armăsar alb ca zăpada, cu capa roșie și coiful cu creastă, după stilul vechi. Platoșa sa era încrustată cu aur și argint și, pentru o clipă, ni se păru că Apollo însuși coborâse de la soare-răsare. Galopă prin poarta fortăreței spre ușa distrusă a turnului central cu unitatea de cavalerie care-l urma, ținându-și calul în frâu pentru a se uita uimit la ravagiile produse. Noi, cei care apăraserăm fortăreața, am ieșit să-l întâmpinăm și-mi dau seama cam ce i-a trecut prin minte: o femeie cu părul transpirat lipit de frunte, un pitic soios și eu, ținând în brațe o veche sabie de fier mai mare decât mine.

Ofițerul clipi, nevenindu-i să creadă.

– Zerco?

Surpriza nou-venitului nu fu mai mică decât a piticului. Și el căscă gura, șocat, dar căzu apoi într-un genunchi, afișând o atitudine umilă pe care nu i-o văzusem niciodată în fața lui Attila.

– Generale Aetius!

– Aetius? Silas, plin de sânge, dar cu triumful întipărit pe chip, rămase cu gura căscată, ca și cum văzuse unicornul. Adică nebunul ăsta chiar spunea adevărul?

Generalul zâmbi.

– Mă îndoiesc, dacă mi-aduc aminte de cât e de viclean. În numele zeilor, ce faci aici, Zerco? Am primit mesajul tău, dar chiar să te găsesc aici...

Aetius era un bărbat frumos și încercat, cu trupul bine legat, deși avea peste cincizeci de ani; grijile și funcția îi lăsaseră urme pe chip, iar părul îi era grizonat.

– Am văzut focul de semnalizare. Ai știut întotdeauna cum să intri în necaz.

– Te căutam, stăpâne, spuse piticul. Am decis să-mi schimb din nou șeful, căci Attila s-a plictisit de mine. De data asta mi-am adus și nevasta.

Julia făcu o plecăciune.

– Ei bine, sfinții știu că avem nevoie să râdem în timpurile astea pline de primejdii, dar mi se pare că tu nu prea ai fost pus pe șotii.

Cu un zâmbet de satisfacție, se uită la haosul însângerat din jur.

– Se pare că ați început ceea ce sper să termin eu. Inspectez garnizoanele din munți, din cauza avertismentelor tale privind un război iminent și în eventualitatea că Attila va ataca Italia. Mesajul că ai scăpat mi-a parvenit acum două zile.

– Nu sunt simple avertismente, generale. Ți-aduc vești cumplite din tabăra lui Attila. Și ți-am adus și un tovarăș nou, un roman de la Constantinopol care aproape că l-a omorât singur pe kagan. Zerco se întoarse. Ai un cadou pentru general, așa-i, Jonas Alabanda?

Eram mai mult decât încântat să scap de po-

– Într-adevăr. M-am dus spre calul ofițerului cu sabia în mâini.

– Ai încercat să-l ucizi pe Attila?

– Am încercat să-i dau foc, dar are norocul ticălosului. Norocul meu a fost acest talisman. I-am arătat relicva roasă. Generale Aetius, acesta este un dar din partea zeului războiului.

XX

TOBELE LUI ATTILA

451 d.Hr.

Începu să ningă, iar lumea părea să fie cufundată în somn. Şi totuşi din capitala lui Attila, amplasată pe îngheţatele câmpii din Hunuguri, o sută de curieri au fost trimişi către o mie de forturi, sate şi tabere barbare. Nimeni n-a pomenit de pierderea legendarei săbii. În schimb, Attila aminti de alte poveşti magice, spunându-le credincioşilor săi că înşişi profeţii Romei prevăzuseră sfârşitul cetăţii. Toate curentele istoriei – cererea Honoriei, promisiunea lui Gaiseric, sfidarea lui Marcian şi petiţia lui Cloda pentru a primi ajutor spre a cuceri tronul francilor – formau un râu al destinului. Niciun pământ din lumea întreagă nu era mai dulce, mai verde, mai bogat sau mai blând decât pământurile din apus: Galia, Spania şi Italia. Fiecare hun trebuia să se pregătească pentru lupta

finală. Fiecare aliat şi vasal trebuia să-şi reînnoiască jurământul. Fiecare inamic urma să primească o ultimă şansă să se alăture barbarilor sau, dacă se opunea, urma să fie distrus complet. Odată cu primăvara, Attila urma să dezlănţuie cea mai teribilă armată pe care o văzuse omenirea vreodată. Şi odată cu aceasta lumea veche avea să se sfârşească.

Curierii se întoarseră cu stindarde din păr de cal, drapele din pânză şi obiecte de cult de la triburile vasale, în semn de jurământ de supunere. Comandaţii de armate puteau să şi le recapete atunci când îşi uneau forţele cu Attila. Se făcură găuri în podele şi se ridicară, în proaspăt refăcuta sală de primire, stâlpi purtând însemnele tribale. Lemnul era crud şi verde. Până la sfârşitul iernii, odată cu explozia verde a ierbii şi cu urcuşul soarelui pe cerul albastru din Hunuguri, camera se umplu de stindarde şi Attila şi căpeteniile sale fuseră nevoiţi să-şi ţină întrunirile afară.

Ilana trebuia să asiste la toate acestea. Fusese eliberată din cuşca sa de lemn după două luni de arest, timp în care expunerea era cât pe-aci s-o ucidă. Acum dormea într-un colţ al bucătăriei, se hrănea cu resturi şi mergea atât doar cât îi permitea lanţul din jurul gleznelor. Guernna savura subjugarea aristocratei romane şi i-ar fi plăcut să-i mai dea din când în când câte un ghiont. Prima oară când încercă, Ilana o lovi, aşa că acum se ţinea departe de ea. Arsurile şi vânătăile Ilanei se vindecaseră şi speranţa îşi făcuse iarăşi loc în inima ei. Skilla se întorsese şi adusese vestea că Jonas este încă în viaţă.

Hunul îl adusese cu el pe grecul Eudoxius, dar nu și sabia. Skilla era neobișnuit de tăcut, mai matur și mai sobru, și nu veni să o vadă. Se zvonea că luptase curajos, dar că tânărul roman îl învinsese din nou. În ciuda acestor lucruri, Edeco îl tratã cu respect, promițându-i că vor încheia la primăvară socotelile pe acest front. În schimb, Attila îl ignora evident pe Skilla, cu o respingere tăcută care-l făcea pe acesta din urmă să agonizeze.

Iarba se înălță și mai tare și dădură primele flori. Animalele se îngrășară, numai bune pentru tăiat, iar nutreț era din belșug. Venise timpul să fie hrănite armatele, și deci timpul pentru război. Attila își semnaliză intențiile, anunțând o adunare la vechea fortăreață romană de la Aquincum, aproape de locul unde Dunărea cotea. Acolo, lângă barăcile fără acoperiș și arena năpădită de buruieni, hunii urmau să se pregătească să atace spre apus. Attila anunță că fusese rugat să fie salvatorul prințesei Honoria, sora împăratului roman. Se va căsători cu ea și va deveni rege al Romei.

Mulțimea hună veni din toate părțile către fortul în ruină, fiind formată nu numai din triburile hune, ci și din aliații lor barbari. Călare sau pe jos, ostrogoți, gepizi, sciri, turingi, dar și contingente reprezentând vandalii din Africa, refugiații bagauzi din Galia și barbari născuți la malul mării pe pământurile înghețate de peste Marea Baltică – toți se adunau la fort. Unii aveau armuri, alții erau zdrențuiți, unii luptau cu lancea, alții cu toporul, unii erau arcași, alții

săbieri, dar cu toţii intuiau că Roma nu mai dăduse ochii cu o asemenea invazie. Armata, din ce în ce mai mare, şi zvonurile privind puterea ei dăduseră naştere unei forţe care atrăsese în vârtejul ei sclavi, hoţi evadaţi, politicieni exilaţi, aristocraţi compromişi, mercenari şomeri şi soldaţi bătrâni, plictisiţi. Mulţi îşi aduseră cu ei soţiile şi copiii, pentru a-i ajuta să care prada, atât timp cât soţul sau tatăl rămânea în viaţă, sau s-o revendice, dacă acesta murea. Erau acolo şi prostituate, vrăjitori, profeţi, preoţi, negustori, samsari, armurari, tăbăcari, cizmari, rotari, tâmplari, cantinieri, traficanţi de aur şi dezertori romani. Oraşul de corturi crescu, crescu şi mai mult, şi mai mult, iarba fu zdrobită până ce deveni simplu noroi şi o treime din armată se îmbolnăvi. Attila începu să trimită contingente de cavalerie în amonte de Dunăre doar pentru a putea face posibilă aprovizionarea uriaşei tabere. Pe măsură ce diviziile plecau spre apus, kaganul le puse să mărşăluiască pe sub porţile arcuite ale ruinatei cetăţi Aquincum, de parcă ar fi trecut pe sub arcul triumfal al Romei.

– Întreaga lume este în mişcare, murmură Skilla către unchiul său, în timp ce urmăreau noi trupe care mărşăluiau spre apus, exact când altele veneau dinspre răsărit. Nici nu ştiam că există atâţia oameni.

Edeco zâmbi sinistru.

– Vor fi mai puţini la sfârşitul acestui anotimp.

Când a apărut luna nouă a târziei primăveri, Attila i-a chemat pe cei mai importanţi oameni de arme ai săi la o ultimă întâlnire organizată în faţa unui

colosal foc de tabără. Aceasta era cea de pe urmă posibilitate, pentru ceva vreme de atunci încolo, de a li se adresa direct, folosindu-şi carisma ieşită din comun. Îndată ce mulţimea se va fi răspândit asemenea valurilor, nu va mai putea să comunice cu ea decât prin mesager, până când nu se vor fi adunat din nou pentru război. Se îmbrăcă iarăşi modest, cu o armură simplă, cu capul descoperit şi haine obişnuite. Singura concesie făcută ornamentelor fu o broşă de aur care îi ţinea capa, o broşă în forma unui cerb de aur. Goţii purtau inelele legământului, pentru a-şi declara fidelitatea, iar gepizii – eşarfele colorate ale clanurilor lor. Ochii lui Attila îi ţintui pe toţi, ca şi cum i-ar fi ţinut într-un pumn.

– Oamenii Răsăritului, începu el, sunt meniţi să mărşăluiască până acolo unde apune soarele. Acesta este destinul nostru ce ne-a însoţit încă de când căprioara albă ne-a arătat drumul în afara ţinutului nostru natal.

Hunii din adunare încuviinţară solemn.

– Vom domni asupra întinderilor nesfârşite de iarbă până la oceanul fără de margini, pe care niciunul dintre noi nu l-a văzut încă. Toţi oamenii se vor uni sub îndrumarea noastră şi toţi cei prezenţi aici vor putea să îşi aleagă câte o sută de femei şi o mie de sclavi.

Un mormăit slab de mulţumire îi însoţi cuvintele.

– Campania care ne aşteaptă nu e una uşoară. Attila se încruntă. Împăratul de Apus este un nesăbuit, dar generalul său nu este, iar Aetius, pe care-l cunosc prea bine, va face tot ce-i stă în putere ca să mi se opună. Eram cei mai buni prieteni când eram

mici, dar am devenit cei mai crunți dușmani ca adulți. Și așa trebuie să fie, căci suntem mult prea asemănători și ne dorim același lucru: imperiul.

Un alt murmur de aprobare.

– Prințesa Honoria m-a implorat s-o salvez din mâinile nedemnului ei frate. Fiind cel mai mare rege al lumii, nu pot să-i ignor cererea. Tânjește să ajungă în patul meu, și cine poate s-o condamne?

Luptătorii râseră.

– Mai mult, am primit vești de la frații noștri, vandalii. Regele lor, Gaiseric, ne-a dat de știre că, dacă vom ataca în apus, va face și el același lucru. Cloda își va aduce francii de partea noastră. Înșiși profeții Romei ne-au prezis victoria.

Capetele se mișcară iarăși solemn, în semn de aprobare. Știau cu toții că sorții sunt de partea hunilor.

– Iată ce se va întâmpla. Nu vom porni raiduri. Vom *cuceri* și vom rămâne acolo, până ce toți vor jura credință oamenilor Răsăritului. Vom distruge Apusul pornind cu ceea ce i-a devenit inimă: Galia. Îi vom înfrânge acolo pe romani, ni-i vom lua pe germani aliați și vom coborî spre Italia și Spania și vom deveni stăpâni. Mă voi căsători apoi cu Honoria și voi da noi Attila acestei lumi.

Aici rânji. Mulțimea urlă, bătând din picioare cu entuziasm.

– Attila! Attila! Attila!

Doar fiii săi mai mari priveau încruntați.

– Apoi, având tot Apusul sub drapelul meu, îi voi distruge pe Marcian și tot Răsăritul.

– Attila! strigară toți.

Lătrară precum câinii și țipară ca vulturii. Urlară și scheunară și mârâriră. Bătură pământul cu capetele sulițelor, iar bubuitul rezultat fu atât de mare, încât toată tabăra le putu împărtăși entuziasmul.

Attila ridică mâna să se facă liniște.

– Hunul va câștiga, și știți de ce? Pentru că nu este moale ca un roman. Hunul n-are nevoie de acoperiș, deși își poate face rost de unul. Nu are nevoie de sclavi, deși și-i poate câștiga. Poate dormi în șa, se poate spăla în râu și adăposti sub un copac. Oamenii Răsăritului vor câștiga nu pentru că au multe, ci pentru că au puține. Am dovedit asta în toate bătăliile. Cetățile fac din oameni niște cârpe. Dacă le dăm foc, femeile noastre vor avea motive să cânte.

De data asta, certitudinea nu mai fu deplină. Oamenii aceștia se deprinseseră cu confortul unui cămin retras sau al unei băi încălzite. Le plăceau bijuteriile fine și săbiile împodobite.

– Ascultați-mă! O să simplificăm tot ce-i complicat. Îmi doresc puritatea focului. Curățenia stepei. Nu lăsați nicio piatră una peste alta. Nu lăsați niciun acoperiș nesfărâmat. Nu lăsați nimic în afară de cenușa renașterii ce va veni și vă jur pe toții zeii în care credeți că victoria va fi a noastră. Asta e ceea ce zeii își doresc cu adevărat.

– Attila! răcni mulțimea.

Attila își plecă fruntea, satisfăcut, dar cunoscând natura umană a celor care-l urmau.

– Faceți asta, le promise el, și vă voi face bogați!

Ca tunetul care anunță furtuna ce se apropie, zvonurile și rapoartele despre adunarea lui Attila ajunseră și la Aetius. Acesta își stabilise tabăra de iarnă la Augusta Treverorum, în partea de sus a văii Mosel, un oraș care avea aceeași moștenire găunoasă ca și armata sa. Odată sediu al împăraților, Augusta Treverorum fusese distrusă, reconstruită și i se dăruiseră ziduri noi. Palatul lui Constantin devenise biserică, din moment ce nicio delegație imperială nu-și mai făcea drum așa de departe la miazănoapte. Băile fuseseră închise și nou-veniții franci și belgi le transformseră în case, podelele de lemn împărțind fostele săli cu arcade. Jocurile nu mai erau de actualitate, așa că arena se transformase în piață.

Și totuși Treveris era cel mai strategic și mai bine păstrat oraș roman din zonă. De aici, Aetius a plecat cu o navă pe Rin și l-a străbătut în sus și-n jos, predicând nerăbdător nevoia de a întări apărarea și de a arde podurile de peste râu, atunci când timpurile o vor cere. Mesajele au fost răspândite către alani, burgunzi, franci, armoricani, saxoni, împreună cu avertismentul că hunii vor distruge Apusul și îi va transforma în națiuni vasale. Doar unindu-se, îi avertiză el, puteau spera să li se poată opune.

Regatele barbare îi răspunseră cu precauție. Multe fuseră curioase în legătură cu o sabie măreață de care auziseră, sabia lui Marte, pe care Aetius o capturase cumva de la Attila. Exista ea cu adevărat? Ce puteri deținea?

Veniți la primăvară să ne întâlnim și veți vedea cu ochii voștri, le răspundea Aetius.

În același timp, spionii lui Attila ajunseseră și ei la aceleași curți și le îndemnau să se predea și să se supună, dacă voiau ca triburile lor să supraviețuiască. Invazia ce urma să vină nu putea fi oprită și a te alătura Imperiului Roman ce stătea să cadă era curată nebunie.

Cheia, atât pentru Aetius, cât și pentru triburile ezitante, era Teodoric, regele vizigot și cel mai puternic șef de trib barbar. Dacă li se alătura romanilor, le dădea lui Aetius și aliaților săi o mică șansă de câștig. Dacă rămânea neutru sau mergea de partea lui Attila, totul era pierdut.

Teodoric însuși era perfect conștient de valoarea sa strategică și precaut la tertipurile lui Aetius. Generalul manipulase triburile germanice de prea multe ori înainte.

Ca răspuns la fiecare misivă și tentativă de lingușire, îl tot amâna. „Nu am niciun conflict cu Attila, după cum nu am niciunul nici cu tine", îi scrisese el generalului roman. „E iarnă, iar oamenii ar trebui să se odihnească. La primăvară, vizigoții vor lua cea mai bună decizie pentru ei, nu pentru voi."

Împăratul Valentinian păru la fel de insensibil în fața pericolului. Ca răspuns la cererea lui Aetius de a primi mai mulți oameni, mai multe arme și mai multe provizii, el îi trimise înapoi lungi scrisori în care se plângea de incompetența perceptorilor, de purtarea ticăloșită a celor bogați, de lipsa de onestitate a birocraților, de trădările surorii lui și de egoismul tacticienilor militari. N-ar putea oare armata să înțeleagă

greutățile prin care trece curtea imperială? Nu putea Aetius să vadă că el făcea tot ce-i stătea în puteri?

Bănuiesc că spionii tăi sunt prost informați în legătură cu intențiile lui Attila. Poate nu știi, dar Marcian a sistat tributul pe care Răsăritul îl dădea hunilor și și-a rechemat trupele din Persia. Nu ți se pare mai plauzibil ca mânia hunului să se îndrepte asupra Constantinopolului? Nu este Attila unul dintre cei mai vechi prieteni ai tăi? Oare nu au servit hunii cu curaj în campaniile tale, ca mercenari? Nu e jumătatea mea de imperiu mai săracă decât jumătatea lui Marcian? De ce ar ataca Attila aici? Temerile tale sunt exagerate, generale....

E ca și cum aș fi o nevastă cicălitoare care-și plânge de milă, se gândi Aetius cu amărăciune. Știa că Valentinian alocase largi părți din buget circurilor, bisericilor, palatelor și banchetelor. Noii împărați refuzau să recunoască faptul că nu-și mai puteau permite să trăiască asemenea celor dinaintea lor. Legiunile aveau o putere înjumătățită. Contractorii erau corupți. Echipamentul era de proastă calitate. Poate că profeții aveau dreptate, se gândi generalul. Poate că venise timpul ca Roma să moară. Și eu la fel, își spuse el. Și totuși...

Se uită în zare, peste râul verde umflat de ploile de primăvară. Trecuse multă vreme de când nu mai exista aici traficul intens legat de comerțul imperial, dar valea făcea încă legătura cu rămășițele agriculturii

și comerțului din partea de nord a Galiei. Poate că barbarii disprețuiau Roma, dar o și copiau la nivel inferior, așa, ca într-o joacă de copii. Bisericile lor erau rustice, casele neprelucrate, mâncarea simplă, animalele neșlefuite, iar disprețul față de cultură iremediabil. Și totuși simulau stilul de viață roman, se împodobeau cu haine jefuite și trăiau în vile pe jumătate ruinate, ca maimuțele în templu. Încercau să gătească mâncarea cu semințe de anason și cu ulei de pește. Unii bărbați chiar își tăiau părul scurt, ca romanii, iar unele femei își schimbaseră saboții cu sandale, în ciuda noroiului.

Era ceva. Dacă Attila câștiga, nici măcar nu va mai fi vorba de imitație. Viitorul va consta într-o întoarcere la sălbăticie, la eclipsa cunoașterii și dispariția Bisericii Creștine. Oare nebunii nu puteau vedea asta?

Era, desigur, un nebun care înțelegea: Zerco. Era chiar ciudat cum un pitic se transformase în tovarășul lui preferat. Nu era numai distractiv, ci avea o minte pătrunzătoare. Nu se întorsese doar cu informații despre puterea lui Attila, dar și despre hun însuși: frica lui de civilizație corupea. Aetius își amintea de Attila ca fiind cel mai tăcut și mai ursuz hun pe care-l întâlnise, din perioada în care fusese ostatic al taberei lor. Aetius se întrebase dacă omul acela nefericit, îngrijindu-și niște răni secrete, era un om simplu.

Bineînțeles că exact opusul s-a dovedit a fi adevărat și, în timp ce căpeteniile hune se făleau, Attila încheiase alianțe secrete, folosindu-și magnetismul său tăcut și fioros. Se dovedise a fi un maestru tactician atât

pe terenul de bătălie, cât și în afara lui. În timp ce alții păşeau ţanţoşi, el se ridicase stăruind, aliindu-se şi ucigând. Şi ceea ce înainte fusese doar o pacoste de atacatori se transformase sub Attila în ceva mult mai rău: o bandă de cuceritori care doreau să se întoarcă la o salvare al cărei nume era simplitatea animalică.

Zerco încercă să explice toate astea şi mai mult: că miezul armatei hune nu era mare, că barbarii se certau adesea ca nişte câini pe o bucată de carne şi că avântul le scădea uluitor de repede, dacă nu câştigau.

– Vor câştiga doar dacă Apusul crede că ei sunt cei care *trebuie* să câştige, spuse piticul. Luptă-te cu ei, generale, şi o să vezi că vor da înapoi ca un şacal care caută o masă mai uşor de câştigat.

– Aliaţilor mei le e teamă să li se opună. Au intimidat lumea întreagă.

– Şi totuşi, cel mai des, atacatorul este cel mai temător şi mai slab.

Tânărul pe care Zerco îl adusese cu el, acest Jonas de la Constantinopol, avea ceva curaj. Era îndrăgostit de o femeie ţinută captivă şi era – vai! – la vârsta când o asemenea dragoste te poate măcina, dar nu-şi lăsase sentimentele să-i întunece raţiunea. Se dovedise a fi un bun diplomat, în ciuda dorinţei de a o salva şi de a se răzbuna. Deşi se chinuia cu îndatoririle sale – „Vreau să lupt!" – tânărul era mult prea valoros pentru a fi folosit doar ca simplu soldat. Era la fel de interesant ca Zerco, şi-i povestea cum supravieţuise lăsându-şi rivalul să-şi termine toate săgeţile într-un duel, susţinând că Roma putea face şi ea acelaşi lucru.

Într-o seară rece de martie, după ce ordonă să se facă un foc, Aetius ceru să-i fie aduși cei doi. Frunzele înmugureau și, îndată ce iarba avea să fie suficient de înaltă pentru a-și hrăni caii, hunii vor veni. Pe partea aceasta a Rinului, fiecare aliat va sta cu privirile ațintite ca să vadă câți au trecut de partea generalului roman. Fără o mână fermă, totul avea să fie distrus.

– Am câte o însărcinare pentru fiecare dintre voi, le spuse Aetius.

Putu să vadă cum chipul bizantinului se însenină.

– M-am antrenat cu soldații din cavalerie!

– Ceea ce, în cele din urmă, îți va fi de folos. Între timp, ai o sarcină mult mai importantă și mai urgentă.

Tânărul se aplecă în față, arzând de nerăbdare.

– În primul rând, Zerco. Se întoarse spre pitic. Te voi trimite la episcopul Anianus din Aurelia.

– Aurelia?

– Capitala tribului alanilor, al cărei nume a fost corupt de noii conducători în limba lor natală și pare a fi acum „Orleans". Este poarta către cea mai bogată vale a Galiei, Loara, și un punct strategic către întreaga provincie.

Zerco se ridică, parcă luându-se în râs, cu privirea ajungându-i doar la nivelul cingătorii.

– Sunt sigur că o să-l opresc, dacă ajunge atât de departe, generale. Făcu cu ochiul. Și sunt sigur că o să mă distrez de minune, dacă nu o să apară.

Aetius zâmbi.

– Vreau să deschizi urechile și gura, nu să lupți. Te trimit la Anianus în semn de prietenie și, într-adevăr,

una dintre sarcinile tale este să te împrietenești cu el. Mi s-a spus că este un roman extrem de pios, care a trezit mult respect în rândul alanilor. Aceștia cred că este o persoană sfântă, care le aduce noroc. Când hunii vor veni, reacția lui va fi urmărită îndeaproape de populație. Trebuie să-l convingi să pledeze pentru cauza noastră.

– Dar de ce tocmai eu, o jumătate de om? protestă Zerco. Cu siguranță că un bărbat de o statură mai semeață...

– Ar fi mult prea îndeaproape urmărit de Sangibanus, regele tribului alan. Am primit de veste că acesta apleacă urechea la emisarii din partea hunilor. Îi e teamă de Attila și vrea să păstreze ceea ce are acum. Am nevoie de tine să mai joci o dată rolul nebunului, al poznașului de la Curtea sa, și să-mi spui spre ce parte înclină. Dacă dă Aurelia pe mâna lui Attila, atunci Galia întreagă devine vulnerabilă în fața invaziei. Dacă însă i se opune, câștigăm timp pentru a învinge.

– O să știu cum îi funcționează mintea mai bine decât el însuși, promise Zerco.

– Și dacă există vreun plan de trădare, mă voi lupta să-l opresc, interveni și Jonas.

Aetius se întoarse imediat.

– Nu, tu ai o sarcină mai importantă și mai dificilă, Aducător al Sabiei. Te trimit la Tolosa.

– Tolosa!

Mult în sudul Galiei, Tolosa se afla la două săptămâni distanță.

– Regele Teodoric trebuie convins să meargă alături de noi. Am folosit argumente logice, l-am implorat, dar refuză în continuare să se implice. Uneori, o singură vizită contează mai mult decât o sută de scrisori. Te fac pe tine mesagerul meu special. Nu mă interesează ce vei face, dar trebuie să-i determini pe vizigoți să îmbrățișeze cauza noastră.

– Dar cum?

– Îl cunoști pe Attila. Vorbește din inimă.

În timp ce Zerco și Julia se îndreptau spre Aurelia, eu am luat-o în amonte pe Rin, cu barca. Totul părea a fi liniștit în valea înverzindă, iar războiul – doar un vis îndepărtat. Totuși, schimbarea se simțea în aer. Cavaleria bătea încă vechile drumuri romane, dovadă a pregătirilor ce se făceau și, când vasul nostru acosta pentru a livra bunuri și mesaje sau pentru a se aproviziona, atmosfera din satele de pe mal și din vechile forturi romane era una solemnă și vigilentă. Seara, bărbații își ascuțeau armele. Femeile afumau carnea și încărcau grânele de anul trecut în saci, pentru cazul în care trebuiau să fugă. Cu toții auziseră zvonuri de agitație la răsărit. Puțini dintre ei văzuseră vreodată un hun. Odată ajuns la fortăreață, am trecut trupele în revistă, în numele lui Aetius.

Acesta mă rugase să fac un ocol pe la fortăreața legiunii din Sumelocenna.

– I-am spus tribunului de acolo, pe nume Stenis, să-și transforme oamenii în viespi, își aminti generalul.

Vreau să văd dacă a reușit, așa că să-mi trimiți o scrisoare în care să-mi spui rezultatul.

De la depărtare, fortul mi s-a părut mic și neînsemnat, unul dintre turnuri fiind dărâmat, cu vopseaua crăpată. Dar pe măsură ce mă apropiam, mi-a venit inima la loc. Șanțurile din jur fuseseră curățate de tufișuri și de buruieni. La distanță de o aruncătură de săgeată fusese construit un gard din țepușe de lemn, pentru a proteja fortăreața de turnuri de asediu și de berbeci. Vechile ziduri fuseseră reparate cu pietre noi, de culoare deschisă. Recruți din rândul țăranilor se antrenau în curtea interioară.

– Suntem o nucă pe care Attila nu și-ar dori s-o spargă, spuse Stenis cu o mândrie rară și binevenită în voce. Cu doar un an în urmă, și un copil ar fi putut cuceri garnizoana asta, iar Aetius și-a dat imediat seama de acest lucru. Acum aș vrea să văd o armată întreagă încercând. Am construit douăzeci de catapulte noi și o sută de arbalete și am recrutat șaptezeci și cinci de oameni.

– Îi voi spune toate astea generalului.

Decisesem să nu dezvălui dimensiunile armatei lui Attila.

– Spune-i doar că sunt gata de atac.

Am călătorit apoi spre sud-vest, spre Ron, unde un bac m-a dus în josul râului, spre Mediterana. În timp ce mergeam spre sud, soarele deveni mai strălucitor, iar vegetația mai luxuriantă. Era o țară frumoasă, mai verde decât distantul Bizanț, și m-am întrebat cum ar fi să trăiești aici. Dar venirea primăverii făcea să-mi

crească și neliniștea. Timpul se grăbea, la fel și Attila. Cum voi putea să-l conving pe Teodoric?

Am cumpărat un cal aproape de gura râului și am luat-o pe drumul roman principal spre apus, spre Tolosa și vizigoți, trăgând din când în când cu ochiul la marea strălucitoare aflată la stânga mea. Cât de departe ajunsesem! Departe de casă. Departe de Ilana. Pornisem în vis și eșuasem în coșmar.

Era deja sfârșitul lui aprilie când am reușit să ajung în capitala vizigotă din vechea cetate romană, fortăreața ei centrală ridicându-se deasupra acoperișurilor din țiglă roșie. M-am oprit o clipă înaintea zidurilor cenușii ale cetății și m-am întrebat cum voi reuși să-i conving pe barbarii semicivilizați să se alieze cu Imperiul pe care îl cuceriseră pe jumătate, pe care-l urau, invidiau și de care se temeau. Să-l înfricoșez pe Teodoric cu povești despre Attila? Misiune mea era absurdă.

Și totuși destinul își are propriile sale șiretlicuri. Neștiut de mine, privind de pe o fereastră îngustă de sus din turn, stătea răspunsul meu.

XXI

BICIUL LUI DUMNEZEU

Armatele lui Attila erau mult prea mari pentru a putea înainta pe un singur drum, așa că urcară pe valea Dunării în coloane paralele, înghițind străvechea graniță dintre Roma și Germania asemenea unui val. Cavaleria hună porni prima, ca vârful unei săgeți, lovind înainte de orice avertisment și cucerind orice garnizoană înainte ca soldații întâlniți să aibă timp să se pregătească. Cavaleria mai greoaie a ostrogoților era următoarea în rând, caii lor masivi, scuturile impozante și lăncile lungi strivind pe oricine și orice i s-ar fi opus. Dacă locuitorii încercau să caute refugiu în vreun turn, fortăreață, mănăstire sau biserică, rămâneau la mâna infanteriei, printre rândurile căreia se găseau mercenari și meșteri care știau să construiască turnuri de atac, catapulte și berbeci. Rotocoale de fum marcau locurile unde fusese învins vreun mic grup de rezistență.

Niciodată înainte nu mai reuşiseră hunii să strângă laolaltă o armată atât de mare şi niciodată aprovizionarea nu reprezentase o provocare atât de serioasă. Distrugeau locurile prin care treceau, asemenea lăcustelor. Cei care se ascundeau, când reveneau, nu găseau decât terenuri pustiite. Toate casele erau arse. Fiecare grânar era golit. Fiecare vie şi pom fructifer erau tăiaţi. Nu mai semăna cu o cucerire, ci cu o depopulare. După uciderea bărbaţilor, violarea femeilor şi transformarea lor în sclave, cavaleria hună era deosebit de grijulie să omoare copiii şi femeile gravide. Nicio generaţie nu urma să crească pentru a se răzbuna. Puţinii orfani supravieţuitori tremurau de frig prin păduri, asemenea animalelor. Câinii abandonaţi se sălbăticiseră şi-ncepură să mănânce cadavrele foştilor lor stăpâni.

Unul câte unul, avanposturile civilizaţiei deveneau ruine. Astura, Augustiana, Faviana, Lauriacum, Lentia, Boiodurum, Castra Batava, Castra Augusta, Castra Regina... cu toate fuseseră şterse din istorie. Era ca şi cum pământul înghiţise civilizaţia. Aerul se umpluse de cenuşă în loc de miros de flori de măr, iar casele dărâmate aveau duhoarea lemnului ars, a putreziciunii şi a ruinei. Mozaicuri complicate musteau de sânge. Frescele erau mânjite cu creierii şi lichidele scurse din cei care muriseră uitându-se la ele. Profeţii avuseseră dreptate: armatele blestemate anunţau sfârşitul lumii. O mie de ani avea Europa să ţină minte marşul acesta. Răul venise călare pe cai sălbatici de stepă, iar îngerii fugiseră. Era primăvară, dar zilele deveneau din ce în ce mai întunecate.

Attila era extrem de mulțumit.

Într-o după-amiază se opri să se înfrupte din prada unui fort roman numit Sumelocenna, ai cărui apărători fuseseră masacrați cu deosebită furie, pentru că se împotriviseră cu un curaj neobișnuit. Attila își odihni cizmele pe trupul unui tribun despre care oamenii lui ziceau să se numise Stenis, observând că tunica mortului avea o cataramă sub forma unei viespi. Regele se aplecă să scoată broșa. Nu mai văzuse ceva asemănător și voia să i-o dea Herekăi. „Omul care o purta înțepa", urma el să-i spună.

Nu existase vreun ofițer care să-i predea arta războiului lui Attila. Niciun curtean nu-l ajutase să dobândească grația nobilimii. Niciun artist nu-i învățase degetele aspre să atingă coardele unei harpe sau lire. Nicio femeie nu-i alinase mânia permanentă, acea furie mocnită rezultată în urma unei copilării marcate de bătăi și a unei tinereți însemnate de trădare și război. Niciun preot nu-i explicase pentru ce se află el aici și niciun profet nu îndrăznise să-i spună că ar putea eșua. El reprezenta o forță primitivă, trimisă să curețe lumea.

Era de părere că hunii sunt diferiți de alți oameni, atât de diferiți de parcă nici nu mai erau oameni, ci zei. Sau poate că nici *nu mai existau* alți oameni decât ei, lumea fiind în rest locuită de forme de viață inferioare, oameni de lut. Nu știa exact. Cu siguranță moartea acestor romani nu avea nicio semnificație pentru el. Viețile lor îi erau mult prea străine, obiceiurile lor mult prea inexplicabile. Înțelegea că viața

e o luptă, iar bucuria pe care unii o resimțeau într-o existență simplă îl nedumerea. Trebuia să fii vânător sau pradă. Credința lui că viața e crudă îi colora toate faptele. Attila își conducea hunii spre victorie, dar nu se-ncredea în niciunul. Nu iubea pe nimeni. Nu se baza pe nimeni. Știa că nu va avea parte de niciun fel de odihnă, căci odihna însemna moarte. Oare nu în somn aproape că reușise cățeaua aia romană să-i dea foc? *Asta* da lecție! Acum dormea doar câte puțin, îmbătrânind mai repede și având vise tulburi. Dar totul era așa cum *trebuia să fie.* Uciderea era esența vieții lui. Distrugerea era singura care-l făcea să se simtă în siguranță.

Attila nu era un strateg. Nu putea să-și imagineze pământurile pe care planifica să le cucerească. Caracterul lor dezirabil sau nu era aproape imaterial. Attila înțelegea frica și plănuia o catastrofă, dar una care îi era dedicată lui Aetius. La fiecare roman ucis, doi sau trei alergau către ținta lui Galia. Fiecare dintre aceștia trebuia hrănit. Fiecare dintre ei transporta panica, asemenea unei epidemii de ciumă. Cu fiecare poveste, călăreții lui erau din ce în ce mai detestați, scopul lor mai ucigător, lăcomia lor tot mai mare. Această teroare era necesară. Hoarda sa, deși numeroasă, nu se putea compara cu milioanele de oameni din lumea romană. Puterea lui stătea în aparenta invincibilitate. Hunii nu fuseseră niciodată învinși, pentru că nimeni nu crezuse cu adevărat că *pot* fi învinși.

Ce nu știa el era că Aetius începuse să-și întindă pânza și să intercepteze zeci de mii de fugari,

recrutând bărbați și trimițând femeile și copiii să cultive pământul.

Attila n-avea nici cea mai mică intenție să se lupte cu Aetius – decât dacă era nevoit. Generalul era un soldat mult prea bun. Dar, dacă se va lupta cu el, o va face când Aetius va rămâne aproape singur, când aliațele vor fi rupte, când cetățile vor geme sub flăcări, resursele de hrană vor fi jefuite de cei fără de adăpost, când legionarii vor fi bolnavi și demoralizați; atunci împăratul va șovăi, iar locotenenții îl vor trăda. Attila nu pierduse niciodată vreo bătălie, pentru că nu lupta cinstit. Surpriza, înșelătoria, trădarea, superioritatea numerică, teroarea și hoția îl ajutaseră de fiecare dată să câștige, de la uciderea fratelui său la distrugerea provinciilor răsăritene. Doar pierderea vechii săbii îl supărase, dar nu lăsase pe nimeni să vadă acest lucru. Știa că este doar un talisman inventat cu viclenie de el, dar oamenii lui credeau în magia ei. Puterea unui conducător era strâns legată de credință. Despre dispariția sabiei nu se vorbea deschis, dar reușise să planteze o sămânță de frică.

Victoriile vor compensa pierderea simbolului. Barbarul își conduse alaiul de căpetenii și mesageri pe o pantă ierboasă pentru a se putea uita înapoi pe valea Dunării, la coloanele lungi și șerpuitoare ale forțelor de atac întinzându-se până la linia ascunsă de ceață a orizontului, bărbații aspri odihnindu-se direct pe caii care se înfruptau cu iarbă. Attila nu pierdea niciodată, pentru că știa că toți șacalii s-ar fi întors împotriva lui. Căpeteniile puteau fi ținute în frâu doar

cu ajutorul pradei față de care erau coruptibili. Cu cât adunau mai multe, cu atât le creștea setea, cu atât deveneau din ce în ce mai asemănători cu romanii. Attila nu vedea nicio portiță de ieșire din această situație, în afara distrugerii complete. Pustiirea era salvarea hunilor.

Aștepta cu nerăbdare să vadă pământul devastat.

Și ceea ce avea să-i facă Ilanei, odată ce își va recupera sabia.

Era în natura lucrurilor, un ciclu care nu se putea sfârși.

Ilana devenise un exponat în ciudata grădină zoologică a lui Attila.

Ca toate soțiile și sclavele lui Attila, fusese adusă să slujească invaziei. Dar în loc să stea în confortabilele căruțele cu coviltir și covoare, culcușul ei era o cușcă de lemn, fără acoperiș, pentru a o lăsa pradă soarelui și intemperiilor. Era doar una dintre cele douăsprezece căruțe ale unui șir care transporta urși, un leu eliberat de la o vilă romană, un lup agitat, trei generali romani, capturați și închiși într-o singură cușcă, și bursuci, animalele preferate ale lui Attila. Aceste cuști erau, de obicei, folosite pentru a transporta sclavi și prizonieri, dar orice sclav roman era trimis în rândurile armatei, iar criminalii erau pur și simplu executați. Așa că Attila decisese ca ele să fie umplute cu curiozități – printre acestea, femeia care încercase să-l ardă de viu și căreia, din cauze neelucidate încă, i se permisese să rămână în viață.

Mila lui temporară era de fapt o tortură. Viața Illanei fusese redusă la cea mizeră a unui animal, căci stătea inertă în cușca ei, în mijlocul armatei, învăluită în praf și atacată continuu de muște: avea hainele murdare, nu mai beneficia de pic de intimitate și era mereu jignită. Ziua îi era cald, noaptea frig. Abia primea suficientă apă de băut, darămite să i se permită să se spele. Paznicul ei era Guernna, căreia îi făcea deosebită plăcere s-o umilească de la distanță.

– Sunt convinsă că o să vină să te salveze acușica, îi spunea aceasta atunci când îi dădea niște rămășițe de mâncare. Își va face loc printre o jumătate de milion de oameni, doar cu sabia aia pe care a furat-o.

– Ne așteaptă pe amândouă, Guernna, îi răspundea cu un tupeu mai mare decât avea în realitate. Te va elibera și pe tine. Când va începe bătălia, vei avea și tu șansa să scapi și să treci de partea romanilor.

– Crezi că va mai rămâne vreun roman în viață, Ilana? Edeco spune că asta este cea mai mare armată din lume.

Ilana era de aceeași părere. Odată, cușca ei se împotmolise în noroiul din vârful unui deal. În timp ce doisprezece soldați din infanteria gepidă încercau s-o ridice pentru a o elibera, avusese șansa să se uite înapoi la mulțimea uriașă care venea în urma ei. Câmpurile de sulițe se mișcau asemenea grânelor bătute de vânt, miile de cai ridicau nori de praf în aer de parcă s-ar fi iscat furtuna, căruțele se mișcau ca elefanții care toceau iarba, încărcate până la refuz cu pradă de război.

– Aetius și Jonas vor veni și ei cu o armată mare.

Guernna zâmbi.

– Ne întrebăm cu toții ce va face Attila cu tine în cele din urmă. Majoritatea femeilor cred că-ți va da foc, din moment ce asta aproape că ți-a reușit ție. Alții se gândesc că te va crucifica sau că-i va lăsa pe ostrogoți să te violeze sau își va pune animalele să facă asta. Unii cred că vei fi jupuită, iar ceilalți sunt de părere că Attila așteaptă să adune suficient aur pentru a-l topi să ți-l toarne pe gât, pentru a te arde dinăuntru spre afară, transformându-ți trupul într-o matriță.

– Ce amuzante trebuie să fie toate speculațiile astea. Dar tu ce crezi, Guernna?

– Eu cred că plănuiește o execuție atât de deșteaptă, că niciunul dintre noi nu s-a putut gândi la așa ceva până acum.

Ochii îi jucară în cap. Guernna nu prea avea imaginație, dar îi admira pe cei care se bucurau de ea.

– Și tu îl vei ajuta.

Guernna se uită la ea cu reproș.

– Ilana, eu sunt doar cea care-ți dă de mâncare. Ai greșit când ne-ai atacat stăpânul și totuși eu îți aduc apă de băut și îți arunc o găleată cu apă ca să spăl mizeria pe care o lași în urmă. De la mine trebuie să te aștepți la ce-i mai bun.

– După cum știi, cel mai bine pentru mine ar fi o suliță între coaste. Cred că m-aș putea aștepta la asta de la tine, dacă mă gândesc la trădarea din seara în care am încercat să fug.

Guernna zâmbi.

– Da, într-adevăr, dacă te-aș omorî *ar însemna* că ne-am consumat relația. Dar mă gândesc și la alte femei, dulce Ilana. Este întotdeauna incitant să asiști la tortură. Am discutat asta cu toții și ne-am dat seama că vrem să te auzim cum țipi.

Aetius se gândise să ardă podurile de peste Rin, dar cavaleria hună ajunsese la ele cu trei zile înainte ca apărătorii să facă un plan. Traversaseră râul în toiul nopții, ucigându-i pe toți meșterii, de parcă marea barieră nici n-ar fi existat. Attila însuși traversă două zile mai târziu, urmărind cu interes cadavrele plutind în voia curentului, umflate de apă și pline de săgeți hune. Soldații lui își făceau datoria. Aetius își stabilise sediul la Argentorate, o sută cincizeci de kilometri mai la sud, și planul hunului era să-l flancheze prin terenurile înalte și împădurite din nord-estul Galiei și să-l înfrunte la est de Luttia. Cavaleria putea apoi să mănânce sudul cu câmpiile lui fertile, să cucerească răspântiile strategice din Aurelia și să pună stăpânire pe centrul strategic al Apusului.

Attila călări către orizontul acoperit de fum, lăsând și mai mult fum în spate – un inel de fum care marca devastarea pe care o făceau armatele sale pretutindeni. Francii se retrăseseră, iar celelalte triburi erau ezitante. Dacă hunii atacau suficient de puternic și de rapid, îl puteau anihila pe Aetius înainte ca acesta să adune o forță cât de cât importantă. Orașele erau pustii, armoariile confiscate, apeductele sparte și grânarele jefuite. Corbii erau atât de umflați de la festinul cu

morți, că se bălăbăneau pe drumurile romane ca niște oameni beți.

Mii de oportuniști, trădători și lași se alăturau armatei lui Attila: lașe căpetenii de trib, sclavi evadați, mercenari lacomi. Unii fugeau de căsătorii ratate, de inimă rea sau de datorii. Nu erau atât de mulți cât se așteptase regele hun să fie, dar cei care i se alăturau participau la măcel cu un fel de isterie. Toate regulile își găsiseră sfârșitul. Iadul triumfa asupra raiului. Anarhia și jaful ofereau șansa rezolvării unor dispute mai vechi, luptei contra bogaților sau violării mârșave a vreunei fecioare care refuzase avansurile cinstite. Pe măsură ce o lege era încălcată, următoarea părea și mai ușor de zdrobit. Indisciplina intră și în rândurile armatei hune, unde certurile începură să se finalizeze prin crimă. Căpeteniile erau nevoite să-i despartă pe soldați ca pe câinii care-și arată colții și mențineau o plăpândă ordine cu ajutorul biciului, lanțurilor și execuțiilor. Atât de mare era armata și atât de mult spațiu ocupa, încât era aproape imposibil de controlat.

Attila știa că se află în fruntea un vifor, dar el era zeul furtunilor.

Într-un luminiș dintr-o pădure a Galiei se întâlni cu un om sfânt roman, care-i dădu noul titlu. O patrulă de huni prinsese un pustnic creștin care fusese atât de nesăbuit, încât plecase în pelerinaj chiar în drumul armatei lui Attila. Soldații râdeau cu poftă alergându-l pe bietul om, care tremura spasmodic. Pustnicul țipa, probabil gândindu-se la martiriul care îl aștepta.

– Bucură-te de triumful tău, căci zilele îți sunt numărate, odraslă a diavolului! țipă bătrânul în hună, legănându-se pe picioare. Profețiile îți prezic sfârșitul.

Asta îi captă interesul lui Attila, care credea în destin și care citea în oase și în măruntaie. După ce ucisese câțiva prezicători în accese de furie, ceilalți profeți învățaseră să-i spună ceea ce dorea să audă, dar asta deja îl plictisea. Iar acum apăruse pustnicul ăsta care avea un punct de vedere diferit. Așa că le ordonă soldaților săi să-și dea caii înapoi până când funiile fuseră perfect întinse, iar bărbatul fu țintuit locului.

– Ne vorbești limba, bătrâne!

– Domnul mi-a dat darul de a-i avertiza pe damnați.

Era plin de zdrențe, murdar și umbla desculț.

– Ce profeție?

– Că vei muri de propria ta sabie. Că și cea mai întunecată noapte anunță răsăritul.

Unele căpetenii murmurară neliniștite la menționarea sabiei și Attila se încruntă.

– Noi suntem oamenii *Răsăritului*, pustnicule!

Bărbatul se uită la Attila în zeflemea, de parcă nu-i venea să creadă o asemenea prostie.

– Nu, voi veniți înconjurați de praf și plecați acoperiți de fum și întunecați soarele. Sunteți creaturi ale nopții, născute din pământ.

– Noi repunem pământul în drepturi. Nu-l săpăm. Nu-l transformăm.

– Dar profiți de cei care *fac asta*, bătrâne luptător. Ce idioțenii mai spun și hunii ăștia! Dacă Attila ar fi fost aici, ar fi râs de prostia ta.

Pe huni chiar îi pufni râsul la auzul glumei.

– Și unde crezi tu, bătrâne, că e Attila acum? întrebă regele blând.

– De unde să știu eu? Bănuiesc că e cu cele o mie de neveste ale sale sau că torturează un pustnic sfânt, în loc să-ndrăznească să-l înfrunte pe marele Flavius Aetius. Da, este mai ușor să te iei de un om pios decât să lupți cu un inamic înarmat.

Chipul lui Attila nu mai trădă amuzamentul.

– O să mă lupt cu Aetius cât de curând.

Pustnicul se uită la călăreț cu mai multă atenție.

– Tu ești Attila? Tu?

– Da, eu sunt.

– Dar nu porți niciun semn de avuție.

– N-am nevoie.

– Nu ai niciun însemn al rangului.

– Toți știu cine sunt, în afară de *tine.*

Sfântul încuviință.

– Nici eu nu port niciun însemn. Dumnezeu Atotputernicul știe cine *sunt.*

– Și cine ești, mai precis?

– Mesagerul Său.

Attila râse.

– Așa legat și neajutorat? Ce fel de Dumnezeu e ăsta?

– Dar tu, barbare, în ce zeu crezi?

– Attila hunul crede în el însuși.

Captivul arătă spre negura de fum.

– Tu ai ordonat asta?

– Eu ordon lumii întregi.

– Câți inocenți ai măcelărit! Câți copii ai lăsat orfani!

– Nu-mi cer iertare în numele războiului. Sunt aici s-o salvez pe sora împăratului.

Pustnicul izbucni în râs, ochii luminându-i-se a recunoaștere.

– Da, știu *acum* cine ești. Te recunosc, monstrule! O ciumă! Un bici trimis din Răsărit să ne pedepsească pentru păcatele noastre. *Tu* ești Biciul lui Dumnezeu!

Regele păru uimit.

– Biciul lui Dumnezeu?

– Este singura explicație. Ești un instrument divin, o pedeapsă groaznică, la fel de cumplită ca potopul sau ca molimele din Egipt. Ești Baal și Belzebut, Așron și Pluto, trimis să ne biciuiască cu pedeapsa divină.

Oamenii săi așteptau ca Attila să-l ucidă pe nebun, dar el părea dus pe gânduri.

– Biciul lui Dumnezeu. Ăsta e un titlu nou, așa-i, Edeco?

– Pe care-l adăugăm la alte câteva mii. Să-l ucidem, kaganule?

Attila zâmbi.

– Nu... Biciul lui Dumnezeu. Mi-a oferit o explicație, nu-i așa? Tocmai mi-a dat o justificare pentru toți creștinii pe care-i întâlnim. Nu, îmi *place* pustnicul ăsta. Dă-i drumul, da, dă-i drumul și dă-i și un măgar și o monedă de aur. Vreau să fie trimis înainte către Aurelia. Bătrâne, știi unde-i cetatea?

Pustnicul se smuci.

– Acolo m-am născut.

– Prea bine. Insulta ta mi-e pe plac și o s-o adopt ca noul meu titlu. Du-te în cetatea ta natală, în Aurelia, și spune-le celor de acolo că vine Attila. Spune-le că vin să le curăț păcatele în sânge, ca Biciul lui Dumnezeu. Ha! *Eu* sunt trimisul Lui, nu tu! Eu, Attila, instrumentul divinității!

XXII

FIICA LUI TEODORIC

Tolosa fusese un oraş celt, apoi roman şi acum era vizigot. Iar noii conducători nu făcuseră altceva decât să ocupe ruinele vechilor clădiri. Faimoasa dibăcie în luptă nu le era egalată de o pricepere asemănătoare în arhitectură. Oraşul strategic construit pe un vad al Garumnei dominase multă vreme sud-vestul Galiei şi, când Athaulf, regele vizigot, căzuse de acord să cedeze Iberia şi s-o trimită pe prinţesa romană Galla Placidia înapoi la Roma în schimbul unor noi pământuri din Aquitania, Tolosa deveni capitala firească. Barbarii făcuseră înaintea zidurilor cetăţii un şanţ şi o întăritură de pământ, dar în interior oraşul arăta de parcă o familie săracă se mutase într-o casă aleasă şi adăugase nuanţe ţipătoare proprii. Pietrele şi cărămizile erau vechi şi peticite, străzile erau pline de gropi şi prost reparate, vopseaua era mai bătrână

decât locuitorii, iar locuințele construite din stuc și marmură aveau adăugiri din cherestea, tecuială și stuf.

Și totuși sub marele rege barbar Teodoric – care domnise atât de mult, treizeci și șase de ani, încât majoritatea supușilor săi nu cunoscuseră alt conducător – Tolosa pulsa de activitate. Așa cum elementele de cultură romană fuseseră așezate peste cele celte, la fel cultura tribală germană fusese așezată asupra celei romane. Rezultatul fusese o fuziune între arta artizanului pagân, a birocratului imperial și a luptătorului barbar, ceea ce dăduse orașului o energie pe care nu o mai văzuse de o sută de ani. Negustătorii și precupețele strigau în piețe în vreo douăsprezece limbi, preoții arieni predicau unor mulțimi dense și un număr nemaivăzut de copii se alergau pe străzi.

Ferocitatea nu dispăruse însă și Aetius spera că o poate capta și stăpâni cumva. Vizigoții erau la fel de mândri ca hunii și la fel de imperiali ca grecii. Erau la fel de cunoscuți pentru lungile și masivele lănci ale cavaleriei lor, precum oamenii lui Attila pentru arcurile lor. Iar gardienii palatului arătau ca niște uriași bărboși acoperiți cu zale, iar ochii lor palizi străluceau metalic și plini de suspiciune de sub marginea coifului de fier, asemenea unor pietre prețioase. Când vârful lungii lor săbii se odihnea pe podeaua ciobită de marmură, mânerul ei le ajungea la piept. Oamenilor ăstora nu ar trebui să le fie frică de huni. De ce nu vin atunci să lupte alături de noi?

Probabil că ezitau pentru că strămoșii lor fuseseră, cu generații în urmă, puși pe fugă de huni. Oare de

asta traversaseră vizigoții Europa, doar ca să mai înfrunte același pericol încă o dată? Își vor spune și ei cuvântul odată? Ori vor deveni vasali ai lui Attila? Trebuia să-l conving pe Teodoric că supraviețuirea era în mâinile lui Aetius și ale detestaților romani.

Sosirea mea fusese deja anunțată prin corespondență de către Aetius. Un căpitan vizigot îmi duse calul la grajduri, îmi dădu vin să-mi potolosesc setea și, în cele din urmă, mă escortă până la Teodoric. Palatul avea o curte interioară care îmi părea cunoscută, cu o singură excepție: fântâna era secată pentru că nu găsiseră pe nimeni priceput să o repare, iar plantele muriseră, căci niciun barbar nu se deranjase să le mențină în viață. Apoi intrarăm cu toții în holul de recepție. Vechile stindarde și simboluri romane fuseseră scoase de mult, iar coloanele erau acum împodobite cu scuturi strălucitoare și lănci ale goților, așezate în formă de cruce. Steagurile și tapiseriile confiscate dădeau un dram de culoare zugrăvelii șterse, iar podelele de marmură erau acum acoperite de rogozul împrăștiat pentru a absorbi noroiul de pe cizmele barbarilor. Ferestrele înalte lăsau să pătrundă lumini mozaicate. Nobilii erau grupați și șopteau în spatele unei balustrade care separa tronul sculptat în lemn al lui Teodoric de petiționari și de curteni. Doar un singur secretar era de față pentru a lua notițe – oare știa regele în vârstă de cincizeci și șase de ani să citească? –, iar coroana monarhului era un simplu cerc de oțel. Părul îi era lung, barba cenușie, nasul coroiat și privirea veșnic încruntată. Omul acesta era obișnuit să spună nu.

Teodoric îmi făcu semn să înaintez, să trec de balustrada de lemn, pentru a putea vorbi fără a fi auziți de nimeni. Am făcut o plecăciune, încercând să-mi amintesc formalitățile de la Curtea lui Maximinus, mentorul meu diplomatic, minunându-mă de odiseea care-mi purtase pașii până aici.

– Rege Teodoric, îți aduc salutările prietenului și aliatului Flavius Aetius. Grozave întâmplări zguduie lumea și este nevoie de fapte mărețe.

– Generalul Aetius mi-a trimis deja salutări în sutele de misive din timpul iernii ăsteia, replică barbarul cu o voce joasă și sceptică. Salutările vin de obicei însoțite de vești, iar veștile de cereri. Așa-i, Hagan? Se întoarse către scribul său.

– Romanul vrea să luptăm în locul lui, spuse scribul.

– Nu în locul lui, ci *alături* de el, l-am corectat eu. Attila merge spre apus și, dacă nu ne unim forțele, toți vom pieri separat, înfricoșați și singuri.

– L-am auzit pe Aetius perorând la fel, îmi dădu regele replica. Este maestru la profitat de pe urma temerilor triburilor. Există întotdeuna un pericol cumplit care ne cere să ne conducem armatele în luptă pentru Roma și să *ne* sacrificăm sângele pentru Imperiul *lui.* Dar, în timp ce ne cerșește ajutorul, nu se dă în vânt să ne spună câte legiuni va conduce *el* sau câte *alte* triburi ni se vor alia. Și nici nu poate să ne explice de ce Attila ne este dușman. Eu nu am nicio dispută cu hunii.

Misiunea se dovedea a fi una dificlă.

– Lumea s-a schimbat, mărite.

Spuneam ceea ce Teodoric știa deja: rugămintea Honoriei, înaintarea lui Marcian spre răsărit și revendicările prințului franc Cloda privind pământurile din miazănoapte. El mă ascultă fără răbdare.

– Și mai e și problema doctorului grec Eudoxius, am încercat eu.

– Cine? Regele se întoarse cu o privire întrebătoare către Hagan.

– Cred că se referă la cel care a agitat spiritele în miazănoapte, la bagauzi, spuse scribul, un intelectual care a condus o gloată.

– În revolta pe care Aetius a înăbușit-o acum câțiva ani, am adăugat eu.

– A, îmi amintesc acum de grecul ăsta. Ce-i cu el? întrebă Teodoric.

– A fugit de partea lui Attila.

– Și?

– L-a convins pe Attila să-l trimită drept ambasador la Gaiseric, în Cartagina. Când Eudoxius s-a întors de la vandali, atunci s-au hotărât hunii să mărșăluiască spre apus.

La auzul acestor cuvinte, se auzi o mișcare în penumbră, cineva tresări ca și cum ar fi fost luat prin surprindere. Dintr-o firidă, o siluetă acoperită de un văl asculta conversația. Cine era oare?

– Gaiseric? Teodoric își miji ochii la auzul numelui regelui vandal. De ce vorbește Attila cu vandalii?

– O întrebare la fel de presantă, sire, este de ce vorbesc vandalii cu hunii?

Reușisem, în sfârșit, să ating un punct sensibil. Attila era departe, împăratul roman Valentinian era neputincios, dar Gaiseric și vandalii săi mândri erau singurii de care vizigoții se temeau cu adevărat. Era un trib cu origini germanice ca și ei, care ajunsese în Africa și râvnea, fără îndoială, la Aquitania. Am văzut că știrea asta a avut un efect puternic. Mi-am adus aminte că vandalii îi umiliseră pe vizigoți respingând-o și mutilând-o pe fiica lui Teodoric.

– Gaiseric li s-a alăturat hunilor? întrebă el.

– Probabil. Nu știm. Știm doar că a aștepta și a sta cu mâinile în sân este o nebunie.

Teodoric se lăse pe spate pe tron, bătând din degete în timp ce se gândea. Gaiseric, ai cărui luptători se puteau măsura cu ai lui. Gaiseric, singurul care se potrivea cu Teodoric la vârstă, longevitate ca domnitor și listă de victorii sângeroase. Gaiseric, care-l umilise așa cum nu mai fusese umilit niciun alt bărbat înainte, mutilând-o pe Berta, iubita lui copilă. Se uită la mine, tânărul roman din fața lui.

– Ce dovezi ai pentru cele pe care mi le spui?

– Cuvântul lui Aetius și bunăvoința lui Dumnezeu.

– Bunăvoința lui Dumnezeu?

– Cum altfel îți explici faptul că port cu mine sabia lui Marte? Ai auzit de ea? Am furat-o de la Attila însuși și i-am dus-o lui Aetius. Se spune că este sabia zeilor pe care Attila a folosit-o ca să-și ridice oamenii la luptă. Acum o folosește Aetius să adune Apusul.

Teodoric părea neîncrezător.

– Sabia aceea e aici, la centura ta?

Am zâmbit la deschiderea acestei șanse de a aduce noi dovezi și am ridicat cuțitul pe care-l luasem de la Eudoxius.

– Acesta este un pumnal pe care l-am luat de la grec. Cât despre sabie, imaginează-ți ceva de o sută de ori mai mare.

– Hm! Dădu din cap. Silueta acoperită din spate dispăru. Hunii sunt cei care-l atacă pe Aetius, nu vizigoții, insistă Teodoric. Ce dovadă aduci în privința vandalilor? Vreau să aflu mai multe despre vandali, nu despre huni.

Am ezitat.

– Eudoxius însuși mi-a spus că Gaiseric a jurat să poarte război alături de Attila, ceea ce înseamnă că hunii și vandalii sunt mână în mână. Gaiseric speră că Attila te va distruge.

– Și tu de unde *știi* asta?

– L-am capturat pe doctor. Eu însuși am fost captiv într-o tabără hună și, când am reușit să fugim cu sabia, l-am luat și pe doctor cu noi.

– Deci grecul îmi poate spune el însuși, cu gura lui.

La auzul acestora, mi-am plecat capul.

– Nu. Hunii ne-au urmărit și ne-au atacat într-un turn roman, unde ne adăpostiserăm. Grecul a scăpat.

Regele vizigot râse.

– Vezi? Ce mai dovadă pentru ceea ce Aetius pretinde că se întâmplă!

Secretarul său, Hagan, râse batjocoritor.

– Întregul imperiu și întreaga lume sunt în pericol! am exclamat. Asta nu e o dovadă suficientă? Împreună cu tine, Aetius poate câștiga. Fără...

– Care este dovada? întrebă încet Teodoric.

Gura mi-era încleștată de furie.

– Propriul meu cuvânt.

Regele se uită lung la mine ceva vreme și, până la urmă, se înmuie puțin.

– Nu știu cine ești, tinere, dar ai vorbit cât se poate de bine în numele unui stăpân care este cunoscut ca fiind evaziv. Eu nu sunt frustrat din cauza ta, ci din a lui Aetius, pe care-l cunosc foarte bine. Du-te și lasă-i pe intendenții mei să-ți arate unde te poți odihni, ca să mă gândesc la ceea ce mi-ai spus. Nu am încredere în Aetius. Oare pot să am încredere în tine? Știu doar următorul lucru: când vizigoții vor porni la drum, o vor face în nume propriu și nu pentru Roma.

Eram deprimat. Palida laudă a lui Teodoric părea doar prevestirea unui eșec. Clipa fericită în care tatăl meu mă anunțase că pot să mă alătur emisarilor care mergeau la Attila părea a se fi întâmplat în altă viață. Ceea ce sperasem că-mi va lumina viitorul părea doar a-l fi înnegurat. Contactul nostru diplomatic cu hunii fusese un dezastru. Tentativele mele de a o câștiga sau de a o salva pe Ilana nu avuseseră niciun rezultat. Acum iată-mă iarăși, un diplomat ageamiu, și singurul lucru de care aveam nevoie pentru a-i convinge pe vizigoți – declarația lui Eudoxius – fusese pierdut la turn. Așadar, această misiune de ambasador

nu promitea să fie mai fructuoasă decât cealaltă. Dacă stăteam să mă gândesc, nu reușisem să conving pe nimeni, de la aducerea Oliviei în Constantinopol până la acest rege barbar. Faptul că eram un mesager era chiar o glumă bună.

M-am gândit că puteam aștepta sfârșitul aici, în Tolosa. Prezența mea nu schimba cu mai nimic echilibrul și așa precarei armate a lui Aetius, iar lui Attila îi lua ceva vreme să călărească până aici. Sau puteam să mă întorc, să mă azvârl în luptă și să termin lucrurile mai repede. Exista un fel de finalitate și în asta. Nu va fi niciun fel de unire împotriva hunilor, Roma era prea bătrână și prea slabă. Totul va fi doar o bătălie fără speranță, foc, uitare...

Se auzi un ciocănit în ușa camerei mele. Nu aveam chef să răspund, dar ciocănitul fu din ce în ce mai insistent. Am deschis în cele din urmă și am dat nas în nas cu un servitor cu o tavă plină de fructe uscate și carne, un gest de ospitalitate la care nu mă așteptam. Omul purta o pelerină lungă, cu glugă trasă pe cap.

– Energie după călătorie, ambasadorule, spuse o voce de femeie.

– Nu mi-e foame.

– Nici măcar de un pic de companie?

Am devenit brusc precaut.

– Ce fel de ofertă e asta?

– Pentru a afla mai multe din ceea ce știi.

Să afle mai multe? Cine auzise discuția mea șoptită cu Teodoric? Apoi mi-am amintit.

– Ascultai din umbră, lângă coloana din spatele tronului.

– Ca un om care înţelege avertismentul tău mai bine decât tine.

– Dar cine eşti tu?

– Grăbeşte-te! Tonul era unul nazal. Nu am voie să merg în camera unui bărbat.

Aşa că am lăsat-o să intre. Spre marea mea surprindere, îşi lăsă gluga pe cap, chipul fiindu-i cufundat ca într-o gaură neagră. Puse tava jos pe o masă laterală şi se trase în spate.

– Vreau să te văd mâncând.

– Poftim?

– O să-ţi explic.

M-am uitat la mâncare cu neîncredere.

– Nu este otrăvită.

Am luat un măr uscat şi am muşcat într-o doară, apoi am sorbit un pic de apă. Nu părea nimic suspect, aşa că mi-am scos pumnalul şi mi-am tăiat un pic de carne.

– Da! şuieră ea. De unde ai pumnalul acela? întrebă apoi, cu vocea dură, ca o palmă pe obraz.

M-am uitat în jos şi mi-am dat seama ce-o interesa.

– De la Eudoxius, doctorul acela grec. L-am luat de la el când am încercat să evadez. Aproape că m-a ucis cu el.

– Şi *el* de unde l-a luat?

M-am uitat la armă mai cu atenţie. Am observat încă o dată sculptura fină în fildeş a mânerului, rubinul încastrat şi licărirea ameninţătoare a lamei.

– Nu știu.

– Eu da.

M-am uitat la ea stupefiat.

– Cu siguranță ți-ai dat seama până acum cine sunt. Întreaga lume știe de rușinea Bertei.

Întinse mâna și-și dădu jos gluga. Am scăpat un icnet involuntar de groază.

Era, într-adevăr, o femeie, dar una desfigurată într-un mod oribil, plină de zbârcituri roz și cicatrici roșiatice. O ureche îi lipsea aproape cu desăvârșire și cealaltă era crestată, așa încât era acum formată din două părți cu vârfuri zbârcite. Buzele îi fuseseră tăiate de-a latul, făcându-i fiecare zâmbet să pară o grimasă. Cel mai rău îi arăta nasul, care avea vârful tăiat, iar ceea ce rămăsese din el se turtise, dând senzația unui rât de porc.

– Acum știi cine sunt, nu-i așa?

Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul.

– Prințesă, nu mi-am imaginat...

– Nimeni nu-și poate imagina rușinea și umilința tatălui meu sau nevoia de a interzice oglinzile în camera mea. Nici propriul meu rege nu suportă să mă vadă și mă ține închisă, dacă nu-mi acopăr capul sau dacă nu port o mască. Mă ascund în umbrele palatului ca o nălucă, o amintire nedorită a aroganței vandalilor.

– Ai fost soția lui Lochnar Vandalul, am spus eu cu milă în glas.

– Nora marelui Gaiseric, un simbol al unității dintre poporul meu și al lui. Cât de mândră eram în ziua nunții! Regimente de goți și vandali purtând armuri s-au aliniat pe drumul de procesiune din

Cartagina, iar Gaiseric a plătit o mică avere ca zestre către tatăl meu. Și totuși, când Valentinian i-a oferit lui Lochnar o prințesă romană în schimb, eu am fost uitată într-o clipită.

– Dar de ce....? Eram șocat de urâțenia ei.

– Lochnar a cerut divorțul ca să se poată căsători cu creștina romană, dar fiica lui Teodoric nu putea fi alungată așa de ușor. Tatăl meu nu i-a acordat divorțul. Așa că socrul meu, Gaiseric, beat fiind și mânios pe încăpățânarea noastră care-i împiedica alianța cu Roma, m-a transformat într-un monstru. Ar fi fost mult mai blând dacă m-ar fi omorât.

– De ce m-ai întrebat de pumnalul meu?

– Pentru că știu al cui a fost. Se uită la armă cu amărăciune. Știam de misiunea voastră și v-am urmărit de la o fereastră a turnului. Îl cunosc pe Gaiseric la fel de bine cum îl cunoști tu pe Attila și l-am avertizat pe tatăl meu că seamănă ca doi frați gemeni. Apoi ai intrat în sala tronului și aproape că am leșinat văzând mânerul acelui cuțit. Aceea, arătă ea, este lama cu care m-a tăiat Gaiseric.

Am scăpat cuțitul din mână, de parcă ardea.

– N-am știut. Te rog, iartă-mă! Eudoxius a încercat să *mă* taie cu el, așa că i l-am luat.

– Bineînțeles că n-ai știut.

Tonul ei era calm în timp ce înaintă și ridică arma, cântărind-o în palmă.

– Nici cel mai nebun dintre nebuni nu l-ar fi adus în casa tatălui meu, dacă știa povestea. Doar un inocent, din cauza ignoranței, ar face-o.

– Eudoxius trebuie să-l fi luat de la Gaiseric...

– Să i-l arate lui Attila. Vocea îi era joasă, dar amară. Să scape de propriul păcat. Știi ce mi-a zis Gaiseric? Că din cauza încăpățânării mele, niciun alt bărbat nu mă va mai dori și că voi avea un chip care-i va speria pe copii și îngrețoșa pe adulți. Mi-a spus că speră să trăiesc o sută de ani și să-mi amintesc în fiecare zi de nebunia îndrăznelii mele de a înfrunta un prinț vandal.

– Doamnă, gestul lui a fost unul monstruos.

– Poți să-ți închipui cât de mare este ura mea? Și totuși tatăl meu este atât de stânjenit, încât stă împietrit în vechiul său palat, mult prea înfricoșat ca să-l provoace pe Gaiseric de unul singur și mult prea mândru pentru a cere ajutorul romanilor. Și acum Roma vine și i-l cere pe al lui! Acum, cel mai mare dușman al meu a devenit și al vostru. Ochii îi scânteiară. Ești un dar de la Dumnezeu, Jonas Alabanda, un mesager trimis ca un arhanghel ca să-l trezească pe tatăl meu din letargie. Își permite să se îndoiască, dar eu nu, căci ți-am văzut pumnalul. Porți o dovadă a provocării din partea vandalilor și nu știai acest lucru.

Am întrevăzut speranța.

– Atunci trebuie să-l convingi pe tatăl tău că tot ceea ce am spus este adevărat.

– Voi cere să mi se facă dreptatea pe care o merită fiecare femeie vizigotă. Attila crede că victoria sa este sigură prin alierea cu Gaiseric. Dar eu cred că toți cei care negociază cu ticălosul vandal este otrăvit de soartă și la fel se va întâmpla și cu Attila.

Ridică pumnalul, cu mâinile tremurânde și albe.

– Jur pe cuțitul care mi-a curmat fericirea că poporul meu se va ridica la luptă să-i ajute pe Aetius și Roma, pentru că alierea asta înseamnă înfrângerea hunului și a vandalului... o dată pentru totdeauna!

S-au aprins focuri de avertizare și goarnele sunară de pe cele mai înalte dealuri până în cele mai adânci văi. Întreaga Aquitania era în mișcare, de la malurile marelui ocean din apus până pe piscurile masivului central. Regele îi chema pe vizigoți la război! Săgețile împodobite cu pene în timpul zilelor întunecate de iarnă erau acum puse snop și legate, lungile săbii ale germanilor erau ascuțite de pietre date cu ulei și lăncile viguroase cu capete de argint în formă de frunză erau scoase la lumină. Scuturile mari erau puse pe umăr, armurile erau fixate, iar coifurile șlefuite. Băieți nerăbdători au fost selectați pentru campanie, în timp ce, urlând de disperare, frații lor mai mici fuseră sfătuiți să mai stea acasă încă un an. Nevestele mohorâte împachetau pungi cu carne uscată și grâne, în timp ce fiicele lor coseau hainele de campanie și plângeau gândindu-se la ceea ce se va întâmpla. Vizigoții mergeau la război! Șeile erau unse bine, cizmele primeau pingele noi, iar mantalele de călătorie erau ajustate. Soldații se adunau de peste douăsprezece dealuri în fiecare sat și din douăspreze sate în fiecare oraș, izvoarele transformându-se în pârâuri și pârâurile în râuri.

Vestea ajunsese peste tot. În cele din urmă, Berta va fi răzbunată.

În Tolosa, o mie de cavaleri își așteptau regele călare. Caii lor erau uriași, copitele acestora grele, cozile legate cu funde, iar coamele ornate cu monede. Coifurile vizogote se terminau cu un vârf ascuțit și cu o pană, platoșele cailor erau ovale și sulițele înalte cât casele. Mă lua cu fiori doar să stau și să aștept alături de ei.

În cele din urmă, pași pe vechiul portic roman însuși regele Teodoric, înalt și splendid în platoșa aurită și cu scutul din cel mai arzător bronz. Alături de el călăreau fiii săi, Torismund și Teodoric cel Tânăr, care nu erau mai prejos în ceea ce privește armura și armele. La vederea lor, mulțimea luptătorilor salută cu un strigăt care mă făcu să tremur

Regele le vorbi profund, dar lipsit de stridență, cuvintele fiindu-i murmurate de întreaga adunare.

– Strămoșii noștri s-au luptat pentru acest pământ. Acum este rândul nostru să-l apărăm. Hunul și vandalul s-au aliat și, dacă oricare dintre ei câștigă, lumea noastră este pierdută. Fiica mea cere răzbunare. Ascultați-mă deci, luptătorii mei! Mergem să ne găsim răzbunarea!

O mie de sulițe fuseră lovite de o mie de scuturi în strigăte de aclamare. Apoi Teodoric se urcă în șa, ridică brațul și porniră cu toții. O paradă numeroasă și ucigătoare porni pe străzile din Tolosa către marile porți romane, vuind asurzitor în drumul către hoardele mult mai numeroase ale semenilor care așteptau pe câmpiile din depărtare. Miile se vor transforma în zeci de mii și zecile de mii într-o armată. Mulțimea

vizigoților se va întâlni cu Aetius și întregul Apus se va uni cu ei.

Va fi suficient ca să-l oprească pe Attila?

Am galopat înainte ca să-i dau generalului meu vestea cea bună, aruncând o privire înapoi spre turnul de unde mă urmărea Berta. Acum va fi răzbunată.

PARTEA A III-A

BĂTĂLIA NAȚIUNILOR

XXIII

CAMERA SECRETĂ

Aurelia era un oraş roman fortificat care se înălţa în calea oricărei armate ce străbătea câmpia Galiei. Situată pe râul Loara, Aurelia se afla în inima celei mai bogate provincii a Romei. Dacă hunii ar fi ocupat-o, ar fi deţinut astfel un oraş strategic de unde ar fi putut domina Apusul. Însă, dacă romanii ar fi fost capabili să o păstreze, ar fi putut apoi să se apere mult mai uşor.

Attila spera însă că trădarea îl va ajuta să cucerească oraşul. Asediile erau scumpe, însă trădarea, ieftină.

Era una dintre ironiile istoriei că alanii, care ajunseseră să controleze Aurelia şi Loara, erau veri îndepărtaţi ai hunilor. Făceau acum parte din confederaţia popoarelor roman, german şi celt, care alcătuiau Imperiul de Apus. Migraţiile tribale, care tulburaseră regiunea cu două generaţii înainte, formaseră o tumultuoasă coaliţie de căpetenii, generali şi oportunişti care îşi creaseră sfere de influenţă. Deşi fiecare trib

manifesta o supunere convențională față de Imperiu, toate se bucurau de o anumită independență, deoarece Imperiul era slab.

Fiecare trib fusese pus de împărat să-și verifice vecinul. Barbarii depindeau de Roma, o invidiau, o disprețuiau, se temeau de ea, dar se considerau și ei romani.

Chiar dacă vizigoții erau considerați cel mai puternic trib, bagauzii, francii, saxonii, armoricanii, liticienii, burgunzii, belgii și alanii aveau și ei propriile lor teritorii și armate. Cu două luni înainte de sosirea hoardelor hune, în Aurelia veniră soli la regele alanilor, vicleanul Sangibanus. Regele era avertizat că Attila venea cu cea mai mare armată pe care o văzuse vreodată Apusul. Sangibanus putea fie să lupte pentru romani și să fie distrus, fie să se alăture hunilor și să rămână rege, chiar dacă vasal.

Era o alegere cumplită, cu atât mai cumplită cu cât luptătorii lui Sangibanus nu aveau sub nicio formă intenția de a se preda. Mai mult, dacă trădarea regelui ar fi fost descoperită înainte de sositea hunilor, Aetius ar fi putut să-l transforme într-un exemplu pentru ceilalți. Pe de altă parte, să te lupți cu Attila însemna să riști să fii anihilat.

– Nu poți să stai deoparte în acest război – trebuie să alegi, insistă tânărul hun trimis să-l convingă pe Sangibanus. Poți să domnești sub Attila sau să mori sub romani.

– Poporul meu nu mă va urma alături de huni. Se cred deja romani și creștini. Nu vor să se întoarcă la lucrurile din trecut.

– Nu *ei* trebuie să aleagă, ci *tu*, pentru siguranța lor. Ascultă, am un plan astfel încât nici măcar gărzile ce străjuiesc intrarea nu vor fi nevoite să aleagă. Uite ce trebuie să faci...

Numele hunului era Skilla.

– Un copil dorește să vă vadă, Sfinția Ta.

– Un copil?

– Nu se poartă ca unul obișnuit. Și, din câte văd, nu se poartă bine deloc. Spune că e vorba despre siguranța Bisericii. Destul de ciudat.

– Un copil îndrăzneț, spuse episcopul Anianus cu o privire îngrijorată.

– Insistă să nu-și descopere capul. Dacă e un asasin?

– Bertrand, dintre toți, eu sunt cel mai ușor de ucis. Nu e nevoie să se trimită un copil cu capul acoperit ca să mă ucidă. Mă pot ataca pe stradă, poate să treacă o căruță peste mine, să-mi arunce în cap o cărămidă de pe un parapet sau să-mi pună otravă în împărtășanie.

– Sfinția Ta!

Era adevărat însă. Vizitatorul era neobișnuit, însă episcopul era și mai neobișnuit. Avea obiceiul să dispară cu săptămânile și să devină pustnic sau pelerin, găsind propriul mod de a dialoga cu Dumnezeu. Apoi reapărea deodată, ca și cum nu lipsise deloc. Îi vizita pe bolnavi și pe schilozi fără să se teamă că s-ar putea molipsi, îi pedepsea pe criminali și hoți și se sfătuia cu cei puternici. Într-o lume din ce în ce mai ticăloasă, el reprezenta legea divină. Mila și faptele bune îl făcuseră popular, dar și un adevărat conducător.

– Însă ei nu-mi fac rău fiindcă e voia Domnului, continuă Anianus. Și Domnul vrea ca eu să-l primesc pe acest vizitator. Trăim vremuri ciudate, în care oamenii ciudați uneltesc. Demonii, poate. Și îngerii! Să vedem din care tabără face parte acesta.

Vizitatorul auzise aceste ultime cuvinte.

– Sunt prea urât pentru un înger și prea fermecător pentru un demon, spuse el, descoperindu-și capul. Un ciudat, aș spune.

Bertrand îl privi uimit.

– Nu-i copil, e un pitic.

– Sunt un sol din partea lui Aetius, Sfinția Ta. Mă numesc Zerco.

Pe fața episcopului se citea surprinderea.

– Se vede treaba că nu ești un reprezentant obișnuit.

– Când nu-mi reprezint stăpânul, sunt bufonul lui. Zerco făcu o plecăciune. Sunt de acord că sunt neobișnuit, însă nu sunt inutil. Nu numai că sunt bufon de profesie, dar am intrat pe porți odată cu refugiații burgunzi. Nimeni nu observă un pitic printre copilandri.

– Credeam că treaba unui bufon e să fie remarcat.

– În vremuri mai puțin periculoase. Însă în Galia sunt atât spioni ai lui Attila, cât și ai lui Aetius, și prefer să nu-i întâlnesc. Vă aduc salutări de la general și avertismentul că Aurelia se află în calea hunilor. Aetius vrea să știe dacă orașul va rezista.

– Răspunsul e simplu. Va rezista dacă va veni Aetius.

– Armata lui s-a retras pentru o vreme la Limonurr sperând că Teodoric își va aduce vizigoții. Dacă

Aurelia i-ar putea da un răgaz generalului să se alieze cu triburile apusene...

– Dar ce vor să facă vizigoții?

– Nu știu. Un prieten iscusit a fost trimis să-i convingă să ni se alăture, însă nu am vești dacă a reușit. Misiunea mea e să aflu ce va face Aurelia.

Anianus râse.

– Fiecare așteaptă mișcarea celuilalt. Știu sigur că exista o pildă despre supunere, însă nu-mi vine în minte acum. Totuși, ce șanse are fiecare dintre noi? Dacă hunii câștigă, Biserica va fi distrusă înainte de a fi început, iar eu voi fi ars de viu, ca un exemplu al pedepsei eterne. Știu mai multe despre Attila decât te-ai aștepta, piticule, îndeajuns de multe încât să mă fi obosit să învăț limba hunilor! Nu există nicio îndoială cu privire la ceea ce intenționez să fac: să rezist și să rezist cu toată ființa mea. Însă regele m-a înlăturat de la consfătuirile sale. Soldații lui nu vor să se supună jugului unui nou imperiu, însă nici nu vor să se jertfească fără rost. Fiecare se întreabă dacă cel care îi stă alături e credincios, însă niciunul nu are curajul să facă primul pas. Francii îi ispitesc pe alani, alanii pe burgunzi, burgunzii pe saxoni, saxonii pe vizigoți și goții presupun că pe romani! Cine, în afară de Aetius, se va mai opune?

– Să începem cu noi doi, Sfinția Ta.

Zâmbi.

– Un om al păcii și un pitic? Și totuși nu e acesta mesajul Bisericii noastre, de fapt? Să ne opunem răului? Să ne întoarcem la credință?

– Așa cum Sfinția Ta știi ceva despre Attila, eu știu ceva despre Sfinția Ta. Cu cât mă apropiam mai mult de Aurelia, cu atât mai mulți oameni te proslăveau. Dacă Sangibanus i-ar lăsa, ei s-ar uni cu tine. Însă Aetius se teme că regele alanilor nu crede în el și în nimeni altcineva și că se va vinde hunilor.

Anianus dădu din umeri.

– Eu sunt episcop, nu rege. Ce pot face eu?

– Îl voi asculta pe Sangibanus, însă am nevoie de ochii și urechile preoților, călugărilor și prelaților tăi ca să aflu ce se petrece cu adevărat. Dacă se pune la cale un complot pentru predarea orașului, trebuie să aflăm din timp și să-i punem capăt. Și să-i convingem pe alani să reziste până la sosirea lui Aetius.

Anianus era calm.

– Dacă nu, Attila ne va omorî pe toți.

– Dacă predați Aurelia și Attila câștigă războiul, va distruge întregul Imperiul și, odată cu el, Biserica. Lumea se va întuneca, iar oamenii vor trăi ca niște animale sute de ani de acum înainte. Și eu cunosc multe despre Attila, căci am făcut pe bufonul pentru el. Însă mereu îmi voi aminti un lucru: încă nu am reușit să-l fac să râdă.

Dacă hunii aveau un trimis în Aurelia, acesta era bine ascuns, însă veștile dinspre răsărit erau sumbre. O mare de refugiați se îndrepta către oraș. Mediomatrica fusese cucerită în ajunul Paștelui, locuitorii ei uciși și clădirile arse. Durocortorum fusese distrus, iar populația fugise. Nasium, Tullum, Noviomagus,

Andematunum și Augustobona fuseseră mistuite de flăcări, iar vasta armată a lui Attila se divizase, pentru a rezista. Episcopul Nicacius fusese decapitat, iar călugărițele violate și ucise. Preoții fuseseră crucificați, negustorii schingiuiți până spuseseră unde țineau ascunsă averea, copiii erau luați sclavi și animalele sacrificate. Unii dintre aurelieni fugeau deja spre mare. Cu toate acestea, veștile stârniră o sumbră hotărâre. În toiul disperării, unii își regăseau curajul. Aurelia era divizată – așa cum fusese și Axiopolis – între cei care doreau să opună rezistență și cei care voiau să se predea.

În final, descoperirea lui Zerco a depins de noroc. Un băiat care ajuta o miliție alcătuită în grabă se dusese la prăvălia de arme din oraș și se strecurase, curios fiind, într-un pasaj îngust care se deschidea în spatele unei etajere mobile. Acolo, băiatul zări un depozit secret de arme și armuri. În acele vremuri, tinerii se pregăteau întotdeauna asiduu pentru împărtășania de Sabat, însă mereu aveau dificultăți în timpul confesiunii pentru că nu găseau păcatul pentru care să facă penitență. Era greu să fii îndeajuns de păcătos ca să ocupi timpul confesionalului, când aveai doar opt ani! Băiatul se gândi să mărturisească întâmplarea, iar vestea despre existența camerei secrete ajunse la urechile preotului. Depozitul secret de arme i s-a părut destul de neobișnuit, astfel că a povestit despre el unui prelat care, la rândul său, își aminti de rugămintea episcopului de a raporta evenimentele neobișnuite. Anianus îl anunță pe Zerco.

– E ciudat că ascund armuri.

– Poate le ţin pentru o unitate de elită, se gândi Zerco.

– Pentru când? Pentru vremea de după căderea oraşului? Şi nu e singurul lucru ciudat. Băiatul a spus că toate coifurile, scuturile şi săbiile erau la fel.

Asta chiar că era ciudat. Triburile care se stabiliseră în Galia aveau un gust deosebit cu privire la arme. Fiecare bărbat avea propria sa armură, fiecare clan avea propriile lui culori, fiecare naţiune avea propriile ei modele. Doar unităţile romane slabe şi epuizate conduse de italieni mai păstrau uniformitatea echipamentului. Însă trupele romane erau departe, cu Aetius.

– Poate că e numai imaginaţia băiatului. Însă aş vrea să arunc o privire la acest depozit, Sfinţia Ta. Mă poţi duce acolo?

– E domeniul conetabilului, aşa cum altarul este al meu. Însă aş putea trimite un băiat de altar să îl aducă pe Helco, tânărul care s-a spovedit. Cineva de statura ta, într-o robă, s-ar putea apropia suficient...

– Atunci, voi fi băiat de altar.

Zerco fu ajutat de confuzia iscată de apropierea hunilor. Dimineaţa, bărbaţii fabricau arme, la prânz lucrau la turn, la apus munceau în hambar şi la miezul nopţii la fântână. Armele erau vândute, donate şi redistribuite. Drept urmare, un băiat de altar cu glugă, trimis de episcop în căutarea unui coleg, putea trece neobservat. Zerco zări o deschizătură îngustă în spatele prăvăliei de arme şi, când văzu că nimeni nu se uita, încercă să se strecoare înăuntru.

Însă un paznic îl observă.

– Stai pe loc, băiete. Nu ai voie acolo.

– M-a trimis domnul episcop să-l aduc pe Helco. Căpitanul mi-a spus să-l caut aici.

– Căpitanul gărzii?

– Poți să-l întrebi. Însă Anianus se cam grăbește.

Bărbatul se încruntă.

– Așteaptă aici.

După ce bărbatul plecă, Zerco nu zăbovi. În coridorul de piatră era o ușă de lemn cu un lacăt mare. Piticul adusese cu el un ciocan și o daltă și dintr-o lovitură deschise ușa. Dacă ar fi fost prins, nu ar mai fi contat modul în care intrase.

În cameră era întuneric, astfel că piticul aprinse o lumânare și văzu mormanul de arme din oțel și piele. Era aproape cum descrisese Helco, numai că băiatul omisese un detaliu crucial.

– Romane!

Erau aici suficiente armuri romane pentru a echipa o trupă de cavalerie, însă nicio trupă romană nu ar fi venit în Galia fără echipament și niciuna nu i-ar raporta lui Sangibanus înainte de a-i raporta lui Aetius. Erau pentru barbari, însă de ce? Și de ce echipamentul era ținut secret? Pentru că oricine l-ar fi îmbrăcat ar fi fost considerat roman...

Zerco auzi voci și stinse lumânarea, pierzându-se în întuneric. Își scoase gluga și medalionul pe care i-l dăduse Aetius, în speranța că astfel gărzile ar ezita îndeajuns de mult ca el să le poată aduce aminte că Anianus știa unde este.

Coridorul se lumină și în ușă apărură câțiva bărbați. Era garda care îl văzuse mai devreme și un bărbat

mai în vârstă, un soldat cărunt, probabil căpitanul. Aveau mâinile pe mânerele săbiilor. Un al treilea bărbat, mai scund și mai îndesat, cu o pălărie cu boruri care-i acoperea fața, apăru în spatele lor. Intrară cu o torță.

Zerco se arătă. Oricum ar fi fost descoperit. În clipa în care le întinse medalionul, piticul văzu cum cel de-al treilea bărbat tresare.

Necunoscutul vorbea în hună.

– Șoarece!

Era Skilla.

– Omul ăla e hun! spuse Zerco surprins.

Căpitanul gărzii scutură din cap.

– V-am avertizat să nu veniți aici.

Skilla se adresă alanilor în latină, cu accent:

– Îl cunosc pe piticul ăsta. E un asasin, un răpitor și un hoț.

– Sunt ajutorul lui Aetius și Anianus! Dacă îmi faceți rău, veți avea de suferit!

– Dacă îl lăsăm să-i vorbească episcopului, avertiză Skilla, îl va induce în eroare.

– Nu va vorbi cu nimeni.

Traseră toți săbiile din teacă.

– Ascultați-mă! E o capcană. Se plănuiește predarea orașului.

O sabie șuieră în aer, pe lângă urechile lui Zerco. Acesta aruncă ciocanul spre capul lui Skilla, însă hunul se feri, cu un rânjet disprețuitor. Piticul căzu și încercă să fugă, însă bărbații izbiră săbiile de podeaua de piatră, blocându-l. Apoi făcu o tumbă,

rostogolindu-se peste un rastel de sulițe și scuturi. Bărbații izbucniră în râs.

– Hunii vor să vă supună, răcni piticul din întuneric.

O suliță zbură spre el și aproape că îl atinse.

– Ieși de-acolo, șoricelule! spuse Skilla în hună. A venit pisica să te mănânce.

Chiar avea nevoie de o gaură de șoarece. Nu exista o altă ușă și nici fereastră. Un canal de scurgere? Nu văzuse niciunul. Căută un colț întunecat. Pe podeaua de piatră se auzeau pașii atacatorilor îndreptându-se către partea în care se afla. Și acolo, în colțul în care zidul se întâlnea cu tavanul...

Bărbații atacară, piticul sări peste vârful unei săbii și se agăță de platoșa soldatului, orbindu-l cu o lovitură. Apoi se cățără peste capul acestuia cu agerimea unei veveriițe și sări, aterizând într-o adâncitură. Degetele lui căutau cu înfrigurare un punct de sprijin.

– Prindeți-l! Prindeți-l! Nu văd!

O mână îi alunecă pe gleznă. Zerco se feri, lovind cu piciorul în ceva tare, apoi se trase mai sus cu toate puterile, încolăcindu-se într-un tunel îngust ca o țeavă.

– Ridică-mă! urlă unul dintre ei.

Auzea o mână căutând în spatele lui.

– E ca un nenorocit de șoarece. E prea îngust aici! Nu pot să-l apuc.

– Ce e gaura aia? întrebă Skilla.

– Cine știe? O gură de aerisire, poate.

– Poate să iasă pe partea cealaltă?

– Pe exterior sunt gratii, ca să nu intre animalele. Nu poate ieși, însă nici noi nu-l putem prinde.

– Poate dacă am aduce un câine....

– Ce să ne mai batem capul? spuse Skilla. Oricum lucrați la întărirea zidurilor. Aduceți pietre și mortar. Îl zidim înăuntru. Astfel nu vom avea de dat explicații pentru cadavru.

În timp ce lucrau, Skilla parcă simțea blestemul piticului. Micuțul era grotesc și se cățăra ca un păianjen. Părea legat de toate necazurile lui, de Jonas și de Ilana. Vrăjitoarele îi spuseseră legende cu piticii îndesați și scabroși din pădurile germane care îi chinuiau pe oamenii obișnuiți cu farmece și vrăji. Zerco era unul dintre ei, credea Skilla, iar zidirea lui într-un mormânt de piatră avea să fie considerat un dar pentru omenire.

Războinicul privea nerăbdător la gărzile care zideau. Skilla nu se simțea deloc bine aici. Niciunui hun nu îi plăceau spațiile înguste, întunecate; iar aceste pasaje construite de romani erau și înguste, și întunecate. Era mândru că i se încredințase misiunea de a conspira cu Sangibanus – era un semn că încrederea unchiului său în el creștea, în ciuda piedicilor – și știa că succesul operațiunii i-ar aduce recunoașterea și pe Ilana. Însă ultima săptămână în Aurelia fusese mult mai mult decât ar fi crezut că poate suporta. În oraș nu era niciodată liniște. Simțurile îi fuseseră chinuite de sunete, culori, mulțimi, zgomote continue. Îi era nespus de dor de casă. Însă în curând

Sangibanus își va trăda capitala și Aurelia va ceda. În curând, hunii vor fi stăpâni peste toate, iar cei care îi complicaseră viața nu vor mai exista.

Însă Skilla știa că regele alanilor nu îndrăznea să-și predea pur și simplu orașul. Propriii lui războinici, care îi detestau la fel de mult pe verii huni și pe romani, s-ar fi putut întoarce împotriva lui. Sangibanus nu îi putea convinge de slăbiciunea Apusului, fără să pară un laș. Nici nu putea să organizeze un grup de trădători care să păcălească santinelele. Pe cât de laș era ca să se bată cu Attila, pe atât de laș era să-și omoare propriii săi soldați, deoarece șansa de trădare și rebeliune civilă era foarte mare. Astfel, Skilla propusese o alternativă. Cu ajutorul armurii romane și al unui ofițer aurelian convingător, hunii ar fi putut să captureze santinelele cu o minimă vărsare de sânge, ținând porțile deschise doar atât cât să le permită celorlalți huni să pătrundă în cetate. Astfel, războiul s-ar sfârși înainte de a începe, și nimeni – inclusiv regele Sangibanus – nu avea să moară.

Acum trebuia să acționeze mai repede decât plănuiseră. Dacă Zerco aflase de armurile ascunse, cine altcineva mai putea ști? Aurelia trebuia să cadă înainte ca dispariția piticului să fie observată.

XXIV

PORȚILE AURELIEI

Există lucruri mai groaznice, gândea Zerco, decât să asculți cum ți se zidește mormântul. Încerca să facă haz de necaz, așa cum încercase să-și ia în derâdere întreaga viață. Cât se zbătuse să fie egal cu cei care luau parte la consiliile oamenilor puternici! Umorul său ascundea de fapt amărăciunea urâțeniei, așa cum ascunsese uimirea că s-ar putea căsători cu o femeie atât de bună precum Julia sau să aibă un prieten atât de promițător precum Jonas. Acum venise vremea să plătească pentru mândria și ambiția lui! Închis într-o catacombă, fără nicio șansă de scăpare. Să se predea înainte să termine de zidit și să spere într-o moarte rapidă în locul torturii? Sau să stea pe loc și să se sufoce? Pentru un pitic care se baza pe agilitate și ironie, ultima variantă părea un mod jalnic de a muri. Însă viața îi demonstrase că speranța piere ultima. Era până la urmă un ciudat care ajunsese să dea

sfaturi generalilor și să se consulte cu episcopi. Așa că, poate, nu era acum momentul să dea înapoi și să cedeze, ci să caute o scăpare. Chiar când se zidea ultima cărămidă, Zerco se cățără pe panta abruptă a tunelului în care se afla, pentru a găsi o ieșire.

Ce a urmat nu-și mai amintea. Nu putea să-și aducă aminte dacă stătuse în întuneric ore întregi sau zile sau dacă trăise senzații de căldură sufocantă ori de frig înfiorător. Își amintea numai că a continuat să se târască înainte. O simplă ridicătură de piatră i se părea la fel de insurmontabilă precum un munte, însă se agăța de ea cu degetele și o rostogolea în spate. Apoi expira cu putere tot aerul din plămâni, ca să se subțieze și să înainteze, puțin câte puțin. Se strângea, își ținea răsuflarea, își sugea burta ca și cum ar fi ținut pe umeri greutatea Terrei, urechile îi țiuiau, expira, se târa, respira, gâfâia de durere, expira... iar, și iar, și iar, până când în sfârșit coapsele-i treceau de obstacol. Trecea printr-un tub nu mai mare decât un cocon, în care auzea numai bătăile propriei-i inimi. De undeva, venea aer proaspăt care îl ținea în viață. Hainele i se dezintegrau pe măsură ce înainta. Păstrase numai niște fâșii cu care să-și înfășoare mâinile. Sângele care îi țâșnea prin piele îl făcuse alunecos; și, pe măsură ce sângele curgea, el se subția. *Niciodată până acum nu mi-am dorit să fiu mai mic decât sunt,* gândea el, târându-se ca un șarpe. Din când în când, se panica, începea să respire agitat, însă își înăbușea țipetele gândindu-se la Julia. *„Nu-ți mai plânge de milă și ieși odată din*

gaura aia", îl îndemna ea. „*Ce-i atât de greu să-ți faci loc afară? Până și copiii pot!*"

Așa că Zerco își continuase efortul. Ajunsese într-o gaură și mai mică, care ducea într-un canal colector de apă uzată, pe care îl simțise ca pe un botez diavolesc. Slavă Domnului! Apa îl făcuse să alunece mai ușor. Însă cel mai rău a fost când a zărit o rază de lumină în capătul unei cavități atât de strâmte încât la început păruse prea îngustă chiar și pentru el. *Strâmtă ca vaginul unei virgine*, scrâșnise el printre dinți, ca și cum ar fi avut o grămadă de virgine la viața lui. Însă ce altceva putea să facă, dacă nu să renască? Își întinsese mâinile în față, ca și cum voia să plonjeze, își lipise umerii de urechi și se împinsese înainte precum un pește. Coastele îi sunaseră la contactul cu piatra, precum mărgelele pe abac, iar durerea fusese chinuitoare, ca și cum ar fi fost jupuit. Își trăsese burta și își strânsese coapsele, găsise ceva de care să se apuce și se trăsese înainte cu o putere animalică, scrâșnind din dinți. Apoi aerul i se păruse mai rece și mai proaspăt, iar lumina mai intensă. Dăduse cu nasul de un grilaj de fier.

Slavă sfinților pentru rugina și lenea cuceritorilor barbari. Metalul nu era în stare mai bună decât zidurile Aureliei, doar de aceea lucrau neîncetat alanii acum. Cu ultimele puteri, se izbise de gratii ca un apucat, iar și iar, până când acestea cedaseră și se prăbușiseră cu un zăngănit puternic. Așteptase să audă țipete, însă nu se auzise nimic. Era încă departe de centrul cetății. Zerco pătrunsese într-un tunel mai larg, prin

care putea să se târască ușor. Noul pasaj părea un labirint fără sfârșit, care îl făcuse să intre din nou în panică, dar deodată simțise miros de abur și auzise pălăvrăgeala spălătoreselor din spălătoria fortăreței. O țeavă aflată în încăpere arunca aburul, iar Zerco alunecase ușor în jos. Se prăbușise într-un morman de îmbrăcăminte, arătând ca un diavol însângerat. Una dintre spălătorese țipase și o luase la fugă; o alta leșinase. Zerco se înfășurase într-un cearceaf și pornise către episcop.

– Cred ca știu ce pun la cale, spusese el. Apoi se prăbușise.

Nu era de mirare că romanii erau așa neîndemânatici și de lenți în luptă.

Skilla se simțea încorsetat ca un cârnat în solida armură romană, casca de protecție îl împiedica să vadă, iar trunchiul i se chircise sub greutatea platoșei. Scutul oval era la fel de greoi ca ușa unui hambar. Lancea era ca o grindă, iar sabia la fel de dreaptă precum drumurile lor. Odată intrat pe porțile Aureliei, va renunța la echipament și va lupta cu arcul, însă până atunci, modul în care se deghizase îl va ajuta să ajungă neobservat de zidul cetății. Odată ce va pune mâna pe santinele, divizia de cinci mii de oameni a lui Edeco putea pătrunde, iar nefericitul Sangibanus nu va putea fi învinuit.

Era miezul nopții, luna era ascunsă, orașul dormea, iar despre huni se credea că erau departe. Sub conducerea lui Edeco, divizia străbătuse trei sute

douăzeci de kilometri în trei zile. Acum, oamenii lui aşteptau în pădure, în timp ce armata deghizată de o sută de luptători ai lui Skilla mărşăluia către zidurile Aureliei, zăngănind în veşmintele romane. Ca întotdeauna, Skilla studie zidurile cu ochii unui soldat. Chiar şi la lumina stelelor, parapeţii şi turnurile proaspăt ridicate erau vizibil mai strălucitoare decât peretele vechi, pătat de capriciile vremii. Câteva torţe licăriră pentru a identifica porţile şi, pe măsură ce se apropiau, hunii putură zări capetele santinelelor alane.

Căpitanul alan, plătit îndeajuns de mult pentru a păstra secretul, părăsise oraşul alături de Skilla şi se întorcea acum cu el, cu aurul zornăindu-i în pungă la fiecare pas al calului.

– O companie de la Aetius venită să-i aducă întăriri lui Sangibanus, strigă gornistul când ajunse în dreptul turnului central. Deschideţi uşile pentru prieteni!

– N-am primit de veste de la romani, răspunse cu băgare de seamă una dintre santinele.

– Dar de la huni aveţi veşti? Nu sunt departe, cred ca ştiţi asta. Vreţi să vă ajutăm sau nu?

– Ce unitate sunteţi?

– A patra Victorix, nu vezi? Arătăm a negustori noricani de sare? Deschide! Avem nevoie de hrană şi de odihnă!

Poarta începu să se deschidă încet. Planul funcţiona. Însă pe la mijloc se opri, lăsând să se întrevadă prin deschizătură doar o parte a cetăţii. O voce strigă:

– Trimiteţi-l pe ofiţer. Singur.

– Acum! răcni Skilla.

Atacară și, în ciuda faptului că soldații începură să împingă ușa, caii hunilor o loviră și le izbiră pe santinele cu putere, deschizând poarta. Dacă treceai prin tunelul cu arcade, ajungeai în curtea cetății. Hunii dădură bice cailor.

O căruță apărută de nicăieri blocă drumul. O torță aprinse fânul, iar acesta explodă într-o minge de foc. Caii se traseră înapoi nechezând, iar războinicii blestemară, căutându-și cu înfrigurare armele romane. Până să riposteze, o duzină de săgeți șuierară prin foc, unele se aprinseră și îi loviră din plin. Oamenii și caii se îngrămădiră sub arcadă. Monedele de aur ale trădării din punga căpitanului alan se împrăștiară, rostogolindu-se pe pietre.

– Nu sunt romani, sunt huni! Trădare!

Un clopot începu să bată.

Preoții alergau pe lângă căruța aprinsă, amenințând cu sulițe lungi primul rând de luptători călare. Le înfipseră în pământ, formând un zid impenetrabil de oțel. Goarnele începură să sune. În lumina focului, Skilla îi zări pe soldații din clădirile alăturate gonind spre ziduri. Începu să plouă cu pietre peste hunii îngrămădiți la baza zidurilor. Apoi valuri de ulei se aprinseră. Căzuseră în capcana propriei lor viclenii.

Calul lui Skilla se întoarse spre zidul de sulițe. Să-i fi trădat Sangibanus? Nu... Cine era stârpitura care trăgea asupra lor?

Pe scara de pe o parte a porții, se zări un pitic mânuind o praștie. Skilla blestemă și își căută arcul. Să fie oare adevărat?

O piatră șuieră pe lângă urechea lui chiar când își întindea arcul. Apoi Tatos îl înhăță de braț.

– Nu e timp!

O barieră de fier cobora de sus, ca să-i izoleze pe liderii huni.

– Sună cornul să vină Edeco! urlă Skilla.

– E prea târziu!

Tatos sări și îl trase pe Skilla de pe cal, salvându-l din calea unei a doua mingi de foc care puse la pământ o jumătate de duzină de oameni și cai. Calul lui Skilla necheză și căzu. Spațiul porții devenise scena unui măcel. Prin aer zburau copite, picioare rupte și false arme romane. Skilla și amicul său alergară spre bariera care cobora, alunecară și se rostogoliră. Astfel, ajunseră de partea cealaltă chiar înainte ca gratiile să formeze un dig. În spatele lor, preoții care îi atacaseră scoaseră urlete de furie și începură să-i omoare pe răniți cu securi și coase. Nu se zărea aici nimic din blândețea și pacea din mănăstire.

Skilla era de partea cealaltă a arcadei. În jur era haos. Hunii ardeau. Alții se învârteau aiurea, neajutorați. O piatră lovi capul unui luptător și acesta explodă precum un fruct copt, împroșcându-i pe toți cu sânge. Sute de alani alergau către ziduri. Skilla auzi cu groază tunetul atacului lui Edeco și alergă să-l întoarcă din drum.

Poarta de stejar se închise din nou.

Să fie blestematul de pitic?

– Înapoi! Înapoi! Retragerea!

Chiar dacă încercară să se ferească, uriașa divizie de huni amenințători a lui Edeco împinse compania

înmărmurită a lui Skilla, iar aceasta se izbi ca un val de zidurile cetății. Alanii erau surprinși de această apariție neașteptată a inamicului, clopotele băteau și cornurile sunau în tot orașul, iar orice ocazie ca Sangibanus să se predea dispăruse într-o clipă. În schimb, hunii se vedeau în situația de a lupta împotriva unui zid înalt de cincisprezece metri.

A existat un scurt moment de confuzie înainte ca Edeco și oamenii lui să înțeleagă eșecul și să înceapă să se retragă. Hunii erau morți sau răniți, boltele de flăcări îi urmăriră distanță de sute de pași. Vicleșugul se transformase într-un dezastru.

– Preoții erau pregătiți, ne așteptau, șuieră Skilla nervos.

– Am încheiat cu promisiunile lui Sangibanus, spuse Edeco.

– Zerco, cel înviat din morți, i-a prevenit!

– Zerco? Credeam că l-ai îngropat pe piticul blestemat.

– A trecut prin zid ca o fantomă!

Edeco scuipă.

– E doar un pitic viclean. Într-o bună zi, o să afli cum să-ți nimicești toți dușmanii, nepoate, de la piticul hidos până la tânărul hoț roman.

Am călărit spre o Aurelie înconjurată de o aură portocalie, strălucirea focurilor formând pe cerul înnorat coroane ce se zăreau de la cincisprezece kilometri depărtare. După miezul nopții, am ajuns pe culmea unui deal de pe care vedeam malurile Loarei și orașul

asediat pe țărmul dinspre miazănoapte, într-un dramatic joc de lumini. Focurile taberelor hune înconjurau orașul. Din clădirile din interiorul Aureliei se înălțau nori de fum. Din ambele părți, catapultele trimiteau proiectile de flăcări care trasau parabole de foc în întuneric, ca o decorație filigranată. De la distanță, era frumos și liniștit, precum stelele pe cerul unei nopți de vară, însă știam cât de disperată trebuia să fie situația la fața locului. Speranța pe care o aduceam cu mine era vitală pentru rezistența Aureliei.

Dacă orașul ar putea rezista, în curând Teodoric și Aetius ar fi aici.

Mă deghizasem în variate feluri. Devenisem hun când ucisesem unul, un soldat rătăcit pe care îl prinsesem jefuind ferma unei familii de țărani. Dâra de fum care se înălța din colibă și țipetele înfundate îmi atrăseseră atenția, astfel că am depistat războinicul care se îmbuiba cu vin roman și își cântărea prada, alergând de colo până colo în căutare de alte bunătăți. Trupurile celor pe care îi ucisese erau împrăștiate în curtea fermei și un fum gros se înălța din colibă. Mi-am luat arcul, cu care exersasem conștiincios, și l-am doborât de la cincizeci de pași, auzindu-i grohăitul în timp ce se prăbușea. Un astfel de omor nu mi se mai părea spectaculos, în aceste vremuri apocaliptice. Îi luasem hainele și poneiul și pornisem spre Aurelia în veșminte de hun, știind că sângele uscat de pe ele nu va stârni suspiciune în aceste vremuri înnegurate.

Acum, la umbra întunericului, călăream spre tabăra hunilor. Spre deosebire de cea romană, se vedea că

fusese ridicată la întâmplare. Hunii nu construiau fortificații, ca și cum îi sfidau pe cei care ar îndrăzni să-i atace. Trupele lor se aflau la miazăzi de râu, Loara oprind atacul sau evadarea. Tabăra barbară avea un aer dezorganizat. Hunii erau îngrămădiți în jurul focurilor de tabără, privind la orașul de pe malul celălalt al râului.

– Caut tribul rugilor, am spus în hună, știind prea bine că aspectul și accentul meu riscau să dea în vileag faptul că nu eram hun. Mi-am satisfăcut plăcerile cu o *târfă* prea mult timp și m-am rătăcit de tabără. De două zile călăresc pentru a demonstra că sunt la fel de viteaz pe cât de bărbat.

Pentru o astfel de confesiune m-aș fi ales cu o bătaie zdravănă în armata romană, însă barbarii au râs și mi-au făcut loc lângă foc, oferindu-mi *kumiss*. Gâtul mi-a luat foc de la prima înghițitură, ceea ce a atras alte hohote de râs la vederea grimasei mele. Am rânjit prostește și m-am șters la gură.

– Cât avem de așteptat în gaura asta împuțită?

Mi-au spus că nu era genul de bătălie în care le plăcea să lupte hunilor. Nu aveau îndeajuns de multe mașini de război. În plus, preferau să lupte în câmp deschis, bărbătește, nu chirchiți în spatele mașinilor de război. Și pentru că hunilor le plăcea să tragă în capetele apărătorilor, folosiseră mii de săgeți, astfel că Edeco a ordonat o pauză până când atacatorii ar fi fost gata pentru un atac coordonat. Astfel, mulți dintre ei își pierduseră răbdarea și plecaseră, luând calea jafului, cum fusese și hunul pe care îl omorâsem.

– Credeam că voi, hunilor, aţi găsit un şiretlic să pătrundeţi înăuntru, am spus.

Mi s-a răspuns că planul de a intra în oraş fusese dat peste cap de un pitic, ceea ce mi s-a părut o glumă ce nu prevestea nimic bun. Acum alanii erau stârniţi precum furnicile. Hunii fuseseră ucişi în timp ce încercau să pună mâna pe un loc pe care nu îl mai doreau.

– Ar trebui să mergem acasă.

– Dar e un pământ bogat, nu-i aşa? am întrebat.

– Prea mulţi copaci, prea mulţi oameni şi prea multă ploaie.

Am plecat de lângă ei sub pretextul că îmi fac nevoile şi m-am îndreptat către râu. O rază de foc se arcui deasupra apei, lăsând o urmă roz. Loara era lată, dar brăzdată din loc în loc de insule de nisip pe care mă puteam odihni din înot. Am alunecat în apa rece şi am început să înot pe spate, renunţând la hainele râncede de pe mine. Capul meu apărea ca o lună împotriva curentului, şi aşteptam cu emoţie din clipă în clipă o săgeată care să mă lovească, dintr-o parte sau din alta. Dar nu apăru niciuna. M-am oprit pe o fâşie de nisip să-mi trag sufletul, am cercetat zidurile şi apoi am continuat să înot către cheiul pietros al Aureliei. În adâncuri se aflau epavele corăbiilor care fuseseră arse şi scufundate pentru a-i împiedica pe huni să se folosească de ele. M-am agăţat de un inel de fier pentru acostare ca să mă ridic. Să fi fost cineva acolo?

Ca un răspuns la întrebarea mea, am văzut un licăr şi ceva m-a lovit în obraz. Am sărit înapoi în apă imediat, ţinându-mă în continuare de inel.

– Stai! Nu trage! Am un mesaj de la Aetius! am spus în latină.

O altă săgeată ricoșă, trecând pe lângă mine.

– Stop! De la Aetius! ar fi trebuit să recunoască numele.

Am așteptat și în final cineva întrebă în latină:

– Cine ești?

– Jonas Alabanda, ajutorul lui Aetius! Am venit prin trupele hune cu un mesaj pentru Sangibanus și episcopul Anianus! Aruncați-mi o frânghie!

– Ce? Vrei să intri? Când toți nu vrem altceva decât să ieșim de aici?

Însă o frânghie a apărut, m-am ridicat pe chei, m-am târât și am înhățat-o.

– Trage repede, hunii s-au plictisit!

M-au tras atât de repede încât abia m-am ținut. Mă balansam pe lângă pietrele ascuțite, încercând să nu mă gândesc la hăul de dedesubt, când deodată o rază de foc de ridică deasupra mea, luminând zidul. Am auzit strigăte de pe malul celălalt al râului și nu mi-a fost greu să-mi dau seama ce însemnau.

– Mai repede!

Am auzit un foșnet și o săgeată se opri în piatra de lângă umărul meu.

– La dracu', trage odată!

O altă săgeată se auzi în aer și o a treia îmi străpunse glezna. M-am oprit într-o gaură din zid, gata să mă prăbușesc pe parapet, ud, înghețat și fără suflare.

O față mică apăru în fața mea.

– Ți-a fost atât de dor de mine că ai venit până în iad ca să mă vezi? Zerco era rănit, înfășat pe jumătate în bandaje, însă pe deplin satisfăcut de el însuși.

M-am așezat și am privit inelele de foc din jurul orașului.

– Am venit să vă făgăduiesc salvarea.

În zori, garnizoana Aureliei se adună în cea mai mare biserică a orașului, construită în templul roman al lui Venus, pentru a asculta sfaturile episcopului Anianus. Regele lor, Sangibanus, era și el acolo, însă ședea într-o parte, mohorât și abătut, înconjurat de seniorii săi. Sangibanus declarase că nu avusese știință de vicleșugul care aproape nimicise orașul, însă declarația sa fusese prea rapidă și prea zgomotoasă, în vreme ce cuvintele preoților și prelaților mult prea sobre și convingătoare, astfel că nu s-a putut absolvi complet de vină. Să fi fost regele lor un laș? Sau un bărbat realist, care încercase să-i salveze pe toți? În orice caz, acum era prea târziu: bătălia începuse și singura șansă de scăpare era să opună rezistență. Cu o noapte înainte, un sol roman escaladase zidurile cetății, aducând vești pentru episcop și pentru rege. Acum Anianus îi chemase să le împărtășească noutățile. Adunarea știa că nu mai era mult timp. Hunii începuseră să bată tobele, semnalând iminența unui atac, și sunetele sacadate se puteau auzi chiar și prin zidurile groase ale bisericii.

Anianus impunea respect nu numai prin prisma credinței, ci și prin puterea exemplului. Nu fusese el acela care, cu ajutorul piticului, pusese în secret

la cale un plan de apărare a porților pentru a da timp soldaților să se pregătească? Nu fusese el acela care mărșăluise de-a lungul zidurilor în timpul atacurilor, purtând un fragment din Cruce, îndemnându-i pe soldați să fie tari? Nu fusese el acela care stătuse în calea săgeților hune? Oamenii deja vorbeau pe la colțuri despre sfințenie și miracole. Cu tobele hune în fundal, acesta rosti:

– Nu puteți da greș.

Cuvintele rămaseră suspendate, ca fumul de tămâie care se înalță în lumina dimineții. Soldații tresăriră, un amestec de călăreți răsăriteni, germani aspri, celți robuști, romani aristocrați – amestecul care forma acum Galia.

– Nu puteți da greș, continuă episcopul, pentru că sunt în joc mai mult decât viețile celor din familiile voastre. Este în joc mai mult decât cetatea Aureliei, mai mult decât dioceza mea, mai mult decât urmașii regelui vostru sau mândria voastră.

Dădu din cap, confirmându-și încă o dată spusele.

– Nu puteți da greș, pentru că această Biserică este acum parte a noului adevăr al lumii, iar acest adevăr este o parte din marele și onorabilul Imperiu. Suntem moștenitorii unei tradiții care-și are rădăcinile acum o mie două sute de ani, moștenitorii speranței că omenirea va fi unită. Nu puteți da greș, pentru că dacă o faceți – dacă hunii doboară aceste ziduri și distrug regatul, punând stăpânire pe centrul strategic al Galiei – atunci Imperiul, tradiția și Biserica își vor găsi sfârșitul.

A tăcut un timp, scrutând încăperea cu privirea.

– Toată viața este o luptă între lumină și întuneric, între bine și rău, între civilizație și barbarie, între ordine și jugul tiraniei. Acum această luptă se dă la porțile Aureliei.

Oamenii înălțară capetele instinctiv. Strânseră din pumni și scrâșniră din dinți.

– Nu puteți da greș, pentru că Sfânta Biserică e cu voi și vă spun acum că Dumnezeu e de partea legiunilor voastre și că cei care se vor jertfi vor fi primiți în rai.

– Amin! murmurară creștinii.

Apucară cu îndârjire săbiile, ciomegele, securile și topoarele. Anianus zâmbi văzând atâta ferocitate, scrută din nou încăperea și zăbovi cu privirea pe fiecare om în parte. Spuse ușor:

– Nu puteți da greș, bravi războinici, pentru că un sol a venit la noi azi-noapte cu vești mărețe. Teodoric și vizigoții s-au alăturat aliaței împotriva lui Attila și chiar în clipa asta se îndreaptă alături de Aetius spre Aurelia, pentru a o întări. Sunt la câteva zile sau ore distanță. De aceea se aud tobele, pentru că hunii au intrat în panică și vor să ne cucerească înainte de sosirea întăririlor. Vor lupta cu disperare să ajungă între zidurile cetății, însă nu vor reuși, pentru că voi nu îi veți *lăsa*. Trebuie să luptați și să câștigați, iar ei se vor preda.

Adunarea din biserică fremătă și începu să vorbească în șoaptă, realizând că într-o clipă se schimbase întreaga configurație a bătăliei. Fără Teodoric,

orice rezistență era disperată. Cu el, exista șansa înfrângerii hoardei lui Attila.

– Veți da greș? întrebă Anianus în șoaptă.

– Nu, strigară toți în cor.

Apoi clopotele și trompetele începură să sune alarma, în același timp cu goarnele barbarilor care răsunau de dincolo de ziduri. Începea marele atac.

Hunii nu puteau asedia orașul, pentru că nu aveau mașini de război. Tot ce aveau erau săgețile, scările și foarte mult curaj.

Au atacat Aurelia din toate părțile, mai puțin de pe Loara, într-un asalt rapid menit să slăbească apărarea. Cum dimensiunile ataculului erau evidente, era nevoie ca fiecare locuitor al orașului – de la femei până la copiii de nici zece ani – să se alăture bărbaților de pe parapeți și să arunce cu pietre, cărămizi și bolovani. Văzduhul era brăzdat de săgeți venite din toate părțile și se auzea un zumzet permanent, ca acela al unui cuib de viespi. Preoții și călugărițele alergau în toate părțile pentru a aduna săgețile hune în coșuri și a le duce arcașilor; din când în când, o săgeată izbea un cleric în cap cu o asemenea forță încât ieșea prin maxilar, sigilându-i gura astfel încât muribundul nu-și mai putea striga nici propria durere. Cădea răpus, însă un alt preot prelua încărcătura.

Proiectilele zburau, barbarii năvăleau spre oraș, sute cădeau sub salvele apărătorilor, însă mii se îndreptau spre zidurile cetății. Urcioare de ulei și apă fiartă erau vărsate de sus către bazele zidurilor, aprinzând

limbi de foc care ardeau trupele inamice. Pietrele le zdrobeau membrele și coifurile. Cu toate acestea, strădania lor nu avea rezultate vizibile. Hunii erau pur și simplu prea mulți. Scările începură să se înalțe. Arcașii huni începură să tragă, fiecare ropot de săgeți șuiera la mică distanță de celălalt, astfel încât să nu le permită alanilor să ridice capetele din spatele baricadei protectoare de pietre fără a-și găsi sfârșitul. În același timp, atacatorii se cățărau pe parapeți. Alanii se ghemuiră și așezară pietre la marginea parapetului, așteptând ca primul hun să ajungă sus. Apoi se auzi un strigăt și toți se năpustiră asupra atacatorilor. Din loc în loc, reușeau să doboare o scară, însă în alte locuri hunii izbuteau să se cațere până sus. De-a lungul parapetului se dădea o bătălie disperată.

Cruzimea luptei făcea ca înfruntarea de la turnul din Noricum să pară o joacă de copii. Aici, lupta se dădea la o altă scară – oamenii se tăiau, se ciopârțeau și se mușcau ca animalele, căci într-o clipă de neatenție și-ar fi putut găsi sfârșitul. Unii dintre cei care se luptau pe buza parapetului se prăbușeau împreună, strangulându-se reciproc în timp de cădeau; și dacă un apărător supraviețuia cumva unui astfel de plonjon, hunii care așteptau la baza zidului îl sfâșiau în bucăți, înălțându-i în aer membrele, ca pe niște trofee însângerate.

Acum, că mesajul meu adusese speranță, am împrumutat o armură să mă alătur în luptă. Mă simțeam mult mai iscusit la acest „meșteșug", ridicându-mă după norul de săgeți pentru a tăia cu sabia și a para

cu scutul, ferindu-mă de un nou val de săgeți, pentru ca apoi să mă înalț din nou. Ajungea o singură greșeală de ritm și eram mort. Nu era un act de curaj, pentru că nu aveai vreme să ți se facă frică. Să pierzi însemna să mori, așa că am făcut ce făceau toți ceilalți în jurul meu. Am luptat.

Curând parapetul era plin de răniți, apărători și atacatori deopotrivă, unii gemând, alții neclintiți, ciuruiți de săgeți. Mulți dintre cei morți erau femei și copii, însă alții se cățărau pe parapet, le trăgeau trupurile deoparte pentru a aduce pietre, săgeți sau vase cu ulei și osânză. La baza zidului, mulți dintre oamenii lui Attila se târau pe pământ, zvârcolindu-se în agonia arsurilor sau încercând să-și miște picioarele rupte. Am reușit să lovim cu pietre scările, rupându-le în două și blocând astfel calea atacatorilor. Însă ca să ținteșți cu o piatră însemna să te expui unei ploi de săgeți și de multe ori o scară ruptă era plătită cu prețul vieții apărătorului.

Pe partea din răsărit a orașului unde mă aflam și unde concentrarea hunilor era cea mai mare, apărătorii ridicaseră un *tolleno* roman, o bară imensă cu cârlige la ambele capete, care puteau fi manipulate printr-o contragreutate pentru a o prăvăli de partea cealaltă a zidului, ca o pasăre de pradă care se repede asupra victimei. Cârligul șuiera, prindea în capcană un hun, îl lovea, scoțându-i măruntaiele. Deși mașinăria nu putea ucide foarte mulți inamici, huruitul pe care îl scotea în aer era îndeajuns ca să-i dezorienteze pe atacatori.

Însă această luptă crâncenă nu era decât un pretext pentru primul asalt hun, care înainta cu un berbece pe roți ca să distrugă poarta principală a Aureliei. Ce nu reușeau să cucerească prin furtișaguri, doborau prin forța brută. Berbecele hurui, înconjurat de scuturi, care formau un acoperiș ondulat. Săgețile noastre erau neputincioase în fața ploii de săgeți ale arcașilor huni.

Berbecele putea aduce dezastrul, știam asta. Țipete de avertizare îl anunțară pe episcop și Anianus își flutură crucea ca pe un stindard, pentru a aduna mai multe trupe la punctul critic. Și totuși ce puteam face? Atunci apăru Zerco. Nu știu de unde venise, însă când apăru în turnul roman părea că avea acea prezență de spirit care nouă ne lipsea. Stătea pe buza zidului, încercând cu înfrigurare să lege un imens cârlig de o frânghie suficient de groasă să țină o corabie.

– Ce faci acolo, micul meu prieten? am șuierat într-un moment mai slab al luptei. Riști să fii călcat în picioare.

Piticul zâmbi.

– Dar nu și săgetat. Invidiază-mă, Jonas. Eu nu trebuie să mă ascund.

– Nu face pe eroul într-o luptă cu sabia.

– Erou! Mă strecor printre picioarele lor și-i fac să alerge ca găinile. Lasă-i pe ceilalți să-i hăcuiască pe huni și ajută-mă să-mi termin jucăria. Creierul mi-e la fel de mare ca al celorlalți, însă voi avea nevoie de un spate lat ca al tău ca să fac jucăria asta să meargă.

– Dar ce este?

– Un agățător de berbece. Mi-a venit ideea când am văzut *tolleno*.

Berbecele străbătea ultimii metri, trecând peste cadavre; apoi, cu un bubuit puternic, lovi poarta de stejar. Zidul se zgudui. Garnizoana lăsă să cadă o avalanșă de pietre peste cei care împingeau buștеanul, buimăcindu-i și împrăștiindu-i în toate părțile; însă răniții erau apoi târâți deoparte și alții le luau locul pentru a pune în mișcare mașinăria pe roți, care lovi din nou. În lemnul porții începură să apară fisuri, precum crăpăturile la un cutremur de pământ. Nu prea mai aveam pietre, iar acei apărători care se ridicau să mai arunce cu bolovani erau doborâți de săgeți.

– Se vor retrage imediat ca să pregătească următorul atac, spuse Zerco. Fii gata, Anianus. Adu întăriri!

Episcopul înțelese imediat ce încerca să facă piticul. Strigă la oamenii din apropiere și reuși să adune repede câțiva.

Am văzut și eu ce intenționa Zerco să facă.

– Vom fi doborâți de săgeți.

– Nu și dacă arcașii noștri îi vor ținti pe ai lor. Aliniază-i și spune-le să fie pregătiți.

Piticul se repezi spre parapet, derulând frânghia. Numără pașii. În final, ajunse la o distanță de poartă egală cu înălțimea zidului și se opri. Am întins frânghia. Alții s-au chircit în spatele meu, ținând-o. Piticul privea la huni prin baricada de pietre, urmărindu-le mișcările. Am auzit strigătul teribil ce vestea că berbecele era gata pentru o nouă lovitură în poartă, care de data aceasta putea să o doboare.

– Sunteți gata? întrebă Zerco.

Am aprobat din cap, întrebându-mă dacă avea să meargă.

– Domnul fie cu noi! intonă Anianus.

Hunii au dat comanda de atac, care pentru noi a fost un semnal pentru o ploaie de săgeți. Acestea au zburat spre arcașii huni, dezorientându-i. Zerco se folosi de moment și, ridicându-se pe vârfuri, împinse cârligul în afară, în timp ce eu țineam funia deasupra porții. Cârligul zăngăni pe peretele exterior, se izbi de o scară și căzu exact în dreptul locului în care țineam eu funia. În momentul în care berbecele a fost împins înainte, cârligul s-a fixat în el precum undița într-un pește.

– Acum! strigă Zerco.

Ne-am înălțat și am întins funia. Aceasta s-a ridicat și odată cu ea și capătul din față al berbecelui, ratând poarta. Capătul din spate s-a clătinat, iar hunii au început să înjure pe măsură ce pierdeau controlul asupra propriei lor arme. Pe măsură ce trăgeam de funie, partea din față a berbecelui se înălța, în vreme ce atacatorii priveau consternați și săreau neputincioși în încercarea de a tăia funia. Îi biruisem. Însă un hun curajos și cu mintea clară începu să urce pe scară, simțind că o mare parte a oamenilor noștri veniseră să ne ajute să tragem berbecele, lăsând culoare libere. Era clar că avea de gând să taie frânghia de sus. Mi-am părăsit locul ca să-l întâmpin.

Am ajuns chiar în momentul în care era sus, ne-am izbit unul de altul și ne-am prăbușit. Ne-am împins din nou, el s-a ferit, apoi ne-am pregătit să sărim la

bătaie. Mi-am dat seama că avea un curaj rar întâlnit. I-am scos casca și i-am recunoscut chipul, la fel cum și el m-a recunoscut pe mine.

– Tu? murmură Skilla.

– Zerco credea că te-a omorât, am spus.

– La fel cum și eu am crezut că l-am strivit pe șobolanul ăla care ți-e prieten. Se trase într-o parte, căutând o cale de scăpare.

– Unde e sabia pe care ai furat-o?

– Acolo unde-i este locul, la Aetius.

Skilla atacă, însă eu am blocat lovitura, mâinile tremurându-mi când cele două săbii se loviră în aer. Am șarjat din nou, iar și iar, apoi ne-am tras un pas înapoi, căutând fiecare punctul slab al celuilalt. Îmi ieșise din minte complet adevărata luptă care se dădea în jurul nostru. Hunul rânji.

– După ce te voi ucide, o voi avea încă o dată pe Ilana. Attila o ține pregătită într-o cușcă.

Cuvintele lui mă făcură să-mi pierd concentrarea.

– Trăiește?

A fost îndeajuns pentru hun ca să mă atace pe nepregătite. Am parat cu disperare. M-am împiedicat de un cadavru și am căzut. Skilla ridică sabia deasupra mea. Însă deodată Zerco apăru din spate, înjunghiindu-l cu un pumnal. Skilla urlă de furie, se întoarse și-l pocni pe piticul care îl rănise la picior. Am profitat și m-am urcat pe parapet. Am riscat și am aruncat o privire la ceea ce se petrecea jos.

Berbecele era complet vertical și aproape cincizeci de oameni trăgeau de funie.

Am privit înapoi la Skilla. Înmărmurise și el, la vederea luptei de dedesubt.

Săgețile hune începură să se înfigă în funia suspendată, ciopârțind-o din loc în loc. În final a cedat, aruncându-i pe cei care trăgeau și lăsând să cadă berbecele într-o parte. S-a prăbușit cu putere, frângându-se. Roțile de lemn s-au rostogolit precum monedele.

Am profitat și m-am năpustit asupra lui Skilla. Făcu un salt înapoi. Era singur pe zid, iar goarnele hune sunau retragerea. Acum, că scăpaseră de funie, soldații alani mi-au sărit în ajutor, formând un semicerc în jurul inamicului. I-am oprit.

– Ai greșit tabăra, Skilla, am icnit. Aetius e pe drum. Nu lupta pentru monstrul tău.

– O vreau pe Ilana!

– Atunci ajută-ne să o salvăm!

– O pot salva numai dacă te ucid *pe tine.*

Era disperat. Apoi, dându-și seama că nu are scăpare, se întoarse și se aruncă în gol.

Am crezut că își va găsi sfârșitul și am alergat la marginea zidului, îngrozit. Nu aș fi vrut să nu fiu eu cel care îl ucide. Însă Skilla se apucase de fragmentul de funie care se balansa în aer, la jumătatea distanței dintre bază și vârful zidului. Își lăsă sabia să cadă, apoi se azvârli, prăbușindu-se de la zece metri, rostogolindu-se și ferindu-se de săgețile care încercau să îl atingă. Săgețile hune se înălțară din nou, pentru a-i acoperi retragerea, nimerindu-l pe un apărător în ochi și pe un altul în umăr; Skilla se ridică și șchiopătă către trupe, ajutându-și unul dintre camarazi să

care una dintre roţile berbecelui. Aveau să o folosească la confecţionarea altuia, ştiam asta. Skilla nu va renunţa niciodată.

Îl puteam vedea cum mă priveşte, în timp ce se retrăgeau. Camarazii lui huni se retrăgeau între copaci. Îi învinseserăm?

– Trebuia să-l ucidem, spuse Zerco.

M-am uitat în jur. Parapetul arăta ca un osuar. Erau atât de multe cadavre, că se formaseră pârâiaşe de sânge care se scurgeau prin jgheaburi şi burlane. Aurelia era pe jumătate în flăcări; toţi erau murdari, însângeraţi şi epuizaţi.

Nu puteam face faţă încă unui atac de felul ăsta.

Aşa că ne-am prăbuşit, întrebându-ne cât îi va lua inamicului să pregătească un berbece nou. Femeile şi bătrânii urcară ca să ne aducă vin şi apă. Am băut, privind chiorâş la soarele care părea că stă nemişcat. Apoi cineva a strigat că a văzut ceva în pădurea dinspre sud şi am auzit goarnele romane. Aetius!

XXV

REUNIREA ARMATELOR

Hunii se topiră precum zăpada. Pentru o clipă, Aurelia păruse a fi încolțită de cotropitori, ca mai apoi amenințarea morții să pară un coșmar. Mașinile de luptă erau abandonate, berbecele distrus, focurile de tabără lăsate să fumege. Barbarii se urcară pe cai și luară drumul înapoi spre nord-est, fugind din calea trupelor romane și vizigote care veneau din direcția opusă. Nu ne venea să credem că bestiile care ne chinuiseră se retrag. Era adevărat, episcopul ne promisese salvarea, însă câți dintre noi crezuseră cu adevărat? Și totuși, așa cum ni se făgăduise, Aetius sosea dinspre sud-vest cu legiunile sale, cu cavaleria goților, veterani și adolescenți deopotrivă. Îmi dăduseră lacrimile privind la trupele care se apropiau. Zerco începuse să țopăie, intonând un cântecel prostesc.

Am privit cum conducătorii aliați trecură prin poarta sfărâmată plini de mândrie și îngrijorare în

același timp. Da, misiunea mea la Tolosa de a-i convinge pe vizigoți să se alăture alianței fusese un succes. Cu toate acestea, vasta desfășurare de forțe părea deodată lipsită de importanță în comparație cu vestea pe care mi-o dăduse Skilla. Ilana era în viață! Cum și unde, hunul nu spusese, însă vestea mă pusese pe jar, făcându-mă să înțeleg cum mocnise în mine gândul că am pierdut-o de când scăpasem din tabăra lui Attila. Acum mi se luase de pe suflet povara vinei, însă îngrijorarea o înlocuise. Știam cât de egoist putea fi un asemenea sentiment în vremuri atât de zbuciumate, însă, dacă retrăiam momentul în care Skilla îmi făcuse această dezvăluire, o mulțime de amintiri veneau să mă răscolească. Ea îl salvase pe Skilla când ne-am luptat, însă după aceea eu fusesem cel căruia îi îngrijise rănile. A ei fusese ideea de a pune focul și de a fura sabia pentru Aetius. Vocea ei, trupul ei, privirea ei... Aș fi vrut să alerg după Skilla chiar acum, să-i hăituiesc pe huni așa cum și ei mă hăituiseră pe mine. Poate că aș fi putut să mă deghizez din nou în barbar, spionând armata lui Attila pentru a aduna informații...

– Jonas Alabanda? întrebă un centurion care mă descoperise pe zid.

Am înlemnit.

– Generalul te așteaptă la raport.

Consiliul de război din acea seară a fost plin de mulțumiri pentru înlăturarea asediului asupra Aureliei. Însă toți știam că ne aștepta o sarcină mult mai grea. Unii dintre căpitanii alani care fuseseră prezenți

la întrunirea de dimineață nu mai erau acum, trupurile lor zăcând fără suflare pe parapeți. Locul lor fusese însă luat de alți bărbați, din regatele barbare vecine. Unii dintre ei nu mai făcuseră parte dintr-o alianță. Aetius era liderul nostru recunoscut, deși puțini erau aceia care nu se certaseră cu el într-un anumit moment. Fiecare trib era mândru de individualitatea sa, deși se aliaseră pentru unitatea Romei. Teodoric și vizigoții lui reprezentau contingentul militar cel mai puternic și mai numeros. Sangibanus și alanii erau gazdele unificării, eroii Aureliei. Însă mai erau prezenți și francii riparieni de pe malurile Rinului, francii salici, belgii, burgunzii, saxonii din nord, liticienii, armoricanii și veteranii romani. Armele lor erau diferite, la fel și tacticile de luptă sau originile. Noi, romanii, luptam în mod tradițional, cu scuturi și mașini de război, însă barbarii aveau o diversitate de echipamente și armuri. Unii preferau arcurile, alții securile, alții sulițele, iar alții săbiile. Arcașii sarmați își măsurau măiestria cu hunii, aruncătorii cu praștia din Siria și Africa adăugau noi feluri de proiectile. Erau arcași, pedestrași cu lănci, călăreți în armuri solide, pe cai cu harnașamente complexe, aruncători de sulițe și artiști ai focului specializați în doborârea proiectilelor. Reușita depindea de voința noastră combinată de a-l înfrunta pe Attila. Asta dorea Aetius să întărească în noaptea de după prima noastră victorie.

– Prima coloană a lui Attila se retrage, se adresă Aetius regilor și războinicilor care îl înconjurau. A pierdut controlul asupra armatei, care s-a împrăștiat

în Galia de Nord. Dacă atacăm acum, rapid și concertat, putem să îl învingem o dată pentru totdeauna.

– Se retrage sau se regrupează? întrebă Sangibanus îngrijorat. Haideți să nu riscăm să pierdem victoria pe care am avut-o.

– Un război dus pe jumătate este un război aproape pierdut, replică Aetius. Hunii vor profita de ezitarea noastră. Nu-i așa, Zerco, doar ai trăit printre ei?

– Am învins numai un deget din armata lui Attila, însă nu pe Attila, spuse piticul. Dacă nu ar fi existat loialitate între zidurile Aureliei, n-am fi reușit nici măcar acest lucru.

Spusele lui rămaseră suspendate în aer. Sangibanus ne aruncă o privire aspră.

– Noi, alanii, am făcut mai mult decât ne-a revenit, micuțule. Cred că poți auzi cum își plâng unii dintre noi morții. Nu m-am certat niciodată cu Attila și a încetat să îmi mai pese de el atât timp cât nu-mi amenință regatul.

– Și unde se termină regatul tău? întrebă Aetius.

– Ce vrei să spui? În valea acestui râu, dăruită nouă de împăratul Romei. Am răspuns chemării sale apărând pământurile lui și pe ale noastre. Cine știe ce va face Attila? Poate că se va întoarce în Hunuguri.

La auzirea acestor cuvinte, ceilalți izbucniră în râs, iar Sangibanus roși.

– Ce *vreau* să spun, Sangibanus, continuă Aetius, este că atât timp cât Attila amenință Roma, ne amenință pe noi toți. Inclusiv pe tine.

– Am auzit argumentul ăsta de o mie de ori. La naiba cu Imperiul! Vrei să spui că trebuie să moară războinicii mei pentru bogăția Italiei?

– Vreau să spun că, dacă nu ne unim, nu vom reuși să obținem ce am dorit cu toții venind aici. Roma a rezistat peste de o mie de ani. Galia a fost romană vreme de cinci secole.

Se întoarse spre noi:

– Ascultați-mă cu toții. Strămoșii voștri au venit la Rin și Dunăre ca să găsească o lume nouă, a puterii și bogățiilor pe care nici nu și le imaginau. Cu cât vă apropiați mai mult de ea, cu atât doreați mai mult să faceți parte din ea. Împărații v-au dat pământuri, însă numai cu condiția să apărați civilizația care vă acceptase. Acum trebuie să vă plătiți datoria. Dacă Attila învinge, lumea voastră va cădea pradă întunericului. Însă, dacă este învins, regatele voastre vor deveni moștenitoarele mileniilor de civilizație. Alegerea pe care o aveți de făcut este simplă. Fie luptați pentru a trăi ca regi liberi pe tărâm al făgăduinței, fie alegeți să fiți distruși pe rând, unul câte unul, poporul vostru să fie asuprit, fiicele voastre violate, soțiile torturate, casele incendiate. Vom fi lași și ne vom lăsa la mila hunilor? Sau vom fi în sfârșit cei mai bravi soldați romani?

Se auzi un murmur în timp ce vorbea, mulți dintre cei prezenți dându-i dreptate lui Aetius. Prea multe cetăți erau deja cucerite, erau prea mulți refugiați și prea multe vești despre măcelurile hunilor. Acum aveam ocazia să ne răzbunăm.

– Alanii nu sunt lași, spuse Sangibanus supărat, știind că Aetius pusese la încercare curajul lui înaintea oricărui bărbat din încăpere.

– Într-adevăr, nu sunt, acest măcel o dovedește, răspunse Aetius. Ceea ce înseamnă că am păstrat locul de onoare pentru poporul *tău*, Sangibanus: în mijlocul trupelor noastre, în bătălia ce va urma.

Regele tresări. Centrul era fără îndoială locul unde se dădeau cele mai crâncene lupte. În același timp, era locul din care cu greu puteai să te retragi sau să te repoziționezi pe flancuri. Odată aflat acolo, Sangibanus nu putea face altceva decât să lupte cu hunii pentru viața sa.

Aetius așteptă. Toate privirile erau îndreptate către regele alanilor, știind că romanii îl manipulaseră prin cuvinte, punându-i la încercare curajul și reputația. Sangibanus se uită posomorât la sutele de războinici care aveau ochii ațintiți spre el. Apoi înghiți în sec și își ridică arogant capul.

– Alanii nu vor lupta *decât* la centru, iar eu voi fi în primul rând.

Se auzi un strigăt de aclamare. Acum regii adunați acolo dezbăteau cine ar trebui să aibă onoarea de a ocupa periculosul, dar decisivul flanc drept. În final, poziția a fost atribuită lui Teodoric și vizigoților.

Unul câte unul, celorlalte regate li s-au atribuit poziții în bătălie. Pe măsură ce își aflau rolurile, prinții se mândreau și se făleau. Anthus, regele francilor, dorea să conducă atacul de pe partea stângă, în speranța că va strica planurile fratelui său Cloda de a

accede la tron. Veteranii au cerut să se alăture alanilor la centru. Burgunzii doreau să-i pună la încercare pe ostrogoți.

– Și eu? apăru Zerco de nicăieri, strârnind un hohot de râs.

– Tu vei fi sfătuitorul meu, micuțule războinic.

– Lasă-mă să călăresc pe umerii tăi, generale, și împreună îl vom domina pe Attila! Este îndesat și urât!

Oamenii izbucniră din nou în râs.

– Am o idee mai bună. Tu îi cunoști pe huni și limba lor mai bine decât oricine. Vreau să afli de la ei starea armatei lui Attila. Dacă într-adevăr își regrupează forțele, probabil că va face acest lucru în fermele de dincolo de Sena, acolo unde își poate pregăti cavaleria. Însă acolo e acum pustiu, doar el a pustiit totul. Vreau să știu pentru cât timp îi mai ajung proviziile.

– Vom avea noi grijă să aibă mai puține trupe de hrănit, am spus semeț.

Aetius e întoarse înspre mine:

– Nu, Jonas din Constantinopol, pentru tine am o sarcină specială. Se aude că acest război a început în parte pentru că Gaiseric și vandalii săi au fost de acord să îl ajute pe Attila în atacul său asupra Romei. Până acum, nu am auzit nimic despre vreun astfel de atac, însă, dacă se întâmplă, toate eforturile noastre vor fi zadarnice. Avem nevoie disperată de ajutor din partea lui Marcian. Am nevoie de tine să te întorci acasă cu corabia, cu inelul meu cu sigiliu, și să încerci să îl convingi pe împăratul de la Răsărit să vină în spatele trupelor lui Attila.

– Şi astfel să-i forţăm pe huni să se retragă? am spus.

Aetius zâmbi.

– Ai început să-mi înţelegi strategia, tinere.

Am făcut o plecăciune.

– Dar nu sunt pe deplin convins de reuşita ei, generale.

Ridică din sprânceană.

– Îmi faci o mare onoare arătând că ai atâta încredere în mine, am continuat. Ce doreşti să fac este într-adevăr important. Însă voi avea nevoie de săptămâni întregi să ajung la Constantinopol, chiar şi cu cel mai rapid cal şi cea mai bună corabie şi – dacă reuşesc să-l conving, împăratului meu îi va lua luni de zile să ajungă cu armatele la Hunuguri. Sau să lupte cu Gaiseric. Mă îndoiesc că o să reuşească prea curând. Aşa că e nevoie timp, stăpâne, pentru aşa un plan între Răsărit şi Apus. Iar bătălia noastră cu hunii se va fi încheiat până atunci. Te rog, lasă-mă să iau parte la confruntarea care cred că va fi slăvită mii de ani de-acum încolo.

– Sunt convins că ai văzut destul sânge până acum, Alabanda.

– Mi-a ajuns pentru o viaţă întreagă. Însă mai mult decât oricine de aici, am văzut ce reprezintă Attila. L-am privit cum mi-a crucificat fără motiv un prieten. M-a îndepărtat de iubirea vieţii mele, umilindu-mă şi trimiţând călăi să ne omoare, pe mine şi pe Zerco. Lasă-mă să iau parte la luptă.

Cuvintele mele primiră aprobarea adunării. Toţi înţeleseseră disputa mea personală cu Attila.

– Îți admir curajul, spuse Aetius ușor, și îți cunosc prea bine istețimea ca să cred că tot ce vrei este să fii un simplu soldat în această luptă.

Am ridicat din umeri:

– Attila o ține încă prizonieră pe femeia pe care o iubesc, generale. Vreau să îl omor, să ajung la ea și să obțin iertarea ei pentru faptul că am părăsit-o.

Toți îmi strigau cuvinte de încurajare.

– Deci lupți pentru iubire, nu numai din ură? întrebă Aetius.

– Lupt pentru ideea de viață bună și simplă.

Teodoric se ridică deodată:

– Noi toți de asemenea! rosti cu glas tunător. Lasă-l pe băiat să lupte alături de noi pentru femeia lui, cum și eu lupt pentru fiica mea! Lasă-l să vină alături de mine!

– Pentru femeile noastre! strigară căpeteniile.

Aetius ridică mâna ca să facă liniște.

– Nu, Teodoric, cred că îl voi păstra în legiunile mele, spuse zâmbind. El luptă pentru el însuși, dar ceva îmi spune că Alabanda ne-a fost trimis pentru un alt motiv și că încă nu am descoperit cu adevărat la ce ne poate ajuta.

O sută cincizeci de kilometri la răsărit, armata lui Attila aștepta de două zile. Ilana nu știa ce înseamnă acest lucru. Soarele era aproape la fel de puternic ca vara și pe scuturile încinse se așeza praful ridicat de caii și de turmele de animale de pe Câmpiile Catalaunice. Ilana nu visase niciodată că lumea ar putea

fi atât de mare și acum se întreba dacă ajunsese cumva la capătul ei. Augustobona, numită Troyes de noii ei locuitori, se afla la miazăzi, îi spusese cel care conducea căruța. Durocatalauni, locul pe care francii îl numeau Châlons, se afla la miazănoapte sau mai degrabă se aflaseră. Coloanele de fum marcau acum locul unde fuseseră amândouă.

Numele căruțașului era Alix, își pierduse un picior într-o bătălie cu romanii bizantini și acum își câștigase locul de căruțaș pentru capturile stăpânului, fie că erau soții sau sclavi. Pe parcursul călătoriei, disprețul său pentru cea încarcerată se transformase într-un sentiment foarte apropiat de milă. Ilana era vânătă din cauza salturilor continue ale căruței, murdară din cauza prafului care se ridica, slabă, căci nu fusese hrănită decât cu resturi, și înțepenită, fiindcă de săptămâni întregi era închisă într-o cușcă. Vorbea puțin, privea cum străbăteau Rinul, munții împăduriți și ceea ce mai rămăsese din Hunuguri. Abia când se opriră începu să devină curioasă. Oare găsise Attila în sfârșit un loc care-i plăcea destul de mult ca să rămână? Oare Jonas și Zerco scăpaseră? Oare hunii ajunseseră în sfârșit la ocean?

– Probabil că nu, îi spuse Alix. Se dăduse o bătălie mai înainte și hunii se retrăgeau ca să-și refacă puterile.

Vestea era șocantă.

Ilana crezuse că așa-i era soarta, să călătorească spre apus totdeauna, fără speranță, însă acum tot mai multe căruțe soseau. Regimentele de huni veneau să se reunească. Ceva se schimbase în ritmul invaziei.

Apoi sosi chiar Attila, cu un contingent de războinici. Ca întotdeauna, venirea lui generă emoție. Străbătu frontul forțelor sale precum vântul, alergând dintr-o parte în alta împărțind comorile prădate, merinde, urcioare de vin, stindarde furate, relicve religioase, femei răpite, sclavi și urechile, nasurile, degetele și bărbățiile celor mai mari dușmani ai săi. El era Biciul lui Dumnezeu, care pedepsea lumea pentru păcatele ei. Era ca un actor care își interpretează rolul. Putea să râdă în fața unui masacru, cum putea la fel de bine să lăcrimeze la moartea unui singur hun, știa să-și impună voința asupra locotenenților săi cu o furie atât de mare încât în acele momente ochii i se rostogoleau în cap și sângele îi țâșnea pe nas. Acum, că aflase veștile despre Aetius care se grăbise să salveze Aurelia, își condusese cavaleria pe aceste dealuri. Așadar, romanii își refăcuseră forțele, câștigându-i de partea lor chiar și pe vizigoți. Atunci și el va face la fel! Totul se va decide într-o singură zi mare și sângeroasă, și când aceasta se va fi terminat, el va fi mort sau rege peste întreaga lume.

Niciodată nu mai simțise o asemenea emoție.

Niciodată nu mai simțise atât de puternic că ceva rău avea să se întâmple.

În acea noapte, în timp ce mii de focuri de tabără reflectau ca în oglindă stelele de pe cer, Attila refuză să mănânce, bău puțin și apoi, brusc, trimise după Ilana.

– Spălați-o, îmbrăcați-o și faceți-o frumoasă. Apoi aduceți-o la mine.

Ea sosi la miezul nopții. Părul i se încrețise după spălat, strălucind ca pietrele curățate continuu de apă pe o plajă la lumina lunii. Era îmbrăcată într-o rochie de mătase roșie, care fusese capturată de la romani, cu brocart argintiu și curea de aur, bătută cu rubine. Un rubin mai mare, de mărimea ochiului unei capre, sălășluia la gâtul ei, iar sandalele erau de culoarea argintului. Sub amenințarea morții, pe fiecare deget îi fuseseră puse inele care aparținuseră unor femei acum moarte, și în urechi avea cercei masivi, care atârnau ca niște trofee. Îi făcuseră ochii cu funingine și buzele cu roșu, pielea îi fusese frecată și unsă cu grăsime din lână de oaie, iar răsuflarea îi fusese împrospătată cu frunze de mentă. Femeia care, cu doar câteva ore înainte, ședea ghemuită în cușca ei ca un animal acum stătea bățoasă, ca un copil uimit de hainele noi și frumoase. Cu toate acestea, nici îmbrăcată astfel nu avea mai multă libertate decât atunci când era încarcerată, iar situația ei era la fel de umilitoare.

– În genunchi în fața stăpânului tău! ordonă Attila.

Ea îngenunche, plecându-și privirea și înroșindu-se de furie. Dacă ar fi refuzat, nu ar fi făcut altceva decât să le oblige pe gărzile lui Attila să o îngenuncheze ele. Cu coada ochiului, căută înfrigurată o armă. Ilana nu-și închipuia că ar putea să îl ucidă pe Attila, însă știa că, dacă *ar fi încercat*, el sau gărzile lui ar fi ucis-o pe loc. Atunci ar fi fost eliberată. Dar avea curajul să o facă? Din păcate, nu era nimic prin preajmă cu care l-ar putea măcar amenința.

– Poate te întrebi de ce te-am adus aici.

Ea își ridică privirea.

– În cortul tău sau în Galia?

– Aș fi putut să ordon să ai parte de o moarte înfiorătoare de sute de ori până acum, însă nu am făcut-o, spuse Attila. Mă distrează să-l văd pe tânărul Skilla că râvnește la ceea ce eu urăsc. Aud că luptă ca un leu ca să-mi intre în grații și să te câștige înapoi. Mi-a amintit că trebuie să mă feresc de dorințe și lăcomie, pentru că acestea sunt schimbătoare precum vremea. De aceea folosesc o farfurie de lemn, dorm pe piei de animale și mănânc pâine în loc de carne. Dacă speri la prea mult, riști să pierzi totul pentru totdeauna.

Cu greu, ea își găsi puterea să rostească:

– Dacă ți-e teamă să speri, înseamnă că ești laș.

Attila îi aruncă o privire furioasă:

– Nu mă tem de nimic în afară de prostia celor cu care am de-a face. Cum ai fi tu, care tânjești la ceva imposibil: trecutul. Un hun ca Skilla te-ar face prințesă. Un roman ca Jonas te-a închis într-o cușcă.

Ea se clătină pe călcâie, îndreptându-și corpul.

– Este cușca *ta*, kaganule. Și știu că poți să-mi iei gâtul într-o clipă. Așa că zi-mi de ce m-ai adus aici?

El se lăsă pe spate în scaun.

– Alabanda trăiește.

Deodată, ea deveni încordată:

– De unde știi?

– Skilla l-a văzut pe zidurile Aureliei. Se luptau, dar niciunul nu a câștigat.

Îi citi nedumerirea în ochi, nu numai la auzul acestei veşti, ci şi la vederea bunăvoinţei lui de a i le spune. El rămase mut un timp, amuzându-se de visurile ei deşarte, apoi grăi:

– Te-ai gândit vreodată că te-am adus în Galia ca să te restitui lui?

Ea tremură:

– Să mă dai lui sau să mă vinzi lui?

– Să te vând, dacă aşa vrei să-i spui, în schimbul sabiei.

– Nici măcar nu ştii dacă are sabia.

Attila se ridică brusc, izbind cu pumnul braţul scaunului, făcând-o să tresară:

– Bineînţeles că ştiu. De ce oare s-ar fi aliat Teodoric cu Aetius? De ce oare au refuzat triburile din Galia să se alieze cu mine? De ce oare nu se mai ştie nimic despre Gaiseric şi vandalii lui? Pentru că Romei i s-a dat curaj prin sabia lui Marte. Însă sabia aceea este a mea, pentru că eu am descoperit-o şi pentru că e dreptul meu. El mi-a furat-o şi o vreau înapoi înainte de bătălie!

– Şi m-ai cărat atât drum pentru asta? Era ciudat cum curajul care mai devreme o părăsise acum o înflăcărase din nou. Găsi puterea chiar să şi zâmbească. Cred că ştii că pentru nimic în lume romanii nu ar renunţa la sabie pentru mine. Nici măcar Jonas n-ar face-o.

Attila bătu din degete şi ochii săi întunecaţi şi afundaţi în orbite îi aruncară o privire aspră:

– O va face, dacă îl rogi tu să o facă. O va face numai dacă îi ceri tu acest lucru.

Inima începu să îi bată cu putere.

– De ce crezi că te-am îmbrăcat ca pe o târfă romană, ți-am scos mirosul de porc din piele și ți-am vopsit buzele în culoarea depravării? De ce crezi că aș face eu asta unei vrăjitoare care l-a ajutat pe hoț să fure ce era al meu de drept și care mi-a dat foc casei, făcându-mă aproape să-mi pierd viața în flăcări? Ca să-ți conving amorezul.

– Mi-aș dori să fi pierit cu toții în *flăcări*, spuse ea încet.

– Vom pieri, vrăjitoare ce ești, dacă pierd următoarea bătălie din cauza faptului că mi-am pierdut sfânta sabie. Vom arde împreună, tu și eu, pe un rug ridicat cu bunurile mele cele mai de preț – și în vreme ce eu îmi voi înfige un cuțit în inimă ca să-mi grăbesc moartea, tu vei arde încet.

– Te temi de romani, nu-i așa? spuse ea ca și cum ar fi făcut o descoperire bruscă. Tu, regele care pretinde că nu se teme de nimic. Apusenii se unesc ca să lupte cu tine. De aceea te-ai oprit. Te temi de Aetius. Te temi chiar și de Jonas. Regreți că ai venit aici. Planul tău nu merge prea bine.

El dădu din cap:

– Attila nu se teme de nimic. Attila nu are nevoie de nimic. Însă multe vieți, romane și hune, vor fi cruțate dacă bătălia finală va fi mai ușoară în loc de foarte dificilă. Dacă te întâlnești cu Jonas și îți aduce sabia, te voi lăsa să pleci cu el.

– Și Skilla?

– Skilla e hun. Într-un an o să uite de tine. Lui Skilla îi voi da o mie de femei, toate mai frumoase ca tine. Tu trebuie doar să mă ajuți să îmi recuperez sabia.

Privi nedumerită la acest rege care voia să facă un târg cu cel mai lipsit de apărare membru al alaiului său.

– Nu. Dacă vrei sabia înapoi, atunci trebuie să o iei de la Aetius.

Attila tâșni din scaun și se năpusti asupra ei, tunând și urlând de furie:

– Vreau să-mi aduci de la Aetius ce mi-a furat! O faci sau te omor acum! Pot să te batjocoresc, să te dezbrac, să te jupoi, pentru ca apoi să te dau soldaților mei să te batjocorească și ei și apoi să te arunce câinilor!

Furia era punctul lui slab și asta îi dădu speranță.

– Poți face ce dorești, însă eu nu aduc sabia înapoi! spuse încet.

Aici *era* puterea, puterea de a se juca acum cu fricile lui. El avea privirea unui om bântuit de coșmaruri.

– *Te-am blestemat*, te-am blestemat în clipa în care Edeco mi-a ucis tatăl. Batjocorește-mă, iar blestemul va fi dublu. Ucide-mă și-ți voi sta alături în bătălie, amintindu-ți de mormânt. Maltratează-*mă* și îți vei pierde imperiul.

Se năpusti asupra ei ca un animal sălbatic:

– Dacă pierdem lupta asta, vei arde pe rugul meu!

– Și voi fi mai fericită astfel decât să trăiesc să-ți văd victoria.

XXVI

CEL DINTÂI SÂNGE

Hunii care atacaseră Aurelia nu erau decât un copac în pădure. Acum se vedea imensitatea întregii păduri.

Attila își aduna forțele pe Câmpiile Catalaunice, acolo unde avea să îl înfrunte Aetius. O sută de regi și războinici veniseră de la consiliu, conducând o sută de armate care formau acum o singură oaste. Unii veneau din garnizoanele decimate ale orașelor și fortărețelor căzute. Alții din alaiurile regilor germanici. Erau și legiuni romane ale căror stindarde și fapte eroice erau cunoscute de secole, și care acum mărșăluiau către ultima și cea mai grea bătălie. Iar altele erau regimente organizate în grabă din bărbați care fugiseră de frică și acum, mânați de disperare și speranță deopotrivă, doreau să-și recâștige mândria și să-și răzbune căminele distruse. Hunii puseseră pe fugă peste un milion de oameni, creând haos, însă în același timp mobilizaseră o armată vastă pe care Aetius o înarma frenetic acum.

Unii dintre ei erau bătrâni veterani. Alții tineri neprihăniți. Mulți erau negustori și meșteșugari cu puține cunoștințe despre arta războiului. Însă puteau ține o suliță și învârti o sabie. În prăpădul care urma să vină, s-ar putea ca nu priceperea să conteze, ci numărul.

Mă simțeam ca purtat de curentul unui râu și plutind spre Ilana într-o revărsare irezistibilă. Decizia mea de a nu merge ca sol la Marcian, în Constantinopol, îmi redusese rolul de la diplomat la soldat, însă mă simțeam foarte bine așa. Nu trebuia să mai fac nimic complicat, ci să execut ordine, să lupt și să aștept ocazia de a o găsi pe femeia pe care fusesem silit să o părăsesc. Pe măsură ce coloanele înaintau, ca niște sulițe lungi și strălucitoare pe drumurile romane drepte, mi se părea că mărșăluim alături de fantomele romanilor fără număr care făcuseră același drum înaintea noastră: Cezar și Traian, Scipio și Constantin, legiuni după legiuni care impuseseră ordinea într-o lume a haosului. Acum dădeam ochii cu cel mai mare întuneric. În căldura sfârșitului de iunie, tunetele care se auzeau la răsărit și fulgerele lovind în direcția armatei lui Attila nu prevesteau nimic bun. Aerul era umed și greu, și furtuna era simbolică pentru testul care avea să urmeze. Cu toate acestea, nu ploua, și coloane uriașe de praf se ridicau pe măsură ce masele de oameni, cai și animale se îndreptau către locul confruntării. Viața obișnuită se oprise și fiecare soldat din Europa migra spre câmpul de luptă.

Zerco mergea alături de mine pe poneiul lui, spunându-mi că voia să vadă încheindu-se ceea ce începuserăm.

Îl urmam pe Aetius ca niște câini de vânătoare. Lângă noi, pusă într-o chingă ca un stindard roman și purtată ca un talisman de un ofițer veteran, se afla sabia de fier a lui Attila. Prezența sa era o dovadă, le spusese Aetius ofițerilor săi, că Domnul este cu noi, și nu cu ei.

Am urcat pe un deal și am privit de sus dimensiunea desfășurării de forțe. Era emoționant să vezi cum atâția oameni mărșăluiau sub stindardele romane, trupă după trupă, umplând toate drumurile, în dreapta și-n stânga, oriunde te uitai.

– Parcă ar fi venele care se văd pe sub pielea subțire de pe antebraț, am remarcat.

– Am văzut băiețandri de doisprezece ani și bărbați de șaizeci laolaltă în mijlocul plutoanelor, spuse Zerco încet. Armuri care erau amintire de familie. Arme care cu câteva zile înainte fuseseră folosite pentru a răsturna brazdele, nu pentru a ucide. Soții purtând securi. Bunici purtând pumnale ca să pună capăt zilelor celor răniți. Și o mie de focuri care arată pe unde a trecut Attila. Aceasta e o luptă pentru răzbunare și supraviețuire, nu un test al regilor.

Acest bărbat mic și urât se mândrea cu faptul că avusese o anumită contribuție la toate acestea.

– Să nu te pierzi în bătălie, brav războinic, l-am sfătuit.

Seriozitatea i se spulberă.

– Tu ești cel care își va face drum prin toată armata hună. Eu voi rămâne lângă Aetius, precum am spus.

Peisajul pe care îl traversam era bogat, plin de coline, cu pășuni, câmpii și pământuri odată prospere. În multe privințe, era cel mai frumos peisaj pe care îl văzusem vreodată, cu mai multă verdeață și lacuri decât Bizanțul în care mă născusem. Dacă aveam să-mi găsesc sfârșitul în Galia, nu aș fi regretat. Însă dacă voi supraviețui...

În noaptea aceea am rămas în spatele cortului principal, unde Aetius primea rapoarte de la fiecare contingent.

– Aici e o întretăiere de drumuri numită Maurica, spuse Aetius arătând cu degetul pe o hartă. Toate armatele care mărșăluiesc printre Sena și Marna vor trece pe acolo, și la fel noi și hunii. Acolo ne vom întâlni cu Attila.

– Anthus și francii lui se apropie deja de loc, spuse un general. E la fel de nerăbdător să-și găsească frații trădători precum e acel tânăr să-și întâlnească femeia iubită.

– Asta înseamnă că francii ar putea să-l întâlnească pe Attila înainte ca noi să fim pregătiți. Vreau să-i mai domolim. Jonas?

– Da, generale.

– Testează-ți propria nerăbdare și du-te să-l găsești pe nerăbdătorul rege Anthus. Avertizează-l că s-ar putea să dea ochi cu hunii. Spune-le francilor să aștepte ajutorul nostru.

– Și dacă nu vrea să aștepte? am întrebat.

Aetius dădu din umeri.

– Atunci spune-i să-i ducă pe dușmani direct în iad.

Am călărit toată noaptea, pe jumătate rătăcit și speriat că aș putea fi lovit sau înjunghiat în mod accidental. Dimineața, l-am găsit pe Anthus. Nu dormisem decât foarte puțin și simțeam că aveam nevoie să mă odihnesc. Niciodată nu fusesem mai îngrijorat și mai tulburat decât acum. Cerul era din nou brăzdat de fulgere, lăsând în urmă un miros metalic, dar nici urmă de ploaie, și când am descălecat să-mi odihnesc calul, am simțit pământul tremurând de marșul trupelor.

Regele francilor se prezentă în fața mea cu capul descoperit, din cauza căldurii teribile, și ascultă politicos mesajul meu de avertizare, apoi râse:

– Nu trebuie să-mi spună Aetius unde sunt inamicii! Pe unii dintre ei deja i-am întâlnit, oamenii mei poartă încă semnele confruntării! Dacă atacăm cât hunii sunt încă împrăștiați, îi putem distruge.

– Aetius vrea să ne unim forțele.

– Dar astfel le dăm timp hunilor să facă la fel. Unde *e* Aetius? Romanii călăresc pe măgari? Se mișcă mai încet decât o căruță plină cu minereu.

– Încearcă să păstreze forțele cailor pentru bătălie.

Anthus își puse înapoi coiful.

– Bătălia s-ar da aici, acum, dacă ar veni. Dușmanul e aproape. Nu vorbesc despre huni, ci despre alți dușmani.

– Gepizii, spuse unul dintre locotenenții. Vasalii hunilor.

– Da, regele Ardaric, un vierme care speră la un favor din partea hunilor. Trupele lui arată ca și cum s-ar fi târât de sub o piatră. Îi voi nimici.

– Aetius ar prefera să aştepţi, am spus din nou.

– Dar Aetius nu e franc! Nu casele lui sunt în flăcări! Nu fraţii lui sunt cei care şi-au dat viaţa în confruntarea cu Attila! Nu aşteptăm pe nimeni şi nu ne temem de nimeni. Acesta e acum pământul nostru. Jumătate dintre oamenii mei şi-au pierdut familiile din cauza invadatorilor şi ard de nerăbdare să-şi ia revanşa.

– Dacă Attila se întoarce...

– Atunci eu şi francii mei îl vom ucide. Ce zici de asta, romane? Vrei să aştepţi o zi şi apoi încă una, sperând ca duşmanul să dispară? Sau vrei să te lupţi cu el în după-amiaza asta, cu soarele în spate şi cu iarba ajungând până la vintrele cailor? Te-am auzit lăudându-te că ţi-ai făcut drum către femeia ta. Să vedem!

– Aetius ştia că n-ai să mă asculţi, i-am spus.

– Asta înseamnă că de fapt te-a trimis ca să iei parte la luptă! Rânji, cu ochii strălucind răutăcios. Eşti norocos, Alabanda, să iei parte la luptă ca un franc.

Goarnele lui Ram erau gata să sune adunarea. Cavaleria grea a francilor înaintă, fiecare scut în formă de zmeu având o culoare diferită, iar lăncile lor erau groase ca nişte securi. Cavalerii aveau mănuşi de piele neagră, iar zalele erau de culoarea apei murdare. Coifurile erau ascuţite şi erau atât de strâns legate încât lăsau urme albe pe feţele cavalerilor. Aşa mi-am dat seama de ce barbarii purtau părul lung şi barbă. Ca să atenueze strânsoarea.

M-am apropiat de ei şi m-au împresurat o sumedenie de mirosuri stranii – de bălegar, de praf şi sudoare,

de fân și iarbă, de metal și lemn. Războiul are duhoare de sudoare și grăsime. Zgomotul făcut de armata în mișcare era asurzitor, caii zăngăneau și tropăiau, oamenii urlau unii la alții, fălindu-se cu bărbăția lor în luptă sau cu femeile. În multe dintre cuvinte se simțea tensiunea, teama și în același timp încercarea de a înfrânge frica, așteptând înfruntarea pentru care se pregătiseră toată viața. Erau atât de diferiți de huni cum este un taur de un lup: înalți, dârji și albi la față ca laptele.

Numai o parte dintre franci își puteau permite să aibă cal și armură. Mii dintre ei mergeau paralel cu călărețiii, înaintând pe jos prin lanurile înalte. Platoșele le ajungeau până la coapse, nu până la gambe, și tecile săbiilor li se loveau de șolduri. Aceștia îi vor pune la pământ pe gepizi.

Dușmanii se aflau în fața noastră, adunați lângă un râu lent, dar adânc, unde se opriseră să adape animalele. Jumătate dintre ei intraseră în apă până la piept pentru a se alătura armatei principale a lui Attila spre răsărit. Jumătatea cealaltă se aflau încă pe malul dinspre noi. Mi-am dat seama că Anthus nu era doar un om aprig la mânie, ci și un bun strateg, care tocmise cercetași ca să-i dea informații despre această oportunitate de a ataca. Armata inamicului era acum divizată în două de apele adânci ale râului.

– Vezi? își spuse parcă lui însuși. Blestemații de arcași nu vor dori să riște să traverseze înapoi pe partea noastră. Distanța față de ei va fi un avantaj.

Acum inamicul părea să se agite fără sens, ca un mușuroi de furnici pe care l-ai deranjat dintr-odată,

unii grăbindu-se să se retragă peste pârâu, care ar fi devenit un șanț protector, alții gata să-i înfrunte curajoși pe francii care se apropiau. Ordinele lui Attila de a se regrupa fuseseră respectate cu reținere de către războinicii obișnuiți să conducă lupta. Însă acum inamicii veniseră la ei: nu mult-discutata vastă armată a lui Aetius, ci nerăbdătorii și temerarii franci, care ajunseseră mult prea departe.

L-am privit pe regele Ardaric, care ieșea în evidență prin stindardele regale, cum descalecă și îl caută cu privirea pe Attila, așteptând parcă de la acesta să îi spună ce are de făcut.

Era exact cum sperase Anthus.

– La atac!

Mă așteptasem la mai multă frică, nu la o plăcere bizară de a mă alătura lor. Puterea și avântul cavaleriei francilor erau molipsitoare și niciodată nu mă simțisem mai viu decât călărind alături de acești neînfricați cavaleri. Pământul se cutremură de tropăitul cailor și se auziră țipete din ambele tabere, pe măsură ce distanța se micșora, caii francilor și mult mai numeroasele trupe gepide ajungând să formeze în curând două linii paralele.

Când ne-am apropiat, au început să țintească și să tragă cu suliițe și săgeți, o salvă menită să pareze atacul nostru. Când cei mai apropiați călăreți se ciocniră de mulțimea de săgeți, căzură alunecând sub linia inamicilor, ca un val care se sparge de țărm. Apoi următorul rând de luptători sfâșie trupele dușmane, francii străpungând și ciopârțind totul în calea lor

până la malul râului, pentru ca apoi să se întoarcă să-și recupereze supraviețuitorii. Violența atacului îi luă prin surprindere pe gepizi, care erau obișnuiți ca ei să facă victime. Imensele săbii france spintecară lăncile și coifurile inamicului, deși gepizii îi atacau din părți pe călărețiii lui Anthus, aruncându-i pe unii din șa. Pentru o vreme, gepizii ne-au depășit ca număr, însă apoi francii se aruncară cu adevărat în luptă, cu urlete care aproape că acopereau bătaia tobelor.

Mult timp bătălia a fost atât de echilibrată încât victoria putea să fie obținută de oricare dintre părți. M-am folosit de cal pentru a-i împinge și dezechilibra pe pedestrașii gepizi, lovind cu sabia, însă în același timp vedeam cum francii erau înghițiți de vârtejul luptei. Însă deodată furia francilor începu să dea roade și curajul gepizilor scăzu pe măsură ce erau împinși către apă. Malul era abrupt și dacă ar fi alunecat, nu ar mai fi putut lupta, așa că fie alegeau să-și abandoneze camarazii și să înoate ca să-și scape pielea, fie se lăsau tăiați de săbiile francilor sau loviți de săgețile lor. Începură să strige după ajutor, spre camarazii aflați pe malul celălalt. Unii plonjară în apă să le vină în ajutor, în timp ce alții cereau retragerea înainte de a fi prea târziu. Armata inamică era cuprinsă de haos, iar generalii gepizi, obișnuiți să se afle sub comanda războinicilor huni, erau pierduți între dorința de a contraataca și instinctul de a se retrage. Pe măsură ce din ce în ce mai mulți franci intrau în luptă, gepizii înconjurați din toate părțile începeau să se teamă.

Un regiment de huni se apropie dintr-o parte și începu să arunce săgeți în sprijinul camarazilor, însă așa cum sperase Anthus, distanța și busculada creată făcură ca eforturile lor să fie zadarnice. Arcașii huni omorau în aceeași măsură franci și gepizi. Dacă luptătorii călare ar fi mers contra curentului și i-ar fi înconjurat pe franci, efectul ar fi fost altul, însă detestau să fie separați de Attila.

Și totuși gepizii de pe malul îndepărtat nu doreau încă să-și abandoneze camarazii, retrăgându-se. Aceștia erau ciuruiți de săgeți, unii plonjând în apă și înecându-se. Supraviețuitorii se cățărară pe malul dinspre franci, încercând să întărească liniile, deși malul se fărâma văzând cu ochii. Acest ultim efort nu reuși altceva decât să prelungească lupta, și nicidecum să-i schimbe cursul. Cavaleria noastră făcu ravagii în rândurile gepizilor, săbiile și securile lovind în trupele inamice, pentru ca apoi să le strivească sub copitele cailor. Între timp, pedeștrii franci studiau cum ar putea să-i înconjoare pe gepizi. Lupta începu să se transforme într-o fugă dezordonată, care curând deveni un măcel. Slugile lui Attila plonjară în râu cu disperare, în timp ce arcașii franci continuau să îi amenințe de pe țărm. Fiecare invadator încerca să-și salveze pielea, însă majoritatea își pierduseră viața în apa care începu să capete culoarea roșie.

Obținuserăm victoria pe țărmul de apus, câțiva dintre călăreții lui Anthus continuară să-i împingă pe inamici înaintând în apele adânci, însă acum inamicul, mult mai numeros, avea și avantajul unui țărm mai

înalt, drept care francii care se avântaseră erau ori uciși, ori forțați să se retragă. În final, gepizii dădură înapoi, ambele tabere depărtându-se de câmpul de bătălie și lupta fiind astfel încheiată.

Dezorientată, zdrobită de agresivitatea luptei, ariergarda lui Attila se târî până la un deal și dispărură în spatele lui. Hunii care îi acopereau, chemați de forțele principale ale lui Attila, călăreau când în față, când în spate, de parcă ar fi vrut să continue lupta, însă în final renunțară. Umbrele zilei erau lungi, soarele la apus le bătea în ochi, orbindu-i, în vreme ce priveau neputincioși cum alte formațiuni de romani veneau în ajutorul francilor. Era mai bine să aștepte ziua de mâine, când forțele unificate ale lui Attila ar fi putut face față atacului.

Se întoarseră și dispărură dincolo de creasta dealului.

Mi-am ținut răsuflarea. Brațele mă dureau de la forța cu care strânsesem la piept scutul. Sabia era roșie, iar eu, în mod miraculos, scăpasem fără nicio zgârietură. Am privit înapoi la covorul de trupuri, la miile de vieți distruse și am realizat cu groază că acesta era numai începutul. Nu era prima oară când vedeam cadavre, însă mă îngrozea numărul lor. Trupurile zăceau nemișcate și parcă se micșoraseră dintr-odată. Moartea era peste tot.

În același timp, eram bucuros că supraviețuisem, inspirat parcă de strălucirea fulgerului de mai devreme. Să fie oare un semn faptul că nu fusesem atins de nicio săgeată și de nicio sabie? Zdrobiserăm ariergarda, așa

cum prevăzuse regele franc, și în nebunia momentului cea mai mare frică a mea fusese aceea că hunii vor continua să fugă atât de departe încât nu voi putea ajunge la Ilana.

Anthus își scoase coiful; părul îi era ud de strădania cu care mânase trupele în luptă, dar în ochi avea strălucirea triumfului.

– Veniți, haideți să-i mai privim o dată înainte de lăsarea întunericului! răcni el. Acest câmp de luptă este al meu și vreau ca și dealul acela să-mi aparțină.

Acum, că dușmanul era departe, mii de cavaleri franci luară cu asalt râul și se năpustiră spre vârful dealului, pe care inamicul tocmai îl părăsise. Ne-am oprit acolo și am privit cu uluire spre răsărit.

Soarele se topea, accentuând întunecimea norilor dinspre răsărit, colorându-i în negru, în timp ce peisajul care ni se desfășura înaintea ochilor strălucea precum aurul. Efectul era ametitor, iar panorama era una pe care nu o voi uita niciodată. Îi vedeam acolo, mi se părea, pe toți cei născuți la răsărit de Rin.

Câțiva kilometri mai departe începea tabăra hunilor, rânduri întregi de luptători care se pregăteau să înnopteze. În spatele lor se zărea un lung șir de căruțe și corturi. În depărtare puteam distinge răscrucea numită Maurica și zeci de mii sau poate sute de mii de războinici ai lui Attila adunați în jurul ei ca o cireadă. Erau, de asemenea, șiruri de cai, turme de oi și sute de boi. Pământul întreg părea că se zguduie și se smucește ca un animal în lanț. Fumul de la zecile de mii de focuri de tabără se ridica în aer ca

un labirint în culoarea purpurei, iar tăişul nenumăratelor lănci strălucea ameninţător. Se părea că toţi oamenii de pretutindeni veneau aici, ca să-şi impună supremaţia asupra lumii o dată pentru totdeauna.

– Priviţi şi uitaţi-vă bine, fraţii mei, căci de o mie de ani nu s-a mai văzut aşa ceva, spuse Anthus solemn. Credeţi că merită să purtăm această bătălie?

– Parcă s-ar fi adunat toate naţiunile pământului, rosti cu înfrigurare un căpitan franc. Braţele mă dor de la învârtitul sabiei, stăpâne, şi cu toate astea suntem abia la început.

– Da, însă romanii şi vizigoţii şi restul trupelor sunt pe drum, aşa că ne vor ajuta să terminăm ceea ce am început. Noi le-am arătat cum se face.

Ne întoarserăm şi văzurăm cum şiruri lungi de trupe aliate veneau din toate direcţiile, înghiţind pământul şi îndreptându-se ameninţător spre tabăra lui Attila. Praful ridicat de ei făcea ca soarele la apus să pară roşu ca sângele. Armurile care se îndreptau spre noi străluceau ca valurile care se izbesc de mal.

– Uitaţi-vă la acest tablou şi încercaţi să îl memoraţi pentru copiii voştri, murmură Anthus. Priviţi şi nu uitaţi. Dădu din cap, aprobându-se parcă pe sine. O asemenea desfăşurare de forţe nu numai că nu s-a pomenit vreodată, însă nici nu se va mai întâmpla.

– Niciodată? întrebă căpitanul.

Regele scutură din cap:

– Nu. Pentru că până mâine-seară la căderea nopţii mulţi dintre ei şi dintre noi vor fi pierit.

XXVII

BĂTĂLIA NAȚIUNILOR

Tot ceea ce îmi amintesc din noaptea dinaintea marii înfruntări nu este teama sau oboseala, ci cântecele. Germanii erau niște cântăreți foarte buni, mult mai zgomotoși și mai demonstrativi decât liniștiții și metodicii romani; și, pe măsură ce regiment după regiment, divizie după divizie și armată după armată mărșăluiau să-și ocupe locurile pe care Aetius le alocase, așezându-se să petreacă noaptea pe iarba câmpiei, începeau să cânte despre un trecut înnegurat și legendar cu monștri și eroi, comori și fete fermecătoare și despre nevoia ca fiecare bărbat să se convingă că, din toate nopțile din viața lui, în noaptea aceasta trebuie fie să învingă, fie să moară. Dacă mureau, ar fi trecut în viața de apoi, un amestec de templu păgân și rai creștin, și își vor ocupa locurile într-un panteon de eroi și sfinți. Însă dacă supraviețuiau, ar fi dus o viață lipsită de teamă. Pe măsură ce cuvintele

se ridicau în aerul nopții pline de stele, cald și încă umed de la furtuna care se risipise, se auzea cântec după cântec, care dădea curaj soldaților.

Hunii cântau și ei. În urma invaziilor, fuseseră percepuți ca fiind inumani: o ciumă de o ferocitate atât de mare că îi făcuse să pară fiii Satanei. Sau, așa cum își spunea însuși Attila, Biciul lui Dumnezeu. Totuși, deși știam că trebuie înfrânți, îi cunoșteam ca oameni, ca popor: mândri, liberi, aroganți și temători de lumea civilizată asupra căreia se năpustiseră. Distanța era prea mare și nu puteam distinge foarte bine cuvintele – cu atât mai mult cu cât cântecele germanilor se auzeau foarte aproape –, însă murmurul lor era mai lin și mai trist, venit parcă din adâncuri. Cântecele hunilor erau despre un pământ natal pe care-l părăsiseră de mult, despre libertatea stepelor, despre simplitatea pe care nu o puteau recâștiga, indiferent cât de mult și de departe ar fi mers. Cântau de dragul timpurilor apuse, indiferent de cine ar fi câștigat bătălia aceasta.

Pentru început, romanii au fost tăcuți, încercând să doarmă sau, dacă nu puteau, să își ascută armele și să aranjeze în dispozitiv sute de mașini de război pentru a azvârli săgeți ce ar fi putut pune la pământ o duzină de inamici deodată. Disciplina lor obișnuită era liniștea. Însă curând, în această poate cea mai scurtă noapte a anului, starea care domnea pretutindeni îi cuprinse și pe ei. Începură să cânte la rândul lor, alegând imnuri creștine. Episcopul Anianus ne urmase din Aurelia; acum îl priveam cum merge printre soldați,

îmbrăcat ca un simplu pelerin, binecuvântând și spovedindu-i pe cei cerdincioși și îmbărbătându-i chiar și pe aceia pe care credința încă nu îi cucerise.

Soarele răsări întocmai cum apusese, roșu printre norii fumurii. Ne licări în ochi și Aetius ordonă generalilor și regilor săi să adune trupele dezorganizate pentru a fi pregătiți în cazul în care hunii ar fi profitat de acest moment în care ei aveau soarele în spate, iar noi eram orbiți. Însă inamicul nu era pregătit pentru atac mai mult decât noi. Niciodată nu se mai strânseseră atâtea trupe pentru o luptă și confuzia domnea de ambele părți, căci oamenii erau mutați când aici, când dincolo, și deveniseră nerăbdători, iar soarele urca din ce în ce mai sus și atmosfera era sufocantă. Un mic râu curgea printre cele două armate, însă niciuna dintre părți nu îndrăznea să se aventureze acolo, căci era în bătaia săgeților. Femeile trecură în spatele trupelor, cu urcioare de apă din râul pe care tocmai îl lăsaserăm în urmă. Bărbații își potoliră setea. Năduşeau sub greutatea armurilor și își făceau nevoile în picioare, astfel încât până la miezul zilei câmpul de bătălie se umpluse de mirosuri.

– *Când începe?* protestarăm.

Planurile celor două tabere nu se potriveau. Attila își plasase hunii în centrul liniei de atac, sperând evident să-și arunce în luptă cavaleria, cea mai temută dintre forțe, ceea ce ar fi împărțit armata noastră în două.

Ostrogoții lui Attila, împreună cu regele Valamer, se aflau în dreapta lui, cu fața la romanii din stânga, la fel și puternicii gepizi și rebelii bagauzi. Cloda,

prințul franc care râvnea la coroană, ar fi dat astfel ochii cu fratele său, Anthus.

Triburile rugilor, scirilor și turingilor, aliate cu hunii, se aflau la rândul lor în stânga lui Attila. Ei erau întăriți de forța a mii de vandali care veniseră să-i nimicească pe vizigoți.

Spre deosebire de Attila, Aetius își plasase cele mai puternice trupe în margini și, așa cum promisese, pe Sangibanus și pe alani în centru.

– Nu e nevoie să învingă. Tot ce trebuie să facă este să reziste, spuse Aetius.

Această forță era întărită de trupe proaspete, care încă nu avuseseră șansa să se lupte, liticienii și olibrionii – veteranii romani. Ce le lipsea acestora din urmă, vigoarea tinereții, compensată de îndârjirea și hotărârea dobândite prin experiență.

Teodoric și vizigoții lui formau flancul drept al armatei romane. Erau cavaleria noastră cea mai puternică, aliniată împotriva rugilor, scirilor și turingilor.

În final, Aetius și regiunile sale romane, alături de franci, saxoni și armoricani, formară aripa stângă a armatei romane. În afară de cavaleria francilor, ce luptase atât de bine cu o zi înainte, trupele erau în majoritate pedestre. Scuturile se îngemănau formând un zid impenetrabil, care înainta ca un dragon mișcător spre pedestrimea germană aflată de partea inamicului. Ceea ce spera Aetius era ca hunii să se repeadă spre centru și el să-i încercuiască, împingându-i spre interior, prinzându-i acolo și măcelărindu-i așa cum

romanii fuseseră măcelăriți la Cannae de Hanibal sau la Hadrianopolis de către Fritigern și goți.

– Soarta va fi hotărâtă de două lucruri, ne spuse el. Centrul trebuie să reziste, altfel Attila ar putea să-și facă loc și să ne lovească din spate, atacându-ne cu săgeți. În al doilea rând, flancul nostru trebuie să ajungă la micul deal din față, pentru că de acolo am putea să lansăm săgeți către inamic și astfel să întoarcem atacul. Lovitura decisivă va fi dată de Teodoric și vizigoții săi. Dacă hunii sunt dezorientați, cavaleria lui Teodoric poate stabili victoria. Își puse coiful pe cap și adăugă: I-am spus lui Teodoric că toate bogățiile Răsăritului și Apusului îl așteaptă în tabăra lui Attila. Iar el a răspuns că, în cazul ăsta, până la căderea nopții fie va fi bogat peste măsură, fie va zace mort pe câmpul de bătălie.

Rânji, însă se vedea că e neliniștit. Profeția asta se potrivea în aceeași măsură fiecăruia dintre noi.

Istoria a consemnat planurile bătăliei ca fiind simple și clare. În realitate însă în ambele părți era un amestec de limbi, dar în același timp o coaliție de regi mândri; așa că nici măcar diplomația răbdătoare a lui Aetius și carisma înfricoșătoare a lui Attila nu puteau pune în mișcare cu ușurință trupele. Abia ne înțelegeam unii cu alții, iar câmpul de bătălie părea nesfârșit. Dura chiar și o jumătate de oră până ce puneam în aplicare un ordin.

Nimeni nu poate ști cu siguranță câți au fost mobilizați în acea zi. Zeci de mii de sclavi romani evadați se alăturaseră trupelor lui Attila. În vreme ce zeci de

mii de negustori, comercianți, fermieri și chiar preoți îngroșară liniile romane, știind că alăturându-se lui Aetius puteau utiliza singura șansă de a susține civilizația. În îmbulzeala creată și în praful care se înălța, era imposibil să se stabilească numărul exact al luptătorilor, însă cred că erau sute de mii. Părea că *era* Armageddonul, bătălia finală în istoria omenirii.

Trecu ceas după ceas, iar cele două armate încă se aflau la aproape doi kilometri distanță. Pârâul nu fusese luat în stăpânire de niciuna dintre ele, era numai o linie pală în iarba înaltă. Niciuna dintre armate nu era gata să înainteze. Obosisem de atâta călărit, iar pedestrașii erau epuizați.

Spuneam că noaptea aceea mi-o amintesc acum ca pe una a cântecului, însă ziua care a urmat, ca pe una a nemișcării. Până la miezul zilei, era clar că ambele părți ajunseseră la un anumit grad de ordine și că înfruntarea avea să înceapă în curând. Unii se simțeau plini de hotărâre, bănuiesc, alții simțeau frică, iar alții erau cuprinși de superstiții și începeau să spună rugăciuni – însă cu toții știau că testul se apropia în sfârșit. Nu îmi găseam cuvintele. Niciodată nu înfruntaseră romanii un inamic atât de înspăimântător. Hunii nu avuseseră până acum ocazia să înfrunte o armată atât de hotărâtă: într-un fel, stăteam cu spatele la mare, deși oceanul era departe. Erau cel puțin o mie de stindarde și drapele care se înălțau printre șirurile infinite de soldați, care formau parcă un desiș în așteptarea furtunii. Am zărit stindardele aurii ale legiunilor romane; pe cele din păr de cal ale hunilor;

steagurile, crucile și simbolurile păgâne ale tuturor triburilor și popoarelor care se adunaseră aici, fiecare om identificându-se cu simbolul aflat în fața lui. Suspansul părea de nesuportat, gura îmi era uscată precum hârtia, în ciuda faptului că tocmai băusem apă, și mă întrebam unde s-ar putea afla Attila în acea hoardă imensă. Trebuia să aflu acest lucru, pentru că acolo era probabil și Ilana.

Nu îmi închipuiam cum ar putea arăta după luni de încarcerare, dacă era arsă sau torturată, dacă a simțit că, fugind cu sabia, am abandonat-o sau că am făcut ceea ce și ea dorea. Toate astea nu mai contau. Ea era Ilana, o amintire la fel de aievea precum tăișul sabiei pe care o țineam în mână. Cu cât conflictul se întețea, cu atât eram din ce în ce mai preocupat de fericirea mea. Indiferent cine ar fi învins, eu nu mi-aș fi aflat liniștea până când nu o voi fi găsit, până când nu o voi fi recâștigat și până când nu aș fi scăpat-o de acest coșmar. Regii luptau pentru popoarele lor. Eu însă luptam pentru propria mea pace.

Ca și cum mi-ar fi citit gândurile, un călăreț se desprinse din centrul armatei hune și începu să se îndrepte spre liniile noastre. Era un cal de culoarea castanei, iar hunul ședea semeț în șa. Coada calului flutura în aer, iar tolba cu săgeți a călărețului zăngănea la fiecare mișcare. Caii începură să tresară. Călărețul hun ajunse la pârâu, însă nimeni nu trase spre el; când mai avea doar o sută de pași până la liniile noastre, se întoarse încet și călări paralel cu trupele noastre, scrutând miile de luptători aliniați, căutând cu privirea parcă pe

cineva. Apoi, când se îndrepta către formațiile romane din stânga, în sfârșit l-am recunoscut și mi-am dat seama după cine se uita: mă căuta pe mine.

Era Skilla.

Când ajunse în dreptul mulțimii de stindarde din jurul lui Aetius și al ofițerilor săi, încetini, scrutând fețele acestora. Am ridicat brațul. A văzut gestul meu și în acel moment mi-am dat jos coiful, ca să fiu sigur că mă recunoaște. Își opri calul și arătă spre mine, ca și cum mi-ar fi spus că era vremea să ne reluăm lupta. L-am văzut rânjind, dezvelindu-și dinții albi care contrastau cu fața arsă de soare. Apoi se întoarse, îndreptându-se înapoi și luându-și locul în flancul din dreapta al armatei hune, cumva în partea opusă celei în care mă aflam eu. Luptătorii din jurul lui aclamară.

– Cine era? întrebă Aetius vădit curios.

– Un prieten, am răspuns fără să gândesc, surprinzându-mă chiar și pe mine însumi. Însă cine altcineva m-ar fi înțeles mai bine decât cel care o dorise pe Ilana numai pentru el? Cine ar fi putut să înțeleagă mai bine prin ce treceam dacă nu cel cu care mă luptasem atât de des?

Aetius se încruntă când auzi cuvintele pe care le rostisem, privindu-mă pentru o clipă ca și cum era prima oară când mă vedea cu adevărat și ar fi dorit să păstreze imaginea mea întipărită în memorie. Apoi făcu un semn din cap către Zerco, iar piticul se aplecă, aproape chircit sub greutatea măreței săbii a lui Attila. Generalul îngenunche să o apuce, mușchii de pe braț i se contractară și ridică sabia cât de mult reuși. Fețele

celor zece mii de războinici se întoarseră să o privească, apoi, pe măsură ce vestea se răspândea printre rânduri, zeci de mii de alți războinici o căutară cu privirea. Acesta era semnalul mult așteptat. Chiar și hunii începură să se agite, iar în momentul acela știam că o pot vedea și ei – talismanul care li se furase – și mi-l puteam imagina pe Attila îndemnându-și camarazii să privească sabia lungă și neagră îndreptată către cer și spunându-le că acela care ar fi recâștigat-o ar fi obținut greutatea ei în aur.

Apoi, la semnalul tobelor, lungile linii ale romanilor și ale aliaților își luară scuturile și, la unison, formară un zid impenetrabil. Astfel, aripa noastră porni spre pârâu.

De pe cal, puteam vedea foarte bine toată desfășurarea de forțe. Împreună cu celelalte ajutoare, păstram o distanță oarecum sigură de trupele noastre, minunându-mă de cadența disciplinată cu care marea de coifuri și sulițe mărșăluia în fața noastră. Răpăitul tobelor era însoțit de sunetul de fundal al veșmintelor de piele care scârțâiau și al echipamentului care zăngănea, precum și de zgomotul sutelor de mii de pași. Era ca și cum un monstru imens se ridicase și ieșea din grotă, greoi și înțepenit, cu privirea fixă, fioroasă. Pe măsură ce ne apropiam de dealul pe care Aetius dorea să-l cucerească, ostrogoții care stăteau în fața noastră dispăruseră din câmpul nostru vizual, însă pe măsură ce înaintam auzeam tot mai bine strigăte din depărtare și apoi un urlet înfiorător, ca sunetul strident al unui stol de o sută de vulturi. Sunetul ne zbârli

părul. Invadatorii doreau să ajungă în vârful crestei înaintea noastră. Așa că tobele noastre dublară tempoul și trupele porniră la galop, apoi o luară la fugă. Mi-am scos sabia, iar tăișul scârțâi când am tras-o din teacă. La fel făcură și camarazii mei. Tot ce puteam vedea acum era pajiștea verde de la marginea pârâului, însă tropăitul pedestrașilor goți care se îndreptau înspre noi se auzea atât de tare și de puternic încât simțeam cum vibrează pământul.

Apoi cerul se înnoră, străbătut de săgeți.

Cum să descriu acele imagini? Nimeni nu mai văzuse așa ceva și nu cred că cineva va mai vedea așa ceva. Era ca un val de pleavă, uruit de lemn, șuierat de săgeți care despicau aerul cu un sunet de pânze sfâșiate. Se auzea un zumzăit de parcă o mare de lăcuste punea stăpânire pe tot pământul. Acum legiunile atacau în formații, ridicându-și scuturile ovale deasupra capului și prima salvă ne lovi, iar apoi alta și alta îi urmă, într-un ritm fără sfârșit.

Săgețile loveau răpăind ca grindina, urmate de țipetele celor mai puțin norocoși, pe măsură ce găseau loc să se strecoare printre scuturi și să îi doboare. Imediat propriul meu cal fu lovit și se prăbuși cu capul în jos, aruncându-mă în mijlocul sulițelor. Am aterizat pe pământul tare, la început nedumerit de ceea ce se întâmplase. Apoi se auzi un alt răpăit, iar voleul de săgeți lovi, ocolindu-mi trupul în mod miraculos. Nechezatul calului mă făcu să realizez că săgețile îi străpunseră gâtul și trupul. Venindu-mi în fire, am înșfăcat scutul unui camarad mort și m-am

acoperit cu el, exact la timp pentru a mă feri de următoarea salvă de săgeți. Oare câte săgeți se aruncau în acele momente? Un milion? Și totuși acesta nu era decât începutul unei zile ce părea nesfârșită.

Se auzi cum aerul e din nou sfâșiat, dar am îndrăznit să arunc o privire pe după scut. Erau săgețile și proiectilele luptătorilor noștri, care loveau necontenit. Am văzut propriii noști arcași aruncându-se înainte. Acum săgețile zburau din ambele direcții, atât de multe încât se loveau în aer și se prăbușeau în spirale. Sulițele cădeau, străpungând pământul ca și cum ar fi crăpat suprafața unui lac înghețat.

Se auzea un vuiet imens, o mare de voci. Apoi cele două flancuri, roman și ostrogot, se întâlniră în vârful mult-râvnitului deal. Ecoul coliziunii se propagă pe câmpul de luptă, ca un tunet, o ciocnire violentă, ca și cum se izbiseră două ziduri; și disciplina trupelor romane ale lui Aetius acum se văzu. Se aplecară și se unduiră, dar nu rupseră rândurile, în ciuda faptului că ostrogoții începură ușor să se retragă.

M-am târât din scoica protectoare și am ridicat scutul. În busculada creată, ploaia de săgeți se diminuase. Trei săgeți rămaseseră prinse în discul oval de protecție, reamintindu-mi de lupta mea de odinioară cu Skilla. Într-un fel, eram încă șocat de furtuna de săgeți, însă a mi-am amintit repede care era sarcina mea. Ilana! Viața! Gândul îmi făcu sufletul să vibreze și mă înflăcără pentru ceea ce aveam de făcut. Până la urmă nu eram decât un luptător și în acel moment era cu disperare nevoie de mine, ca de altfel de toți romanii. Cele

două tabere se prezentau în fața mea ca într-o spumă și, când îndeajuns de mulți căzură, se făcu o breșă. Am intrat în bătălie, călcând peste trupurile care se tânguiau și am contribuit cu propria mea sabie la întețirea zgomotului. În fața mea îl puteam vedea pe Valamer, ostrogotul, și pe frații săi, Teodimer și Valodimer, conducându-și trupele înainte, și pe Anthus al nostru încercând să-și facă loc către rivalul său, Cloda. Romanii și hunii se luptau pentru Imperiu. Aliații de ambele părți luptau însă pentru a plăti polițe vechi.

Aș vrea să vă pot povesti despre cum am parat atacul inamic și cum am lovit inteligent, însă nu-mi amintesc nimic din toate astea sau din vreo măiestrie deosebită. Îmi amintesc numai marea de capete, unele cu coifuri și altele descoperite, aruncându-se spre creasta dealului și pe noi, romanii, urlând, împingând, înjunghiind și lovind. Ne împingeam reciproc. Cu doar câțiva pași, am câștigat un mic avantaj în altitudine, ceea ce a contat foarte mult. Mi-am ținut ferm scutul, în vreme ce auzeam cum se izbesc de el tot felul de lucruri, ca intrușii care se străduiesc să doboare o ușă, și loveam în orb cu sabia, izbind de cele mai multe ori ceva tare, care îmi făcea brațul să tremure... însă uneori lovind lucruri mai moi și stârnind urlete de durere. Simțeam cum sunt apucat de glezne din senin, înjuram și loveam. Un bărbat de lângă mine căzu pe spate, cu capul despicat de o secure: mi-l amintesc pentru că sângele țâșnea, împroșcând pe toți în jur. Altceva nu prea îmi mai amintesc. Trupele se împuținau încet-încet, de parcă le-ar fi înghițit pământul, însă îndată erau

întărite de altele care veneau din spate. M-am împiedicat de ceva, de un cadavru sau de o suliță, și m-am prăbușit cu răsuflarea întretăiată, deja epuizat. Eram jos, cu spatele expus, și m-am încordat pentru atacul final. Însă nu, linia s-a mișcat înainte, alți romani luându-mi locul. Goții se rostogoleau, se retrăgeau, iar legiunile lui Aetius presau. Mai târziu aveam să aflu că această primă confruntare fusese vitală, ne dăduse acel avantaj pe care nu l-am mai pierdut în lungul coșmar care avea să vină, însă semnificația acestei lupte nu mi se dezvăluia atunci. M-am ridicat exact în momentul în care Skilla se îndrepta către marea de goți și gepizi în retragere, urlând la ei în hună să rămână pe poziții. Aceștia îi răspundeau pe limba lor, blestemându-l și încercând să-și revină după moartea camarazilor. Mă îndoiesc că m-a zărit. Mă aflam prea jos.

Cornurile sunară și Aetius se regrupă în josul dealului atât de greu revendicat. Mii de trupuri marcau vârful lui, unele dintre ele zăcând nemișcate, altele contractându-se și gemând în vreme ce sângele țâșnea și oasele străpungeau pielea. Romanii îi uciseră pe ostrogoții care erau încă în viață, în vreme ce ostrogoții îi luară pe romanii pe care îi capturaseră și le scoaseră măruntaiele și îi sfâșiară în bucăți chiar în fața noastră. Ajunși aici, unde înălțimea dădea un avantaj romanilor, ne-am ținut răsuflarea.

Lupta abia acum începea.

Dacă înainte pământul se cutremurase, acum se zguduia, și se zguduia cu violența cutremurului care

doborâse zidurile Constantinopolului cu câțiva ani înainte. Supraviețuitorii de atunci ne spuseseră mai târziu că Attila refuzase să comande cavaleriei să îi ajute pe ostrogoți în lupta pentru deal, crezând că bătălia pentru ridicătura de pământ este nesemnificativă în comparație cu atacurile cavaleriei. Urlă către războinicii lui, spunându-le că romanii pedestrași erau o adunătură care putea fi ignorată și că adevărata bătălie ar avea să fie decisă de luptătorii călare. Așa că, la un semn, își conduse armata către Sangibanus și alanii aflați în centru, jurând să-l doboare pe regele care nu predase Aurelia. Dacă Attila ar fi ajuns la Sangibanus, bătălia s-ar fi sfârșit. Hunii se aruncară înainte, lansând o ploaie de săgeți. Mi-am amintit lecția de mai devreme cu Zerco, în confruntarea de lângă râul Tisa, și m-am întrebat când ar fi rămas călăreții fără săgeți și dacă ar fi rămas, dacă nu cumva era prea târziu. M-am întrebat, de asemenea, și dacă Aetius fusese înțelept atunci când îl plasase pe Sangibanus în centru, căci generalul nu părea să se grăbească să-i învăluie pe huni cu cele două flancuri. Până când ar fi făcut acest lucru, bătălia i-ar fi cuprins pe alani, liticieni și pe olibrioni. La primul asalt al hunilor, ne-am ținut răsuflarea.

Armatele noastre încercară să îi oprească acum cu proiectile, săgețile noastre erau puține, însă mașinile de război aruncau cu pietre și mingi de foc care încetineau ritmul hunilor. În același timp, alanii loveau de pe cai, unii cu ultimele puteri, pentru a-i pune la punct pe barbarii care le asediaseră orașul și le uciseseră

familiile. Trupele erau ciuruite de săgeți, pe măsură ce spațiul dintre cele două cavalerii se mișcora și pedeștrii erau acoperiți. Lipseau câteva valuri de săgeți pentru ca hunii să facă o breșă în rândurile noastre, despărțind armata în două. Însă nici chiar cei mai destoinici războinici nu reușeau să lovească suficient de repede; iar numărul lor era atât de mare încât, în loc să ne copleșească, se încurcau unii pe alții. Niciuna dintre națiunile aflate acolo nu avea experiența controlării unei asemenea desfășurări de forțe. Așa că în sfârșit centrele celor două armate se întâlniră, iar coliziunea dintre ele implică nu numai oameni, ci și cai. Încă nu văzusem oceanul, însă mi-am închipuit că așa ar suna zgomotul lui, ca acela scos de zeci de mii de călăreți care se izbeau unii de alții. Caii nechezară, lăncile și scuturile se despicară, unele ciocniri fiind atât de violente încât capete de sulițele, coifuri și fragmente de armură sau chiar și bucăți de carne erau proiectate în aer. Acestea zburau încet, părând suspendate parcă minute în șir, înainte de a cădea înapoi în mijlocul luptei.

În acele momente domnea confuzia, însă hunii nu erau echipați pentru acest gen de contact brutal, față de alanii dotați cu armuri mai mari și mai solide. Poneii eviscerați ai hunilor se târau înapoi cu călăreții morți în șa. Armurile de piele erau ciuruite și rupte de oțelul armelor alane. Baniere care nu căzuseră vreme de generații acum se răsturnară. Hunii erau zdrobiți în centru, iar legendele care dăinuiseră veacuri erau distruse în acest carnaj. Chiar în momentul în care

ostrogoții înaintau către liniile noastre, Aetius ridică și flutură sabia imensă de fier cu brațul bandajat, prin care țâșnea sângele:

– Rezistă! Rezistă!

Pedestrașii din centru veneau, iar caii hunilor se opuneau, în ciuda comenzilor stăpânilor lor de a înainta. Îmi imaginam frustrarea lui Attila.

Linie după linie, cavaleria hună fu doborâtă și nebunia puse stăpânire pe huni. Barbarii începură să se retragă și să se reorganizeze, chiar dacă tot mai multe cornuri și tobe sunau și flancul stâng al lui Attila începu să avanseze spre Teodoric și vizigoții lui, aflați în partea dreaptă. Dacă nu ne puteau distruge într-o parte, poate că ar fi izbutit în alta!

Bătălia se desfășura acum pe o suprafață întinsă, grupuri mari de oameni zbuciumându-se înainte și înapoi sub arcul de săgeți nenumărate. Nu puteam spera că cineva ar fi fost în stare să controleze furia care a urmat. Era un spectacol teribil de cai și picioare, de sulițe și săgeți, de săbii și dinți care mușcau. Companii întregi păreau să fie înghițite de furia luptei, însă imediat cum dispăreau topite de masacru, altele le luau locul.

Ostrogoții ne atacară din nou și din nou și din nou, galopând către culmea dealului și încercând să câștige avantaj. De fiecare dată când trebuia să urce panta, alunecau din cauza sângelui și a trupurilor camarazilor lor, căci dealul era plin de membre înțepenite deja și de bucăți de arme. Regele gepizilor, Ardaric, căzuse sub lovitura unei săbii și fuse cărat în spate, în agonie; iar ambițiosul Cloda se prăbuși undeva

în mijlocul carnajului, corpul lui fiind în mod deliberat călcat în picioare de armăsarul fratelui său. De fiecare dată când ostrogoții atacau, legiunile disciplinate aruncau spre ei un val de săgeți. La fiecare salvă de săgeți, sute de dușmani erau doborâți. Goții ne sfâșiau, ne scuipau și ne tăiau și ei, însă era clar că pierderea în rândul lor era mai mare. Prea mulți războinici erau răpuși, iar flancul drept al armatei lui Attila slăbea. Ce-ar fi dacă Aetius ar începe să îi strângă către centru, așa cum sperasem?

Dar soarele era încă sus; alți ostrogoți continuau să vină, numărul lor părea infinit, precum firele de nisip. Noi, romanii, nu puteam rămâne pe loc, însă în același timp nu aveam cum să înaintăm. După fiecare atac, unii dintre noi cădeau epuizați, gâfâind, cu sângele țâșnindu-le pe membre în pârâiașe subțiri. În pauzele dintre atacuri, își puneau scuturile pe pământ și se chirceau în spatele lor pentru a-și reveni și pentru a se feri.

M-am reîntâlnit cu Aetius și mi s-a dat calul unui centurion mort. Am încălecat încă o dată, însă întâlnirea cu generalul nu-mi adusese liniștea. Era clar că acum era la fel de frustrat că nu reușise să-i nimicească pe ostrogoții din fața lui pe cât era Attila de furios că nu izbutise să ne zdrobească centrul.

– Trebuie să-i rupem în două și nu suntem în stare! bombăni el. Se pare că lupta se va decide în altă parte.

Aruncă o privire îngrijorată spre restul trupelor.

Într-adevăr, Attila își dovedea acum talentul de strateg. La dreapta noastră, Teodoric și vizigoții lui

reușiseră ceea ce sperasem. Într-un atac masiv, eroic, cavaleria lor se aruncă asupra vandalilor, rugilor, scirilor și turingilor. Era ca o avalanșă de zăpadă care culca la pământ copaci, un popor barbar care ataca o mulțime mai puțin numeroasă, și dreapta noastră era gata să nimicească stânga hunilor. Prețul plătit a fost din nou teribil, o generație de luptători căzând pradă mulțimii de săgeți, însă lăncile vizigoților îi loviră și-i împinseră pe inamici în spate, către Attila. Teodoric și oamenii lui avansară atât de ușor, cerând răzbunarea Bertei, încât se îndepărtară de centrul nostru. Între ei și restul armatei noastre începu să se facă o breșă amenințătoare.

Attila văzu acest lucru și se aruncă înainte, conducându-și hunii spre flancul vizigoților.

Oamenii lui Teodoric păreau acum un câine care își arată colții, dar care e tras în spate de un lanț prea scurt. Hunii loviră ca un fulger, aruncând un val de săgeți și apoi alergând repede să-i atace pe vizigoți cu săbiile. Vizigoții ezitară, aliații huni care se retrăseseră se întoarseră din drum și deodată Teodoric se trezi într-o mare de inamici.

Puteam vedea înfruntarea de la distanță și nu înțelegeam mare lucru, însă se spune că marele rege al vizigoților, tatăl mutilatei Berta, îl căută înfrigurat, cu furie în privire, pe Attila. În loc să se retragă, se năpusti pe cal asupra regelui hun, răcnind că l-a găsit pe diavolul însuși și că vrea să îl omoare, iar apoi pe Gaiseric. Attila, la fel de înnebunit de furie, se aruncă spre inamic, însă înainte ca cei doi lideri să

se întâlnească, un grup de huni îl încercuiră pe regele vizigoților, ciuruindu-l cu săgeți și lovindu-l cu sabia. Una, două, trei și apoi patru săgeți loviră pieptul lui Teodoric. Se clătină amețit, urlând cu ultimele puteri către zeitățile păgâne și către cele creștine, și căzu din șa, pentru ca apoi să fie călcat în picioare, stors precum un fruct copt. Hunii își strigară triumful, iar vizigoții fuseră cuprinși de dezordine, fugind înapoi către punctul din care porniseră. Cu toate acestea, oamenii lui Attila erau și ei dezorientați, fiind cuprinși de busculadă. Mulți dintre ei fuseseră duși de val către divizia arcașilor romani, iar hunii – pe care Attila îi menajase atâția ani prin forțarea aliaților de a duce cea mai grea parte a luptei – mureau pe capete.

Acum lupta era echilibrată. Vizigoții se retrăseseră în dezordine, regele lor murise. Alanii pierduseră jumătate din trupe la centru și numai liticienii și olibrionii îi mai țineau în luptă. Flancul lui Aetius, cu franci, saxoni și armoricani, apăra încă dealul, însă nu putea avansa; iar Attila însuși mai avea încă forțe nenumărate care fremătau în fața noastră, încurajate de căderea lui Teodoric.

Ambele tabere înregistraseră victorii. Însă care dintre ele urma să învingă cu adevărat?

Cele două armate se năpustiră una asupra alteia din nou, mai disperate decât niciodată.

Și apoi iar.

Și iar.

Orele treceau. Ploaia de săgeți se mai liniști pentru că, așa cum prevăzuse Zerco, nici măcar hunii

nu aveau provizii inepuizabile. Cu cât dura mai mult bătălia, cu atât erau mai forțați să dea piept cu cavaleria apuseană, astfel că pierderile în rândul lor sporiră. Profeția piticului se îndeplinea. Nu era o înfruntare în care conta cât de bun arcaș ești. Era o luptă corp la corp, și la acest lucru europenii se pricepeau cel mai bine. Niciunul dintre noi, indiferent din ce tabără făcea parte, nu putea să lupte la nesfârșit, fără oprire, așa că unii se aruncau în luptă, se băteau, pentru ca apoi să se retragă, epuizați, în vreme ce alții le luau locul. Pământul se umplu de trupuri, apoi se transformă într-un covor de carne vie, un tablou pe care nicio cronică nu și l-ar putea imagina. Niciuna nu a putut stabili prețul a ceea ce unii numesc bătălia de la Châlons, alții lupta de la Maurica, iar alții, simplu, Bătălia Națiunilor. Toți au înțeles că aici se desfășura un episod istoric, confruntarea dintre întuneric și lumină, dintre opresiune și speranță, dintre glorie și disperare; așa că niciuna dintre părți nu dorea să cedeze. Dacă săbiile li s-ar fi rupt, ar fi continuat să lupte cu ele frânte, iar dacă n-ar mai fi rămas decât cu mânerul în mână, s-ar fi târât pe pământ, sărind unul la gâtul celuilalt, scoțându-și ochii, lovind și zgâriind cu o furie nemărginită. Fiecare moarte trebuia răzbunată, fiecare pas pierdut trebuia recâștigat; așa că, în loc să se domolească, bătălia devenea din ce în ce mai intensă. Era foarte cald, un nor de praf se ridica deasupra câmpului de luptă, iar răniții strigau deopotrivă după mamele lor și după apă.

Cei măcelăriți, care încă respirau, se târâră către cursul de apă dintre armate, ca să bea, însă în corpul uman se află mai mult sânge decât și-ar putea imagina cineva. Acesta se revărsa pe pământ, îmbibându-l până la refuz și apoi forma râulețe care deveneau pârâuri, care apoi se transformau în râuri, o mare de sânge care inunda pajiștea. În final, sângele umplu micuțul curs de apă spre care se târau oamenii, așa încât atunci când ajungeau la el nu mai găseau decât sânge închegat. Mureau cu sutele, înecându-se cu sângele camarazilor lor.

M-am aruncat în luptă alături de toți ceilalți, încă în șa, cu sabia scoasă din teacă, pregătit să-i măcelăresc pe ostrogoții pedestrași sau pe hunii căzuți din șa, cuprinși de confuzie. Armele mi se înroșiseră, însă nu-mi aduceam aminte pe cine și când ucisesem, ci numai că lovisem în toate părțile cu disperare, căci era singurul mod în care puteam supraviețui. Lupta nu mai avea nicio rațiune și nicio strategie, devenise un aspru test de voință. În final, mi-am dat seama că pe flancul drept lupta slăbise în intensitate, căci vizigoții erau încă dezorientați de moartea lui Teodoric, ceea ce însemna că hunii puteau să ne atace. Mă temeam că fără Teodoric, vizigoții ne-ar putea abandona. Încă nu înțelesesem sufletul vizigoților sau dorința lor de a-și răzbuna regele. Nu se retrăgeau, ci se regrupau.

Între timp, Attila își concentra forțele în stânga și în centru. Bătălia începea să ia o întorsătură ciudată. Aetius și trupele sale făceau progrese împotriva ostrogoților, forțându-i să coboare panta dealului și să treacă pârâul însângerat, târându-i către centrul

armatei hune. Însă în același timp alanii, chiar și sprijiniți de dârjii olibrioni, erau și ei răpuși, ceea ce mărea distanța dintre ei și vizigoții din flancul nostru drept. Mulțimea de luptători se rotea încet. Hunii erau cheia și, atac după atac, erau răpuși de trupele noastre, de fiecare dată afundându-se mai mult în mormanul de cadavre. M-am trezit că mă bat exact în linia formată între romani și alani, interceptându-i pe hunii care reușeau să pătrundă printre trupele noastre. M-am luptat cu o putere de dincolo de moarte, dându-mi seama cât de mult mă schimbase anul care trecuse. Moartea nu mă mai șoca. Dădeam ochii cu ea neîncetat, în această zi care parcă nu se mai sfârșea. Timpul trecea, răniții sângerau până la moarte înainte de a ajunge să strige după ajutor, câmpul devenise o mlaștină de iarbă și noroi îmbibat cu sânge. Cu toate astea, înfruntarea continua.

Și apoi sosi Skilla.

Încă o dată, mă zări. Apoi își făcu drum către mine, pentru ca aici, pe acest câmp nesfârșit al carnajului, să terminăm ceea ce începuserăm. Duelul pe care ar fi trebuit să-l sfârșesc în Hunuguri se va termina aici.

Avea tolba goală, terminase de mult săgețile, și era plin de sânge, așa cum eram și eu, însă nu puteam spune dacă era propriul lui sânge sau al altora. Frustrarea din ultimul an îi aprinsese un foc negru în ochi; și dacă niciunul dintre noi nu putea decide această imensă bătălie, poate că ne-am putea decide soarta unul altuia. Se folosi de cal pentru a împinge un legionar rănit, apoi se îndreptă spre mine. Caii nechezară.

Am aruncat sulița, însă am ratat cu foarte puțin și am căutat încă o dată teaca. Săbiile se loviră în aer și ne-am învârtit în luptă, încercând să nu-l scăpăm din ochi pe celălalt pe măsură ce armăsarii se întorceau; îmi doream să îl ucid la fel de mult cum și el își dorea să mă ucidă. Dacă nu era el, aș fi plecat de mult cu Ilana! Însă era clar de fapt că *nu* am fi avut unde să fugim, că războiul oricum ar fi început. Oare asta să fi fost frustrarea lui Skilla, că a devenit parte dintr-un destin straniu? Cât de inexplicabilă e soarta!

Eram epuizat, cum nu mai fusesem niciodată în viața mea. Iar Skilla avea o prospețime și o ferocitate ca și cum nimic din tot ce se întâmplase înainte nu avusese loc. Încheietura mâinii mi se roti sub lovitura lui. Năduşeam din cauza oboselii și a fricii, așteptându-l să facă o greșeală și uimit că nu făcea niciuna. Iar eu greșeam mult prea des. În final, am parat o lovitură, sabia aproape mi se curbă de forța izbiturii și se rupse în două.

Pentru o clipă, am rămas mut de uimire, uitându-mă prostește la arma ruptă. Apoi Skilla lovi din nou, răcnind un victorios „da!" care se auzi strangulat, și m-am ferit în ultima clipă să nu fiu decapitat, lăsându-mă atât de mult pe spate încât am putut simți coada calului lovindu-mi capul. În disperare, m-am rostogolit din șa în măcelul de dedesubt, un iad de membre zdrobite și muribunzi. Am căutat cu privirea o armă, târându-mă printre picioare de cal și om,

în vreme ce Skilla blestema și încerca să dea bice calului ca să mă ajungă din urmă.

Am găsit o secure care stătea încă agățată de stăpânul ei și am smuls-o. Mi-a luat ceva până când am scos-o din mâinile încremenite ale bărbatului mort. Apoi am alergat. Am zărit copita calului și am atacat piciorul din față. Skilla își feri poneiul, uitându-se în același timp ca să se asigure că nu îl mai atacau și alți romani din spate. Stăteam acum cu securea în mână, hotărât să îl dobor de pe cal, așa cum o făcusem în arenă, și să-l ucid odată pentru totdeauna, după care să îmi fac drum în tabăra lui Attila. Eram nebun de epuizare și de disperare. Tot ce voiam era să o iau pe Ilana și să fug departe de nebunia asta. Însă Skilla era precaut, amintindu-și aceeași confruntare, și l-am văzut cum tremura de furie că nu are o săgeată. Erau sute în jurul nostru, bineînțeles, unele rupte, însă altele întregi, așa că am așteptat cu înfrigurare să se aplece după una, închipuindu-mi că acela era momentul în care ar fi trebuit să atac și să-l ucid.

Apoi mi-am dat seama că sunetul goarnelor avea un volum ciudat și cântecul era atât de frumos că mi-a amintit de poveștile cu îngeri și de zidurile Ierihonului. Ce se petrecea? Nu puteam vedea decât oameni care se zbăteau și praf, începuse deja să se întunece. Această lungă zi se îndrepta spre întunericul nopții. Apoi Skilla își conduse calul spre un loc liber și se aplecă să apuce o săgeată.

M-am năpustit asupra lui, ridicând securea.

Pe un câmp liber, probabil că aș fi reușit. Însă m-am împiedicat de un cadavru, iar calul lui pieri din raza mea vizuală. Skilla avea trei săgeți în mână și una deja în arc. Nu aveam unde să fug, nu aveam niciun scut cu care să mă apăr, iar el era prea aproape ca să sper că ar putea rata. Mă simțeam înfrânt și mă cuprinse regretul că poate aș fi putut evita toate astea dacă... ce?

Trase ca să mă ucidă.

Însă deodată un val de huni se aruncă spre noi ca o avalanșă, izbindu-l dintr-o parte. Războinicii erau zăpăcți, în ochi li se vedea nebunia și, cu voci răgușite, strigau retragerea. Își apucau camarazii și îi cărau din fața noastră, ca un val în retragere. Fugeau, iar Skilla, blestemând, se văzu prins în mijlocul panicii lor.

Împingându-i pe huni, am zărit cavaleria noastră, ca un zid, un amestec de romani și vizigoți, și franci, și alani urlând și trecând peste hunii care erau prea lenți pentru a putea scăpa. Am fugit și eu din calea cailor. Acum toate goarnele sunau, romane și hune deopotrivă, iar întregul câmp de luptă părea să se miște de la apus spre răsărit, ca și cum ne aflam pe o farfurie înclinată. Bătălia se îndrepta către tabăra lui Attila.

Am găsit un maldăr de cadavre și m-am urcat pe el, pentru a vedea ce se petrece. Vizigoții nu părăsiseră câmpul de luptă, așa cum ne temuserăm. Se regrupaseră. Însă de data asta se aruncaseră în luptă ca un val de neoprit, sub conducerea lui Torismund, fiul lui Teodoric, iar atacul lor nimicea totul în cale. Era răzbunarea morții regelui și a mutilării prințesei lor. Mulți huni luptau încă înfrigurați, alții erau nimiciți,

însă zeci de mii se retrăgeau către convoiul de căruțe pe care Attila îl aranjase ca o fortăreață, găsindu-și acolo refugiul.

Erau învinși.

Soarele se vedea încă la orizont.

– Înainte! urlă Aetius. Înainte!

Să fi funcționat vechea sabie de fier? Să fie asta lovitura decisivă dată lui Attila?

Am înaintat alături de ceilalți, însă cei mai mulți dintre noi nu mai erau siguri pe propriile picioare. Luptaserăm cu ferocitate întreaga zi; bătălia devenise o apocalipsă a morții; devenise dificil până și să ridicăm sabia, darămite să o și folosim. Hunii nu erau nici ei într-o stare mai bună. Cu toate acestea, atunci când ajunseră la căruțe, ajunseră și la apă, ceea ce îi revigoră îndeajuns de mult încât să își ia arcurile și să umple cerul cu săgeți. Propriii noștri arcași și mașinile de război erau departe, astfel că, atunci când ploaia de săgeți căzu asupra noastră, ne-am dat seama că nu aveam cu ce și nici putere să mai rispostăm. Nici măcar eu, care o doream pe Ilana. Eram uimit că sunt în viață, amețit de oboseală și incapabil să continui lupta. Ne-am retras din calea săgeților hune și ne-am prăbușit pe un osuar care era câmpul victoriei noastre. Soarele apusese și întunericul veni ca o binecuvântare. Am găsit un burduf de apă asupra unuia dintre camarazii mei uciși, am băut și m-am prăbușit sleit de puteri.

XXVIII

SABIA LUI MARTE

Mi-am revenit peste câteva ceasuri. Luna răsărise şi lumina câmpul morţilor. Trupurile măcelăriţilor se întindeau cât vedeai cu ochii, mai departe decât ar fi putut vedea un om vreodată: nimeni nu-şi aducea aminte să mai fi fost o bătălie aşa de mare şi de înspăimântătoare ca aceasta. Cine ar fi putut să numere? Nimeni nu a încercat să îi îngroape. În schimb am fugit toţi de locul acesta când s-a terminat totul, lăsând natura să ceară oasele înapoi.

Era o noapte sinistră, bântuită. Gemetele răniţilor sunau ca un bocet, încet, şi mersul lor târâş şi chinuit se auzea de parcă erau nişte insecte grăbite. Câinii abandonaţi de stăpânii lor pe vremea invaziei din vară veneau să mănânce din marginile carnajului. Au venit şi lupii, mi s-a spus mai târziu, cu ochii strălucind în lumina lunii. Urlete şi mârâituri prelungi se auzeau departe.

Fusese nevoie de întreaga lume, se pare, ca să îl oprească pe Attila, însă niciunul dintre noi nu era sigur dacă fusese oprit pentru mai mult de o seară. Da, se retrăsese, dar va ieși din nou din tabăra sa mâine-dimineață? Sau ar putea Roma să ia din nou cu asalt armatele sale? O întreagă generație fusese pe jumătate ștearsă de pe fața pământului într-o singură și lungă după-amiază și sacrificiul acestei bătălii va fi ținut minte și pomenit secole întregi. Niciodată nu mai muriseră atâția oameni, în atât de scurt timp.

Și nu numai oameni, ci și cai, mii de cai. La lumina lunii vedeam cadavre de soldați și animale formând imagini stranii: linii, semicercuri și cercuri care marcau locul unde bătălia fusese mai cruntă. Era ca modelul unui covor încâlcit și macabru. Unii dintre cei care supraviețuiseră mergeau fără noimă pe câmp căutându-și prietenii sau pe cei dragi, dar și ei se prăbușiseră de oboseală așa încât rândurile morților erau îngroșate de numărul mare al celor adormiți și fără cunoștință. Se simțea deja duhoarea sângelui, a urinei și a materiilor fecale. Până a doua zi la prânz, se va ridica și mirosul putreziciunii, dar acum armata noastră se odihnea printre cei căzuți.

Nu aveam nici cea mai vagă idee ce trebuia să fac. Văzusem atât de multă oroare anul trecut, încât viața devenise de neînțeles. Mă simțeam detașat, secătuit, visător. Numai șansa îl oprise pe Skilla de data asta să mă omoare. De ce? Care fusese scopul lui Dumnezeu în tot ceea ce văzusem? Îl puteam găsi pe Aetius, dar la ce folos ? Mă putem târî până la Ilana, dar ea

părea la fel de evazivă și de îndepărtată ca întotdeauna. Armata supraviețuitoare a lui Attila se afla între noi. Mă puteam lupta cu Skilla din nou, dar și el părea nemuritor. Ciudat, devenise războinicul de care mă simțeam cel mai apropiat. Împărtășeam împreună o dragoste, bătălii și o călătorie istorică; și mă întrebam dacă atunci când acest război se va termina am putea să nu ne mai luptăm și să bem împreună vin și *kumiss* în fața unui foc iute, încercând să ne amintim ce tineri încrezători fuseserăm înainte de masacrul de aici.

Dispăruse și el pentru totdeauna, măturat de atacul vizigoților? Sau încă mă vâna cu arcul și săgeata încordate?

Mi-am pipăit corpul, descoperind cu uimire că nu aveam nicio rană, în ciuda hainelor însângerate și a câtorva zgârieturi și vânătăi. Nu eram ca atâția războinici care muriseră, căci iată-mă aici, răsuflând, când ei nu mai aveau suflare. Însă de ce? Crezusem înainte vreme că experiența îmi va deslușì misterele vieții, însă iată că se adăugau altele noi.

Stăteam cu gândurile mele înceţoşate, fără rost ca și sabia mea frântă, până când în cele din urmă am observat o formă întunecată venind spre mine, căutând parcă un tovarăș căzut. Sarcina nu era ușoară. Rănile erau atât de brutale și cei uciși călcați în picioare, așa încât mulți nu mai puteau fi recunoscuți. Am admirat loialitatea acestui om.

S-a dovedit însă o loialitate de un alt fel. Silueta sa deveni tulburător de familiară și deodată neliniștea luă locul oboselii. M-am ridicat ameţit. S-a oprit, lumina

lunii din spatele său luminându-mi fața, și vorbi cu glas moale către mine, de la vreo treizeci de pași distanță.

– Alabanda?

– Tu nu te odihnești niciodată? Vocea îmi tremura se sfârșeală.

– Nu am venit să ne luptăm. M-am săturat de ucis. Azi nu a fost război – a fost o nebunie. Poporul meu a fost distrus. Skilla privi spre trupuri în lumina lunii. Ilana are nevoie de ajutorul nostru, Jonas Alabanda.

– Ilana? Numele îmi ieși ca un hârșâit din gâtlej.

– Attila a înnebunit. Se teme de înfrângerea finală mâine și a făcut un rug din șei de lemn și din cele mai mari bogății ale sale. Dacă Aetius sparge zidul de căruțe, are de gând să aprindă rugul și să se arunce în flăcări.

Inima îmi bătu năvalnic la auzul acestor vești neașteptate. Atât de disperați erau hunii sau acesta era un alt truc?

– Dacă Attila moare, Ilana devine liberă, am sugerat amețit.

– A legat-o cu lanțuri de rug.

– De ce îmi spui asta?

– Crezi că aș veni la tine dacă nu aș avea încotro, romanule ? Ai fost ca o ciumă pentru mine de când te-am întâlnit. Puțin mai lipsea să te ucid ieri, dar zeii au intervenit. Acum știu de ce. Numai tu o poți salva.

– Eu?

Era oare o capcană? Skilla se hotărâse să câștige printr-un șiretlic ceea ce soarta îi furase în multe lupte?

– Este imposibil să o salvez eu, a spus. Rugul este înconjurat de o mie de bărbați. Dar Attila vrea sabia în locul femeii.

Deci asta era.

– Sabia lui Marte.

– El crede că pierderea ei e pricina răului care s-a abătut asupra noastră astăzi. Jumătate din poporul hun a pierit. E clar că nu mai putem ataca, dar ne putem retrage ca o armată, nu ca o hoardă. Sabia lui Attila îi va reda poporului meu inima.

– Cred ca tu ai înnebunit de fapt! am țipat. Sabia nu e la mine, ci la Aetius. Crezi că el vrea să o dea înapoi când mai avem puțin și obținem victoria finală?

– Atunci trebuie să o furăm, așa cum ai furat-o tu de la Attila.

– Niciodată!

– Dacă nu facem asta, Ilana va arde pe rug.

Am privit în întuneric. Capul mă durea. Am ajuns atât de departe și m-am luptat atât de tare numai ca să o văd pe cea pe care o iubeam mistuită de flăcări din pricina victoriei? Cum putea soarta să fie atât de crudă? Și totuși ceea ce Skilla îmi cerea era să risc un triumf sigur al romanilor pentru o singură femeie, să pun în mâinile lui Attila simbolul de care avea nevoie pentru a-și aduna din nou armata greu încercată. Nu aveam nicio garanție că hunii i-ar fi dat drumul Ilanei dacă le predam sabia. Puteau să ne ardă pe amândoi doar ca să se distreze. Poate acesta era modul în care Skilla mă distrugea de fapt – atrăgându-mă în tabăra lui cu amăgirea că o voi avea pe Ilana.

Sau poate și el o iubea cu adevărat, atât de mult încât această nebunie avea cumva sens pentru el. Așa că a crezut că și eu voi înțelege la fel. M-am oprit, încercând să gândesc.

– Dacă o salvăm, a cui va fi?

– Asta va fi alegerea Ilanei.

Desigur că spunea asta pentru că presupuneam că mă va alege pe mine. Ea era romană. Însă ce știam eu de fapt? Singura veste despre supraviețuirea ei venise chiar de la Skilla. Puteam să cred că murise în Hunuguri sau se măritase cu Attila sau poate chiar cu Skilla! Mi-ar fi spus orice ca să obțină sabia. Și totuși privindu-l – acest bărbat pe care ajunsesem să-l cunosc prea bine în prea multe lupte – știam că spune adevărul. Știam asta în sufletul meu mai mult decât în mintea mea. Războiul ne dăduse o camaraderie ciudată.

Dacă nu făceam nimic, ea urma să moară. Dacă acceptam planul lui Skilla, exista posibilitatea ca atât Ilana, cât și eu să murim. Deci nu era nicio șansă, sau era? Sămânța unei alternative disperate începu să prindă contur în mintea mea.

– Nici nu sunt sigur unde este sabia, am spus îngândurat. Dacă acum slujea unui alt scop – să descurajeze, și nu să încurajeze?

– Chiar și un fraier știe unde este. L-am văzut pe Aetius când a ridicat-o. Unde doarme generalul vostru, acolo este sabia.

– E o nebunie!

– Nebunie este că oamenii se preocupă de bucata aia veche de fier, spuse Skilla. Amândoi știm că nu

are putere mai mare decât îi oferă superstiția. Relicva aia nu va schimba ce s-a întâmplat aici sau ce trebuie să se întâmple mâine. Poporul meu nu poate cuceri Apusul – este prea mult de cucerit. Dar sabia îi salvează pe Ilana și pe kaganul meu. Îmi va salva mândria.

L-am privit, întrebându-mă dacă planul ar putea reuși.

– Trebuie să lucrăm împreună, Jonas. Pentru ea.

Pe marginile exterioare ale câmpului de luptă, unde se odihneau armatele romane, zeci de mii de soldați supraviețuitori dormeau de parcă fuseseră loviți cu un ciomag, fiecare fibră din trupurile lor fiind stoarsă de lupta prin care trecuseră. Mii de alți soldați fuseseră cărați sau se târâseră până aici ca să moară. Alte trupe proaspete veneau spre câmp, așa de mare fusese reacția la rezistența din Galia. Războiul continua. Acești nou-veniți formau culoare de înaintare printre morți, strângându-i unii peste alții de parcă erau lemne. Aduceau provizii proaspete de apă și hrană, catapulte și baliste și se pregăteau pentru reluarea luptei în zori. Alții erau trimiși pe câmpurile de luptă pentru a strânge săgețile nerupte. M-am oprit să vorbesc încet cu un dulgher care lucra la o catapultă și am luat unealta pe care mi-a cerut de opt ori mai mult decât făcea.

Torțe luminau drumul către grupul de corturi care marcau tabăra lui Aetius. Îl lăsasem pe Skilla în urmă, spunându-i să stea nemișcat ca un cadavru de hun, pentru a nu fi descoperit. Voi aduce sabia prin

convingere sau deloc; amândoi nu ne puteam croi drum printr-o armată romană stârnită. M-am dus singur știind că generalul meu mă va crede nebun. Însă nu aveam și eu drepturi asupra sabiei? Puteam să mă ating de ea? Aventura era oare mai rea decât o nouă măcelărire?

Dacă Aetius dorea să i se aducă aminte ce meșteșug avea, sunetele nopții făceau asta. Auzeam țipătul ascuțit al răniților din toate părțile taberei. Mese puse pe capre de lemn fuseseră așezate în apropiere; mădularele celor destul de nenorocoși să fie răniți, dar încă în viață, erau tăiate, puse la loc, cusute și legate. Era ca un cor de demoni, în ciuda faimoasei îndemânări a chirurgilor romani. O estacadă din șanțuri și lemne fusese ridicată în jurul acestui nucleu al armatei și eram îngrijorat că aș putea fi oprit să intru, ceea ce ar fi pus capăt planului meu înainte de a începe. Dar, nu, Jonas din Constantinopol era binecunoscut ca aghiotant, sol, spion și sfătuitor al generalului. După ce mi-am șters bine fața, am fost lăsat să trec cu un salut de respect din partea străjilor. M-am îndreptat spre sabie, ascultând plânsetele muribunzilor.

Ce mai contează încă un mort? m-am întrebat. *Chiar dacă acela sunt eu*?

– Am crezut că ai pierit, remarcă un centurion când am ajuns la corturi.

Am văzut străjeri vizigoți și franci și o mică galaxie de lumini în unul dintre corturi și am auzit un murmur încet. Se pare că cei mai mari regi și generali erau încă de veghe, probabil dezbătând ce să facă

la răsăritul soarelui. Aetius era înăuntru, dar trebuia să vorbesc cu el singur.

Unde ar fi pus Aetius bătrâna sabie? Nu pe masa consiliului, ca simbol al norocului său. Ar fi pus-o deoparte și și-ar fi îndreptat atenția spre mândria regilor de care se legase. Acest triumf trebuia să fie al lor așa cum era și al lui. Arma ar fi fost pusă în locul său de dormit.

– Generalul mi-a cerut să aduc hărți și sabia cea mare, am mințit eu. Aetius călătorise cu hărți în întregul Apus, studiindu-le seara așa cum un negustor își socotea bugetul. Ca aghiotant al său, le transportasem de sute de ori.

– El nu se culcă niciodată? străjerul întrebă, dându-și în vileag dorința de a face asta. Arăta deznădăjduit, ca noi toți, de altfel.

– Când victoria va fi finală, i-am răspuns. Să sperăm că sabia va pune capăt luptei.

Am ridicat apărătoarea, căutând cu privirea înăuntru alți străjeri. Nu era nimeni. Am ezitat înadins, știind că o însărcinare care nu putea trezi suspiciunea unui străjer frânt de oboseală l-ar fi intrigat totuși unul loial. Ceva s-a mișcat după colț în afara cortului, ceva mic și tainic, și am fost mulțumit. Am intrat.

Era întuneric, așa că am aprins o lampă de argilă. Acolo erau cuferele și scăunelele din echipamentul său așa cum le văzusem de multe ori: iată patul lui, masa de scris și un morman de haine transpirate și pătate de sânge. Dar unde era sabia? Am pipăit cu mâinile. Ah! Stătea învelită pe patul lui ca o curtezană,

la fel de necesară ca dragostea. Am mângâiat duritatea familiară a metalului greu și diform. Ce mărime stranie avea! Chiar era făurită de zei? Oare soarta făcuse ca Attila să o găsească, dându-i curajul să cucerească lumea? Și tot soarta o dăduse în mâinile lui Aetius? Cum se joacă soarta cu noi, fiindu-ne binevoitoare într-un moment și potrivnică în altul, încurajându-ne și apoi zdrobindu-ne toate visurile. Sensul tuturor lucrurilor care se întâmplau îmi scăpa din nou.

Am luat pila pe care o cumpărasem și m-am pus pe treabă.

După puțin timp, o umbră apăru la intrarea în cort.

– Deci ai venit să iei înapoi ce ai dat, Jonas Alabanda? întrebă generalul cu voce moale.

– Am hotărât să o dăruiesc altfel.

– O anumită strajă mi-a spus că poate doresc să văd ce pui la cale.

Am zâmbit.

– Mi-am închipuit că străjerul acela era la datorie.

O umbră mică apăru din spate.

– M-aș odihni mai mult dacă nu ar trebui să am grijă de tine, Jonas, spuse Zerco.

– Stați jos, vă rog, i-am îndemnat arătând spre scăunele de tabără ca și cum cortul lui era al meu. Sunt surprins că voi doi sunteți pe picioarele voastre și eu pe ale mele.

– Da, spuse Aetius, acceptând invitația mea. Cât de importanți trebuie să fim, dacă suntem atât de

neobosiți. Și ce ai de gând să faci cu asta? Să-l omori pe Attila? Încerci să o ascuți cu pila?

Am pus pila deoparte.

– Mi s-a spus că femeia pe care o iubesc este legată cu lanțuri de un rug funerar. Va fi arsă mâine cu Attila dacă atacăm și el pierde bătălia. Un hun mi-a spus asta, și îl cred.

– Skilla, ghici piticul.

– Se pare că sunt la fel de legat de el cum ești tu de Attila, generale, sau cum pari tu de legat de Aetius, Zerco. Legat de soartă. Este un războinic tânăr, nepotul căpeteniei Edeco, cu care m-am luptat în Noricum când m-ai întâlnit prima oară.

– Ah, da. Un hun viteaz, dacă te-a urmat atât de departe pe tărâmul roman. El este cel care te-a salutat azi?

– Da.

– Acum înțeleg mai bine de ce. Vrea să dai sabia în schimbul acelei femei?

– Da.

– Și el o iubește?

– Da.

– Și crezi că Attila va accepta târgul?

– Nu. Va lua sabia cu siguranță, însă va vrea să se răzbune pentru că am dat foc palatului său. Voi muri dacă voi merge în tabăra lui și nu voi realiza nimic.

Generalul zâmbi.

– Atunci, nu văd ce logică are planul tău.

– Nu există nicio posibilitate să scap din tabăra lui Attila. Nu am nicio posibilitate să o salvez pe Ilana.

Cât despre mine, nu mai pot trăi dacă nu o salvez. Am văzut mulți oameni murind pentru ceea ce credeau și acum sunt gata să mor pentru ceea ce cred eu: ea.

Generalul privi amuzat.

– Am de gând să îi cer lui Skilla să o ia și să mă dau pe mine în schimbul vieții ei. Hunii au un cuvânt pentru asta, *konoss*. O plată pentru datorie. Este modul în care familiile și clanurile își rezolvă disputele. Voi plăti *konoss* cu viața mea pentru a ei, și *konoss* lui Skilla cu sabia în schimbul făgăduinței solemne că va avea grijă de ea cât de bine poate.

– Să-l lăsăm pe Attila să-și conducă trupele cu acest simbol după tot ce am făcut ca să ajungem aici, acuză Zerco, pentru ca o femeie să fie dată unui hun în loc să fie arsă!

– Da, am spus ridicând din umeri. Nu pot să suport gândul că ea va muri, nu după ce atâția alții au murit. Ai putea suporta gândul de a o pierde pe Julia, Zerco?

O liniște lungă, stânjenitoare, se așternu. Apoi Aetius vorbi din nou.

– Îți recunosc dorința de sacrificiu, dar chiar crezi că te voi lăsa să iei sabia pentru un schimb fără rost?

– Nu să o iau, de fapt.

– Atunci, ce?

Le-am explicat planul meu. Au rămas tăcuți mai mult timp de data asta, analizând riscul în mintea lor.

– Attila trebuie să fie distrus și înfrânt dacă are de gând să se arunce singur în foc, spuse Aetius în cele din urmă.

– Într-adevăr.

– Armata mea nu e într-o formă mai bună. Oamenii mei au suportat pierderi pe care nu ni le-am fi imaginat și prăpădul amenință să distrugă alianța noastră. Torismund îi conduce pe vizigoți după moartea tatălui său, dar frații săi tânjesc la domnie la fel de mult ca el. Vizigoții care erau un popor unit și furios la apusul soarelui vor fi un popor divizat până în zori. Tot astfel, Anthus este mulțumit cu moartea lui Cloda și se teme de alte sacrificii. Francii luptă deja de două zile la rând. Sangibanus mă urăște pentru că i-am pus în centru pe el și pe alanii săi. Olibrionii abia mai rezistă încă o zi; nu mai sunt tineri. Și așa mai departe. Caii noștri au nevoie de mai multă apă. Carele noastre de luptă nu mai au muniție. Tolbele noastre sunt goale. Toate problemele abătute asupra hunilor sunt de fapt și alte noastre. Dar *noi* mai avem încă una. Attila este un tiran și atât timp cât trăiește poate să păstreze coaliția hunilor și triburile unite prin frică. Puterea mea, în schimb, este doar aceea de convingere, și numai amenințarea lui Attila a convins națiunile noastre să se unească. Deși amenință să distrugă Imperiul de Apus, Attila a reușit să-l unească. Dacă el este distrus de atacul de mâine, propria noastră unitate va dispărea într-o secundă și, odată cu ea, influența Romei. Aliații noștri nu vor mai avea nevoie de noi. Attila îi este la fel de necesar lui Aetius cum îi este Satan necesar lui Dumnezeu.

Eram uimit.

– Vrei să învingă el?

– Vreau să supraviețuiască. Niciunul dintre noi nu-și poate permite un atac mâine. Dar, dacă el se retrage schilodit, eu am unealta – teama hunilor – care îmi trebuie pentru a ține Apusul laolaltă. Cu două zile în urmă, existența lui era cea mai mare amenințare pentru Roma. Mâine, absența lui va fi cea mai mare amenințare. Am păstrat acest Imperiu laolaltă timp de treizeci de ani mânând o forță împotriva alteia, și astfel îl voi ține și acum. Am nevoie ca el să se retragă demoralizat, dar să nu piardă.

– Atunci, îmi vei da o șansă să-mi încerc planul?

Generalul oftă.

– Este riscant. Dar sabia a făcut ce putea face în mâna mea.

Am zâmbit sec, amețit de ușurare și teamă. Zerco râse de expresia feței mele.

– Numai un prost, ostenit de bătălie și înamorat, ar veni cu o ideea așa de absurdă ca a ta, Jonas Alabanda! dădu el din cap aprobator, ca și cum își confirma singur ceea ce spunea. Și numai un prost de meserie ca mine ar născoci alte aburdități ca să facă planul mai bun!

XXIX

TABĂRA LUI ATTILA

Skilla și cu mine am străbătut cu greu câmpul de luptă perfid ca o mlaștină. Luna era mai întunecată, dar acum cerul avea o culoare roșiatică spre răsărit, luminând doar atât cât să vedem ce cărare grotescă trebuia să urmăm. Pășeam încet ca să evităm lamele săbiilor, săgețile, vârfurile sulițelor, bucățile de armuri zdrobite și trupurile moarte. Catastrofa se întindea tot mai mult, mii și mii peste alte mii și mii. Cel mai rău era de cei încă în viață gemând slab, târându-se ca niște melci sau cerând apă. Nu aveam apă, așa că treceam repede mai departe. Erau prea mulți! Când ne vom apropia de tabăra hunilor, voi termina de tot cu războiul.

Încă o dată îmi legasem măreața sabie a lui Marte de spate, dar de data asta era ca și cum căram o cruce. Oare planul va reuși? Eram pe cale s-o găsesc din nou și poate s-o pierd pentru totdeauna pe singura persoană

de care îmi păsa cu adevărat. După ce scăpasem o dată din cușca leului, mă duceam din nou în ea. Eram nebun, fără îndoială.

Skilla și-a priponit calul la marginea câmpului, o siluetă întunecată cu capul în jos, păscând iarba umedă de rouă, nepăsătoare la carnajul istoric. În apropiere era un alt cal, cu o înfățișare întrucâtva familiară.

– Vom călări, nu vom merge pe jos să-l vedem pe Attila, spuse el. Ți-am adus calul.

– Diana!

– Am luat-o în rândul meu după ce ai fugit. Se întoarse spre mine în lumina ivorie și zâmbi în modul său cunoscut, dezvelindu-și dinții. E bună numai de muls, dar am ținut-o oricum.

Deodată mă năpădi un sentiment frățesc pentru acest om, acest hun, acest barbar, un sentiment care îmi inundă trupul și mă dezorientă. Cel mai urât dușman al meu devenise, după Ilana, cel de care mă simțeam cel mai apropiat: mai apropiat chiar și decât Zerco. Eram parteneri încercând să salvăm o viață, în loc să luăm una. Și totuși eu plănuiam să-l trădez.

Am urcat pe cai și am pornit. Veșmintele mele romane atrăgeau atenția, desigur, dar Skilla era prea bine cunoscut chiar și în această armată uriașă, și lumina devenise suficient de puternică, așa încât era ușor recunoscut. Străjerii huni se ridicau cu grijă din iarbă, dar se dădeau la o parte ca să ne facă loc. Am ajuns la marele cerc format din căruțe ale hunilor, o tabără care se întindea pe aproape un kilometru în diametru, cu alte tabere similare răspândite în jur ca niște sateliți.

Caii epuizați pășteau pe pășunile întinse. Rânduri de arcași huni încă dormeau în umbra căruțelor, gata să se ridice dacă romanii avansau.

Caii noștri au sărit peste osia unei căruțe și am mers mai departe, întâlnind a doua linie de căruțe înăuntrul ei, ca și cum ar fi fost un al doilea zid al Constantinopolului. Mă întrebam dacă Edeco recomandase asta din amintirile sale despre orașul meu natal. Am trecut și de ea și am ajuns la corturi și la îngrozitorul rug funerar pregătit minuțios de Attila. Rugul avea cam șase metri înălțime – o grămadă dezordonată de șei, mătăsuri, tapiserii, mobilă sculptată, blănuri, veșminte, bijuterii, parfumuri, toiege și steaguri. Multe fuseseră prădate în ultimele luni. În mod sigur kaganul intenționa nu numai să-și ia viața dacă romanii ajungeau aici, ci și să îi împiedice să-i captureze bogățiile.

Am recunoscut-o pe Ilana, legată lângă un morman de șei, și inima mi se strânse. Dormea sau cel puțin se prăbușise cu ochii închiși. Mă așteptam să găsesc o sclavă bătută și epuizată, dar ea era îmbrăcată într-un veșmânt minunat de mătase împodobit cu bijuterii. Ce însemna asta? Oare Attila o luase de soție sau concubină? Făcusem această ultimă călătorie degeaba?

Am atins brațul lui Skilla, oprindu-l împreună cu calul său.

– Ascultă. Vreau să-mi făgăduiești că vei avea grijă de Ilana și o vei duce departe de acest loc, departe de toate armatele astea.

– Poftim? se uită la mine confuz.

– Attila nu ne va lăsa să trecem. Știi asta. Dar poate *te* lasă pe tine să pleci cu Ilana dacă eu mă ofer să fiu *konoss*. Viața și sabia mea ca plată pentru focul de la palatul său, în schimbul vieții tale și a Ilanei.

Mă privi cu uimire.

– Nu te-am adus aici ca să mori, romanule. Dacă voiam asta, te-aș fi ucis cu mâna mea.

– Nu e vorba despre ce vrei tu, ci despre ce vrea Attila. Gândește! Asta e singura șansă a Ilanei – să-ți fie dată ție. Attila se așteaptă să te căsătorești cu ea și să îl slujești pe el. Dar dă-mi cuvântul tău că vei fugi de nebunia asta, ca să poată avea o viață normală. Ai văzut Imperiul, Skilla. Stai cu ea acolo.

Dădu din cap cu încăpățânare.

– Nu înțelegi niciodată nimic, romanule! Am văzut Imperiul vostru și nu îmi place! Prea mulți oameni, prea multe avuții, prea multe legi!

– Dar este lumea *ei*. Nu va fi niciodată fericită în a voastră. Știi asta și trebuie să accepți. Trebuie să îmi promiți asta, dacă mă ofer să fiu *konoss*.

– Și dacă nu promit?

Am întins mâna spre spate, să eliberez sabia cea mare, ridicând-o și punând-o peste șaua mea.

– Atunci voi muri încercând să-l ucid pe Attila, Ilana probabil va pieri și tu vei fi crucificat pentru că m-ai dus la cortul lui.

Dădu din cap dezgustat de propunerea mea și îmi trecu prin minte că poate avea pentru mine un sentiment de camaraderie, așa cum și eu aveam pentru el: poate mă căutase pe câmpul de luptă nu doar

datorită socotelilor pe care şi le făcuse, ci din sinceritate. Era puţin probabil că avea deplină încredere în mine. Dar în cele din urmă făcu un semn aprobator din umeri.

– Foarte bine, sacrifică-te. Mă voi duce oriunde îmi cere Ilana să merg.

– Îţi mulţumesc, am spus cu o uşoară înclinare a capului, surpinzător de mulţumit.

Toată diplomaţia mea condusese la o măcelărire catastrofică şi toate eforturile mele de a o elibera pe Ilana avuseseră ca rezultat faptul că era o prizonieră fără speranţă. Faptul că mă târguiam pentru propria-mi viaţă, după sacrificiul atâtor alte vieţi, îmi părea un lucru ciudat de eliberator.

Mă aşteptasem însă la o oarecare surpriză şi recunoştinţă. În schimb, el părea să mă privească acum cu o nerăbdare iritată.

– Nu te lăsa ucis până ce nu o luăm pe Ilana.

Am mai călărit câţiva paşi şi am descălecat. Cât de ciudată părea această întâlnire cu Attila! Iată-mă, un roman singur printre mii de huni, după cea mai rea bătălie de pe pământ. Bărbaţii se strângeau în jurul nostru ca nişte câini care adulmecau pericolul. Unul, cu un bandaj plin de sânge, îmi părea cunoscut şi l-am privit mai îndeaproape. Era Eudoxius, doctorul grec! Iată-l, în armata la care visase; bătrânul său inamic Aetius îl putea zdrobi în orice clipă. Şi el m-a recunoscut, dar mi-a aruncat o privire plină de dezgust.

Alături de Ilana erau legate de rug cu lanţuri uşoare alte femei frumos îmbrăcate, care acum se treziseră

și arătau speriate. Pofta de victorie a lui Attila îi condusese poporul spre dezastru și, dacă el trebuia să moară, atunci dorea ca și cei apropiați lui să piară împreună cu el.

Ilana privi spre Skilla și spre mine cu uimire. Se trezise amețită la zgomotul apropierii noastre și ochii i se umplură de uimire când ne recunoscu în lumina dimineții. Părea uluită de posibilul nostru parteneriat: stăteam împreună ca aliați, amândoi mânjiți cu sânge uscat. Apoi văzu sabia și ochii i se încețoșară. Știam că voia ca romanii să câștige și să se răzbune pe Attila, mai mult decât dorea să trăiască.

Kaganul ieși din cort.

Dacă Biciul lui Dumnezeu dormise nu știam, dar purta aceleași veșminte din piei de animale de ieri, pătate de sângele uscat al vrăjmașilor săi. Părul lui era vâlvoi și sârmos, barba cenușie și ochii pătrunzători înroșiți de îngrijorare sau de nesomn. Eram șocat și cred că la fel era și Skilla; Attila părea îmbătrânit cu un deceniu de când îl văzusem.

– Tu! strigă el, și mărturisesc că am tresărit.

Îl văzusem folosindu-și puterea de multe ori. Dar acum arăta de parcă șocul acestei bătălii îl făcuse să-și piardă judecata. Nu mai muriseră niciodată atât de mulți huni deodată. Niciodată Attila nu se retrăsese de pe câmpul de luptă fără să obțină victoria. Acum ședea după căruțele sale, așteptându-l pe Aetius să îl distrugă complet. Nu mi-am dat seama până atunci cât de amplă era victoria romanilor. Spiritul kaganului fusese înfrânt.

Am ridicat sabia, ca să o vadă.

– Vin de la Aetius, kaganule.

Mă privi cu suspiciune, dar imediat șiretenia lui nativă lua locul surprinderii.

– Vrea să negociem?

– Nu, eu vreau, am spus arătând spre Ilana. Femeia aceea nu are nicio vină pentru ce s-a întâmplat în Hunuguri; am furat-o din tabăra ta, ți-am luat sabia și am dat foc. Singurul ei păcat a fost că am răpit-o eu. Am venit să ofer *konoss*. Ți-am adus înapoi sabia, și pentru viața ei îți ofer viața mea. Ucide-mă pe mine, dar dă drumul femeii.

Ochii lui Attila se îngustară. Se întoarse spre Skilla.

– Ce rol ai tu în asta?

– Am făgăduit că voi aduce sabia înapoi. Am adus-o.

– Și încă îți dorești ceea ce am făgăduit în schimb?

Skilla dădu din cap aprobator.

– Ilana va merge cu mine.

Ea țipă.

– Jonas! Asta nu are...

Am intervenit.

– Am venit neînarmat ca să o salvez pe femeia pe care o iubesc. Viața mea este un preț mic de plătit pentru viața ei. Dă-i o lui Skilla și lasă ca binecuvântarea lor să cadă peste sabia lui Marte.

Attila privi de la unul la altul, un trio pe cale să devină doi.

– Îți pasă atât de tare de o *druugh*?

Era denumirea în limba hunilor pentru partea ei genitală. Am înghițit în sec.

– Aruncă-mă pe mine în flăcări în schimb.

Însă Attila ezita.

– E vorba despre *konoss*, kaganule, spuse o căpetenie. Trebuie să accepți.

Am tresărit cu surprindere la auzul vocii și mi-am dat seama că apăruse Edeco. Nu mă privea pe mine, ci pe nepotul său, Skilla, cu multă curiozitate. Regele se încruntă. Asta era un truc?

– Nu trebuie să accept nimic. Ochii i se îngustară de lăcomie. Dă-mi sabia!

Căpeteniile lui dădură din cap aprobator, nerăbdătoare să recapete talismanul pentru a-și însufleți oamenii.

– Las-o mai întâi să se ducă la Skilla.

– Dă-mi sabia mai întâi. Sau trebuie să te omor chiar acum?

Am ezitat, dar ce puteam face? Am pășit spre el și a înfășcat sabia de fier, sprijinindu-i vârful greu în iarbă. Eram la câțiva pași depărtare unul de celălalt. Privirea lui era ușor zâmbitoare.

– Acum nu va mai fi așa de ușor.

Am apucat din nou sabia.

– Am făcut un târg.

– Pe care am de gând să-l schimb. Întoarse capul și dădu un ordin: Dezlegați fata!

Transpiram în ciuda răcorii dimineții. Au dezlegat-o pe Ilana, care s-a ridicat țeapănă, uimită și precaută.

Attila vorbi mai tare, ca să poată fi auzit de ceilalți.

– Ea poate pleca, *konoss* va fi plătit, dar niciun asasin roman nu va dicta plata. Rânji spre ea. *Ea* va alege cu cine pleacă... Skilla sau romanul.

– Poftim? exclamă Ilana.

– Celălalt îi va lua locul pe rug.

– Nu!

– Ce nebunie este asta, kaganule? strigă Edeco.

Skilla se albise, privindu-şi regele cu uimire.

– A refuzat un târg mai bun când i l-am oferit, acum două zile. Las-o să facă ea unul acum. Pe care dintre peţitorii ei alege să-i ucidă?

– Nu pot să fac o asemenea alegere. Este monstruoasă!

– Atunci te voi lega la loc de rug împreună cu celelalte femei şi îi voi da foc chiar acum! Spune cine e alesul!

Mi s-a făcut rău, lucrurile scăpaseră de sub control. Unde erau aliaţii mei? Oare Attila îl va ucide într-adevăr pe Skilla în locul meu? Ce fel de truc injust era acesta, să te joci cu vieţile oamenilor, să ne ameninţi pe toţi trei cu soarta capricioasă pe care o avusese sărmanul Rusticius? Câţi nevinovaţi trebuie să mai condamne acest tiran? O priveam pe Ilana stând acolo îndurerată, îngrozită, confuză şi fierbeam de mânie. Poate Chrysaphius avusese dreptate, nu Aetius. Scapă de Attila, şi cea mai mare problemă a noastră era rezolvată!

Am sărit şi l-am împins; din cauza mişcării surprinzătoare, Attila, eu şi sabia am căzut la pământ. Înainte ca primul să îşi poată reveni, m-am tras în

spatele lui cu sabia pusă la gâtul său, târându-ne spre rug, ca să-l pot folosi drept scut pentru spatele meu. Sabia era atât de lungă, încât parcă ţineam o lance la gâtul lui.

– Sabia asta a devenit blestemul lui! am ţipat. Dacă ne faceţi vreun rău, îi voi zbura capul!

– Vicleşug roman! urlă Edeco. Avea mâna pe sabie. Alţi huni îşi ridicaseră armele. Dar toţi ezitau, deoarece Attila era scutul meu. Am văzut cu coada ochiului că Eudoxius îmi scăpa din raza privirii. Ce urma?

– Niciun vicleşug! strigă o altă voce. Ai grijă la blestemul său, Attila!

În sfârşit! Două siluete călare îşi făceau loc prin mica ceată de huni care se strânsese în jurul nostru, ignorându-le murmurul mânios, ca nişte oameni care ignoră mârâitul câinilor. Călăreau un singur cal, cel mai mic dintre ei privindu-mă cu uimire.

– Deci până la urmă ai găsit un iubit, Alabanda, spuse Zerco.

Atenţia hunilor se mută pe moment de la mine la nou-veniţi.

– Attila, gândeşte-te la ce i s-a întâmplat poporului tău de când ai găsit sabia asta! strigă cel înalt. Gândeşte-te unde a fost, la romani!

– Ce e asta? şuieră Attila frustrat. Oricine din lumea asta poate intra în tabăra mea?

Un căpitan din escortă căzu în genunchi şi privi stupefiat la tabloul care i se înfăţişa înaintea ochilor: Attila şi cu mine încleştaţi, Ilana şi Skilla albi la faţă din pricina şocului şi Edeco arătând furibund.

– A spus că are un mesaj urgent de la Aetius, explică hunul. A spus că, dacă nu-i lăsăm să treacă, soarta tuturor este pecetluită. Mi-am adus aminte de pitic. E un demon, stăpâne. Dar mai mult mi-am amintit de acest om sfânt.

– Om sfânt? Attila își îngustă ochii. Pe toți zeii! Pustnicul!

Tresări și Edeco. Păru să-l recunoască pe cel pe care îl știam ca fiind episcopul Anianus.

– Piticul pe care îl detest, spuse Attila. Și tu, îmi aduc aminte de tine...

– Cum și eu îmi amintesc de tine, Biciul lui Dumnezeu, spuse episcopul Anianus. Eram nedumerit. Cei doi se întâlniseră?

– Ai biciuit Apusul pentru păcatele sale, așa cum intenționai. Acum e timpul să te întorci de unde te-ai târât. Lasă sabia. Lucrul la care ai tânjit a fost corupt pentru cei de teapa ta.

– Corupt?

– Scăldat în apă sfințită, binecuvântat de înalți episcopi și uns din sticluța în care se păstrează sângele Mântuitorului. Crezi că Aetius e atât de prost încât să îl lase pe tânărul acesta să înapoieze o unealtă a puterii hunilor în schimbul unei singure femei? Aceasta nu mai este sabia lui Marte, Attila. Este sabia lui Hristos. Pentru tine a fost blestemată și dacă o iei cu tine, poporul tău va fi distrus.

Attila se smuci mânios, așa că am apăsat din nou lama sabiei.

– Dă-ne drumul și îți voi da și eu drumul, am șoptit.

– Îndrăznești să vii aici să faci o prorocie rea?

– Am venit aici ca să vă dau un avertisment corect. Gândiți-vă! Ar fi putut acest tânăr fără minte să fure sabia din cortul lui Aetius? Sau generalul l-a lăsat să o ia? Întrebați-l.

Attila întoarse capul.

– Care este adevărul?

– Aetius a spus că dorește să supraviețuiești...

– Gândește-te! Îl întrerupse Anianus. Sabia aceea nu v-a purtat deloc noroc, Attila.

Aproape că îl simțeam pe rege calculând.

– Atunci îi va nenoroci și pe romani, încercă el să spună. Uită-te la câmpul de luptă. Au pierdut mai mulți decât noi.

Zerco râse.

– De aceea te-ai ascuns de frică în tabăra ta!

Acum sabia lui Edeco ieșise pe jumătate din teacă, dar am strigat să-l avertizez:

– Nu! M-am aplecat apoi spre urechea regelui: Viața mea pentru a ta. Ilana în schimbul sabiei. Nu te mai pot ține mult timp. Trebuie să-ți tai gâtul, și amândoi vom muri, sau să plec.

Se așternu tăcerea. Eram amândoi transpirați. Ilana părea că se transformase în marmură. Skilla părea ametit de tot ceea ce se întâmpla. În cele din urmă, Attila scoase un mârâit.

– Bine.

Niciunul dintre noi nu se clinti, nefiind siguri că l-am auzit corect.

– Mergeți. Tu și vrăjitoarea. Duceți-vă și să fiți o ciumă pentru Aetius! Amândoi ați atras blestemul asupra taberei mele de când ați venit. Coboară sabia și te voi lăsa să treci în siguranță.

Am simțit mișcare la marginea rugului, în spatele meu. Nu aveam mult timp.

– Îmi dai cuvântul tău?

– Îți dau cuvântul meu. Dar, dacă te voi vedea din nou în luptă, te voi ucide.

I-am dat drumul și m-am îndepărtat, ținând bătrâna sabie la îndemână și atent să nu fie o trădare. Ochii lui Attila erau ca vârful unei lănci, dar nu făcu nicio mișcare spre mine și nu dădu niciun ordin. Am văzut cum Eudoxius încercase să se strecoare în spatele rugului și să tragă o săgeată în spatele meu, dar acum și el se oprise, cu săgeata pe jumătate scoasă.

Attila își frecă urma roșie de la gât.

– Sabia, romanule!

Aplecându-mă cu atenție, am pus sabia în iarbă, apoi am început să mă retrag spre Diana.

– Am nevoie de un cal pentru Ilana, am spus.

– Dați-i un cal, mormăi kaganul.

M-am urcat pe Diana, iar Ilana încălecă pe calul ei. Skilla ne privi cu o tristețe tăcută, acceptând în final că nu o va avea niciodată.

– Skilla, vino cu noi, am încercat eu.

Atunci își îndreptă spatele mândru, disprețuitor și încrezător.

– Eu sunt hun, spuse el simplu.

– Skilla..., şopti Ilana, cu vocea tremurând. Ştiu ce ai...

– Plecaţi de aici, ne întrerupse Attila, înainte să mă răzgândesc.

Skilla aprobă din cap. Doream să îi ofer ciudatului meu duşman-prieten ceva, dar ce? Nu pe Ilana. Ea plângea în tăcere, lacrimile curgându-i pe obraji.

– Plecaţi, spuse Skilla cu o voce înăbuşită. Plecaţi, romanilor, şi nu ne mai corupeţi.

– *Acum!* şopti Zerco.

Eram uimit că eram în viaţă, că Ilana era în urma mea, că Ananius apăruse şi că sabia pe care o purtasem atâta vreme zăcea neatinsă în iarbă. Caii noştri începuseră să se mişte, iar hunii se dădură la o parte fără tragere de inimă, şi liniile noastre apărură la orizont. Poate că vom reuşi!

Am auzit o voce familiară.

– Iată un sfârşit mai bun, kaganule.

Am întors capul şi l-am văzut pe Eudoxius, cu chipul contorsionat de ură, încordându-şi arcul. Fierul săgeţii tremură uşor când ţinti spre Ilana.

– *Nu!*

Trase în timp ce Skilla sări fără să se gândească, încercând să devieze săgeata. Dar aceasta îl lovi pe el şi hunul fu azvârlit înapoi, căzând pe spate. Privi cu uimire săgeata ce îi ieşea din piept. Eudoxius făcu ochii mari de groază.

– Un hun îşi ţine cuvântul, rosti Skilla, o spumă roşie apărându-i pe buze.

Se ridică un urlet de furie și grecul se întoarse și tresări. Sabia lui Edeco zbură în jos și aproape că îl despică pe doctor în două.

– Acum, acum! strigă Zerco. Fugiți! Fugiți și salvați-vă viețile!

Attila scoase un urlet, ridică sabia de fier din iarbă cu ambele mâini și veni alergând spre noi, ca un nebun. Mi-am împins calul între el și Ilana, iar el se clătină, greșind ținta la mică distanță. Am simțit suflul sabiei care se abătu peste marginea șeii mele, aproape încovoind-o pe Diana.

Sabia se frânse. Fierul vechi se zdrobi în bucăți care zburară ca un geam spart, rotindu-se în cercul hunilor speriați, care încercau să le evite cu o groază superstițioasă. Regele hun se uită la mânerul de fier, nevenindu-i să-și creadă ochilor.

– Te-ai blestemat singur! strigă Anianus.

Am dat pinteni, aplecându-ne cât mai jos pe cai. Un hun sărise să-mi tragă hățurile și am trecut peste el. Altcineva o prinse pe Ilana și o trase în jos. M-am uitat spre ea. Era nemțoaica, Guernna! Iubita mea o lovi cu pumnul și sclava căzu la pământ, cu părul fluturând în timp ce se rostogolea.

Zidul interior al taberei se ivi amenințător și ne-am îndreptat spre oiștile joase ale căruțelor. Câteva săgeți trecură pe lângă noi, dar erau mai sus, arcașii temându-se să nu lovească huni de-ai lor. Se auzeau strigăte, dar erau mai degrabă din cauza confuziei. Cine a tras în Skilla? Pe cine a ucis Edeco? Ceea ce păruse a fi negocieri liniștite se transformase în haos.

Am privit înapoi. Attila şi Edeco îngheţaseră, holbându-se la resturile sabiei. Pila mea îşi atinsese scopul.

Am lăsat-o pe Ilana să o ia înainte şi îi vedeam calul săltând. Într-o secundă, am ajuns-o din urmă, trecând printre căruţe. Partea interioară a zidului taberei ne ascundea şi ne proteja acum de hunii din cortul lui Attila şi ne-am avântat spre cel exterior, deoarece unii dintre huni tocmai se trezeau, clătinându-se pe picioare în timp ce treceam în galop pe lângă ei.

Ne-am năpustit printr-un foc de tabără, răsturnând oale şi oameni în cale, şi am ajuns la cel de-al doilea zid. Câţiva huni au încercat să ne oprească, dar i-am dat de-a dura. Am sărit din nou, copitele sunând în timp ce loveau marginile căruţelor, şi apoi am ajuns la câmpul de luptă, galopând peste trupurile morţilor. Ceva pâlpâia în zare şi când mi-am ridicat privirea, am văzut proiectilele căzând.

– Săgeţi! am strigat.

Cădeau şuierând în jurul nostru, dar niciuna nu ne-a lovit.

Acum romanii trăgeau şi ei. Ilana călări îndârjită mai departe, în timp ce săgeţile cădeau la pământ, dar ochii i se umplură de groază când văzu îndeaproape pentru prima dată ceea ce se întâmplase, aşternutul nesfârşit de cadavre. Am călărit repede prin această grozăvie şi am trecut de ea, bărbaţii din jur aclamându-l acum pe Anianus, şi în final am ajuns pe terenul lui Aetius. Abia trăgându-mi sufletul, am privit înapoi cu uimire. Tabăra lui Attila era la trei kilometri în

urma noastră, iar Ilana stătea îmbujorată și strălucitoare lângă mine.

Eram liberi.

Generalul roman era deja călare și purta armura, gata de luptă, dacă se ajungea acolo.

– Ce s-a întâmplat?

– Skilla ne-a salvat, spuse Zerco.

– Și sabia s-a rupt, adăugă Anianus. Un semn de la Dumnezeu.

Generalul dădu aprobator din cap.

– Într-adevăr. Zâmbi cu înțeles spre mine.

– Când am ținut-o la gâtul lui Attila, m-am temut că se va frânge în loc să taie.

– Gâtul lui Attila!

– Se numește diplomație, generale. Este viu, demoralizat și învins, așa cum ai dorit.

Aetius dădu din cap, la fel de uimit ca mine de întorsătura evenimentelor.

– Și aceasta este femeia pentru care erai gata să riști națiuni întregi?

– M-ai ajutat să o salvez de rug.

– Văd acum de ce. Prin urmare, ce va face mai departe Attila, tinere diplomat?

Am răsuflat și m-am gândit.

– Pare să fie în stare de șoc din pricina bătăliei și a distrugerii sabiei. Dacă îi oferi șansa, cred că se va retrage.

– Episcopule, ești de acord?

– Cred că aceia care îl urmează vor lua înfrângerea lui drept dovadă a puterii creștine, comandante. Eu

n-aș mai ataca. Dacă înaintezi, poți pierde sau câștiga, dar dacă aștepți...

– Nu cred că oamenii mei vor înainta după mine. Sunt prea istoviți.

– Atunci, păzește-ți liniile, strânge-ți morții și roagă-te. Ceea ce ai început ieri prin victoria ta a terminat Alabanda azi cu sabia aceea.

Eram amețit de oboseală, durere și exaltare. Skilla murise, sabia era frântă, Ilana era cu mine, Attila era învins...

Ilana își puse mâna pe brațul meu.

– Hai să mergem acasă, șopti ea.

Dar după tot ce văzuserăm și făcuserăm, unde era acasă?

Încă o dată orizontul se umplu de fum, dar de data aceasta datorită retragerii, nu a înaintării. Attila nu aprinsese rugul, dar arsese căruțele care erau în plus și bunurile jefuite prea numeroase pentru a putea fi cărate de armata sa decimată. Apoi porni pe drumul spre casă, invazia sa asupra Galiei luând sfârșit. Aetius îl urmă încet la o distanță precaută, nemaifiind dornic să provoace o altă luptă. Vizigoții o luară la sănătoasa ca să-și ducă regele decăzut înapoi la Tolosa. Anthus plecă împreună cu francii săi, pentru a-și susține pretențiile. Uriașa adunare se destrăma.

Nori de furtună se adunară și dădură drumul unui torent de ploaie, care limpezi apa sângerie a pârâului. Armurile începură să ruginească, oasele să se transforme în pulbere și semințele să încolțească. Cea mai mare

bătălie a secolului începu să se afunde încet-încet, în pământ.

Zerco și Julia au ales să rămână în preajma lui Aetius.

– Sunt prea pocit ca să duc o viață obișnuită, mi-a spus el, și mă plictisesc prea ușor ca să duc o viață serioasă. Viitorul meu este alături de general.

– Este încă un drum periculos.

– Dar nu plictisitor. Vezi dacă nu mă urmezi și tu, după ce muncești pământul un an sau doi.

Aetius îmi dăduse mulți galbeni pentru serviciile mele și îmi oferea și mai mult dacă rămâneam să slujesc ca aghiotant și diplomat. Nu eram tentat. Ilana și cu mine am pornit spre apus.

Nu voi povesti prea multe despre regăsirea noastră, deoarece a fost un lucru intim, decât că am avut să ne spunem o mie de lucruri și o mie de alte lucruri puteau rămâne nespuse. Anianus ne-a cununat într-un crâng de plopi. Ne-am prins apoi unul de celălalt ca niște melci care se agață de o stâncă pe marea furioasă, până când am obosit satisfăcuți de atâta dragoste. Apoi am călărit mai departe cu episcopul înapoi spre Aurelia, departe de Attila.

Ce căutam de fapt? Nu știam și nu prea vorbeam despre asta. Erau o mulțime de ferme părăsite unde ne-am fi putut opri, dar fiecare părea plină de amintirile celor care locuiseră acolo. Astfel am ajuns la Aurelia și am trecut de meterezele ei, iar în final am luat o barcă în jos pe Loara. Ce molcom era curentul de vară al apei și ce liniștitor! Când întâlneam

oameni care doreau să ne împărtășească vești despre mișcările armatelor, îi ignoram. Nu doream să știm.

În cele din urmă, ne-am oprit pe o insulă cu maluri înalte de pe râu, un refugiu de un kilometru și jumătate lungime departe de tumultul lumii, cu iarbă deasă și aerul auriu al verii târzii. Florile umpleau malurile, păsările zburau prin copacii dantelați și insectele bâzâiau ușor. Am străbătut întreaga insulă, scaieți prinzându-se de hainele noastre.

Aveam destui galbeni în pungă ca să pot angaja mână de lucru pentru a construi o casă și o fermă, socoteam eu. Acesta era pământul pentru care luptasem, aparent fără speranță, și acum popoare noi se ridicau din cenușa celor vechi. Apusul fusese salvat, dar se schimbase irevocabil. Imperiul se destrăma. Dăduse ultima sa bătălie măreață. Ceva diferit – ceva ce noi și copiii noștri vom consolida – avea să-i ia locul.

Am mers pe pajiștile insulei pentru a alege un loc de casă, mâncând mere pădurețe în bătaia soarelui. Inițial, am ales un loc mai depărtat spre răsărit.

– Așa putem privi înapoi spre locul de unde am venit, i-am spus Ilanei.

Ea dădu din cap, îndreptându-se spre copacii din punctul dinspre apus al insulei, învăluit de soarele cald de după-amiază.

– Eu vreau să privim spre viitor, șopti ea.

Așa am făcut.

EPILOG

Attila a fost învins la bătălia de la Châlons în anul 451 d.Hr., dar, la îndemnul lui Aetius, nu a fost ucis. Echilibrul puterii pe care „ultimul dintre romani" a încercat să-l realizeze printre barbari a necesitat ca hunii să fie stăpâniți, dar nu distruși. Nu folosise Aetius războinici huni de multe ori pentru a pedepsi aspru alte triburi? Amenințarea lui Attila nu justifica oare dăinuirea Imperiului Roman? Era cel mai crunt fel de politică, dar înțelept în realismul său. Attila nu își va mai reveni niciodată cu adevărat după bătălia de la Châlons, și de atunci încolo, niciun barbar din Răsărit nu avea să mai ajungă atât de departe. Alianța salvase Europa.

Istoria nu s-a oprit, desigur. Împăratul Valentinian, care se ascunsese în Roma în timpul amarnicei lupte, era la fel invidios pe măreața victorie pe cât era de recunoscător. Se bucură aflând veștile de pace. Dar îl învinovăți pe Aetius pentru că l-a lăsat pe Attila să scape.

Cu siguranță că ambițiile hunului nu fuseseră încă satisfăcute. După ce și-a lins rănile, Attila a invadat nordul Italiei în anul următor cu armata sa decimată, sperând să își refacă reputația distrugând Roma. Dar forțele sale obosite au intrat într-o regiune care suferea de foame și ciumă. Boala a ucis mai mulți huni decât săbiile. Când papa Leon l-a întâlnit pe Attila ca să-l roage să cruțe Roma, kaganul căuta un pretext ca să se retragă. Aceasta a fost ultima sa mare campanie.

În anul următor, Attila și-a luat încă o soție, o tânără frumoasă pe nume Idilco, pentru a-și alina eșecul. Dar, după ce a dus-o în patul său în noaptea nunții, a avut o sângerare nazală în timp ce era amețit de băutură. În anul 453 d.Hr., s-a înecat în propriul său sânge.

Moartea lui bizară a marcat sfârșitul Imperiului Hun. Niciunul dintre moștenitorii săi nu a avut puterea de a-i uni pe huni așa cum a făcut-o Attila și nici de a ține alte triburi în robie. Hunii s-au risipit, precum o furtună care a trecut.

Succesul lui Aetius i-a pecetluit soarta în ochii invidioși ai împăratului apusean, care l-a surprins pe general sărind de pe tron și lovindu-l cu sabia la numai un an după moartea lui Attila. Un an mai târziu, în 455, susținătorii generalului l-au asasinat pe Valentinian. Așa cum Attila a fost ultimul mare hun care a făcut din poporul său o amenințare, Aetius a fost ultimul mare roman care a ținut Imperiul laolaltă. După moartea sa, dezintegrarea Apusului în noi

regate barbare s-a accelerat. În decurs de o generație, Imperiul de Apus nu mai exista. Viziunea lui Romulus părea într-adevăr că s-a împlinit.

Iar Honoria, prințesa necugetată și orgolioasă care declanșase aceste evenimente? Și ea a dispărut din istorie, o Pandora care bântuie câmpiile din Châlons.

NOTĂ ISTORICĂ

Puține subiecte merită mai mult eticheta de „ficțiune istorică" decât un roman despre Attila. Chiar și cele mai incredibile amănunte din această poveste – rugămintea de a o salva adresată de o prințesă romană lui Attila, complotul de asasinare pus la care de Chrysaphius, mutilarea fiicei lui Teodoric de vandali, sabia pe care Attila pretindea că o are de la zeul războiului și existența unor personaje precum rebelul Eudoxius și piticul Zerco – sunt adevărate. Detaliile prozaice despre modul în care se îmbrăcau, mâncau, călătoreau și locuiau oamenii din secolul al cincilea au fost însă deduse și presupuse de romancier din puținele dovezi de care dispunem în urma cercetărilor arheologice și istorice. Puținele comentarii romane pe care le avem din această perioadă nu acordă o atenție deosebită detaliilor de zi cu zi pe care le găsim atât de fascinante astăzi, și autorul a trebuit să apeleze la presupuneri mai des decât ar fi preferat. Am descris faptele și atmosfera epocii cât de fidel am putut, nu doar pe baza documentării pentru această carte, ci și pe baza artefactelor

descoperite în siturile arheologice din Franța, Austria, Germania, Italia și Ungaria. Romanul de față nu este însă un text antropologic. Chiar și cei mai neobosiți savanți care studiază poporul hun recunosc cât de puține cunoaștem de fapt.

Deoarece hunii și popoarele barbare pe care ei le-au întâlnit nu aveau un limbaj scris, informațiile noastre principale despre ei vin de la romani și greci, care aveau, firește, propriile lor prejudecăți despre subiect. Dovezile arheologice sunt sărăcăcioase pentru că nomazii de stepă puteau duce cu ei puține materiale și majoritatea erau perisabile. Hunii nu băteau monede, nu ciopleau în piatră, nu făureau unelte, nu cultivau grâne și nu zugrăveau chipurile conducătorilor. Există bijuterii din aur care pot fi atribuite acelei ere și unele vase de lut și cazane de bronz care aproape sigur le-au aparținut lor, deși au fost lucrate de alții. Știm că istorisirile despre aplatizarea capului sunt adevărate deoarece s-au găsit cranii de huni care arată o deformare intenționată. Dar cântecele, legendele și limba lor au dispărut. Avem mult mai multe informații despre societăți mult mai vechi, cum ar fi babilonienii, sau unele exotice, ca mayașii, ori unele mult mai îndepărtate geografic, ca eschimoșii, decât avem despre huni.

Este cu atât mai fascinant atunci că, exceptându-l poate pe Ginghis Han, Attila Hunul este cel mai cunoscut barbar din istoria mondială. De fapt, el este singurul rege barbar al cărui nume chiar oamenii neinteresați de istorie îl recunosc într-o conversație – chiar dacă nu sunt foarte siguri cine a fost și ce a făcut. Faptul că Attila rămâne atât de cunoscut după aproape șaisprezece secole este o mărturie a

impactului extraordinar pe care l-a avut asupra imaginației lumii în decursul unei domnii mai scurte decât cea a lui Adolf Hitler. Pentru cei pe care i-au atacat, hunii au devenit sinonimi cu catastrofa, invazia și întunericul. Legenda hunilor a rămas puternică secol după secol: atât de puternică, încât propagandiștii aliaților din Primul și al Doilea Război Mondial nu au putut inventa o insultă mai mare pentru germani decât aceea de a-i numi „huni". Nu mai conta că națiunile străvechi germanice au fost acelea care au fost în fruntea rezistenței în fața nomazilor de stepă! Așa cum nazismul ca o mișcare puternică a dispărut odată cu moartea lui Hitler, imperiul hunilor s-a prăbușit odată cu moartea lui Attila. Sfârșitul lui a însemnat sfârșitul hunilor ca amenințare pentru Europa.

Nu avem niciun portret al lui Attila. Portretul în medalion de pe coperta romanului de față este captivant, dar a fost creat secole mai târziu și nu se potrivește exact cu descrierile verbale pe care le avem despre marele rege. Adăugarea coarnelor de demon sugerează că artistul și-a asumat o considerabilă libertate de expresie. Data de naștere a lui Attila, copilăria, ascensiunea la putere, tacticile militare detaliate și metodele precise de administrare sunt în general necunoscute. Locul unde a fost îngropat nu a fost găsit niciodată și împrejurările morții sale rămân un mister. Unii susțin că s-a înecat într-adevăr cu propriul sânge când era amețit de băutură, dar alții au emis teoria că probabil a fost asasinat. În ceea ce privește imperiul hunilor, poate fi argumentat faptul că el nu a avut o influență durabilă asupra politicii Europei. Totuși, Attila este singurul barbar despre care ne aducem aminte. De ce?

Singura paralelă cu această ironie la care mă pot gândi este cea despre Iisus din Nazaret, un alt personaj despre care nu avem nicio imagine și care a avut parte de o moarte umilitoare, însă a devenit sursa uneia dintre cele mai mari religii ale lumii. Deși au avut cariere și scopuri diferite, amândoi au avut cu siguranță o carismă care a lăsat o impresie permanentă și o moștenire mult mai impresionantă decât faptele imediate din scurtele lor vieți.

În cazul lui Attila, motivul pentru care este amintit, cred eu, este amenințarea pe care el a reprezentat-o și sacrificiul imens de care a fost nevoie pentru a-l opri. Simplu spus, dacă Attila nu ar fi fost înfrânt la Bătălia de la Châlons (cunoscută, de asemenea, ca lupta de la Maurica, Bătălia Națiunilor sau Bătălia de pe Câmpiile Catalaunice), rămășițele civilizației romane păstrate de Biserica Creștină ar fi dispărut. Formarea Europei de Vest ar fi durat mai mult sau ar fi fost pur și simplu copleșită de civilizația islamică sau de cea bizantină și istoria planetei ar fi decurs cu totul altfel. Faptul că papa Leon a avut o contribuție în convingerea lui Attila să se retragă din Italia în 452, care a fost trâmbițată de autoritățile bisericești ca un miracol, a avut un rol evident în răspândirea legendei barbarului. Cu cât mai amenințător părea Attila, cu atât mai miraculos era succesul papei. Tot astfel, în mitul nordic *Nibelungenlied*, Attila este cel care a inspirat personajul Etzel, ca o dovadă a trecerii sale din istorie în legendă. În această saga, Etzel este regele hunilor cu care se căsătorește văduva răzbunătoare, Crimhilda, și care ucide pentru ea – jucând în poveste un rol nu prea diferit, probabil, de cel din viață. Istorisirea marii invazii din răsărit a avut ecou și răsunet în literatura

occidentală, încât a fost folosită de Tolkien în *Stăpânul inelelor*. Avarii au invadat Europa în secolul al VII-lea, maghiarii în secolul al X-lea, mongolii în secolul al XIII-lea, turcii vor lua cu asalt porțile Vienei în secolul al XVII-lea, iar sovieticii vor cuceri în secolul XX. Povestea lui Attila are un răsunet atât de puternic deoarece este, în parte, povestea Europei.

Opinia privind importanța lui Attila, dezbătută de Gibbon în clasicul său *Declinul și căderea Imperiului Roman* și în secolul al XIX-lea de istorici ca Edward Creasy în cartea *Cincisprezece bătălii decisive ale lumii*, nu mai este atât de populară printre istoricii moderni din zilele noastre. Savanții își formează reputația demontând teoriile predecesorilor, și unii argumentează că, spre deosebire de Ginghis Han, Attila a eșuat în esență atât în calitate de cuceritor, cât și de făuritor de imperiu. Pentru ei, Châlons a fost doar un episod într-o lungă saga a decăderii romane și hunii au fost un popor care a dispărut ca un fum. Tot ceea ce Flavius Aetius, „ultimul dintre romani", a realizat în bătălie, afirmă ei, a fost o prelungire scurtă a unui *statu-quo* muribund. Faptul că Aetius l-a lăsat pe Attila să supraviețuiască și să se retragă a părut să reducă și mai mult semnificația campaniei din anul 451.

La aceasta se adaugă și neîncrederea că Bătălia de la Châlons-sur-Marne (care se crede că a avut de fapt loc mai aproape de Troyes, în Franța din ziua de azi) a fost lupta titanică portretizată de istoricii antici și medievali. Acești cronicari sugerează un număr de oameni implicați în luptă între cinci sute de mii și un milion, iar numărul morților a fost între o sută șaizeci de mii și trei sute de mii.

Aceste estimări par într-adevăr fantastice, amintind de exagerarea hiperbolică din Evul Mediu. Savanții moderni reduc în mod obișnuit estimările privind participanții și victimele unor bătălii antice (dar nu și ale altora, din motive care nu au fost niciodată clare autorului de față) la o zecime sau mai puțin, pur și simplu din neîncredere în aceste cifre amețitoare.

Eu susțin punctul de vedere aflat undeva între antici și moderni. Așa cum cei care cred în creștinism susțin că după moartea lui Iisus s-a întâmplat *ceva* ce a determinat apariția unei noi religii, oricât de greu este de acceptat Învierea pentru unii, la fel și eu sugerez că a existat *ceva ce* a diferențiat campania lui Attila în Galia de o invazie barbară obișnuită, făcând ca amintirea acesteia să reverbereze până în zilele noastre. „Lupta a fost cruntă, confuză, monstruoasă, necruțătoare – o luptă cum nu mai avusese loc în vremurile antice", a scris cronicarul antic Jordanes. „În acest război celebru al celor mai curajoase triburi se spune că au fost uciși o sută șaizeci de mii de oameni de ambele părți." Scriitorul Idiatus ridică numărul celor uciși la trei sute de mii.

Dat fiind faptul că pierderile totale din cea mai sângeroasă zi a Războiului Civil american, la Antietam, au fost de douăzeci și trei de mii, un astfel de număr pare improbabil la extremă. Cum ar fi putut armatele din Antichitatea târzie să aprovizioneze, să transfere și să comande un asemenea număr de oameni? Și totuși ceva extraordinar s-a întâmplat la Châlons. Armatele antice, în special cele barbare, nu aveau nevoie de provizii atât de complexe așa cum considerăm noi că sunt necesare astăzi: într-adevăr, un

număr mare de oameni ar fi putut fi adunat pentru o astfel de campanie. Care american ar fi crezut înainte de Pearl Harbor că, până în 1945, Statele Unite – cu jumătate din populația sa curentă – și-ar fi permis să cheme sub arme șaisprezece milioane de bărbați și femei? Sau că Uniunea Sovietică va înregistra douăzeci de milioane de morți în același război și tot va fi considerată una dintre învingătoare? Sau că la Woodstock, în New York, o jumătate de milion de tineri se vor aduna pentru un concert rock în aer liber, în ploaie? Oamenii fac lucruri extraordinare. Cea mai mare bătălie a lui Attila a fost probabil unul dintre ele, deși detaliile sale exacte nu vor fi cunoscute niciodată. Chiar și locul desfășurării este vag. Inspectarea personală a zonei rurale deluroase dintre Châlons și Troyes a indicat o sută de locuri care se potriveau cu detaliile vagi despre deal și pârâu descrise de Jordanes. Ofițerii militari francezi au făcut o pasiune din căutarea câmpului de luptă, fără succes însă. Această imprecizie nu este neobișnuită. Locul exact ale multor bătălii antice decisive, ca Plataea, Cannae, Issus și Zama nu sunt cunoscute. Anticii nu au transformat câmpurile de luptă în parcuri memoriale.

Suntem limitați deoarece sursele noastre principale de informații despre huni sunt atât de puține. Există trei importante. Una este istoricul roman Ammianus Marcellinus, care a scris despre huni în perioada lor timpurie. Alta este Olympiodorus din Teba, a cărui relatare despre o vizită la huni s-a pierdut, dar a fost folosită ca sursă în relatările altor istorici antici, care au rezistat trecerii timpului. A treia sursă este Priscus Panium, care a însoțit solia nefericită, cu complotul său de asasinare, la Attila. El a

fost sursa de inspirație (deși istoricul real era mai în vârstă și cu mai multe relații) pentru Jonas. Probabil că un fragment pierdut al operei lui Priscus este cel care i-a oferit mai târziu lui Jordanes un portret sugestiv al lui Attila: „Semeț în purtare, aruncându-și privirea peste tot în jurul lui, așa încât puterea mândrului bărbat să fie văzută la fiecare mișcare a trupului său... Era mic de statură, cu pieptul larg, capul masiv și ochii mici. Barba lui era rară și cu fire albe, nasul turtit și tenul oacheș, arătând astfel semnele originii sale."

Care *era* patria Hunului? Nu știm. Unii savanți cred că punctul său de plecare a fost estul îndepărtat, în Mongolia. Alții cred că stepele Rusiei. Originea lumilor a fost un mister pentru romani, dar legenda spune că au apărut pe scena lumii după ce au urmărit o căprioară albă peste mlaștinile din Strâmtoarea Kerci, în Crimeea.

Prin urmare, ce este „adevărat" în romanul de față? Toate personajele principale, cu excepția lui Jonas, Ilana și Skilla, sunt figuri istorice reale. Am inventat detalii din viața lor și cuvinte pentru a se potrivi cu istorisirea mea, dar rolul lor general este destul de exact. Descrierea mea despre solia care a mers la Attila și campania din 451 urmează în general firul relatării confuze pe alocuri pe care o avem de la Priscus și de la alți istorici. „Faptele" includ o posibilă conspirație a hunilor și a regelui Sangibanus de a trăda Aurelia (Orléans) și construirea disperată a unui rug funerar de către Attila după cumplita bătălie. Însă chiar și aspectele de bază, de pildă dacă Orléans a fost *cu adevărat* asediat sau dacă Attila a construit *cu adevărat* rugul, sunt

consemnate în unele relatări, dar nu în altele. Acestea sunt probleme ale istoriei legate de antichitatea târzie.

Pentru a mă documenta, nu numai că am citit toate relatările existente, ci de asemenea am refăcut ruta probabilă a invaziei lui Attila în Europa. Am vizitat muzee, am privit rămășițe și am făcut tot ce am putut pentru a aduce înapoi la viață o perioadă extrem de complexă din punct de vedere politic și cultural. Sarcina nu a fost ușoară deoarece nicio națiune nu dorește să accepte că se trage din huni. Chiar și Muzeul Național din Ungaria, deși are o sală în care este prezentat pe scurt acest popor misterios, refuză să specifice că numele națiunii provine de la huni. Deși Attila este încă un nume popular în Ungaria și la Budapesta chiar a avut loc premiera unei opere rock despre faimosul rege în 1993, țara preferă să își traseze originile de la maghiari.

Ce păcat însă că dovezile istorice nu sunt mai ample! Studiile recente tind să arunce o lumină favorabilă asupra „barbarilor". Poate că hunii merită mai mult și bănuiala mea este că realitatea acestei vremi tumultuoase a fost mult mai stranie decât am zugrăvit-o eu. Probabil a dat naștere multor istorii adevărate de conflict și eroism, acum pierdute, la fel de fascinante ca acelea din Vestul Sălbatic. Cât de înverșunat s-au luptat oamenii să își păstreze echilibrul pe gheața crăpată a Imperiului Roman!

Am inventat o mare parte a intrigii, desigur. Nu există nicio dovadă a furtului măreței săbii; tot ceea ce avem este o menționare a existenței sale. (Regalitatea maghiară a pretins de fapt că a redescoperit sabia șase secole mai târziu.) Din ceea ce știm, Zerco a fost doar un măscărici oarecare,

nu un spion imperial, deşi era căsătorit conform descrierii şi făcea comisioane între Aetius şi Attila. Deşi Eudoxius a condus în realitate o revoltă nereuşită împotriva Romei şi a fugit la Attila, nu există dovezi ale faptului că a fost emisar la vandali – deşi ameninţarea pe care Gaiseric o reprezenta pentru Roma era luată în consideraţie de Attila din punct de vedere strategic. Episcopul Anianus a condus trupele pe zidurile din Aurelia, şi un pustnic l-a numit într-adevăr pe Attila „Biciul lui Dumnezeu", dar sugestia mea că cei doi sunt aceeaşi persoană este pur ficţională. Nu există nicio relatare a unui foc în palatul lui Attila pus de o femeie numită Ilana, şi rolul central jucat de Jonas în aceste evenimente este născocit. Pe scurt, am prelucrat în mod liber istoria deja fascinantă, pentru a spune o poveste bună.

Trebuie de asemenea să mă scuz pentru că am atras atenţia cititorului asupra geografiei vaste şi confuze a războiului mondial într-o vreme în care denumirile erau în schimbare. Galia lui Cezar, de exemplu, era deja cunoscută după numele provinciilor sale romane, cum ar fi Aquitania. Triumful francilor care îi va conferi numele Franţa avea să survină în viitor. Cetatea celtă Cenabum devenise cetatea romană Aurelia sau Aurelionum, iar mai târziu a devenit oraşul modern Orléans. Pentru a-i ajuta pe cititorii contemporani, Constantinopol este Istanbulul de azi, cetatea distrusă Naissus este oraşul balcanic Niš, fortul părăsit Aquincum este la periferia oraşului Budapesta de astăzi, turnul roman pe care Skilla îl atacă se află în sud-estul oraşului Salzburg, în Austria, Sumelocenna se află în oraşul modern Rottenburg, Augusta Treverorum este

orașul Trier din Germania, iar Tolosa a devenit Toulouse din Franța.

Cine a fost Attila? Ce a însemnat el pentru istorie? În multe feluri istoria lui este la fel de înceţoşată şi de fascinantă ca aceea a regelui Arthur. Un lucru însă *ştim.* Regatele care au supravieţuit asaltului hunilor şi căderii romanilor s-au transformat în Europa de Vest – şi astfel în civilizaţia care încă domină lumea de azi. Când acei războinici antici şi curajoşi i-au învins pe huni, au pus bazele siguranţei moderne. Să mergi pe câmpiile din jurul oraşului Troyes şi să îţi imaginezi fantomele zecilor de mii de cavalerişti gata de atac, hotărând soarta lumii, este o experienţă extraordinară.

Cititorii pot, de asemenea, să viziteze insula pe care Jonas şi Ilana s-au stabilit în final. Este pe râul Loara, în oraşul Amboise, în inima regiunii unde se află vestitele castele ale Franţei, singura insulă suficient de înaltă din acea regiune care nu este inundată frecvent. În apropiere de locul unde se afla casa cuplului puteţi admira o splendidă priveliște spre vest şi spre valea molcomă a râului.

Există, de asemenea, un trist monument în amintirea războiului, afundat parţial în pământ, pe care este trecut numele localnicilor ucişi în războaiele recente. În mod previzibil, o secţiune pe acest monument a fost lăsată nescrisă, pentru a face loc inscripţiilor viitoare.

Istoria merge mai departe.

CUPRINS

Dramatis Personae 9
Introducere 11

Partea I. SOLIA CĂTRE ATTILA 19
Partea a II-a. ALIANȚA CU APUSUL 247
Partea a III-a. BĂTĂLIA NAȚIUNILOR 375
EPILOG 503

Notă istorică 506

ANUL 450 d. Hr...

De douăsprezece secole, Roma stăpânește întreaga lume civilizată. Dar profețiile și legendele prevestesc prăbușirea Imperiului peste numai trei ani. În pustă, Atilla Hunul adună cea mai amenințătoare armată dintre toate cele pe care le-a avut Roma de înfruntat vreodată. În urma ororii dezlănțuite de hoardele barbare, Atilla primește supranumele „Biciul lui Dumnezeu".

CĂPETENIILE ROMANE...

sunt în pragul disperării. Crezând că au atras în complotul de asasinare pe unul dintre căpitanii lui Atilla, îi trimit conducătorului barbar o solie ticăloasă. Însă chiar înainte de a deveni prizonierul hunilor, secretarul imperial Jonas Alabanda își dă seama că romanii sunt adevărata victimă a trădării. Alături de o frumoasă prizonieră și de un aliat imprevizibil, Jonas trebuie să își arunce în luptă toate abilitățile de războinic și diplomat ca să poată evada, în dorința sa de a salva Imperiul.

ISBN 978-606-8073-22-4

www.nemira.ro